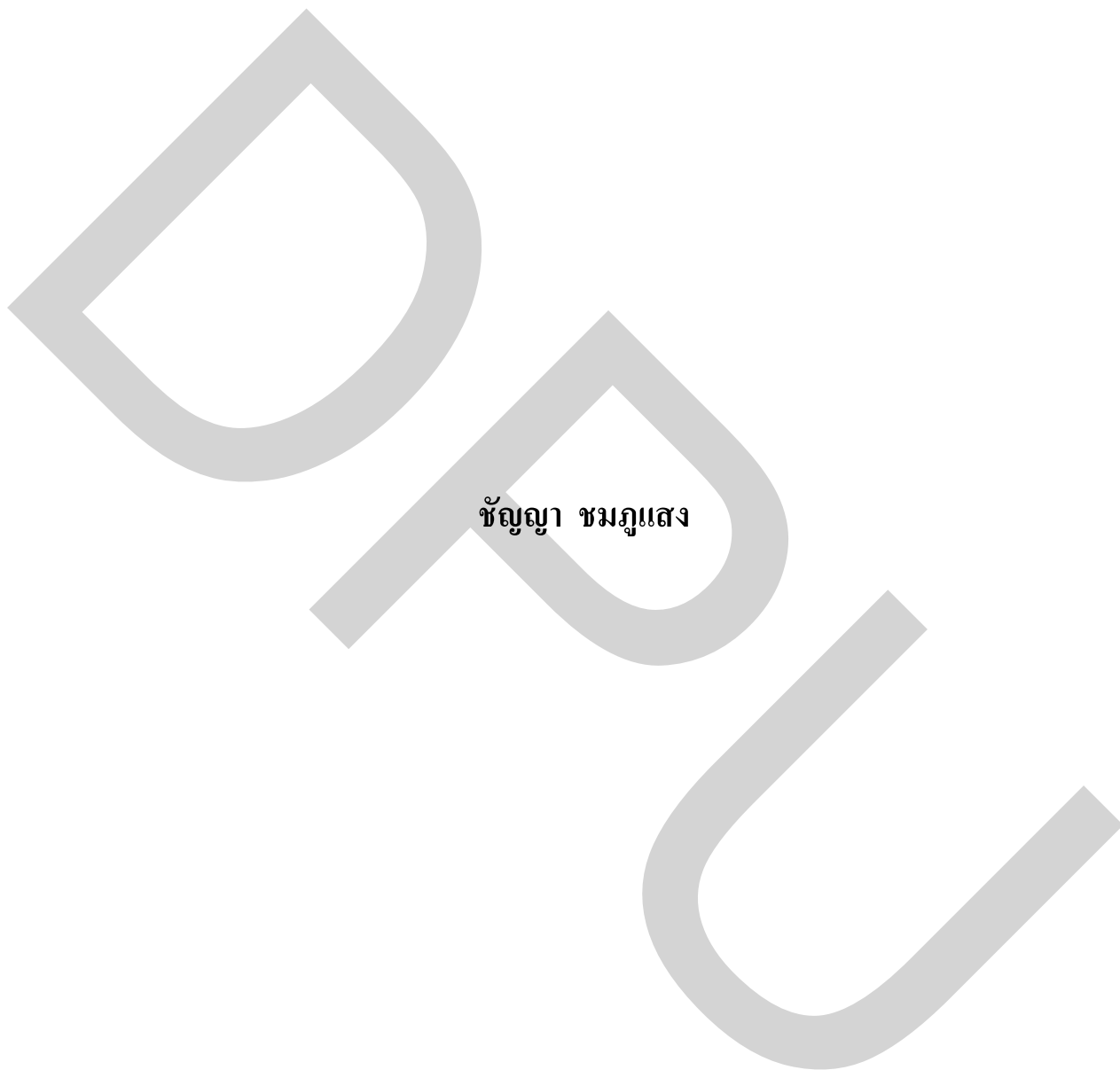

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องคดีให้ผู้ประกอบธุรกิจรับผิดชอบ
ในความชำรุดบกพร่องของรถยนต์ใหม่

ชญญา ชมภูแสง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2555

**Legal Problems Concerning Litigation for Business Owner's
Liabilities in the Defect of a New Car**

CHANYA CHOMPOOSANG

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws**

Department of Law

Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

2012

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ ด้วยความกรุณาของรองศาสตราจารย์ ดร.กัลยา ตันศิริ และ อาจารย์ธีรวัฒน์ จันทรมบูรณ์ ที่ได้กรุณาสละเวลารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ท่านทั้งสองกรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นตลอดจนเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้ดียิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอกราบของพระคุณศาสตราจารย์ ดร.ธีระ ศรีธรรมรักษ์ ที่กรุณา รับเป็นประธานการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ภูมิ โชคเหมาะ และรองศาสตราจารย์พินิจ ทิพย์มณี ที่กรุณา รับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และกรุณาให้คำแนะนำรวมถึงข้อคิดเห็นในการปรับปรุงแก้ไขงานวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วง

และประการสำคัญ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อจำลอง ชมภูแสง และคุณแม่ปราณี บุญประเสริฐ ที่เป็นกำลังใจอันสำคัญยิ่ง ในการสนับสนุนผู้เขียนในทุกๆ ด้านจนสามารถสำเร็จการศึกษาถึงระดับมหาบัณฑิต และขอขอบคุณ คุณจงจิตร ทองพันธุ์ ผู้อำนวยการสำนักงานบังคับคดีกรุงเทพมหานคร เขตพื้นที่ 3 และคุณพลรัฐ หิรัญศิริสมบัติ ที่ให้การสนับสนุนผู้เขียนมาตลอดระยะเวลาการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ นอกจากนี้ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่บัณฑิตศึกษาทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จด้วยดี

อนึ่ง หากวิทยานิพนธ์เล่มนี้มีประโยชน์ และมีคุณค่าต่อการศึกษาและค้นคว้าของผู้สนใจ ผู้เขียนขอขอบความดีให้ทุกท่านที่กล่าวมา ส่วนความผิดพลาดและข้อบกพร่องใดๆ ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ชญญา ชมภูแสง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	4
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	4
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
2. ประวัติความเป็นมา แนวความคิด และ ทฤษฎี หลักกฎหมายเกี่ยวข้อง กับการคุ้มครองผู้บริโภคกับการฟ้องคดีแบบระบบกล่าวหา ระบบไต่สวน และภาระการพิสูจน์ของผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่.....	6
2.1 ประวัติความเป็นมาและแนวคิด ทฤษฎีของการคุ้มครองผู้บริโภค.....	6
2.1.1 ประวัติความเป็นมาของการคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทย.....	6
2.1.2 ประวัติความเป็นมาของการคุ้มครองผู้บริโภคในต่างประเทศ.....	9
2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการทำธุรกิจ.....	12
2.2.1 เสรีภาพในการทำธุรกิจและการแข่งขันอย่างเป็นธรรม.....	12
2.2.2 บทบาทของรัฐในการควบคุมการทำธุรกิจ.....	13
2.3 หลักการแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการฟ้องคดี.....	15
2.3.1 แบบระบบกล่าวหา.....	16
2.3.2 แบบระบบไต่สวน.....	16
2.4 วิวัฒนาการ การฟ้องคดีผู้บริโภคของไทย.....	17
2.4.1 แบบระบบกล่าวหา.....	20
2.4.2 แบบระบบไต่สวน.....	21

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.5 หลักทั่วไปและความหมายเกี่ยวกับภาระการพิสูจน์.....	22
2.5.1 หลักทั่วไปเกี่ยวกับภาระการพิสูจน์.....	22
2.5.2 ความหมายของคำว่า “ภาระการพิสูจน์”	22
2.6 หลักกฎหมายและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ชื้อรถยนต์ใหม่.....	24
2.6.1 หลักความรับผิดชอบในสัญญา.....	24
2.6.2 ทฤษฎีทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในทางละเมิด (Tort Liability).....	25
2.7 ขอบเขตความหมายของคำว่า “รถยนต์”	30
2.8 ขอบเขตความหมายของคำว่า “ชำรุดบกพร่อง”	32
2.9 ผู้ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจรถยนต์ใหม่.....	32
3. มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ ในประเทศไทย เปรียบเทียบกับต่างประเทศ.....	33
3.1 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2552.....	33
3.1.1 การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านสัญญา.....	40
3.1.2 การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านโฆษณา.....	41
3.1.3 พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น จากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551.....	43
3.1.4 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551.....	44
3.2 มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ชื้อรถยนต์ใหม่ในประเทศไทย.....	45
3.2.1 ลักษณะที่สำคัญของสัญญาซื้อขาย.....	45
3.2.2 ผลของสัญญาซื้อขายเกี่ยวกับการโอนกรรมสิทธิ์.....	48
3.2.3 ความรับผิดของผู้ขาย.....	50
3.3 กระบวนการฟ้องคดีผู้บริโภค.....	63
3.3.1 ความหมายคดีผู้บริโภค.....	64
3.3.2 ภาระการพิสูจน์ในคดีผู้บริโภค.....	64
3.3.3 อำนาจหน้าที่ของศาล.....	65

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.4 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	83
3.4.1 หลักกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	83
3.4.2 แนวคิดการคุ้มครองผู้บริโภคที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา.....	88
3.4.3 องค์กรคุ้มครองผู้บริโภคในสหรัฐอเมริกา.....	89
3.4.4 ระบบการคุ้มครองผู้บริโภคประเทศสหรัฐอเมริกา.....	92
3.4.5 เหตุผลที่ช่วยให้การคุ้มครองผู้บริโภคสัมฤทธิ์ผล.....	93
3.4.6 กฎหมายการคุ้มครองผู้บริโภคสำหรับผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	93
3.5 ประเทศญี่ปุ่น.....	95
3.5.1 กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศญี่ปุ่น.....	95
3.5.2 แนวคิดและที่มาเกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศญี่ปุ่น.....	96
3.5.3 ระบบการคุ้มครองผู้บริโภคและองค์กรที่ทำหน้าที่ ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค	96
3.5.4 หลักกฎหมายความรับผิดชอบในสินค้าของประเทศญี่ปุ่น.....	98
4. ปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภค	
ผู้ซื้อรถยนต์ใหม่.....	101
4.1 ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับภาระการพิสูจน์ของผู้ซื้อสินค้ารถยนต์ใหม่ ที่มีความชำรุดบกพร่อง.....	101
4.2 ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจของศาลกับความรับผิดชอบของผู้ขาย ในกรณีรถยนต์ใหม่ชำรุดบกพร่อง.....	103
4.3 ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ขายในกรณีสินค้ารถยนต์ใหม่ ที่มีความชำรุดบกพร่อง.....	107
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	111
5.1 บทสรุป.....	111
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	114
บรรณานุกรม.....	116
ภาคผนวก.....	123
ประวัติผู้เขียน.....	168

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องคดีให้ผู้ประกอบธุรกิจรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของรถยนต์ใหม่
ชื่อผู้เขียน	ชญญา ชมภูแสง
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. กัลยา ตันศิริ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	อาจารย์ธีรวัฒน์ จันทรสุมบูรณ์
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2554

บทคัดย่อ

ปัจจุบัน รถยนต์ถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่ 5 ของมนุษย์ เพราะมนุษย์อาศัยรถยนต์เป็นพาหนะหลักในการสัญจรเพื่อให้เกิดความสะดวกและรวดเร็ว เช่น การใช้รถยนต์เพื่อการขนส่งสินค้า หรือ การขนส่งผู้โดยสาร ซึ่งถือว่ามีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ รถยนต์จึงมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างมาก จะเห็นได้ว่าปัจจุบัน ปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้บริโภคสินค้ารถยนต์ โดยเฉพาะรถยนต์ใหม่กับผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายรถยนต์ใหม่ เริ่มมีปัญหาคืบคลานมากขึ้น โดยเฉพาะรถยนต์ใหม่ที่เกิดความชำรุดบกพร่อง ซึ่งมีได้รับการแก้ไขปัญหามาจากบริษัทขายรถยนต์ ไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องให้หมดไปในเชิงของการเปลี่ยนรถยนต์ใหม่แทนคันเก่าที่มีปัญหา หรือการขอคืนเงินผู้บริโภคหรือผู้ซื้อรถยนต์ที่ได้รับความเสียหายจากปัญหาความชำรุดบกพร่องของรถยนต์ใหม่ในปัจจุบันยังไม่ได้รับความคุ้มครองเท่าที่ควร ผู้บริโภคมีสิทธิเพียงบังคับให้ผู้ขายรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องโดยเพียงให้ผู้ขายซ่อมรถยนต์ให้ผู้บริโภคหรือผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ได้ใช้ตามปกติเท่านั้น แต่ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายรถยนต์ไม่มีหน้าที่ต้องเปลี่ยนรถยนต์คันใหม่ให้ผู้บริโภคหรือผู้ซื้อ

จากการศึกษาพบว่าประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะที่บังคับให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องเปลี่ยนรถยนต์ใหม่ให้กับผู้บริโภคหรือผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ ถึงแม้จะมีพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 กำหนดให้ศาลมีอำนาจพิพากษาให้ผู้ประกอบธุรกิจเปลี่ยนสินค้าใหม่ให้ผู้บริโภคก็ตามก็ต้องเป็นเรื่องที่ต้องมีข้อพิพาทเป็นคดีขึ้นสู่ศาล และข้อเท็จจริงในคดีนั้นต้องเข้าเงื่อนไขตามกฎหมายที่ให้อำนาจศาลไว้ และที่สำคัญคือศาลจะพิพากษาเปลี่ยนรถยนต์ให้ใหม่หรือไม่เป็นเรื่องดุลพินิจของศาลที่จะกำหนดให้เปลี่ยนหรือไม่ก็ได้ ทำให้ผู้บริโภคหรือผู้ซื้อรถยนต์ใหม่มีภาระในการพิสูจน์ให้ศาลรับฟังว่ารถยนต์ใหม่มีความชำรุดบกพร่อง ประกอบกับความชำรุดบกพร่องของรถยนต์ใหม่ไม่ถึงขนาดเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เพราะความเสียหายเป็น

เพียงเกิดขึ้นกับตัวรถยนต์เท่านั้น ทำให้ผู้บริโภคหรือผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ไม่ได้รับประโยชน์ในเรื่องการพิสูจน์ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะ โดยเห็นควรมีมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ในประเทศไทยไว้เป็นการเฉพาะเหมือนกับกฎหมายเลมอน (Lemon Law) ของประเทศสหรัฐอเมริกาที่กำหนดให้สิทธิผู้บริโภคซื้อรถยนต์ใหม่มีสิทธิขอเปลี่ยนรถยนต์ใหม่ได้เมื่อเข้าเงื่อนไขที่กำหนดโดยไม่ต้องนำคดีไปฟ้องศาลและไม่มีหน้าที่ต้องนำสืบพิสูจน์ในความชำรุดบกพร่องของรถยนต์ใหม่ ทั้งนี้ เพื่อให้มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้การประกอบธุรกิจยานยนต์ของประเทศไทยมีความน่าเชื่อถือในสายตาของผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่และเป็นการพัฒนาศักยภาพของธุรกิจยานยนต์ของประเทศไทยด้วย

Thesis Title	Legal problems concerning litigation for business owner's liabilities in the defect of a new car
Author	Chanya Chompoosang
Thesis Advisor	Associate Professor Dr. Kallaya Tunsiri
Co-Thesis Advisor	Teerawat Chantharasomboon
Department	Law
Academic year	2011

ABSTRACT

Nowadays, cars can be assumed as the fifth element of human because cars are main vehicles for speedy transportation. For example, people use cars in order to transport goods or passengers. This is very crucial for national economic development. Therefore, cars are important and extremely necessary. In recent years, there are continuing rising numbers of cases with regard to the conflict between car consumers, especially new cars, and manufacturers or dealers. In particular the defect of the cars which were not solved by the dealers. Not only the need to handle with problems by the substitution of the defected car, but also the redemption of the damages by the consumers who have been affected by the defect of the new cars which, until now, has no proper protection. The only right the consumers have is to force the seller to liable for the car's fixation for normal usage. However, the manufacturers or dealers have no responsible for the car replacement for the consumers or buyers.

According to the research, Thailand has no specific law which orders business owners to replace the new car for the consumers or buyers. Despite the Consumers Procedural Act B.E. 2551 which says the court has the power to order the business owner to change new product for the consumers, it needs to be a litigate case entering the court. Also the fact of the case must reach the legal prerequisites that the law empowers the court. Most importantly, whether the court will order for a car replacement or not is up to the court's discretion. This renders the duty to prove to the consumers in order to convince the court regarding the defect of the new cars. In addition, the defect of the new cars does not make them unsafe, as it only occurs to the car body. As a result,

the consumers cannot gain the benefit of the burden of prove according to the Unsafe Goods Liabilities Act B.E. 2551.

The writer wishes to pursue suggestion which is to have a legal standard with regard to the car's buyers protection as a specific law same as Lemon Law of the United States which says that the consumer protection of the new car can request for the new car replacement if conditions are met without having to litigate a case to the court and no duty to prove the defect of the new cars. This will further enhance the effectiveness of the legal protection standard with regard to the consumers of the new cars. As a result, it will facilitate the creditability of Thailand's motor vehicles business in the viewpoint of the new cars' consumers, as well as the development of the said business.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมปัจจุบันรถยนต์เป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่ง เพราะมนุษย์ต้องอาศัยรถยนต์เป็นพาหนะหลักในการสัญจรทำให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วต่างจากในอดีตที่ผ่านมา ในอดีตการเดินทางใช้วิธีง่ายๆ โดยเดินด้วยเท้า ใช้สัตว์เป็นพาหนะหรือใช้ยานพาหนะธรรมดาที่ผลิตขึ้นโดยไม่ยุ่งยากซับซ้อน ต่อมาได้มีการพัฒนาขึ้นเป็นลำดับจนถึงปัจจุบันรถยนต์กลายเป็นยานพาหนะที่จำเป็นสำหรับมนุษย์ทั่วไปในการเดินทางและเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพและเพื่อใช้เป็นยานพาหนะในการเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ นอกจากมีความสะดวกในการเดินทางแล้วยังก่อให้เกิดความคล่องตัวในการเดินทางเช่นกันหรือใช้ขนส่งสินค้าและขนส่งผู้โดยสารซึ่งถือว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะการขนส่งทางบก ซึ่งใช้รถยนต์เพื่อธุรกิจบริการนำเที่ยวหรือให้บริการในลักษณะนำเที่ยวเป็นหมู่คณะ¹

จากที่กล่าวมาในข้างต้น รถยนต์มีความสำคัญและมีความจำเป็นมาก แต่ในปัจจุบันปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภคที่ได้ซื้อรถยนต์ใหม่หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่าต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซื้อเป็นเงินจำนวนมากเพราะผู้บริโภคต้องการรถยนต์ใหม่ที่มีคุณภาพมาใช้งานและอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันและเพื่อประกอบอาชีพ แต่ปัจจุบันการซื้อรถยนต์เต็มไปด้วยความเสี่ยงต่อการได้รับสินค้าที่ด้อยมาตรฐาน ยิ่งไปกว่านั้นยังพบว่าผู้บริโภคยังต้องเสี่ยงต่อความทุกข์และความเสียหายเป็นอย่างมาก ทั้งด้านเวลา ค่าใช้จ่ายรวมถึงต้องรับภาระในการพิสูจน์ถึงความบกพร่องของสินค้าว่าเป็นข่าวดามหน้าหนังสือพิมพ์ต่างๆ อย่างเช่น ทางบริษัทส่งมอบรถให้ในสภาพสีรถไม่เรียบร้อยซึ่งต้องนำไปจอดกลางแจ้งจึงจะเห็นได้ชัดทางบริษัทนำไปแก้ปรากฏว่าน้ำจากภายนอกซึ่งผ่านเข้ามาในตัวรถได้ ที่ฉีดน้ำหน้ากระจกมาทำงานตั้งแต่วันแรกของการส่งมอบรถต่อมาเมื่อนำรถออกวิ่งรถเหมือนหมดกำลังแม้จะแตะคันเร่งแต่รถก็จะดับ ไฟเกียร์ที่ตัว D ดิดๆ ดับๆ ต้องนำเข้าศูนย์

¹ วีรียา งามนิล, (2544). มาตรการทางกฎหมายในการประกอบธุรกิจและการคุ้มครองผู้บริโภครถยนต์ใช้แล้ว. หน้า 2.

² ศูนย์พิทักษ์สิทธิผู้บริโภค. (2550, 16 พฤษภาคม). ทุกข์ผู้บริโภค กรณีมาตรฐานสินค้ารถยนต์. สืบค้นเมื่อ 22 เมษายน 2554, จาก www.fordfocusclub.com

ตัวแทนบริษัทหลายครั้ง ก่อนรับรถต้องเปลี่ยนผ้ายางฝากระโปรงรถเพราะมีรอยขาด ขับออกมา
 พวงมาลัยกินซ้าย ไม่มีถุงลมนิรภัยตามที่บริษัทได้โฆษณาไว้³ ขอบริษัทเปลี่ยนรถยนต์คันใหม่ก็ไม่ให้
 เปลี่ยน⁴ มีกรณีที่เกิดขึ้นในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย (California) ของประเทศสหรัฐอเมริกา บริษัทโตโยต้า
 มอเตอร์ของญี่ปุ่นเรียกรถยนต์คัน 2.3 ล้านคันจากตลาดในสหรัฐอเมริกาหลังตรวจพบว่ามีปัญหาความ
 บกพร่องในระบบเหยียบคันเร่งโดยในการแถลงการณ์ของสำนักงานสาขาโตโยต้าในประเทศสหรัฐ
 อเมริการะบุว่ารถยนต์ที่เรียกคืนเพื่อแก้ไขความบกพร่อง ได้แก่โตโยต้าหลายรุ่นซึ่งประกอบด้วย
 RAV 2009-2010 Corolla 2009-2010 Maxtrix 2009-2010 Avalon 2005-2010 Camry 2007-2010
 ไฮจ์แลนเดอร์ 2010 ทูนครา 2007-2010 และโซโกเวีย 2008-2010⁵ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้ซื้อ
 รถยนต์ใหม่กับผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายรถยนต์ใหม่เกี่ยวกับความชำรุดบกพร่องคือมาตรฐานที่เกิด
 จากรถยนต์ใหม่มีให้เห็นอยู่เรื่อยๆ รุนแรงบ้าง น้อยบ้างดังจะให้เห็นในช่วงเวลาต่างๆ เกี่ยวกับกรณี
 ผู้บริโภคคนหนึ่งซื้อรถยนต์มาเมื่อไม่นานนักต้องประสบมาตลอดระยะเวลาเกือบสองปีตั้งแต่ซื้อ
 รถยนต์คันดังกล่าว และมีได้รับการแก้ไขปัญหาจากบริษัทที่ขายรถยนต์คันดังกล่าวนั้นแต่อย่างไร
 ไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องให้หมดไปโดยสิ้นเชิงหรือ “การเปลี่ยน” รถยนต์ใหม่แทน
 คันที่มีปัญหานั้นหรือแม้กระทั่ง “การคืนเงิน” เท่ากับราคาของรถยนต์นั้นตามที่ผู้ซื้อนั้นร้องขอ แม้
 กระทั่งทุกวันนี้⁶

จะเห็นได้ว่าจากปัญหาดังกล่าว ผู้บริโภคต้องหันมาพึ่งสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครอง
 ผู้บริโภคที่มีอยู่ แต่ก็ไม่สามารถช่วยเหลือผู้บริโภคได้ตามที่ผู้บริโภคต้องการ เนื่องจากพระราช
 บัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ไม่บัญญัติครอบคลุมถึงเรื่องดังกล่าวทำให้ผู้บริโภคต้องนำไป
 ฟ้องเป็นคดีแพ่ง กรณีนี้ผู้บริโภคฟ้องร้องบริษัทเพื่อขอเปลี่ยนรถยนต์หรือขอคืนเงินตามประมวล
 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472 แต่ก็ทำให้เสียเวลาและเสียค่าใช้จ่ายในการฟ้องร้องดำเนินคดี
 และสำหรับผู้บริโภคโดยทั่วไปในการเรียกร้องให้บริษัทต้องรับผิดชอบจนถึงฟ้องร้องเป็นคดีความ

³ ศูนย์พิทักษ์สิทธิผู้บริโภค. (2550, 16 พฤษภาคม). ทุกข์ผู้บริโภค กรณีมาตรฐานสินค้ารถยนต์.
 สืบค้นเมื่อ 22 เมษายน 2554, จาก www.fordfocusclub.com

⁴ ธนพล. (2552). ผมจะอย่างไรดีซื้อรถยนต์ป้ายแดงแล้วมีปัญหา. สืบค้นเมื่อ 26 เมษายน 2554,
 จาก www.dec.ha.com

⁵ สหรัฐอเมริกา. (2553, 22 มกราคม). โตโยต้าเรียกคืนรถยนต์ 2.3 ล้านบาท. สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม
 2554, จาก <http://www.thaito.wnusa.com/New-10001000334-1.aspx>

⁶ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ. (2551). “ความรับผิดชอบของผู้ผลิตหรือผู้จำหน่าย “รถยนต์ใหม่” กับกร
 คุ้มครองผู้บริโภค : Product Liability Law V.S Lemon Law.” วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 39, ฉบับที่ 2. หน้า 276-
 278.

นั่นถือเป็นเรื่องที่ไม่ง่ายเพราะภาระในการพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงความเสียหายที่ได้รับว่าผู้บริโภคได้รับความเสียหายอย่างไรและในคดีละเมิดต้องสืบให้ได้ความว่าจำเลยกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำให้เกิดความเสียหายทำให้ผู้บริโภคจะต้องเสียค่าใช้จ่ายและเวลาพอสมควร⁷ แม้ว่าในปัจจุบันจะมี พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ให้ความคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างมาก แต่ในส่วนที่เกี่ยวกับรถยนต์ใหม่นั้น ความคุ้มครองผู้บริโภคตามพระราชบัญญัตินี้ยังคงมีข้อจำกัดบางประการกล่าวคือ พระราชบัญญัตินี้กำหนดว่าจำกัดในเรื่องสินค้าไม่ปลอดภัยเท่านั้นแต่รถยนต์ใหม่ที่มีความบกพร่องซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของรถยนต์นั้นไม่ถือว่าเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามนัยแห่งพระราชบัญญัติหรือแม้ว่าผู้บริโภคยังไม่ได้ได้รับความเสียหายจากรถยนต์ใหม่นั้น ไม่อาจใช้สิทธิฟ้องร้องผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายได้ ในขณะที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ซึ่งกำหนดกระบวนการพิจารณาคดีที่สะดวก รวดเร็ว ประหยัดและง่ายต่อผู้บริโภคเป็นอย่างมากและอาจให้ความคุ้มครองแก่ผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ได้ แต่ผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ก็ต้องดำเนินการฟ้องร้องผู้ประกอบการที่ขายรถยนต์นั้นเสียก่อน ซึ่งย่อมจะทำให้ผู้บริโภคลังเลที่จะดำเนินการเช่นนั้น เนื่องจากผู้บริโภคทั่วไปไม่มีความรู้ อีกทั้งต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน⁸ เช่น มลรัฐแคลิฟอร์เนีย (California) มลรัฐฟลอริดา (Florida) มลรัฐมอนทานา (Montana) ของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคในเรื่องดังกล่าวนี้ รวมถึง ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคมิให้ผู้บริโภคต้องถูกผูกมัดอยู่กับรถยนต์ใหม่ที่มีข้อบกพร่องโดยบังคับให้ผู้ผลิตต้องดำเนินการซ่อมแซมรถยนต์ที่มีข้อบกพร่องและเมื่อผู้ผลิตได้ทำการซ่อมแซมตามความเหมาะสมแล้วยังไม่สามารถแก้ไขข้อบกพร่องได้ กฎหมายนี้กำหนดให้ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเปลี่ยนรถยนต์คันใหม่ให้กับผู้บริโภค โดยอาจซื้อรถยนต์คันดังกล่าวคืนจากผู้บริโภคโดยหักค่าเสื่อมราคาที่เหมาะสมกับระยะเวลาที่รถยนต์คันดังกล่าวได้มีการใช้งานไปแล้วก็ได้โดยผู้บริโภคมีต้องนำไปฟ้องเป็นคดีให้เป็นภาระในการพิสูจน์กับผู้บริโภคแต่อย่างใด ด้วยเหตุผลดังกล่าว จะเห็นได้ว่า กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทยควรกำหนดมาตรการเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคให้ทัดเทียมกับต่างประเทศ เพื่อจะได้มีมาตรการทางกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองผู้บริโภคอย่างชัดเจนเป็นเรื่องเฉพาะ โดยผู้บริโภคไม่ต้องไปฟ้องร้องหรือดำเนินคดีทางศาลเพียงประการเดียว อีกทั้งผู้บริโภคจะได้รับความคุ้มครองไม่ต้องรับภาระในการพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าผู้บริโภคได้รับความเสียหายอย่างไรและไม่ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการฟ้องร้องคดีทางแพ่งกับบริษัทรถยนต์

⁷ ปิติชัย พงษวานิชย์อนันต์. (2549, 27 มกราคม). แนวทางต่อสู้ทวงสิทธิ์เมื่อรถป้ายแดงมีปัญหา. หน้า 19.

⁸ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ. เล่มเดิม. หน้า 280.

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎีในการคุ้มครองผู้บริโภค การฟ้องคดี และภาระการพิสูจน์ของผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่

1.2.2 เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ในประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ

1.2.3 เพื่อวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับภาระการพิสูจน์และอุปสรรคของการคุ้มครองผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่

1.2.4 เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและมาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องคดีให้ผู้ประกอบธุรกิจรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของรถยนต์ใหม่ ต้องมีการปรับปรุงแก้ไข โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิการเปลี่ยนรถยนต์คันใหม่ ยังไม่ได้รับความคุ้มครองเท่าที่ควร กล่าวคือ ผู้บริโภคมีสิทธิเพียงบังคับให้ผู้ขายรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่อง โดยให้ผู้ขายซ่อมรถยนต์ให้ผู้บริโภคใช้งานได้ตามปกติเท่านั้น ด้วยเหตุที่ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะ ในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิการเปลี่ยนรถยนต์คันใหม่ให้แก่ผู้บริโภค ภาระการพิสูจน์ของผู้บริโภค คุณพินิจของศาล ความรับผิดชอบของผู้ขาย ยังเป็นหน้าที่ของผู้บริโภค ที่จะพิสูจน์ให้เห็นถึงความเสียหายที่เกิดจากความชำรุดบกพร่องของรถยนต์ใหม่ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีมาตรการคุ้มครองผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ไว้เป็นการเฉพาะ ทั้งนี้เพื่อให้มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่มีประสิทธิภาพ และให้ได้รับความเป็นธรรมมากขึ้น

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งเน้นศึกษามาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคและปัญหาภาระการพิสูจน์ผู้ซื้อรถยนต์ใหม่แล้วรถยนต์เกิดความชำรุดบกพร่องทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถใช้งานได้เต็มที่ประสิทธิภาพและไม่คุ้มค่ากับจำนวนเงินที่ต้องเสียไป การศึกษาวิจัยนี้จะวิเคราะห์จากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.2551 โดยจะศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาแบบการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ทั้งข้อมูลภายในประเทศและข้อมูลจากต่างประเทศ รวบรวมค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ วารสาร บทความ ข้อมูลที่ได้จากเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรือเว็บไซต์ (Website) ที่เกี่ยวข้องกับของไทยและต่างประเทศ รวมถึงวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนตัวบทกฎหมายทั้งของไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบถึงประวัติความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎีในการคุ้มครองผู้บริโภค การฟ้องคดี และ ภาระการพิสูจน์ของผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่

1.6.2 ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ในประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ

1.6.3 ทำให้ทราบถึงการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับภาระการพิสูจน์และอุปสรรคของการคุ้มครองผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่

1.6.4 ทำให้ทราบถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาและมาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่

บทที่ 2

ประวัติความเป็นมา แนวความคิดและทฤษฎี หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ การคุ้มครองผู้บริโภคกับการฟ้องคดีแบบระบบกล่าวหา ระบบไต่สวน และภาระการพิสูจน์ผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่

ก่อนที่จะศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายการคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับการฟ้องคดีและภาระการพิสูจน์ผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ควรที่จะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด ประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ความรับผิดชอบในทางสัญญา ความรับผิดทางละเมิด เพื่อให้เข้าใจวัตถุประสงค์ ความจำเป็นที่ต้องมีกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคที่ซื้อรถยนต์ใหม่

2.1 ประวัติความเป็นมาและแนวคิด ทฤษฎีของการคุ้มครองผู้บริโภค

กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทย ไม่มีการบัญญัติกฎหมายเป็นการเฉพาะเรื่อง กล่าวเพียงแต่ให้รัฐหรือองค์กรของรัฐควบคุมให้ผู้ประกอบธุรกิจปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนดไว้ หากฝ่าฝืนมีโทษทางอาญา แต่ไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจแก่องค์กรของรัฐใช้อำนาจหน้าที่ในการควบคุมผู้ประกอบธุรกิจไม่ให้เอาเปรียบผู้บริโภค รวมทั้งไม่มีบทบัญญัติถึงการเยียวยาخذใช้ ค่าเสียหาย เมื่อผู้บริโภคถูกละเมิดสิทธิ

2.1.1 ประวัติความเป็นมาของการคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทย

ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย ประเทศไทยได้ใช้กฎหมายเป็นหลักในการปกครอง ประเทศมาเป็นเวลาช้านานมาแล้ว กล่าวได้ว่าตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี พ.ศ. 1787-1893¹ ตลอดจนสมัยกรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ตราบจนเท่าปัจจุบันนี้ แม้กฎหมายไทยจะมีวิวัฒนาการมาอย่างไร ไม่มีใครทราบได้แน่ชัดแต่การค้นคว้าทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีรับรองได้ว่าในสมัยกรุงสุโขทัยนั้นได้รับอารยธรรมจากประเทศใกล้เคียงทั้งทางด้านศาสนาและวัฒนธรรม โดยเฉพาะประเทศอินเดียซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ของ มนุสสารจารย์เป็นหลักกฎหมายตั้งแต่บรรพกาลของศาสนาฮินดู ทั้งเป็นที่มาของหลักกฎหมายดั้งเดิม

¹ ชาลูนชัย แสงวงศ์. (2543). สารานุกรมเกี่ยวกับการจัดทำประมวลกฎหมายของต่างประเทศและของไทย. หน้า 115-116.

ได้เข้ามามีอิทธิพลในสังคมไทย ตั้งแต่สมัยสุโขทัยหรือกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. 1981-2310)² หรือก่อนจากนั้น แต่เมื่อ พ.ศ. 2473 ได้ค้นพบศิลาจารึกเกี่ยวกับกฎหมายในสมัยกรุงสุโขทัยว่ามีรากฐานมาจากคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ของศาสนาฮินดู และถือได้ว่าเป็นหลักฐานเกี่ยวกับประวัติศาสตร์กฎหมายของไทยที่เก่าแก่ที่สุด จึงน่าจะเชื่อว่าการกฎหมายไทยได้รับอิทธิพลจากคัมภีร์พระธรรมศาสตร์มาแล้วในสมัยสุโขทัย ทั้งจากศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงเมื่อ พ.ศ. 1835 เป็นหลักฐานว่ากฎหมายใช้ในขณะนั้น เช่น กฎหมายปกครองว่าด้วยการขึ้นเรื่องราวร้องทุกข์ กฎหมายลักษณะทรัพย์สิน กฎหมายลักษณะมรดก

กฎหมายไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยา จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์รับรองได้ว่าใช้หลักพระธรรมศาสตร์ ราชศาสตร์ ศักดินา และพระราชกำหนดหรือกฎหมายอื่นๆ เป็นกฎหมายปกครองประเทศแล้ว โดยเชื่อว่าได้รับหลักธรรมศาสตร์ช่วงมาจากชนชาติมอญซึ่งมีอาณาจักรรุ่งเรืองบริเวณภาคกลางของไทย ในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 13 ถึงพุทธศตวรรษที่ 17 ชนชาติมอญได้ใช้ภาษาสันสกฤตแล้วแปลเป็นภาษามอญ ประเทศไทยจึงได้แปลมาเป็นภาษาไทยแล้วนำมาปรับปรุงเพิ่มเติมใช้เป็นกฎหมายในสมัยกรุงศรีอยุธยาทั้งได้ใช้เป็นหลักกฎหมายสำคัญ ถือได้ว่าเป็นประมวลกฎหมายของไทยใช้บังคับตลอดมาถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวปกครองประเทศแล้ว³

นอกจากนี้ในสมัยกรุงศรีอยุธยายังมีพระบรมราชวินิจฉัยในอรรถคดีของบุรพกษัตริย์เป็นกฎหมายใช้บังคับต่อกันเรียกว่าราชศาสตร์ ทั้งมีศักดินาเป็นระบบการปกครองใช้มาตั้งแต่ต้นกรุงศรีอยุธยา โดยใช้เป็นเครื่องกำหนดฐานะของบุคคลและเพื่อกำหนดค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนในทางกฎหมาย ส่วนจะมีการถือครองกรรมสิทธิ์ที่นาแท้จริงตามชั้นศักดินาหรือไม่ยังถกเถียงกันอยู่ แต่ระบบศักดินาก็เป็นหลักเกณฑ์อย่างหนึ่งตามกฎหมายในขณะนั้น ทั้งปรากฏว่าในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีได้มีการตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับแล้ว

กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคนในประเทศไทย แม้จะปรากฏในทางประวัติศาสตร์ว่าประเทศไทยมีกฎหมายใช้บังคับกับอาญาพระราชอาญาผู้มาเป็นเวลานานดังกล่าว กฎหมายบางยุคบางสมัยหรือบางฉบับจะเกี่ยวเนื่องกับสิทธิและหน้าที่ในทางแพ่งและทางอาญาของบุคคลก็ตาม แต่ไม่ปรากฏเนื้อความหรือกล่าวถึงการคุ้มครองผู้บริโภคโดยตรงหรือบัญญัติขึ้นไว้เป็นกฎหมายเฉพาะเรื่อง หากพิจารณาถึงการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค โดยเนื้อหาตามกฎหมายไทยโดยตรงแล้วถือได้ว่าเริ่มใช้มาตรการทางกฎหมาย เพื่อคุ้มครองความเสียหายอันเกิดจากการบริโภคทางน่านมเป็นฉบับแรก ตามพระราชบัญญัติทางน่านม พ.ศ. 2470 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

² ชาญชัย แสงศักดิ์. เล่มเดิม. หน้า 115-116

³ แหล่งเดิม.

รัชการที่ 7 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ หลังจากนั้น ได้มีการใช้บังคับประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายดังกล่าวบางบทบางลักษณะก็มุ่งประสงค์คุ้มครองผู้บริโภคร่วมด้วย เช่นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยซื้อขาย หรือประมวลอาญาเกี่ยวกับความผิดทางการค้า ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชนถือได้ว่ากฎหมายดังกล่าวมีบทบัญญัติในการคุ้มครองผู้บริโภคชัดเจนยิ่งขึ้น แต่ก็มีได้บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะเรื่อง ต่อมาจึงได้ออกกฎหมายที่มีผลในการคุ้มครองผู้บริโภค เช่น พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติควบคุมอาหาร พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติควบคุมอาหาร พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติควบคุมขายยา พ.ศ. 2479 พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2517 เป็นต้น ต่อมาอีกกฎหมายเกี่ยวเนื่องกับการคุ้มครองผู้บริโภคหลายฉบับ แต่กฎหมายดังกล่าวนี้เพียงแต่ให้รัฐหรือองค์กรของรัฐควบคุมกำกับให้ผู้ประกอบธุรกิจเครื่องอุปโภคบริโภคปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนดไว้หากฝ่าฝืนมีโทษทางอาญา แต่ไม่มีบทบัญญัติถึงการให้อำนาจแก่องค์กรของรัฐใช้อำนาจหน้าที่ในการควบคุมกำกับดูแล ผู้ประกอบธุรกิจไม่ให้เอาเปรียบผู้บริโภค ให้เหมาะสมกับสภาพของสังคมเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งไม่มีบทบัญญัติถึงการเยียวยาخذใช้ค่าเสียหายทางแพ่ง เมื่อผู้บริโภคถูกละเมิดสิทธิโดยชัดแจ้ง ต่อมาได้มีการดำเนินการเพื่อให้มีกฎหมายคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคมาโดยลำดับเริ่มโดยสภาสตรีแห่งประเทศไทยได้มีการจัดตั้งกรมการศึกษาและส่งเสริมผู้บริโภคขึ้น เพื่อศึกษาปัญหาต่างๆ ของผู้บริโภคเมื่อเข้าสู่รัฐบาลสมัยหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรีก็ได้จัดตั้งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคขึ้นเพื่อการศึกษาปัญหาดังกล่าว จนกระทั่งต่อมาในรัฐบาลสมัยพลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรีได้ประกาศใช้บังคับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 โดยจัดให้มีสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคขึ้น สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีและให้มีคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าว รวมทั้งให้อำนาจดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาแทนผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิทั้งให้ภาคเอกชน เช่น สมาคมผู้บริโภคใช้อำนาจดำเนินคดีแทนผู้บริโภคได้ ต่อมาได้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าวให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันยิ่งขึ้น โดยพระราชบัญญัติการคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ซึ่งมีผลใช้บังคับจนกระทั่งปัจจุบันนี้ การรับรองสิทธิของผู้บริโภคและการคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรม ได้รับการพัฒนายิ่งขึ้น โดยลำดับและปัจจุบันมีบทบัญญัติรับรองสิทธิของผู้บริโภคไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ ดังปรากฏตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 61 บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครองในการได้รับข้อมูลที่ เป็นความจริง และมีสิทธิร้องเรียนเพื่อให้ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเสียหายรวมทั้งสิทธิรวมตัวกันเพื่อพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค

ให้มีองค์การเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอิสระจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคทำหน้าที่ให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของหน่วยงานของรัฐในการตราและการบังคับใช้กฎหมาย และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค รวมทั้งตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้ให้รัฐสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการขององค์การอิสระดังกล่าวด้วยรัฐธรรมนูญได้ให้ความสำคัญในการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นอย่างยิ่งและถือเป็นกฎหมายหลักในการคุ้มครองผู้บริโภค โดยแต่แม้ถึงกระนั้นก็ตามการคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทยก็มิได้หมดสิ้นไป⁴

2.1.2 ประวัติความเป็นมาการคุ้มครองผู้บริโภคในต่างประเทศ

มนุษย์กับการบริโภคเป็นสิ่งที่ควบคู่กันมาแต่โบราณ ในสมัยที่สังคมมนุษย์ยังไม่เติบโต การดำรงชีวิตส่วนใหญ่มักอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ กระจายกันไปตามพื้นที่ต่างๆ การบริโภคของมนุษย์ในสมัยนั้นมีลักษณะเป็นการผลิตเพื่อบริโภคภายในครอบครัว หากมีผลผลิตเหลือจากการบริโภคจะนำมาแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน (Barter) ต่อมาเมื่อมนุษย์รู้จักติดต่อและไปมาหาสู่กันระหว่างกลุ่ม จึงมีการแลกเปลี่ยนสิ่งของอุปโภค บริโภคซึ่งกันและกัน แล้วพัฒนาขึ้นเป็นการซื้อขายระหว่างกัน ในช่วงเวลานั้น การผลิตสินค้าส่วนใหญ่ยังคงใช้วิธีการและรูปแบบง่ายๆ โดยไม่มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเหมือนในปัจจุบัน คงมีแต่การพัฒนาการผลิตโดยอาศัยช่างที่มีฝีมือมากขึ้นเท่านั้น ระบบการค้ามีการพัฒนาขึ้นด้วยเช่นกัน เช่นมีการจัดตั้งสมาคมอาชีพในประเทศอังกฤษขึ้น 2 ลักษณะ คือ สมาคมพ่อค้า (Merchant guilds) และสมาคมช่างฝีมือ (Craft guilds)⁵ การรวมตัวเป็นสมาคมดังกล่าวก่อให้เกิดการจัดระบบการผลิตให้คุณภาพ สามารถกำหนดปริมาณการผลิต และราคาสินค้าให้เป็นไปตามที่ผู้ผลิตต้องการได้

ต่อมาเมื่อปี ค.ศ. 1760 ได้เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรม (The Industrial Revolution) ทั้งในประเทศอังกฤษและประเทศอื่นๆ ในแถบทวีปยุโรป อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากระบบการผลิตโดยช่างฝีมือมาเป็นระบบการผลิตโดยเครื่องจักรกลและมีการประดิษฐ์คิดค้นขึ้นใหม่อย่างมากมาย ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงจากผลผลิตภายในครัวเรือนเป็นการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อให้สามารถผลิตสินค้าในปริมาณมากๆ และลดต้นทุนการผลิตผลจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมดังกล่าวทำให้เกิดแนวความคิดว่า ระบบการปกครองแบบฟิวดัล (Feudal)

⁴ รุณยศ คีรีนารถ. (2548). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีแพ่งในศาลยุติธรรมตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522. หน้า 33-47.

⁵ พิเชษฐ เมฆานนท์. (2537). ความคิดทางสังคม-กฎหมายเกี่ยวกับองค์กรธุรกิจ ในเอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายพาณิชย์ 4. หน้า 20.

ทั่วยุโรปที่ประชาชนอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐและระบบสังคมที่ผู้ปกครองเป็นผู้ตั้งกฎระเบียบให้ผู้ได้อำนาจปกครองปฏิบัติ ควรได้รับการเปลี่ยนแปลง แนวความคิดดังกล่าวมีความเชื่อว่ารัฐไม่ควรออกข้อกำหนดใดๆ มาจำกัดการประกอบอาชีพของประชาชนและให้ประชาชนมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ รัฐควรทำหน้าที่ในการส่งเสริมให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน มีอิสระในการประกอบอาชีพและทำสัญญาต่างๆ ซึ่งก็ได้รับการยอมรับจากฝ่ายรัฐในเวลาต่อมาจนเกิดเป็นระบบเศรษฐกิจแบบเสรีในที่สุด⁶

ในระบบเศรษฐกิจแบบเสรี (Laissez Faire) ก่อให้เกิดการแข่งขันในทางการค้า ผู้ผลิตต่างพยายามหาวิธีการผลิตที่สามารถแข่งขันกับผู้ผลิตรายอื่น โดยใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ซับซ้อน ใช้วัตถุดิบที่มีราคาต่ำและผลิตได้ในปริมาณมากๆ เพื่อลดต้นทุนการผลิตอีกทั้งพยายามกระจายสินค้าให้สามารถจำหน่ายได้มากที่สุดบางครั้งทำให้คุณภาพของสินค้าลดลง ส่งผลให้ผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าไปบริโภคได้รับอันตรายจากสินค้าที่ไม่มีคุณภาพ และเรียกร้องค่าชดเชยจากความเสียหายที่เกิดขึ้นดังกล่าว ผู้บริโภคสามารถฟ้องร้องคดีโดยอาศัยหลักกฎหมายเรื่องสัญญาหรือละเมิดซึ่งก็เป็นเรื่องยาก เพราะกระบวนการผลิตสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มีความซับซ้อนทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถใช้ความรู้ธรรมดาเข้าใจได้ว่าสินค้านั้นมีความบกพร่องในการผลิตช่วงใด หรือเกิดจากสาเหตุใด จากปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้นักนิติศาสตร์เริ่มตระหนักถึงแนวคิดที่ว่าทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันแล้วเหตุใดผู้ผลิตจึงเอาเปรียบผู้บริโภคและแนวคิดดังกล่าวยังมีความเหมาะสมอยู่หรือไม่ รัฐควรมีมาตรการอย่างไรเพื่อให้ความคุ้มครองป้องกันและชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้บริโภคที่ถูกเอาเปรียบและได้รับความเสียหายจากการบริโภคที่ไม่มีคุณภาพหรือไม่ เนื่องจากเล็งเห็นว่า แม้ในทางทฤษฎีจะยอมรับกันว่าทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันและถือว่าผู้ซื้อที่มีหน้าที่ต้องระวังหรือ “หลักผู้ซื้อต้องระวัง” (Caveat Emptor หรือ Let the Buyer Beware) ในการซื้อสินค้าก็ตาม แต่โดยสภาพของสังคมแล้วผู้บริโภคมีอำนาจในการต่อรองน้อยกว่าผู้ประกอบการ⁷ ฉะนั้น จึงมีความเห็นว่า รัฐจำเป็นต้องหามาตรการเพื่อดูแลช่วยเหลือประชาชนผู้บริโภคมากขึ้น ประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรป อเมริกา และออสเตรเลีย ได้พิจารณาถึงสิทธิของผู้บริโภคที่ควรให้ความคุ้มครองนอกเหนือจากสิทธิที่จะได้รับค่าเสียหายตามสัญญา หรือสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายในทางละเมิดตามกฎหมาย

⁶ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์ ก (2543). กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค. หน้า 12.

⁷ สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค. (2539). “ประวัติของการคุ้มครองผู้บริโภค.” ฉลาดบริโภค, ปีที่ 21, ฉบับที่ 3. หน้า 21-22.

⁸ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์ ข (2523). “การควบคุมโฆษณาเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค.” วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 10, ฉบับที่ 2. หน้า 245-246.

เดิม โดยเปลี่ยนหลักกฎหมายเดิมให้เป็นประโยชน์ต่อการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการบริโภคสินค้ามากขึ้น⁹

นอกจากบทบาทของรัฐในการปรับเปลี่ยนหลักกฎหมายที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียกร้องค่าเสียหายจากการใช้สินค้าดังกล่าวแล้ว เอกชนก็มีบทบาทในการรวมตัวกันหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก ผู้จำหน่ายสินค้าบางชนิดฉวยโอกาสกักตุนสินค้า เพื่อปั่นราคาให้สูงเกินสมควร ทำให้ผู้บริโภคได้รับความเดือดร้อนและเกิดการต่อต้านโดยมีการรวมตัวกันก่อตั้งสมาคมผู้บริโภคขึ้นในประเทศต่างๆ กว่า 60 สมาคม ต่อมาสมาคมดังกล่าวได้รวมตัวกันเป็น “สหพันธ์ผู้บริโภค” (International Organization of Consumers Unions) หรือ IOCU มีสถานที่ตั้ง ณ กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ เมื่อปี ค.ศ. 1960 มีลักษณะเป็นองค์กรอิสระ ไม่แสวงหาผลประโยชน์ที่ไม่เกี่ยวข้องทางการเมือง IOCU ได้นำคำปราศรัยของประธานาธิบดีเคนเนดีที่กล่าวในสหประชาชาติในการคุ้มครองผู้บริโภคโดยกล่าวปราศรัยว่า “เราทั้งหลายคือผู้บริโภค” เงินที่ใช้จ่ายสองในสามมาจากผู้บริโภค แต่คนกลุ่มใหญ่นี้รวมตัวอย่างไม่มีประสิทธิภาพและเมื่อ ค.ศ. 1962 สภาพเศรษฐกิจสังคมที่มีการผลิตสินค้าใหม่ออกสู่ตลาดจำนวนมากขึ้น ประธานาธิบดีเคนเนดีได้จัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาด้านบริโภคขึ้นและให้นโยบายว่า การคุ้มครองผู้บริโภครัฐบาลต้องจัดให้มีกฎหมายและการดำเนินการของฝ่ายปกครองเพิ่มขึ้นและให้สิทธิต่างๆ โดยรวมถึงสิทธิผู้บริโภค 4 ประการคือ

- 1) สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัย
- 2) สิทธิที่จะได้รับข่าวสาร
- 3) สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกซื้อสินค้าและบริการ
- 4) สิทธิที่จะได้รับการเยียวยาความเสียหาย

นอกจากสิทธิดังกล่าวแล้วสมาคมผู้บริโภคที่เกิดขึ้นในประเทศต่างๆ IOCU ได้เพิ่มขึ้นเป็น 8 ประการ คือ

- 1) สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัย
- 2) สิทธิที่จะได้รับความรู้
- 3) สิทธิที่จะซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคที่ราคายุติธรรม
- 4) สิทธิที่จะเรียกร้องเพื่อความเป็นธรรม
- 5) สิทธิที่จะได้รับค่าชดเชยในความเสียหาย
- 6) สิทธิที่จะได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่สะอาด

⁹ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์. ข เล่มเดิม. หน้า 246.

- 7) สิทธิที่จะได้รับบริโภครการศึกษา
- 8) สิทธิที่จะได้รับความจำเป็นขั้นพื้นฐาน

IOUC ได้เปลี่ยนเป็น CI (Consumers International) เมื่อปี ค.ศ. 1994 มีสมาชิกมากกว่า 200 องค์กร จาก 80 ประเทศ มีเป้าหมายสำคัญสองประการคือ

- 1) สนับสนุนและส่งเสริมให้องค์กรสมาชิกมีความเข้มแข็งในการเคลื่อนไหวทั่วไป
- 2) กำหนดนโยบายเกี่ยวกับผู้บริโภคโดยเฉพาะกลุ่มผู้ขาดแคลนและด้อยโอกาส¹⁰

2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการทำธุรกิจ

ในปัจจุบันผู้ผลิตต้องพยายามลดต้นทุนในการผลิตลง โดยการปรับปรุงประสิทธิภาพในการผลิตให้สูงขึ้น และพัฒนาคุณภาพสินค้าให้แตกต่าง เพื่อจะทำให้ผลผลิตของตนมีกำไรมากกว่าผู้ผลิตรายอื่น ทำให้เกิดการแข่งขันขึ้นระหว่างผู้ผลิตด้วยกัน

2.2.1 เสรีภาพในการทำธุรกิจและการแข่งขันอย่างเป็นธรรม

เนื่องจากในสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน ประเทศต่างๆ ทั้งที่พัฒนาแล้ว และกำลังพัฒนา ต่างก็แสวงหาแนวทางการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน เพื่อยกระดับมาตรฐานการครองชีพให้เท่าเทียมกันกับต่างประเทศ ดังนั้น การแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจและการค้า นับวันจะทวีความสำคัญและรุนแรงยิ่งขึ้นตามลำดับ

ระบบเศรษฐกิจแบบเสรี (Laissez-Faire) มีความเชื่อที่ว่า กลไกราคาภายใต้สภาพตลาดแข่งขันจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ เพราะในสภาพตลาดแข่งขันผู้ผลิตจะผลิตสินค้าประเภทอะไรเป็นจำนวนเท่าใดย่อมขึ้นอยู่กับอุปสงค์ (Demand) ของผู้บริโภคในตลาด หากอุปสงค์ต่อสินค้าใดมีมากผู้บริโภคก็จะยินดีจ่ายเงินซื้อสินค้านั้นมากกว่าสินค้าอื่น ส่วนผู้ผลิตเมื่อเห็นว่าตนยังสามารถเพิ่มกำไรได้อีก ก็จะเพิ่มปริมาณการผลิตจนทำให้ตนได้รับกำไรสูงสุด

เงื่อนไขสำคัญในการทำงานของกลไกราคาก็คือ “การแข่งขัน” เพราะจะผลักดันให้ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคแสดงความพึงพอใจที่แท้จริงของตนออกมาทำให้ผู้ผลิตทราบว่าผลผลิตสินค้าใดและในปริมาณเท่าใด และในส่วนของผู้บริโภคเองก็จะเป็นการจัดสรรว่าใครควรจะเป็นผู้ได้รับสินค้านั้น ในโลกเศรษฐกิจการแข่งขันหมายความว่าความรวมถึงการแข่งขันเพื่อให้ได้ลูกค้าหรือผู้บริโภคในตลาดนั่นเอง

¹⁰ สมชาย อดิกรจุฑาศิริ. (2542). ปัญหาในการดำเนินคดีที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522. หน้า 16.

หากกระบวนการเช่นนี้ได้ถูกดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ไม่มีสิ่งใดมาแทรกแซงการทำงานของกลไกราคาและการแข่งขันแล้ว จะก่อให้เกิดผลดีต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างมาก อาทิ การแข่งขันจะทำให้มีการโยกย้ายทรัพยากรไปใช้ผลิตสินค้าที่ผู้บริโภคต้องการเท่านั้น จึงเป็นการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดและในตลาดแข่งขันซึ่งประกอบด้วยผู้ผลิตจำนวนมากราย ผู้ผลิตจะไม่สามารถกำหนดราคาสินค้าให้สูงกว่าราคาตลาดได้ ผู้บริโภคจึงได้รับการคุ้มครองจากการเอารัดเอาเปรียบของผู้ผลิต เมื่อผู้ผลิตไม่อาจขายสินค้าสูงกว่าราคาตลาดได้ วิธีที่จะทำให้ผู้ผลิตมีกำไรมากกว่าผู้ผลิตอื่น ก็คือ ต้องพยายามลดต้นทุนการผลิตซึ่งอาจทำได้โดยการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตให้สูงขึ้น รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพรูปแบบสินค้าให้แตกต่างจากผู้ผลิตอื่น อันเป็นความก้าวหน้าในเทคโนโลยีการผลิตอีกประการหนึ่ง

โดยทั่วไป ประเทศต่างๆ มักจะนำเอา “นโยบายการแข่งขัน” มาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศ ขณะเดียวกันก็ใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกันการผูกขาดตลาดในประเทศด้วย โดยปล่อยให้การแข่งขันเป็นตัวควบคุมกำกับดูแลตลาดให้ไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ นโยบายการแข่งขันที่ดีมักจะมีลักษณะที่ต้องคำนึงถึงสภาพตลาด พฤติกรรมของผู้บริโภคและผู้ประกอบการ ความยืดหยุ่นของสภาพตลาดและประการที่สำคัญก็คือ ต้องมีความชัดเจนถึงทิศทางของการพัฒนาด้วย นโยบายการแข่งขันที่ดีจะเป็นตัวกำหนดและแสดงทิศทางของการพัฒนาทางเศรษฐกิจได้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อผู้ที่เข้ามาสู่ตลาดจะได้เตรียมพร้อมในการเข้าดำเนินธุรกิจได้อย่างถูกต้อง

ประเทศที่ยึดนโยบายการแข่งขันทางการค้าที่เสรีและเป็นธรรม ย่อมจะเลือกที่จะคุ้มครองผู้ประกอบการรายย่อยหรือผู้ประกอบการที่ไม่มีอำนาจในการต่อรองในการเจรจาซื้อขายเพียงพอ โดยการตั้งห้ามการรวมธุรกิจเพื่อที่จะให้รักษาการแข่งขันในตลาด ในทางกลับกันประเทศที่ยึดผลประโยชน์ของผู้บริโภคเป็นหลักจะโอนอ่อนผ่อนปรนให้มีการรวมธุรกิจกันได้ โดยทั่วไปแล้วจะพิจารณาทั้งผลประโยชน์ของผู้ผลิตและผู้บริโภคควบคู่กันไป¹¹

2.2.2 บทบาทของรัฐในการควบคุมการทำธุรกิจ

บทบาทของรัฐในการควบคุมการทำธุรกิจได้กำหนดให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ได้บัญญัติให้มีหน่วยงานของรัฐมีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจมิให้ประกอบธุรกิจที่เป็นการละเมิดสิทธิผู้บริโภค เป็นกฎหมายคุ้มครองสิทธิของ

¹¹ วิไลวรรณ วรรณนิธิกุล. (2532). เศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม (หน่วยที่ 7). หน้า 377. อ้างถึงใน จอร์ เดิศศกุลพานิช. (2538). “มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมพฤติกรรมการตั้งราคาเพื่อขจัดคู่แข่งในประเทศไทย.” หน้า 15-17.

ผู้บริโภครวมโดยตรงมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านการโฆษณา การคุ้มครองผู้บริโภคด้านฉลาก การคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญา และการคุ้มครองผู้บริโภคด้านอื่นๆ เช่น การคุ้มครองผู้บริโภคด้านสินค้าอันตราย และการดำเนินคดีแทนผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิ¹² โดยหน่วยงานของรัฐให้มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522¹³

ดังนั้น เมื่อมีการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค กล่าวคือ กรณีผู้ประกอบการธุรกิจเป็นฝ่ายผิดสัญญา เท่ากับการทำการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค และรวมถึงกรณีผู้ประกอบการธุรกิจกระทำการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค อย่างหนึ่งอย่างใด หรือหลายสิทธิตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอื่นและกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งการดำเนินคดีจะต้องเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคเป็นส่วนรวม เช่น กรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจได้กระทำการให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภคหลายรายเป็นการทั่วไป หรือกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจได้กระทำการก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคเพียงรายใดรายหนึ่ง แต่มีพฤติการณ์ที่เห็นได้ว่าหากผู้ประกอบการธุรกิจยังคงประกอบธุรกิจในลักษณะนั้นต่อไป อาจทำให้ผู้บริโภครายอื่นๆ ได้รับความเสียหายด้วย ก็ถือว่าการดำเนินคดีต่อผู้ประกอบการธุรกิจนั้นเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคเป็นส่วนรวมแล้ว

นอกจากนี้ ยังมีบทบัญญัติให้อำนาจสามัคคีที่มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้บริโภคหรือต่อต้านการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมทางการค้า ดำเนินคดีแทนผู้บริโภคได้ด้วยตามมาตรา 40 และมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522¹⁴

¹² สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. (2543). **สคบ.กับการคุ้มครองผู้บริโภค**. หน้า 39.

¹³ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, มาตรา 39 บัญญัติว่า “ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นสมควรเข้าดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค หรือเมื่อได้รับคำร้องจากผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิ ซึ่งคณะกรรมการเห็นว่าการดำเนินคดีนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคเป็นส่วนรวม คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานอัยการ โดยความเห็นชอบของอธิบดีกรมอัยการหรือข้าราชการในสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางนิติศาสตร์ เป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค เพื่อให้มีหน้าที่ดำเนินคดีแพ่งและอาญาแก่ผู้กระทำการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคในศาล และเมื่อคณะกรรมการได้แจ้งไปยังกระทรวงยุติธรรมเพื่อแจ้งให้ศาลทราบแล้ว ให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจดำเนินคดีตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้

ในการดำเนินคดีในศาล ให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจฟ้องเรียกทรัพย์สินหรือค่าเสียหายให้แก่ผู้บริโภคที่ร้องขอได้ด้วย และในการนี้ให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง.”

¹⁴ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, มาตรา 40 บัญญัติว่า “สมาคมใดมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้บริโภคหรือต่อต้านการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมทางการค้าและข้อบังคับของสมาคมดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวกับคณะกรรมการ สมาชิก และวิธีการดำเนินการของสมาคมเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง สมาคมนั้นอาจยื่นคำขอให้คณะกรรมการรับรองเพื่อให้สมาคมนั้นมีสิทธิและอำนาจฟ้องตามมาตรา 41 ได้

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการผ่านทางสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคนี้ ยังมีปัญหาอยู่หลายประการ ทั้งนี้เนื่องจาก เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคจะมีอำนาจฟ้องเรียกทรัพย์สินหรือค่าเสียหายให้แก่ผู้บริโภคได้เฉพาะกรณีที่ผู้บริโภคร้องขอด้วยการยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ต่อสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองบริโภคเท่านั้น และผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการดำเนินคดีเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคดังกล่าว ก็คือผู้ที่ได้รับร้องขอตามมาตรา 39 เท่านั้น ผู้บริโภคคนอื่นที่ไม่ได้ร้องขอ แต่ได้รับความเสียหายจากผู้ประกอบธุรกิจที่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีเช่นเดียวกับผู้ร้องขอ จะไม่ได้รับความคุ้มครองใดๆ เลย ทำให้ประชาชนไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างทั่วถึง จะเป็นการดำเนินคดีแทนเป็นรายๆ ไป ไม่แตกต่างกับคดีธรรมดาที่มีหลายคดี และการจะทำให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคดำเนินคดีแทนผู้บริโภคนั้น จะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ของผู้บริโภคโดยรวม ซึ่งคณะกรรมการฯ มีอำนาจใช้ดุลพินิจที่จะพิจารณาดำเนินคดีให้ผู้เสียหายหรือไม่ก็ได้ หากเรื่องใดคณะกรรมการฯ ไม่พิจารณาดำเนินการให้ ผู้เสียหายก็ต้องมาฟ้องเองตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งเสียทั้งเวลา และค่าใช้จ่าย และแม้ว่าทางสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจะดำเนินการให้ ปัญหาที่พบมากก็คือความล่าช้าในการดำเนินคดี และไม่ได้รับการเอาใจใส่เท่าที่ควร เนื่องจากขาดบุคลากรที่จะมาดำเนินการ ประกอบกับเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคมิได้มีส่วนได้เสียในคดี ทำให้ไม่มีมูลเหตุจูงใจในการดำเนินคดี จึงไม่ทุ่มเทให้กับการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคอย่างเพียงพอและไม่สามารถรักษาประโยชน์ของผู้ถูกละเมิดได้อย่างเต็มที่

2.3 หลักแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการฟ้องคดี

ในคดีแพ่ง การที่จะวินิจฉัยว่าจำเลยได้โต้แย้งสิทธิของโจทก์อันเป็นการทำผิดหน้าที่ของตนหรือไม่ จำเป็นต้องได้ข้อเท็จจริงที่จะใช้ประกอบในการวินิจฉัยเสียก่อน ในการค้นหาความจริงจากข้อเท็จจริง ที่จะใช้ประกอบในการวินิจฉัยเพื่อค้นหาความจริงจากข้อเท็จจริงต่างๆ ที่จะใช้

การยื่นคำขอตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง
การรับรองสมาคมตามวรรคหนึ่ง ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา.”

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522, มาตรา 41 บัญญัติว่า “ในการดำเนินคดีที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคให้สมาคมที่คณะกรรมการรับรองตามมาตรา 40 มีสิทธิในการฟ้องคดีแพ่ง คดีอาญา หรือดำเนินกระบวนการพิจารณาใดๆ ในคดีเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคได้ ถ้ามีหนังสือมอบหมายให้เรียกค่าเสียหายแทนจากสมาชิกของสมาคม

ในการดำเนินคดีตามวรรคหนึ่ง มิให้สมาคมถอนฟ้อง เว้นแต่ศาลจะอนุญาตเมื่อศาลเห็นว่าการถอนฟ้องนั้นไม่เป็นผลเสียต่อการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นส่วนรวม สำหรับคดีแพ่งเกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายแทนสมาชิกของสมาคม การถอนฟ้องหรือการพิพากษาในกรณีที่ถูกความตกลงหรือประนีประนอมยอมความกัน จะต้องหนังสือแสดงความยินยอมของสมาชิกผู้มอบหมายให้เรียกค่าเสียหายแทนมาแสดงต่อศาลด้วย.”

ประกอบในการวินิจฉัยนี้ ศาลของประเทศต่างๆ ย่อมดำเนินการตามกฎหมายวิธีพิจารณาความ
โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่ว่าด้วยพยานหลักฐาน

การค้นหาคำความจริงของศาลย่อมต้องอาศัยกฎหมายว่าด้วยพยานหลักฐานเป็นหลัก ซึ่ง
แบ่งออกได้เป็น 2 ระบบ ได้แก่ ระบบกล่าวหา และระบบไต่สวน กล่าวคือ

2.3.1 แบบระบบกล่าวหา

เป็นแบบที่ใช้กันอยู่ในประเทศที่ระบบกฎหมายเป็นคอมมอนลอว์ (Common Law) เช่น
ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา การพิจารณาในระบบนี้ ตัวผู้ชำระความต้องวางตัวเป็นกลาง
จริงๆ เพื่อควบคุมให้คู่ความทั้งสองฝ่ายปฏิบัติตามกติกาโดยเคร่งครัด ผู้พิพากษาต้องวางตัวเป็น
กลาง จะเอนเอียงเข้ากับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ได้ และอำนาจของศาลในการสืบพยานเพิ่มเติมหรือบท
ตัดพยานก็มีจำกัดหรือแทบไม่มีเลย ต้องปล่อยให้คู่ความดำเนินคดีหาพยานหลักฐานเต็มที่ และ
หลักเกณฑ์ในการที่จะนำพยานมารับพินิจได้หรือไม่ ต้องเป็น ไปอย่างเคร่งครัด มีบทตัดพยานที่
เด็ดขาดเพื่อมิให้พยานผู้ต้องห้ามเข้าสู่สำนวนความ เท่ากับเป็นการไม่สืบพยานนั้นเลย ทั้งนี้เพื่อให้
ทั้งสองฝ่ายได้เปรียบหรือเสียเปรียบแก่กัน ดังนั้น ระบบกล่าวหา จึงเป็นระบบที่มีวิธีการชำระความ
เป็นไปในทางที่โจทก์ จำเลย ผู้ชำระความ ตั้งตนเป็นกลาง โดยทั้งสองฝ่ายต้องดำเนินคดีของตนให้
เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่ได้วางไว้อย่างเคร่งครัด

ลักษณะที่สำคัญของระบบกล่าวหา

- 1) ศาลมีบทบาทจำกัดเป็นเพียงผู้ตัดสินคดีเท่านั้น ไม่มีอำนาจในการสืบพยานเพิ่มเติม
หรือช่วยคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแสวงหาพยานหลักฐาน การดำเนินการพิจารณามีกฎเกณฑ์ละเอียด
ปลีกย่อยมาก ศาลใช้ดุลพินิจได้น้อย การยกฟ้องโดย Technicality มีมาก
- 2) คู่ความสองฝ่ายมีบทบาทสำคัญเป็นคู่ต่อสู้ซึ่งกันและกัน เห็นได้ชัดในคดีอาญา
ศาลจะห้ามโจทก์แสวงหาพยานหลักฐาน ดังนั้นบางครั้งศาลอาจยกฟ้อง ทั้งๆ ที่ปรากฏว่าจำเลย
กระทำผิด
- 3) ในระบบกล่าวหา มีกฎเกณฑ์การสืบพยานที่เคร่งครัดมาก ศาลมีโอกาสใช้ดุลพินิจ
ได้น้อย เนื่องจากมีบทตัดพยานที่เด็ดขาด ไม่ยอมให้ศาลรับพยานนั้นเข้าสู่สำนวนความ นอกจากนี้
การใช้คำถามในการซักถาม หรือการถามค้าน ก็ต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์โดยเคร่งครัด¹⁵

2.3.2 ระบบไต่สวน

ระบบไต่สวนเป็นระบบที่ใช้กันแพร่หลายในกลุ่มประเทศภาคพื้นยุโรปที่ใช้ระบบ
วิธีพิจารณาความหรือประเทศในกลุ่มซีวิล ลอว์ (Civil Law) ระบบนี้มีที่มาจากผลวิธีการชำระความ
ของผู้มีอำนาจในศาสนาโรมันคาทอลิก ศาลในศาสนาคริสต์ได้นำระบบการค้นหาคำความจริงแบบ

¹⁵ เจ็มซีย์ ชูติวงศ์. (2547). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. หน้า 3-4.

ไต่สวนมาใช้ในการดำเนินคดีอาญา เมื่อผู้มีอำนาจปกครองได้ทราบว่ามีกระทำความผิดหรือการกระทำอันมิชอบเกิดขึ้นในสังคมของตน ผู้มีอำนาจต้องไต่สวนค้นหาความจริง โดยไม่ต้องคำนึงว่า จะมีผู้เสียหายหรือบุคคลอื่นกล่าวหาหรือไม่ รัฐมีหน้าที่โดยตรงในการดำเนินคดีอาญา โดยหาผู้กระทำความผิดพร้อมทั้งแสวงหาพยานหลักฐานมาลงโทษ ระบบนี้ไม่ใช่ลักษณะการต่อสู้คดีระหว่างคู่ความในคดี แต่เป็นระบบการตรวจสอบค้นหาความจริงในคดีที่เกิดขึ้นเป็นการใช้หลักการตรวจสอบผู้เกี่ยวข้องในคดีมีเพียงสองฝ่ายคือ ผู้ให้คำคัดค้านและผู้ถูกไต่สวน โดยไม่จำเป็นต้องมีคนกลาง ผู้ไต่สวนหรือผู้ชำระความเป็นผู้ซักถามพยานและเป็นผู้ค้นหาความจริงด้วยตนเอง ระบบนี้ไม่ค่อยให้ความสำคัญในเรื่องความเท่าเทียมกันของคู่ความเช่นระบบกล่าวหา เพราะมีแนวคิดว่าการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองเป็นหน้าที่ของรัฐ เพราะมุ่งแต่จะเอาผลที่จะได้รู้ถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นมากกว่า

การพิจารณาอาจจะกระทำกลับหลังจ่าเลย คือ การสืบพยานอาจทำโดยจ่าเลยไม่มีโอกาสรู้เห็นก็ได้ เพราะถือว่าผู้ชำระความมีความสามารถให้ความยุติธรรมและคุ้มครองสิทธิให้จ่าเลยอยู่แล้ว ระบบนี้มีอิทธิพลในภาคพื้นยุโรป และมีบทบาทสำคัญในประเทศต่างๆ ในภาคพื้นยุโรปที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายเช่น เยอรมัน ฝรั่งเศส¹⁶

ลักษณะที่สำคัญของระบบไต่สวน

1) ศาลเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพิจารณาคดี มีอำนาจที่จะสืบพยานเพิ่มเติมหรือดสืบพยาน ทั้งนี้เพื่อค้นหาให้ได้ข้อเท็จจริงใกล้เคียงความจริงมากที่สุด การกำหนดระเบียบวิธีเกี่ยวกับการสืบพยานมีน้อย ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจได้กว้างขวางและยืดหยุ่นมาก

2) การพิจารณาคดีนั้น จะมีลักษณะเป็นการดำเนินการระหว่างศาลกับจ่าเลย ซึ่งโจทก์ไม่มีบทบาทสำคัญนัก เป็นเพียงผู้ช่วยเหลือศาลในการค้นหาพยานหลักฐาน

3) ระบบไต่สวน จะไม่มีกฎเกณฑ์การสืบพยานที่เคร่งครัดมากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะไม่มีการตัดพยานที่เด็ดขาด แต่จะเปิดโอกาสให้มีการเสนอพยานหลักฐานทุกชนิดมาสู่ศาลได้ และศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจได้อย่างกว้างขวาง¹⁷

2.4 วิวัฒนาการการฟ้องคดีผู้บริโภคของไทย

แต่เดิม คดีผู้บริโภค ก็เหมือนกับคดีแพ่งโดยทั่วไป ที่ผู้บริโภคมีสิทธิฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้ประกอบธุรกิจได้ด้วยตนเอง และมีคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เป็นผู้พิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายอันเนื่องจากการกระทำของผู้ประกอบ

¹⁶ โสภณ รัตนกร. (2545). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. หน้า 59.

¹⁷ เข็มชัย ชุตินวงศ์. เล่มเดิม. หน้า 2-3.

ธุรกิจ ตลอดจนดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคแทนผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

แต่เนื่องจากที่ผ่านมา การดำเนินการของคณะกรรมการ และการดำเนินคดีประสบกับปัญหาหลายอย่างหลายประการมาก ทำให้ไม่อาจช่วยเหลือแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้บริโภคได้อย่างทั่วถึงที่เป็นผลให้ผู้บริโภคต้องตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเองต่างๆ นานา จนบางครั้งถูกลามบานปลายถึงขั้นใช้วิธีการที่ไม่เหมาะสมหรือรุนแรง จนส่งผลกระทบต่อความสงบสุขในสังคมหรือกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวม ไม่ว่าจะเป็นการทุบรถยนต์เพื่อประจาน หรือทำลายสินค้าหรือนำสินค้าไปคืนให้แก่ผู้ประกอบการฟ้องร้องคดีต่อศาล เพราะทำไมทันต่อการบรรเทาความเสียหายแก่ผู้บริโภคผู้ได้รับความเดือดร้อน นอกจากนี้คดีผู้บริโภคนั้นก็ยังมีลักษณะที่แตกต่างจากคดีแพ่งทั่วไป เนื่องจากคู่ความทั้งสองฝ่ายอยู่ในฐานะที่ไม่เท่าเทียมกันเหมือนกับข้อพิพาททางแพ่งโดยทั่วไป โดยฝ่ายผู้บริโภคมักอยู่ในสถานะที่เสียเปรียบกว่าผู้ประกอบการในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะความสามารถในการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริง ซึ่งไม่อยู่ในความรู้เห็นของตนเอง ยิ่งถ้าเป็นพยานหลักฐานเกี่ยวกับการผลิตสินค้าหรือการให้บริการ ผู้บริโภคส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าถึงได้ อีกทั้งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีสูง อันเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการอำนวยความสะดวกธรรมให้แก่ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหาย

ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงให้มีระบบพิจารณาคดีที่เอื้อต่อการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้บริโภค อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค ขณะเดียวกัน เป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการหันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการให้ดียิ่งขึ้น จึงมีพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 เป็นการเฉพาะ แยกต่างหากจากคดีแพ่งทั่วไป โดยให้มีผลใช้บังคับ นับตั้งแต่วันที่ 23 สิงหาคม 2551 เป็นต้นไป แต่เนื่องจากวันที่ 23 เป็นวันเสาร์หยุดราชการ คู่ความจึงมีสิทธิฟ้องต่อศาลตามกฎหมายใหม่ ตั้งแต่วันจันทร์ที่ 25 สิงหาคม 2551 เป็นต้นไป

ลักษณะคดีผู้บริโภค

อาจแบ่งลักษณะคดีตามมาตรา 3 ออกเป็น 4 กลุ่มคือ

1) เป็นคดีแพ่ง ระหว่างผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคหรือตามกฎหมายอื่นกับผู้ประกอบการ ซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับ สินค้า หรือ บริการ

ข้อสังเกต เป็นข้อพิพาทระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบการ คำว่า “ผู้บริโภค” หมายความว่า ผู้ซื้อหรือผู้รับบริการจากผู้ประกอบการหรือผู้ได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบการ เพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการ และหมายความรวมถึง ผู้ใช้สินค้าหรือผู้รับบริการจาก

ผู้ประกอบการกิจการโดยชอบ แม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม (ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 3)

2) เป็นคดีแพ่ง ตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย กล่าวคือ ถ้าเป็นข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ต้องถือว่าเป็นคดีผู้บริโภค

ข้อสังเกต พระราชบัญญัติดังกล่าว ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปี นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ประกาศวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 มีผลใช้บังคับประมาณวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552)

3) เป็นคดีแพ่ง ที่เกี่ยวพันกันกับคดี ตามข้อ (1) (2) เช่น คดีที่ฟ้องให้รับผิดชอบตามสัญญา คู่ประกัน สัญญาจ้าง สัญญาจำนำ หรือสัญญาประกันภัยจำนำ เป็นต้น ซึ่งโดยปกติ คดีเหล่านี้อาจไม่อยู่ในความหมายของคดีผู้บริโภค แต่ตามมาตรา 3 (3) ให้ถือว่าเป็นคดีผู้บริโภคด้วย เพื่อมิให้ผลแห่งคดีเกิดความลักลั่นกันและไม่ต้องคำนึงว่าจะมีการพิจารณาคดีดังกล่าวรวมหรือแยกกับคดีผู้บริโภค

4) เป็นคดีแพ่ง ที่มีกฎหมายบัญญัติให้ใช้วิธีพิจารณาตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นการเปิดโอกาสให้กฎหมายที่ออกมาในภายหลัง สามารถกำหนดให้นำวิธีพิจารณาตามพระราชบัญญัตินี้ไปใช้กับคดีอื่นนอกจากนี้ได้ และให้ถือว่าคดีเหล่านั้น เป็นคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัตินี้

ประเภทคดีผู้บริโภค

ประเภทคดีต่อไปนี้ เป็นคดีผู้บริโภค

1) คดีซื้อขาย เช่น บ้าน อาคารพาณิชย์ อาคารชุด ห้องชุด ที่ดินเปล่า สินค้าอุปโภคบริโภค เป็นต้น

2) คดีเช่าทรัพย์สิน เช่น บ้าน อาคารชุด ห้องชุด หอพัก สำนักงาน รถยนต์ รถจักรยานยนต์ เป็นต้น

3) คดีเช่าซื้อ เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ โทรทัศน์ เครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น

4) คดีจ้างทำของ เช่น ก่อสร้างบ้าน ต่อเติมบ้าน รับจ้างตัดเย็บเสื้อผ้า รับจ้างซักรีดผ้า เป็นต้น

5) คดีรับขน เช่น บริการขนส่งสินค้าทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ เป็นต้น

6) คดีสินเชื่อบุคคล กู้ยืม ค่าประกัน จำนอง จำนำ

7) คดีบัตรเครดิต

8) คดีกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

9) คดีประกันภัย เช่น ประกันวินาศภัย ประกันชีวิต ประกันภัยจำนำ เป็นต้น

(10) คดีสินค้าไม่ปลอดภัย ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เช่น ยา อาหาร เครื่องสำอาง ยานพาหนะ เครื่องใช้ไฟฟ้า อุปกรณ์สื่อสาร เชื้อเพลิง ถังแก๊ส สินค้าอุปโภคบริโภคอื่นๆ เป็นต้น

(11) คดีบริการสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรคมนาคม เป็นต้น

(12) คดีบริการสาธารณสุขและความงาม เช่น ร้านขายยา สถานบริการความงามและสุขภาพ (สปา, นวด) สถานพยาบาล ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นคลินิก หรือโรงพยาบาล ทั้งของรัฐบาลหรือเอกชน เป็นต้น

(13) คดีบริการท่องเที่ยว เช่น นำเที่ยว โรงแรม โฮเทล บริการห้องพัก เป็นต้น

(14) คดีสื่อสารมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

(15) คดีบริการธุรกรรมทางธนาคาร เช่น ฝากเงิน ถอนเงิน เช่าตู้നിรัถย เป็นต้น

(16) คดีบริการหลักทรัพย์และกองทุนรวม เช่น ซื้อขายหุ้นหรือกองทุน เป็นต้น

(17) คดีบริการด้านการศึกษา เช่น สถาบันสอนภาษา หรือ สถาบันสอนพิเศษ เป็นต้น

(18) คดีบริการด้านการกีฬา เช่น สนามฟุตบอล สนามเทนนิส สนามกอล์ฟ เป็นต้น

(19) คดีบริการกำจัดปลวก แมลง นก เป็นต้น

(20) คดีนิติบุคคลอาคารชุด เช่น คอนโดมิเนียม เป็นต้น

(21) คดีนิติบุคคลบ้านจัดสรรต่าง เช่น บริษัทรับสร้างบ้าน เป็นต้น¹⁸

2.4.1 แบบระบบกล่าวหา

ก่อนที่จะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ในส่วนของกฎหมายสารบัญญัติที่มีบทบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคมาแต่เดิมได้อาศัยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นหลักและใช้วิธีการดำเนินคดีทางศาลในคดีผู้บริโภคในระบบกล่าวหาคือ ผู้ฟ้องคดีมีหน้าที่หรือภาระในการนำสืบหรือพิสูจน์ให้ศาลเห็น ศาลจะมีบทบาทในการเสาะแสวงหาข้อเท็จจริงในคดีน้อยมาก เป็นเรื่องของคู่ความแต่ละฝ่ายที่จะต้องเสนอข้อเท็จจริงและการตรวจสอบข้อเท็จจริงกันเอง หากคู่ความฝ่ายใดมีภาระการพิสูจน์ (Burden of Proof) ในประเด็นแห่งคดีข้อใดแล้วไม่นำสืบหรือนำสืบไม่สม คู่ความฝ่ายนั้นก็ยอมแพ้ในประเด็นข้อนั้นๆ ในคดีแพ่ง ศาลจะถือโดยเคร่งครัดว่า จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับการดำเนินคดีของคู่ความ¹⁹

¹⁸ สุชาย จอกแก้ว. (2551, 23 สิงหาคม). วารสารร่วมพฤษ. สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2554, จาก

<http://www.research.krirk.ac.th>

¹⁹ พรเพชร. (2553, 30 มกราคม). อิทธิพลของระบบไต่สวนและระบบกล่าวหาในศาลไทย. สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2554, จาก <http://masteroPlaw34.blogspot.com>

2.4.2 แบบระบบไต่สวน

ในวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2551 ที่ผ่านมา ได้มีการประกาศบังคับใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 อันเป็นกฎหมายที่ถือว่าก้าวหน้ามากที่สุดในยุคปัจจุบัน สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคเกี่ยวกับการเอาเปรียบของผู้ประกอบการหรือนายทุนมากที่สุด

กฎหมายฉบับนี้ เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีทางแพ่ง (เป็นข้อพิพาทระหว่างเอกชนกับเอกชนด้วยตนเอง) โดยเป็นกฎหมายเพื่อการเปลี่ยนแปลงแนวปฏิบัติของการดำเนินคดีทางศาลจากระบบกล่าวหา คือ ผู้ฟ้องคดีมีหน้าที่หรือภาระในการนำสืบหรือพิสูจน์ให้ศาลเห็น มาเป็นระบบไต่สวน คือ ศาลมีอำนาจในการเรียกพยานหลักฐานทั้งฝ่ายกล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหามาให้ศาลพิจารณาได้ตามสมควร โดยผู้ที่เสียหายจากการบริโภคสินค้าและบริการ ไม่จำเป็นต้องไปเสาะแสวงหาทนายความมาช่วยดำเนินคดีเรียกร้องค่าเสียหายหรือสินไหมทดแทนให้ เหมือนในคดีความปกติก็ได้ (ถ้าจะมีก็ได้) เพราะสำนักงานศาลคดีผู้บริโภคที่เกิดขึ้นใหม่จะมีบุคลากรของศาลมาช่วยดำเนินการทางคดีให้กับผู้ร้องทั้งหมด เริ่มตั้งแต่การไต่สวนรับคำร้องเรียนจะด้วยวาจาหรือเอกสารก็ได้ ทำคำฟ้องให้

ถ้าเรื่องที่เดือดร้อนสามารถที่จะนำไปสู่การเจรจาไกล่เกลี่ยกันได้ เจ้าหน้าที่ของศาลก็จะดำเนินการให้ก่อนที่จะส่งสำนวนคดีเข้าสู่กระบวนการสืบพยาน โทษก์และจำเลยหากไม่สามารถตกลงกันได้ ดังนั้นคดีผู้บริโภคจำนวนมากคาดว่าจะสามารถยุติลง หรือจบลงด้วยการเจรจาไกล่เกลี่ยในเบื้องต้นก่อน ได้เป็นจำนวนมาก (สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) ก็ใช้วิธีการไกล่เกลี่ยเช่นนี้เช่นกัน แต่ก็มักเป็นกรณีเล็กๆ น้อยๆ ถ้าเป็นกรณีใหญ่ๆ ก็ไม่มีอำนาจทางกฎหมายที่ชัดเจนมาดำเนินการได้เบ็ดเสร็จเด็ดขาดได้) ที่สำคัญ การฟ้องคดีประเภทนี้ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมทั้งปวง เว้นแต่หากปรากฏแก่ศาลว่า ผู้ฟ้องคดีนำคดีมาฟ้อง โดยไม่มีเหตุอันควร มีพฤติการณ์ที่ไม่เหมาะสม ประวิงคดี ศาลอาจจะสั่งให้ต้องชำระค่าฤชาธรรมเนียมได้ ถ้าไม่ชำระศาลก็จะสั่งให้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความได้

ในการฟ้องคดีต่อศาลคดีผู้บริโภคนั้น ผู้บริโภคที่เสียหายจากสินค้าหรือบริการ ถึงต้องสั่งรวไว้ ก่อนว่าตนเองต้องมีความเสียหายเกิดขึ้นจริง ต้องมีข้อเท็จจริงมีพยานหลักฐานเพื่อนำเสนอต่อศาลให้อันยัติไม่ต้องสืบพยานหลักฐานใหม่ ซึ่งก็จะทำให้กรณีพิพาทเสร็จสิ้นเร็วขึ้น ไม่เป็นภาระต่อรูปคดีและศาล

ในการดำเนินคดีผู้บริโภคนั้น ศาลจะพิจารณาตรวจสอบถึงความสุจริตในการฟ้องร้องคดีที่เกิดขึ้นเป็นสำคัญ²⁰

2.5 หลักทั่วไปและความหมายเกี่ยวกับภาระการพิสูจน์

เมื่อผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากสินค้า ผู้บริโภคมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นเนื่องมาจากสินค้า อีกทั้งต้องพิสูจน์ว่าผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการธุรกิจต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหาย ทำให้ภาระในการพิสูจน์ตกอยู่กับผู้บริโภค การพิสูจน์ให้เห็นถึงความชำรุดบกพร่องเป็นเรื่องที่อยู่ในความควบคุมของผู้ผลิตฝ่ายเดียว การดำเนินคดีของผู้บริโภคที่จะได้รับชดเชยค่าเสียหายให้ต้องตามวัตถุประสงค์ของผู้บริโภคจึงเป็นไปได้ยาก

2.5.1 หลักทั่วไปเกี่ยวกับภาระการพิสูจน์

เมื่อเป็นหน้าที่ของคู่ความที่จะต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ต่อศาลให้เห็นจริงตามที่ตนกล่าวอ้างคู่ความฝ่ายที่กล่าวอ้างว่าได้รับความเสียหายจากการกระทำใดๆ ของอีกฝ่ายย่อมต้องพิสูจน์ถึงความเสียหายนั้น ผู้บริโภคสินค้าที่กล่าวอ้างว่าได้รับความเสียหายจากการบริการสินค้า จึงมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากสินค้านั้นทั้งต้องพิสูจน์ว่าผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการธุรกิจมีความรับผิดชอบต้องชดเชยค่าเสียหายด้วย ไม่ว่าจะเป็นความรับผิดชอบในทางสัญญา เช่นความรับผิดชอบในทางชำรุดบกพร่องของสินค้าที่ซื้อหรือความรับผิดชอบในทางละเมิด เช่นความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ผลิต ซึ่งหลักกฎหมายดังกล่าวทำให้ภาระหนักตกแก่ผู้บริโภค แต่เนื่องจากภาระพิสูจน์ถึงความชำรุดบกพร่องในขั้นตอนการผลิต หรือความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ผลิตเป็นไปได้ยาก เพราะเป็นเรื่องที่อยู่ในความรู้ของผู้ผลิตแต่ฝ่ายเดียวการดำเนินคดีของผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจึงค่อนข้างเป็นไปได้ยาก หรือบางกรณีค่าเสียหายที่ได้รับก็ไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายและเวลาที่เสียไป หลักกฎหมายดังกล่าวจึงไม่เพียงพอที่จะคุ้มครองผู้บริโภคและได้รับชดเชยค่าเสียหายเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากสินค้า²¹

2.5.2 ความหมายของคำว่า “ภาระการพิสูจน์”

ความหมายของคำว่า “ภาระการพิสูจน์” ได้มีนักกฎหมายให้ความหมายหรือคำนิยามคำว่า “ภาระการพิสูจน์” ไว้ต่างๆ กัน

อาจารย์ประมวล สุวรรณศรี อธิบายว่า “ภาระการพิสูจน์” หมายความว่าหน้าที่ที่คู่ความฝ่ายหนึ่งต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ต่อศาลให้ศาลเห็นจริงตามที่ตนกล่าวอ้างตามมาตรา 84/1

²⁰ ศรีสุวรรณ จรรยา. (2551). ผู้บริโภคควรรู้อะไรที่เกี่ยวกับกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค. สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2554, จาก <http://www.decha.com/main/showTopic.php?id=2350>

²¹ วาสนา หงษ์เจริญ. (2551). การดำเนินคดีผู้บริโภคในศาลยุติธรรม. หน้า 11.

แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งบัญญัติว่า “คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนคำคู่ความของตน ให้คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้นถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายหรือมีข้อสันนิษฐานที่ควรจะเป็น ซึ่งปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์เพียงว่า ตน ได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วน “คำว่าหน้าที่นำสืบข้อเท็จจริง” ในที่นี้จึงหมายถึงทั้งภาระการพิสูจน์และหน้าที่นำสืบก่อน แต่อย่างไรก็ดี หน้าที่นำสืบก่อนย่อมมีความสำคัญแก่คดีน้อยกว่าภาระการพิสูจน์ เพราะหน้าที่นำสืบก่อนสำคัญอยู่แต่ในเรื่องการได้เปรียบเสียเปรียบในทางชักค้ำพยาน แต่ภาระกาพิสูจน์นั้นเป็นเรื่องที่จะทำให้แพ้ชนะ²²

อาจารย์คะนิง ฤาไชย อธิบายว่า “ภาระการพิสูจน์” หมายความว่า การพิสูจน์ให้เห็นถึงความแท้จริงของสิ่งที่ตนกล่าวอ้างขึ้นในคดีนั้น ภาระการพิสูจน์นี้เป็นหลักกฎหมายที่ศาลหรือคู่ความไม่อาจลงเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าตามคำฟ้อง คำให้การ และการชี้สองสถาน ภาระการพิสูจน์ตกอยู่กับคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดแล้ว ศาลหรือคู่ความไม่อาจกำหนดหรือตกลงกันเปลี่ยนแปลงให้เป็นภาระของอีกฝ่ายหนึ่งได้²³

อาจารย์โอสถ โกสิน อธิบายว่า “ภาระการพิสูจน์” หมายความว่า หน้าที่ของคู่ความที่จะต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ต่อศาลให้เห็นจริงตามที่ตนกล่าวอ้าง คือ ถ้าเป็นโจทก์ก็ต้องนำสืบให้สมฟ้อง ถ้าเป็นจำเลยก็ต้องสืบให้สมคำให้การ ภาระการพิสูจน์จึงต่างกับหน้าที่ นำสืบก่อนในข้อที่ว่า ถ้าภาระการพิสูจน์ตกแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นต้องสืบ และภาระการพิสูจน์เป็นผลถึงให้แพ้ชนะคดีโดยตรง ส่วนหน้าที่นำสืบก่อนมีผลในทางได้เปรียบเสียเปรียบในเชิงว่าความ²⁴

อาจารย์โสภณ รัตนากร อธิบายว่า “ภาระการพิสูจน์” เป็นหน้าที่นำสืบตามกฎหมายกำหนดให้คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องพิสูจน์ความจริงของข้อเท็จจริงในประเด็นแห่งคดีให้เป็นที่พอใจแก่ศาล กล่าวคือถึงมาตรฐานการพิสูจน์²⁵

จากคำอธิบายความหมายของนักกฎหมายตามที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า “ภาระการพิสูจน์” หมายถึงหน้าที่ที่คู่ความฝ่ายหนึ่งจะต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ต่อศาลให้เห็นจริงตามที่ตนกล่าวอ้างไว้ ซึ่งมีผลต่อการแพ้ชนะคดีโดยตรง

²² ประมวล สุวรรณศร. (2519). กฎหมายลักษณะพยาน. หน้า 43-44.

²³ คะนิง ฤาไชย. (2523). กฎหมายลักษณะพยาน. หน้า 32-33.

²⁴ โอสถ โกสิน. (2517). คำอธิบายและเปรียบเทียบกฎหมายไทย และต่างประเทศในเรื่องกฎหมายลักษณะพยาน. หน้า 226-227.

²⁵ โสภณ รัตนากร. (2545). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน. หน้า 59.

2.6 หลักกฎหมายและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคที่ซื้อรถยนต์ใหม่

เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้าที่มีการซื้อขายต้องพิจารณาตามหลักกฎหมายซื้อขาย ซึ่งปรากฏตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในเรื่องหน้าที่ของผู้ซื้อและผู้ขาย หากมีการละเมิดสิทธิของผู้ซื้อหรือผู้บริโภคตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอื่นและกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค นอกจากนี้ มีบทบัญญัติให้อำนาจสมาคมที่มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้บริโภคหรือต่อต้านการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมทางการค้า ซึ่งการดำเนินคดีต้องเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค

2.6.1 หลักความรับผิดในทางสัญญา

หลักความรับผิดในทางสัญญาเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ของคู่สัญญา²⁶ และมีผลผูกพันเฉพาะคู่สัญญาเท่านั้น คู่สัญญาต่างมีหน้าที่ซึ่งกันและกัน หากฝ่ายใดไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ย่อมมีความรับผิด ดังนั้น ความรับผิดในทางสัญญาเกิดขึ้นจากการผิดสัญญา (Breach of Contract) หรือจากการรับประกันเกี่ยวกับสินค้า (Breach of Warranty) โดยหลักทั่วไปแล้ว ผู้ขายไม่ต้องรับผิดในความเสียหายประการอื่นอันเป็นผลมาจากสินค้าชำรุดบกพร่อง (Consequential Damage) ไม่ว่าจะเป็นความเสียหายที่เกิดต่อชีวิตหรือทรัพย์สิน แต่ผู้ขายต้องรับผิดหากมีการรับประกันคุณภาพของสินค้าอย่างชัดเจนขณขาย หรือผู้ขายได้น้อล หลอกลวงโดยปกปิดความชำรุดบกพร่องของสินค้า²⁷

สำหรับกรณีความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่มีการซื้อขายกันก็ต้องพิจารณาตามหลักกฎหมายซื้อขาย ซึ่งปรากฏตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังที่ได้บัญญัติเรื่องหน้าที่ของผู้ซื้อและผู้ขายว่า ต้องใช้ความระมัดระวังตรวจตราทรัพย์สินที่ซื้อขายกันตามควรแก่กรณีโดยผู้ขายมีหน้าที่ต้องส่งมอบทรัพย์สินที่ขายแก่ผู้ซื้อ และต้องรับผิดในความชำรุดบกพร่องข้อสัญญาการรับประกันแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1) การรับประกันโดยชัดแจ้ง (Express Warranty)

หมายถึง คำรับรองหรือรับประกันที่ผู้ขายหรือผู้ผลิตได้แสดงออกอย่างชัดแจ้งในสัญญา ซึ่งอาจแสดงด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษร ซึ่งเป็นการรับประกันของผู้ขายที่แสดงต่อผู้ซื้อ ไม่ว่าจะแสดงโดยการโฆษณาหรือวิธีอื่นใด และหากผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมิได้เป็นไปตามที่แสดงไว้และทำให้ผู้ซื้อได้รับความเสียหาย ผู้ซื้อย่อมมีสิทธิเรียกค่าเสียหายได้โดยตรงจากผู้ขายตามสัญญา

2) การรับประกันโดยปริยาย (Implied Warranty)

หมายถึง คำรับรองหรือรับประกันที่ผู้ขายมีต่อผู้ซื้อ โดยไม่ได้แสดงออกโดยชัดแจ้ง แต่เป็นการประกันที่มีกฎหมายรับรองและสร้างภาระความรับผิดให้แก่ผู้ขายว่าได้รับรองหรือ

²⁶ สุขุม สุภนิตย์ ก (2540). คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค. หน้า 41.

²⁷ ปิยะกุล บุญเพิ่ม. (2524). ความรับผิดชอบในการผลิตและการจำหน่าย. หน้า 148.

รับประกันไว้เช่นนั้น แม้ตามความเป็นจริงแล้วผู้ขายอาจไม่ได้สัญญาหรือรับรองก็ตาม จึงถือได้ว่าการรับประกันโดยปริยายเป็นการรับประกันโดยอำนาจแห่งกฎหมาย²⁸

ดังนั้น เมื่อมีการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค กล่าวคือ กรณีผู้ประกอบการธุรกิจเป็นฝ่ายผิดสัญญา เท่ากับกระทำการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค อย่างหนึ่งอย่างใด หรือหลายสิทธิตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอื่นและกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งการดำเนินคดีจะต้องเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคเป็นส่วนรวม เช่น กรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจได้กระทำการให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภคหลายรายเป็นการทั่วไป หรือกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจได้กระทำการก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคเพียงรายใดรายหนึ่ง แต่มีพฤติการณ์ที่เห็นได้ชัดว่าหากผู้ประกอบการธุรกิจยังคงประกอบธุรกิจในลักษณะนั้นต่อไป อาจทำให้ผู้บริโภครายอื่นๆ ได้รับความเสียหายด้วย ก็ถือว่าการดำเนินคดีต่อผู้ประกอบการนั้นเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคเป็นส่วนรวมแล้ว

นอกจากนี้ ยังมีบทบัญญัติให้อำนาจสมาคมที่มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้บริโภค หรือต่อต้านการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมทางการค้า ดำเนินคดีแทนผู้บริโภคได้ด้วย ตามมาตรา 40 และมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

2.6.2 ทฤษฎีทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดในทางละเมิด (Tort Liability)

การเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ผลิตหรือจำหน่ายสินค้าหรือให้บริการโดยอาศัยหลักความรับผิดในทางละเมิดเป็นหลักที่สำคัญที่เป็นหลักพื้นฐานความรับผิดในสินค้าหรือผลิตภัณฑ์เพื่อช่วยเหลือผู้บริโภคที่มีข้อสงสัยเกี่ยวกับผู้ประกอบการนั้นๆ เรียกร้องความเสียหายที่เกิดจากบริโภคสินค้าหรือใช้บริการมีทฤษฎีมูลเหตุความรับผิดทางละเมิดอยู่ 2 ประการ²⁹ คือ

2.6.2.1 ทฤษฎีรับภัย (Theory of Risk)

ในระยะแรกกฎหมายลักษณะละเมิดมีความมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ก่อความเสียหายแก่ผู้อื่นต้องชดเชยค่าเสียหาย โดยมีได้ค้ำประกันว่าผู้กระทำละเมิดจะต้องกระทำความผิดด้วย เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นและรู้ว่าผู้ใดเป็นผู้ก่อขึ้น ก็ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้ละเมิดไม่ว่าการกระทำที่ก่อความเสียหายนั้นจะผิดหรือถูก ซึ่งเรียกว่า “ทฤษฎีรับภัย” เมื่อมนุษย์ได้กระทำการใดๆ ขึ้นแล้วย่อมเป็นการเสี่ยงภัยอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจมีผลดีหรือผลร้ายก็ได้ ผู้กระทำจะต้องรับผลแห่งการเสี่ยงภัยนั้น กล่าวคือ หากมีความเสียหายเกิดขึ้น ผู้กระทำจะต้องรับผลแห่งการเสี่ยงนั้น หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นความรับผิดโดยปราศจากการกระทำ

²⁸ วิษณุ เครืองาม ก (2542). คำอธิบายกฎหมายว่าด้วย ข้อขาย แลกเปลี่ยน ให้. หน้า 215.

²⁹ สายสุตา นิงสานนท์. (2535). ความรับผิดเด็ดขาดในกฎหมายละเมิด. หน้า 39-41.

เหตุผลที่ผู้ยึดแนวคิดทฤษฎีรับภัยอ้างว่า ไม่ควรมีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความผิดในเรื่อง ความรับผิดชอบในทางละเมิดมีอยู่ 2 ประการ คือ

1) เหตุผลทางกฎหมายถือว่าผลแห่งความรับผิดทางละเมิดคือ การบังคับให้ใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย มิใช่เป็นการลงโทษเช่นเดียวกับผลแห่งความรับผิดทางอาญา

2) เหตุผลทางพฤติการณ์ ผู้ยึดถือแนวคิดทฤษฎีรับภัยอ้างว่า เมื่อเกิดความเสียหายขึ้น โดยหาผู้รับผิดชอบไม่ได้ ก็ไม่เป็นการสมควรที่จะให้ผู้เสียหายเป็นผู้รับผิดชอบ โดยที่ความเสียหายมิได้เกิดจากการกระทำของเขา แต่ผู้ก่อความเสียหายควรต้องรับผิดชอบ ทั้งนี้ ให้พิจารณาเห็นว่าภัยนั้นเป็นผลมาจากเหตุใดและใครเป็นผู้ก่อ ผู้นั้นก็ควรรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน แต่ถ้าพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นความผิด ผู้ยึดถือแนวคิดทฤษฎีรับภัยเห็นว่าเป็นการยากยิ่ง เนื่องจากเห็นว่า การกระทำใดผิดหรือไม่เป็นข้อเท็จจริงที่อาจเปลี่ยนแปลงได้แล้วแต่สถานการณ์และกาลเวลา³⁰

2.6.2.2 ทฤษฎีความรับผิด (Theory of Fault)

ทฤษฎีความรับผิดได้รับการพัฒนาต่อเนื่องมาจากทฤษฎีรับภัย ที่ได้รับการยอมรับมาตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 19 ที่เน้นแต่การหาผู้ก่อให้เกิดความเสียหายมารับผิดเป็นสำคัญ ทฤษฎีดังกล่าวได้ใช้มาจนปลายศตวรรษที่ 19 ซึ่งในยุคนั้นศาสนาได้เข้ามามีอิทธิพลเป็นอย่างมาก เพราะถือว่าผู้ละเมิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นนั้น เป็นผู้ประพฤติดิถีธรรมไปโดยปริยาย ประกอบกับอิทธิพลจากระบบเศรษฐกิจการค้าแบบเสรีที่ให้ความสำคัญในความเท่าเทียมกันแห่งสิทธิของบุคคลจนทำให้ระบบอุตสาหกรรมพัฒนาไปอย่างมาก ผลจากหลักในทฤษฎีรับภัยที่ว่า ผู้กระทำการต้องรับผิดชอบแม้ปราศจากความผิดจึงไม่เป็นธรรมต่อผู้ประกอบการและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเพราะผู้ประกอบการจะไม่กล้าลงทุนดำเนินกิจการในด้านอุตสาหกรรม ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศได้³¹

แนวคิดของทฤษฎีความรับผิดถือหลักว่า ผู้ประกอบการจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดขึ้นจากการบริโภคสินค้าหรือบริการต่อเมื่อมีส่วนผิดในการผลิตหรือจำหน่ายสินค้าหรือบริการ โดยจงใจกระทำหรือกระทำโดยประมาทเลินเล่อ (Liability Based On Fault) และถือว่าผู้ประกอบการมีหน้าที่ต้องระวัง (Duty To Take Care) ในการผลิตจำหน่ายสินค้าและให้บริการที่ได้มาตรฐาน รวมทั้งในกรณีที่สินค้าที่อาจก่อให้เกิดอันตราย ผู้ประกอบการยังต้องมีหน้าที่ในการให้คำแนะนำในการใช้สินค้า ตลอดจนมีค่าเตือนให้ผู้บริโภคได้ทราบถึงอันตรายที่เกิดขึ้นจากการใช้

³⁰ จี๊ด เศรษฐบุตร. (2528). หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด. หน้า 20.

³¹ สุขุม สุภณิตย์ ข (2522). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด. หน้า 7-8.

สินค้าหรือบริการนั้นๆ การเปิดโอกาสให้มีการพิสูจน์ความผิดทำให้ทฤษฎีความรับผิดได้รับการยอมรับและถือเป็นทฤษฎีพื้นฐานของกฎหมายลักษณะละเมิดมาจนถึงปัจจุบัน³²

ในการเรียกร้องให้ชดใช้ความเสียหาย อันเกิดจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ โดยอาศัยหลักนิติสัมพันธ์ทางสัญญา (Privity Of Contract) และหลักความผิด (Liability Based On Fault) ส่งผลให้ผู้ประกอบธุรกิจ ผู้ต้องรับผิด ได้รับความคุ้มครองมากกว่าผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายเพราะในศตวรรษที่ 19 นั้น ได้มีทัศนคติทางสังคมที่เห็นกันว่าเป็นการเพิ่มภาระที่หนักเกินไปให้แก่ผู้ประกอบการที่จะต้องรับผิดชอบต่อผู้บริโภคจำนวนมากที่ซื้อสินค้าหรือใช้บริการ โดยผู้ขายสินค้าหรือผู้ให้บริการไม่สามารถทราบถึงคุณลักษณะของผู้บริโภคดังกล่าวได้ และเห็นว่าข้อมเป็นการคิดว่าการที่จะให้ผู้บริโภคเหล่านั้นต้องรับภาระไปเอง นอกจากนี้ยังเห็นว่าพฤติกรรมของผู้ผลิตมีสาเหตุโดยตรงที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคที่ใช้สินค้าหรือบริการ ได้มีตัวอย่างเป็นคดีแรกในปี ค.ศ. 1842 ศาลอังกฤษมีคำพิพากษาในคดี Winterbottom V. Wright (1842) ได้วินิจฉัยวางหลักว่า ผู้บาดเจ็บเป็นผู้เสียหายซึ่งมิใช่ผู้ที่มีนิติสัมพันธ์โดยตรงกับผู้ผลิตสินค้า ไม่อาจใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายใดๆ จากผู้ผลิตได้³³

2.6.2.3 ความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict Liability)

ความรับผิดโดยเคร่งครัด หมายถึง ความรับผิดของบุคคลกับความเสียหายที่เกิดขึ้นซึ่งต้องรับผิดเพราะกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิด ดังนั้น การบัญญัติของกฎหมายว่ากรณีใดบุคคลจะต้องรับผิดโดยเคร่งครัด จึงต้องบัญญัติอย่างมีเหตุผลและจำกัดขอบเขตไว้อย่างเหมาะสม และควรนำมาใช้ในกรณีที่ยากต่อการพิสูจน์หรือหาความผิดของบุคคลใดได้ การบัญญัติกฎหมายตามทฤษฎีความรับผิดโดยเคร่งครัดก็เพื่อเป็นหลักประกันให้แก่คนในสังคมมิให้ต้องรับเคราะห์กรรม³⁴ ทฤษฎีความรับผิดโดยเคร่งครัดนี้ เกิดจากแนวคิดทางกฎหมายที่ว่า “ผู้ใดก่อความเสียหายผู้อื่นต้องจ่าย” โดยถือว่าเป็นหน้าที่โดยเคร่งครัดที่ผู้กระทำจะต้องระมัดระวังมิให้การกระทำของตนเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตราย หรือความเสียหาย และเมื่อมีอันตรายหรือความเสียหายเกิดขึ้น ผู้ได้รับความเสียหายก็ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลที่เกิดขึ้นว่าเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ เพียงแต่แสดงให้เห็นว่า มีความเสียหายเกิดขึ้นจริงก็พอ ในขณะที่เดียวกันผู้กระทำเอง กลับมีภาระที่ต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น มิได้เกิด

³² คัมภีร์ แก้วเจริญ. (2522 ตุลาคม). “ละเมิดเนื่องจากทรัพย์สินอันตราย.” วารสารนิติศาสตร์. หน้า 153.

³³ ณีฎจักร ปัทมสิงห์ ณ อยุธยา. (2524). ความรับผิดของผู้ประกอบการผลิต. วารสารอัยการ, ปีที่ 39, ฉบับที่ 4. หน้า 50.

³⁴ ภทรศักดิ์ วรรณแสง. (2527, ธันวาคม). “ความรับผิดเพื่อละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์.” วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 14, ฉบับที่ 4. หน้า 35.

จากการกระทำของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผลตามทฤษฎีเงื่อนไข หรือ ทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสม ในหลักกฎหมายละเมิดแต่ประการใด เพราะถือว่าเป็นความรับผิดชอบโดยเคร่งครัดที่ผู้ถูกกล่าวหาจะต้องไม่กระทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายจากการกระทำของตนเอง³⁵

แม้ว่าทฤษฎีความรับผิดทางละเมิดจะเปลี่ยนแปลงไปสู่ทฤษฎีความผิดในช่วงหนึ่งคือ ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ซึ่งในยุคนั้นกฎหมายละเมิดมุ่งที่จะคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของบุคคลเป็นสำคัญ แต่ปัจจุบันประเทศที่กำลังเจริญเติบโตทางอุตสาหกรรม ไม่ว่าจะเป็นยุโรปหรืออเมริกาต่างให้ความสำคัญและมองเห็นปัญหาการเสียหายจากความเสียหาย เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจากการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ความเสียหายจากการบริโภคสินค้าและบริการซึ่งรวมถึงความเสียหายที่เกิดจากผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ป้ายแดงด้วย ในกรณีเหล่านี้ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำละเมิด ซึ่งย่อมเป็นการยากที่ผู้เสียหายจะพิสูจน์ได้ว่าผู้ใดต้องรับผิด เพราะจงใจทำให้เสียหายหรือประมาทเลินเล่อในการผลิตสินค้าหรือให้บริการที่ก่อให้เกิดความเสียหายเกิดขึ้นนั้น แนวคิดที่เกี่ยวกับการชดเชยเยียวยาในทางละเมิดจึงได้หวนกลับมาสู่สมัยเริ่มแรกคือ การเน้นที่ความเสียหายไม่เน้นที่ความผิด และแม้ว่าจะมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการใช้ทฤษฎีดังกล่าวอยู่บ้าง เช่น ฝ่ายของผู้ประกอบธุรกิจหรือเจ้าของกิจการที่ชำระดอกเบี้ยที่อ้างว่าภาระความรับผิดตามทฤษฎีนี้ทำให้อุตสาหกรรมหยุดชะงัก และต้นทุนการผลิตสูงขึ้น เพราะต้องผลิตให้มีคุณภาพในระดับที่ไม่มีข้อบกพร่อง และในที่สุดผลก็จะไปตกอยู่กับผู้บริโภคเองเพราะจะทำให้ราคาสินค้าหรือผลิตภัณฑ์นั้นมีราคาสูงขึ้น

หลักเกณฑ์ตามทฤษฎีนี้มีจุดเด่นตรงที่ช่วยลดภาระการพิสูจน์ของโจทก์ซึ่งเป็นผู้บริโภค ซึ่งได้รับความเสียหายลงไป เพราะไม่ต้องมีภาระพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบธุรกิจ ผู้บริโภคซึ่งได้รับความเสียหายเพียงพิสูจน์ว่า ความเสียหายเกิดจากการบริโภคสินค้านั้น ทั้งนี้ โดยมีเหตุผลที่สำคัญ 3 ประการ

- 1) เพื่อลดภาระในความเสียหายไปยังผู้ประกอบการ เพราะผู้ประกอบการอยู่ในฐานะที่สามารถทำประกันภัยในความเสียหาย อันเกิดจากสินค้าได้มากกว่าฝ่ายผู้บริโภค
- 2) การกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจเป็นฝ่ายที่ต้องรับผิด ย่อมเป็นการกระตุ้นให้ผู้ประกอบธุรกิจระมัดระวังในการผลิตและจำหน่ายสินค้าในครั้งต่อไปมากยิ่งขึ้น

³⁵ สุณีย์ มัลลิกะมาลย์. (2531). การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งกองทุนทดแทนความเสียหายต่อสุขภาพจากมลพิษ (รายงานผลการวิจัยของคณะนิติศาสตร์ร่วมกับสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อมและมูลนิธิญี่ปุ่น). หน้า 98.

3) ผู้เสียหายเป็นบุคคลทั่วไป ไม่มีความรู้ในเรื่องของสินค้าที่มีความสลับซับซ้อนในกระบวนการผลิต จึงอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบถ้าจะต้องตกเป็นฝ่ายมีภาระในการพิสูจน์ถึงความประมาทเลินเล่อหรือความจงใจของผู้ประกอบธุรกิจ

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า หลักความรับผิดชอบในทางละเมิดนั้นมีทฤษฎีความรับผิดชอบที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปอยู่ 2 หลัก กล่าวคือ ผู้กระทำละเมิดจงใจหรือประมาทเลินเล่อก่อให้เกิดความเสียหายและหลักความรับผิดชอบ โดยกฎหมายสันนิษฐานว่ามีความผิด แม้มิได้มีการจงใจหรือประมาทเลินเล่อ บางกรณีเป็นการสันนิษฐานเด็ดขาด ไม่มีข้อยกเว้นในการนำสืบหักล้างหรือ บางกรณีก็ยกเว้นให้มีการนำสืบหักล้างบทสันนิษฐานที่กฎหมายบัญญัติไว้ได้

2.6.2.4 ความรับผิดชอบเด็ดขาด (Strict Liability Theory)

หลักความรับผิดชอบนี้เรียกโดยทั่วไปว่าหลักความรับผิดชอบเด็ดขาด หลักความรับผิดชอบเด็ดขาดได้รับการยอมรับมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ความเสียหายเกิดจากผลิตภัณฑ์ที่มีความสลับซับซ้อนในการผลิต ผู้ใช้ได้รับความเสียหายไม่อาจพิสูจน์ถึงเหตุแห่งความเสียหายได้ว่าเป็นความผิดพลาดของผู้ใด³⁶ การนำหลักความรับผิดชอบเด็ดขาด มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำมาใช้กับความเสียหายที่เกิดจากผลิตภัณฑ์หรือสินค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งรถยนต์ใหม่ที่ผู้บริโภครองต้องเสียเงินเป็นจำนวนมากเพราะหากภาระการพิสูจน์จะต้องตกอยู่กับผู้เสียหาย ผู้เสียหายอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบซึ่งโดยสรุปแล้วการนำหลักเรื่องความรับผิดชอบเด็ดขาดมาใช้กับกรณีคุ้มครองผู้บริโภครถยนต์ใหม่หรือรถยนต์ป้ายแดง เนื่องจากหลักความรับผิดชอบเด็ดขาดนั้นเหมาะสมในกรณีที่ความเสียหายเกิดจากผลิตภัณฑ์ที่มีความสลับซับซ้อนในขั้นตอนการผลิตผู้บริโภคได้รับความเสียหายไม่อาจพิสูจน์ถึงความเสียหายได้ว่าเป็นความผิดของผู้ใดซึ่งผลิตภัณฑ์ประเภทรถยนต์ใหม่หรือรถยนต์ป้ายแดงถือได้ว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความสลับซับซ้อนในการผลิต ผู้บริโภคไม่อาจพิสูจน์ได้ว่าเป็นความผิดของผู้ใด ดังนั้น การนำหลักเรื่องความรับผิดชอบเด็ดขาดมาบังคับใช้กับรถยนต์ใหม่หรือรถยนต์ป้ายแดงจึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่ง³⁷

³⁶ คัมภีร์ แก้วเจริญ ก (2530). “ละเมิดในแวดวงคอมพิวเตอร์.” วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 17, ฉบับที่ 2. หน้า 42.

³⁷ คัมภีร์ แก้วเจริญ ข (2527). “ละเมิดกับสังคม.” วารสารอัยการนิเทศ, ปีที่ 46, ฉบับที่ 1. หน้า 100-101.

2.7 ขอบเขตความหมายของคำว่า “รถยนต์”

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 ได้ให้ความหมายของคำว่ารถยนต์ว่า “รถยนต์” นั้นมีความหมายถึง ยานอันมีล้อ เครื่องจักรที่ใช้กำลังแรงระเบิดเดินเครื่อง³⁸ ซึ่งจากการศึกษาย้อนไปในอดีตพบว่า ในรัชกาลที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น ในกรุงเทพมหานครในยุคนั้น มีรถคนลากรับจ้างคนโดยสารและรับบรรทุกของเดินในถนนหนทางเป็นอันมาก แต่รถที่ใช้ันั้นไม่แข็งแรงมั่นคงและไม่มีสิ่งป้องกันอันตรายของผู้โดยสาร ประกอบกับส่วนใหญ่ไม่ค่อยจะสะอาดเรียบร้อย จึงทรงพระกรุณาให้ตราพระราชบัญญัติรถากรัตนโกสินทรศก 120 ขึ้นไว้³⁹

ปัจจุบันตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 ได้ให้คำจำกัดความความหมายของคำว่า “รถ” มาตรา 4 (9) “รถ” หมายความว่า ยานพาหนะทุกชนิดที่ใช้ในการขนส่งทางบก ซึ่งเดินด้วยกำลังเครื่องยนต์ กำลังไฟฟ้า หรือพลังงานอื่น และ หมายความว่ารวมตลอดถึงรถพ่วงของรถนั้นด้วย ทั้งนี้ เว้นแต่รถไฟ และมาตรา ๕ พระราชบัญญัตินี้มิให้ใช้บังคับแก่

- 1) การขนส่งโดยรถยนต์ที่หารตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ทหาร
- 2) การขนส่งโดย

(1) รถยนต์รับจ้างที่บรรทุกผู้โดยสารไม่เกินเจ็ดคน รถยนต์รับจ้างระหว่างจังหวัดที่บรรทุกผู้โดยสารไม่เกินเจ็ดคน รถยนต์บริการที่บรรทุกผู้โดยสารไม่เกินเจ็ดคน และรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกินเจ็ดคนตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์

(2) รถยนต์นั่งส่วนบุคคลเกินเจ็ดคนแต่ไม่เกินสิบสองคน และรถยนต์ส่วนบุคคลที่มีน้ำหนักไม่เกินหนึ่งพันกิโลกรัมตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ ซึ่งมีได้ใช้ประกอบการขนส่งเพื่อสินจ้าง

(3) รถยนต์สามล้อ รถจักรยานยนต์ และรถแทรกเตอร์ ตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์

- 3) การขนส่งตามที่กฎกระทรวงกำหนด⁴⁰

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2551 มาตรา 4 (15) ให้คำจำกัดความ ความหมายของคำว่า “รถ” หมายความว่า ยานพาหนะทางบกทุกชนิด เว้นแต่รถไฟและรถราง (16) “รถยนต์”

³⁸ ราชบัญญัติยสถาน. (2523). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493. หน้า 23.

³⁹ กรมการขนส่งทางบก. (2552, 3 พฤษภาคม). ตำนานบริษัทขนส่งจำกัด. สืบค้นเมื่อ 29 พฤษภาคม 2554, จาก <http://www.geocities.com>.

⁴⁰ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2553, 6 ตุลาคม). พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก. (2522). มาตรา 4 (9) มาตรา 5. สืบค้นเมื่อ 29 พฤษภาคม 2554, จาก <http://www.krisdka.go.th>

หมายความว่า รถที่มีล้อตั้งแต่สามล้อและเดินด้วยกำลังเครื่องยนต์กำลังไฟฟ้าหรือพลังงานอื่น ยกเว้นรถที่เดินบนราง⁴¹

พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 มาตรา 4 ให้คำจำกัดความความหมายของคำ “รถ” หมายความว่า รถยนต์ รถจักรยานยนต์ รถพ่วง รถบดถนน รถแทรกเตอร์และรถอื่นตามที่กำหนดใน กฎกระทรวง

“รถยนต์” หมายความว่า รถยนต์สาธารณะ รถยนต์บริการ และรถยนต์ส่วนบุคคล

“รถยนต์สาธารณะ” หมายความว่า

(1) รถยนต์รับจ้างระหว่างจังหวัด ซึ่งได้แก่รถยนต์รับจ้างบรรทุกคนโดยสารไม่เกิน เจ็ดคนที่ใช้รับจ้างระหว่างจังหวัด โดยรับส่งคนโดยสารได้เฉพาะที่นายทะเบียนกำหนด

(2) รถยนต์รับจ้าง ซึ่งได้แก่รถยนต์รับจ้างบรรทุกคนโดยสารไม่เกินเจ็ดคน หรือ รถยนต์สาธารณะอื่นนอกจากรถยนต์โดยสารประจำทาง

“รถยนต์บริการ” หมายความว่ารถยนต์บรรทุกคนโดยสารหรือให้เช่าซึ่งบรรทุกคน โดยโดยสารไม่เกินเจ็ดคน ดังต่อไปนี้

(1) รถยนต์บริการธุรกิจ ซึ่งได้แก่รถยนต์ที่ใช้บรรทุกคนโดยสารระหว่างท่าอากาศยาน ท่าเรือเดินทะเล สถานีขนส่งหรือสถานีรถไฟกับโรงแรมที่พักอาศัย ที่ทำการของผู้โดยสาร หรือที่ทำการของผู้บริการธุรกิจนั้น

(2) รถยนต์บริการทัศนจร ซึ่งได้แก่รถยนต์ที่ผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ใช้รับส่งคนโดยสารเพื่อการท่องเที่ยว

(3) รถยนต์บริการให้เช่า ซึ่งได้แก่รถยนต์ที่จัดไว้ให้เช่าซึ่งมิใช่เป็นการเช่าเพื่อนำไป รับจ้างบรรทุกคนโดยสารหรือสิ่งของ

“รถยนต์ส่วนบุคคล” หมายความว่า

(1) รถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกินเจ็ดคน

(2) รถยนต์นั่งส่วนบุคคลเกินเจ็ดคนแต่ไม่เกินสิบสองคน และรถยนต์บรรทุกส่วน บุคคลที่มีน้ำหนักไม่เกินหนึ่งพันหกร้อยกิโลกรัม ซึ่งมีได้ใช้ประกอบการขนส่งเพื่อสินจ้างตาม กฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก⁴²

⁴¹ วิสูตร, อรทัย และธนชัยวิวัฒน์. (2551). พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2551 มาตรา 4 (15) (16). หน้า 14-15

⁴² สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2553, 13 ตุลาคม). พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 มาตรา 4. สืบค้นเมื่อ 29 พฤษภาคม 2554, จาก <http://www.krisdka.go.th>

2.8 ขอบเขตความหมายของคำว่า “ชำรุดบกพร่อง”

จากคำอธิบายกฎหมายว่าด้วย ชื่อขาย แลกเปลี่ยน ให้ ดร.วิษณุ เครืองาม ได้ให้ความหมายของคำว่า “ความชำรุดบกพร่อง” หมายถึง การที่ทรัพย์สินชำรุดเสียหายจนเป็นเหตุให้เสื่อมราคา หรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้ตามปกติ ตามวิสัยของการใช้ทรัพย์สินหรือตามข้อกำหนดในสัญญา กล่าวคือ ต้องเป็นความเสียหายในเนื้อหาของวัตถุหรือทรัพย์สินนั้น⁴³

2.9 ผู้ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจรถยนต์ใหม่

ผู้ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจรถยนต์ใหม่ได้แก่ ผู้ขาย ผู้ผลิต ผู้โฆษณา ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ได้บัญญัติความหมายของคำว่าผู้ขายไว้ในนิยามความหมายของคำว่า “ผู้ประกอบธุรกิจ” โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัตินี้ว่า “ผู้ประกอบธุรกิจ” หมายความว่า ผู้ขาย ผู้ผลิตเพื่อขาย ผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย หรือผู้ซื้อเพื่อขายต่อซึ่งสินค้า หรือผู้ให้บริการ และหมายความรวมถึงผู้ประกอบกิจการโฆษณาด้วย⁴⁴

⁴³ วิษณุ เครืองาม. ข (2540). คำอธิบายกฎหมายว่าด้วย ชื่อขาย แลกเปลี่ยน ให้. หน้า 217-272.

⁴⁴ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2553, 8 ตุลาคม). พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 4. สืบค้นเมื่อ 29 พฤษภาคม 2554, จาก <http://www.krisdka.go.th>

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ ในประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ

ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคกรณีรถยนต์ใหม่ชำรุดบกพร่อง โดยเฉพาะ แต่ในต่างประเทศให้ความสำคัญในเรื่องนี้และออกกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคในเรื่องนี้ หลักกฎหมายการคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากมีแนวทางในการคุ้มครองผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ให้เห็นเด่นชัดและเป็นรูปธรรมหากได้ศึกษาให้ละเอียดมากขึ้นจะทำให้ได้รับประโยชน์จากการศึกษาสามารถนำมาเป็นตัวอย่างในการปรับใช้ในประเทศไทยต่อไป

3.1 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

สถานการณ์ทางเศรษฐกิจของโลกในปัจจุบันนี้ ปรากฏว่าเศรษฐกิจแบบเสรีเป็นระบบที่เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันเต็มที่ โดยรัฐจักไม่เข้าไปเกี่ยวข้องในการจัดการทางด้านธุรกิจ เว้นไว้แต่การวางกฎหรือระเบียบ เพื่อประโยชน์ไว้ซึ่งความปลอดภัยและความมั่นคงของประเทศที่จำเป็น ระเบียบกฎหมายที่มีอยู่แล้วในปัจจุบันก็ได้เอื้ออำนวยความยุติธรรมให้เกิดขึ้นระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคเท่าที่ควร ด้วยเหตุที่ผู้บริโภคมักไม่มีอำนาจต่อรอง ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีหรือแบบทุนนิยมนั้นจะเกิดความเป็นธรรมในสังคม ก็ต่อเมื่อทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคต่างก็มีอำนาจและความเข้มแข็งเท่าเทียมกัน ทราบใดที่ผู้ผลิตพยายามทุกวิถีทางที่จะให้ได้มาซึ่งผลกำไรในการจำหน่าย ไม่ว่าจะด้วยการรวมตัวกันขึ้นราคา กักตุนสินค้า หรือการลดจำนวนการผลิตลง เพื่อให้เกิดความต้องการในตลาดสูงขึ้นและหวังกำไรในการขึ้นราคา ประกอบกับการปล่อยปละละเลย การขาดความเอาใจใส่และการขาดความรับผิดชอบของผู้บริโภคเองในการควบคุมการผลิตและคุณภาพที่ไม่ได้มาตรฐาน เพราะการใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพต่ำเพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต สิ่งต่างๆ เหล่านี้ ผู้บริโภคเองก็ไม่อาจรวมตัวกันต่อสู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภาวะความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจ

ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมนี้เอง ทำให้รัฐจำเป็นต้องเข้าไปมีส่วนช่วยเหลือผู้บริโภคมามากยิ่งขึ้น¹

“ผู้บริโภค” คือ ทรัพยากรบุคคลที่มีค่าและมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจหรือสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาสังคมของประเทศ รัฐบาลถือเป็นภารกิจหลักอันหนึ่งที่จะต้องให้ความเอาใจใส่ เพื่อให้ประชาชนได้รับความคุ้มครองที่พึงมีตามกฎหมาย² ประกอบกับในปัจจุบันระบบเศรษฐกิจโดยทั่วไปของโลกรวมทั้งในประเทศไทยเองได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วมาก ส่งผลให้ระบบการจำหน่ายสินค้าและการให้บริการมีความสลับซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น รูปแบบในการส่งเสริมการขายมีหลากหลาย ผู้บริโภคเองก็ย่อมตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบมากยิ่งขึ้น เพราะผู้บริโภคเองไม่อยู่ในฐานะที่สามารถทราบถึงภาวะการตลาด และความ เป็นจริงเกี่ยวกับคุณภาพและราคาของสินค้าต่างๆ ได้อย่างถูกต้องและทันทั่วถึง อันก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายและความไม่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภคได้ง่าย

เพราะฉะนั้นแนวคิดในเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคจึงเกิดขึ้น โดยพยายามหาเหตุผลนิยมนั้นว่า ควรต้องมีการชดเชยเยียวยาเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้น ทั้งนี้ โดยใช้มาตรการทางกฎหมายเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหานั้นแก่ผู้บริโภค

มาตรการทางด้านกฎหมายในเรื่องคุ้มครองผู้บริโภคนี้มีหลายรูปแบบ สุดแต่แต่ละระบบกฎหมายของประเทศใดจะถูกกำหนดให้เป็นไปในรูปแบบใด กล่าวคือ

ในระบบกฎหมายจารีตประเพณี ศาลจะเป็นผู้ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของหลักกฎหมายได้ แนวความคิดในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคอันเกิดจากการวางหลักกฎหมายและนโยบายเรื่องความรับผิดชอบของผลคำพิพากษาของศาล และมีการพัฒนากฎหมายจากคำพิพากษาระทั่งกลายเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษร เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1977 ของประเทศอังกฤษ เป็นต้น

ในระบบกฎหมายจารีตประเพณีบางประเทศ ก็ใช้วิธีบัญญัติเพิ่มเติมไว้ในตัวกฎหมาย เช่น ลักษณะซื้อขายหรือพระราชบัญญัติเฉพาะ เช่น The Uniform Commercial Code³ ของประเทศสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติให้บุคคลนอกสัญญาซื้อขายเช่น สมาชิกในครอบครัวมีสิทธิเรียกค่าเสียหายจากผู้ขายได้ในกรณีที่มีความเสียหายเกิดจากผู้ขายได้ ในกรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นจากสินค้าที่ขายนั้น⁴

¹ สุขุม ศุภนิคย์ ก เล่มเดิม. หน้า 41.

² สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. เล่มเดิม. หน้า 8.

³ ศรีราชา เจริญพาณิชย์. (2534). เอกสารประกอบการสอนวิชาชุด กฎหมายพาณิชย์ 1 หน้า 7.

⁴ แหล่งเดิม. หน้า 177.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ถือเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่ทำให้ความสำคัญกับการคุ้มครองผู้บริโภค โดยได้บัญญัติรับรองสิทธิของผู้บริโภคไว้ในมาตรา 57 ว่า “สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภค ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องบัญญัติให้มีองค์กรอิสระ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภค ทำหน้าที่ให้ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎ และข้อบังคับ และให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค”

ความมุ่งหมายของการคุ้มครองผู้บริโภคกฎหมายให้ความคุ้มครองผู้บริโภค คือ กฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแก่ประโยชน์ของผู้บริโภค กฎหมายใดๆ ที่มีส่วนคุ้มครองประโยชน์ของผู้บริโภค ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบธุรกิจ ถือเป็นกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคทั้งสิ้น

คำว่า “บริโภค” นอกจากหมายถึง การกิน เสพ แล้วยังหมายถึงการใช้ทำให้หมดไป การได้ประโยชน์ด้วย

การบริโภคเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ และพฤติกรรมนี้เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ตามความพัฒนาของการผลิตและความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี⁵

ผู้บริโภค คือ ผู้ซื้อสินค้า หรือได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจ หรือผู้ซึ่งได้รับบริการเสนอ หรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจ เพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการ และให้ความหมายรวมถึงผู้ใช้สินค้าหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบ แม้มิได้เสียค่าตอบแทนก็ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) พ.ศ. 2541 ส่วนในเรื่องการรับรองสิทธิของผู้บริโภคตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งเป็นฉบับล่าสุด บัญญัติรับรองสิทธิของผู้บริโภคไว้ในมาตรา 61 บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลซึ่งเป็นผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครองในการได้รับข้อมูลที่เป็นความจริงและมีสิทธิร้องเรียนเพื่อให้ได้รับการแก้ไขเยียวยาความเสียหายรวมทั้งมีสิทธิรวมตัวกันเพื่อพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค

ให้มีองค์กรเพื่อความคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอิสระจากหน่วยงานรัฐ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภคทำหน้าที่ให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของหน่วยงานของรัฐในการตราและบังคับใช้กฎหมายและให้ความเห็นในการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค รวมทั้งตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งนี้ให้รัฐสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการขององค์กรอิสระดังกล่าวด้วย”

ในอดีตการบริโภคของมนุษย์ยังมีลักษณะจำกัดในวงแคบ สินค้าต่างๆ ผลิตขึ้นโดยวิธีทางธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นเครื่องนุ่งห่มหรืออาหาร แม้แต่ยา ก็เป็นจำพวกสมุนไพร มนุษย์ทุกคน

⁵ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนาสันต์ ก เล่มเดิม หน้า 12.

เรียนรู้การทำเครื่องนุ่งห่มและอาหารได้เอง เมื่อมาสังคมจะพัฒนามีการแบ่งแยกงานกันทำ ผู้มีฝีมือดีได้กลายเป็นผู้ผลิตเพื่อขายแก่ผู้อื่น แต่ทุกคนรู้ว่าสิ่งใดทำขึ้นโดยกรรมวิธีใด ในขณะนั้น ความรู้ของผู้ประกอบธุรกิจและผู้บริโภคมีความเท่าเทียมกันแตกต่างกันแต่ฝีมือเท่านั้น ผลลัพธ์เครื่องอุปโภคบริโภคของมนุษย์มีลักษณะง่ายแก่การพิจารณาเลือกซื้อ หลักความรับผิดชอบระหว่างคู่สัญญาในสัญญาซื้อขาย เมื่อมีความชำรุดบกพร่องในสินค้าหรือทรัพย์สินที่ผลิตหรือมีไว้เพื่อขายที่ซื้อขายกันนั้นขึ้นอยู่กับการใช้ความระมัดระวังในการซื้อของผู้ซื้อหรือที่เรียกว่า “ผู้ซื้อต้องระวัง”

เหตุผลของการวางหลักผู้ซื้อต้องระวัง คือ ผู้ซื้ออยู่ในฐานะที่จะต้องใช้ความรอบคอบตรวจสอบสินค้าที่ตนต้องการบริโภคเสียให้ดีก่อนจะซื้อ เมื่อสินค้านั้นมีลักษณะทั่วไปที่ตรวจสอบดูได้ไม่ยากนัก

หลักผู้ซื้อต้องระวังนี้ ในเอกเทศสัญญาว่าด้วยซื้อขาย มาตรา 473 ได้ยอมรับโดยนำมาบัญญัติไว้ กล่าวคือ ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่อง ถ้าผู้ซื้อได้รู้อยู่แล้วในเวลาซื้อขาย หรือควรจะรู้หากได้ใช้ความระมัดระวังตามปกติของคนธรรมดา หรือถ้าความชำรุดบกพร่องนั้นเป็นอันเห็นประจักษ์ในเวลาส่งมอบ และผู้ซื้อรับเอาทรัพย์สินนั้นไว้โดยมิได้อิดเอื้อน แต่ต่อมาการที่สภาพสังคมและวิทยาการเปลี่ยนแปลงไปเป็นผลให้หลักเศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ และกฎหมาย เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย กล่าวคือ ในด้านสังคมศาสตร์ มนุษย์มีสังคมที่กว้างขึ้น มีการติดต่อสัมพันธ์กันมากขึ้น และในด้านวิทยาการด้านการผลิตซึ่งเป็นผลมาจากความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้สินค้าซึ่งมนุษย์บริโภคมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งในรูปลักษณะและส่วนประกอบของสินค้า ความระมัดระวังในระดับของวิญญูชนทั่วไปในการซื้อสินค้ามาบริโภค ไม่สามารถช่วยให้ผู้ซื้อป้องกันตนเองให้พ้นจากความเสียหายในการบริโภคได้ หลักในเรื่องผู้ซื้อต้องระวังจึงหย่อนความเหมาะสมลงไปมากขึ้นทุกขณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความเสียหายอันเกิดจากทรัพย์สิน หรือไม่อาจใช้ความระมัดระวังตรวจสอบดูได้ในขณะซื้อขายกันได้

ด้วยเหตุนี้จึงเกิดแนวคิดใหม่ว่า ความเสียหายอันเกิดจากทรัพย์สินที่บริโภคกันนี้ควรได้รับ การเยียวยา โดยอาศัยหลักกฎหมายในลักษณะอื่นที่เปิดช่องให้คู่กรณีได้รับการชดใช้ความเสียหายได้รับความยุติธรรมมากยิ่งขึ้น เช่น หลักความรับผิดชอบเด็ดขาดในทางละเมิด อันเป็นความรับผิดชอบ ซึ่งกฎหมายสันนิษฐานว่าแม้ไม่มีการจงใจหรือประมาทเลินเล่อก็ต้องรับผิดชอบ หรือหลักที่ให้บุคคลซึ่งอยู่ในฐานะที่จะแบกรับภาระชดใช้ความเสียหายได้ดีที่สุดเป็นผู้ต้องรับผิดชอบ ซึ่งก็เป็นหลักที่ใช้กฎหมายลักษณะละเมิดเช่นเดียวกัน

อาจมีข้อสงสัยว่า ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริโภคไม่ว่าจะอยู่ในฐานะผู้ซื้อ ผู้เช่า ผู้รับบริการ ผู้จ้างทำงาน ผู้เช่าซื้อ หรือคนโดยสาร ในสัญญาับขนคนโดยสารกับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งนั้น

ย่อมจะมีอยู่ตามที่กฎหมายลักษณะนั้นๆ กำหนดไว้โดยเฉพาะ ดังนั้น หน้าที่และความรับผิดชอบที่กฎหมายเหล่านั้นกำหนดไว้ ก็น่าจะนำมาใช้ได้ เมื่อมีกรณีที่เกิดความเสียหายอันเนื่องมาจากการปฏิบัติการชำระหนี้ตามสัญญา แต่ที่จริงแล้วการรับผิดชอบตามสัญญานั้นหาได้ครอบคลุมไปทุกกรณีที่เกิดความเสียหายขึ้นทั้งหมดไม่ กล่าวคือ ความเสียหายอาจเกิดขึ้นแก่บุคคลซึ่งมิใช่คู่สัญญา เช่น บุคคลในครอบครัวของผู้ซื้อของผู้เช่า ผู้เช่าซื้อ เป็นต้น หรือเป็นความเสียหายที่เกิดจากการหลงเชื่อ คำโฆษณา ซึ่งเป็นกรณีที่ไม่อาจปรับได้กับเอกเทศสัญญาประเภทใดๆ ที่มีบัญญัติไว้ในกฎหมายแพ่ง เช่น โฆษณาหลอกลวงทางโทรทัศน์ โฆษณาให้หลงเชื่อว่าซื้อแล้วจักได้ของแถมเป็นประโยชน์ หรือมีรางวัล เป็นต้น ซึ่งกรณีดังกล่าวมานี้ ย่อมอยู่เหนือการบังคับให้ชดเชยค่าเสียหายทางสัญญาได้ เพราะมีข้อจำกัดเรื่องความผูกพันระหว่างคู่สัญญาระหว่างผู้เสียหายและคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง

ลักษณะสำคัญของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พิจารณาได้จากเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากปัจจุบันนี้การเสนอสินค้าและบริการต่างๆ ต่อประชาชนนับวันแต่จะเพิ่มมากขึ้น ผู้ประกอบธุรกิจการค้าและผู้ประกอบธุรกิจโฆษณาได้นำวิชาการในทางการตลาดและทางการโฆษณามาใช้ในการส่งเสริมการขายสินค้าและบริการ ซึ่งการกระทำดังกล่าวทำให้ผู้บริโภคตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบ เพราะผู้บริโภคไม่อยู่ในฐานะที่ทราบภาวะตลาด และความจริงที่เกี่ยวกับคุณภาพและราคาของสินค้าและบริการต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง และทันทั่วที่ นอกจากนั้นในบางกรณีแม้จะมีกฎหมายให้การคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค โดยการกำหนดคุณภาพและราคาของสินค้าและบริการอยู่แล้วก็ตาม แต่การที่ผู้บริโภคแต่ละรายจะไปฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้ประกอบธุรกิจการค้า หรือผู้ประกอบธุรกิจโฆษณา เมื่อมีการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค ย่อมจะเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีได้ และในบางกรณีก็อาจจะระงับยับยั้งการกระทำที่สร้างความเสียหายแก่ผู้บริโภคได้ทันทั่วที่ สมควรมีกฎหมายให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคเป็นการทั่วไป โดยกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจการค้าและผู้ประกอบธุรกิจโฆษณาต่อผู้บริโภค เพื่อให้ความเป็นธรรมตามสมควรแก่ผู้บริโภค ตลอดจนจัดให้มีองค์กรของรัฐที่เหมาะสมเพื่อตรวจตรา ดูแลและประสานงานการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่างๆ ในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติขึ้น⁶

อาจกล่าวได้ว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคเป็นกฎหมายที่มีลักษณะเป็นกฎหมายปกครอง ซึ่งกำหนดให้รัฐโดยหน่วยงานของรัฐมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย และกำหนดโทษทางอาญาไว้ ในกรณีที่มีผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติในกฎหมายนอกจากนั้น กฎหมายฉบับนี้ยังเกิดขึ้นจากแนวความคิดว่า จำเป็นต้องมีกฎหมายกลาง เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค เนื่องจากกฎหมายที่บัญญัติไว้เพื่อป้องกันความเสียหายอันเกิดแต่การบริโภคอยู่กระจัดกระจาย

⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522.

กฎหมายกลางที่ว่าจะแก้ปัญหาเมื่อมีกรณีที่ไม่มียกเว้นเฉพาะในกฎหมายนั้น ก็จะใช้กฎหมายกลางนี้บังคับได้ นอกจากนั้นเพื่อให้ควบคุมนโยบายด้านการคุ้มครองผู้บริโภคตามคำแนะนำของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคและสอดคล้องให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องเฉพาะได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด⁷

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 โดยมีวัตถุประสงค์ว่า ปัจจุบันนี้การเสนอสินค้าและบริการต่างๆ ต่อประชาชนนับวันแต่จะเพิ่มมากขึ้น ผู้ประกอบธุรกิจการค้าและผู้ประกอบธุรกิจโฆษณาได้นำวิชาการในทางการตลาดและทางการโฆษณามาใช้ในการส่งเสริมการขายสินค้าและบริการ ซึ่งการกระทำดังกล่าวทำให้ผู้บริโภคตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบ เพราะผู้บริโภคไม่อยู่ในฐานะที่ทราบภาวะการตลาดและความจริงที่เกี่ยวกับคุณภาพและราคาของสินค้าและบริการต่างๆ ได้อย่างถูกต้องทันทั่วทั้งที่ นอกจากนั้นในบางกรณีแม้จะมีกฎหมายให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค โดยการกำหนดคุณภาพและราคาของสินค้าและบริการอยู่แล้วก็ตาม แต่การที่ผู้บริโภคแต่ละรายจะไปฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้ประกอบธุรกิจโฆษณา เมื่อมีการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคย่อมจะเสียเวลาและค่าใช้จ่ายเป็นการไม่คุ้มค่าและผู้บริโภคจำนวนมากยังไม่อยู่ในฐานะที่จะเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีได้ และในบางกรณีก็ไม่อาจจะยับยั้งการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริโภคได้ทันทั่วทั้งที่ สมควรจะมีกฎหมายให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคเป็นการทั่วไป โดยกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจการค้าและผู้ประกอบธุรกิจโฆษณาต่อผู้บริโภค เพื่อให้ความเป็นธรรมตามสมควรแก่ผู้บริโภค ตลอดจนจัดให้มีองค์กรของรัฐที่เหมาะสมเพื่อตรวจตราดูแล และประสานงานการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่างๆ ในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้มีทั้งสิ้น 64 มาตรา 4 หมวด คือ หมวด 1 คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค หมวด 2 การคุ้มครองผู้บริโภค หมวด 3 อุทธรณ์ หมวด 4 บทกำหนดโทษ อย่างไรก็ตาม หากจะกล่าวโดยสรุปกฎหมายฉบับนี้ได้รับรองสิทธิพื้นฐานของผู้บริโภคไว้ 5 ประการ⁸ คือ

1) สิทธิที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าและบริการ ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับการโฆษณาหรือการแสดงฉลากตามความเป็นจริงและปราศจากพิษแก่ผู้บริโภค รวมตลอดจนถึงสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการอย่างถูกต้องและเพียงพอที่จะไม่หลงผิดในการซื้อสินค้าหรือรับบริการโดยไม่เป็นธรรม

2) สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าและบริการ ได้แก่ สิทธิที่จะเลือกซื้อสินค้าหรือรับบริการ โดยความสมัครใจของผู้บริโภค และปราศจากการชักจูงอันไม่เป็นธรรม

⁷ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนาสันต์ ก เล่มเดิม หน้า 12.

⁸ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. เล่มเดิม หน้า 33-38.

3) สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับสินค้าหรือบริการที่ปลอดภัย มีสภาพและคุณภาพได้มาตรฐานเหมาะสมแก่การใช้ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน ในกรณีใช้ตามคำแนะนำ หรือระมัดระวังตามสภาพของสินค้าหรือบริการนั้นแล้ว

4) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย ได้แก่ สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองและชดเชยค่าเสียหาย เมื่อมีการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคตามสิทธิดังกล่าวข้างต้น

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 36 ให้อำนาจแก่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่จะสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจดำเนินการทดสอบ หรือพิสูจน์สินค้าในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าสินค้าใดอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค ถ้าผู้ประกอบธุรกิจไม่ดำเนินการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้า หรือดำเนินการล่าช้าโดยไม่มีเหตุอันสมควร คณะกรรมการจะจัดให้มีการพิสูจน์โดยผู้ประกอบธุรกิจเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายได้ ดังนั้น ผู้เสียหายอาจใช้มาตรา 4 และมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อแบ่งเบาภาระและค่าใช้จ่ายของผู้เสียหายในการทดสอบ หรือพิสูจน์ว่าสินค้าที่ผู้ประกอบธุรกิจผลิตหรือจำหน่ายนั้นเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคหรือไม่ หากผลการทดสอบสินค้านั้นเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคและเป็นกรณีที่ไม่อาจป้องกันอันตรายที่จะเกิดจากสินค้าได้ โดยการกำหนดฉลากคณะกรรมการมีอำนาจที่จะสั่งห้ามมิให้ขายสินค้านั้น หรือถ้าเป็นกรณีที่ผู้ผลิตสามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ คณะกรรมการมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ กรณีที่สินค้าไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ หรือเป็นกรณีที่สงสัยว่าผู้ประกอบธุรกิจจะเก็บสินค้านั้นไว้เพื่อขายต่อไป คณะกรรมการมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจทำลายหรือจะจัดให้มีการทำลายโดยผู้ประกอบธุรกิจเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายก็ได้ นอกจากนี้ในกรณีที่จำเป็นและเร่งด่วน ถ้าคณะกรรมการมีเหตุที่น่าเชื่อว่าสินค้าอาจเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งห้ามขายสินค้านั้นเป็นการชั่วคราวจนกว่าจะได้มีการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้านั้นแล้ว คำสั่งห้ามขายสินค้าต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา นอกจากนี้อำนาจของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่จะสั่งให้มีการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้าดังที่ได้กล่าวมาในมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ยังต้องคำนึงว่าคดีที่ผู้บริโภคเสียหายนั้น มูลค่าของความเสียหายของผู้บริโภคแต่ละรายอาจมีจำนวนน้อยจนทำให้ผู้บริโภคคิดว่าไม่คุ้มค่าที่จะดำเนินการฟ้องร้องคดี เพราะประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องคดีแบบกลุ่มเหมือนในต่างประเทศ⁹ แต่กฎหมายก็ได้ให้อำนาจแก่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคและสมาคมที่มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ผู้บริโภคมีอำนาจดำเนินคดีแทนผู้บริโภคได้

⁹ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนาสันต์ ก เล่มเดิม หน้า 12

3.1.1 การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านสัญญา

ผู้บริโภคเป็นจำนวนมากที่ร้องเรียนต่อคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญากับผู้ประกอบการธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นการซื้อที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้าง ตลอดจนการซื้อรถยนต์ใหม่ต่างๆ โดยผู้ประกอบการมักกำหนดข้อสัญญาที่เอารัดเอาเปรียบผู้บริโภค¹⁰ แม้ว่าคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจะได้ทำแบบสัญญามาตรฐานขึ้นและได้แจ้งผู้ประกอบการทราบแล้ว แต่ก็ไม่นำสัญญาดังกล่าวมาบังคับใช้ คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคก็ไม่อาจบังคับได้ เพราะเป็นไปตามหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนา ต่อมามีการยอมรับกันมากขึ้นว่าบุคคลไม่มีความเสมอภาคกัน ผู้ที่มีอำนาจต่อรองมากกว่าย่อมต้องได้เปรียบ ทำให้รัฐต้องยื่นมือเข้ามาคุ้มครองผู้บริโภคโดยใช้กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค โดยเฉพาะพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 กำหนดสิทธิของผู้บริโภคเพิ่มขึ้น คือ สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญาโดยกำหนดมาตรการดังกล่าวไว้ในมาตรา 35 ทวิ ถึงมาตรา 35 ทวิ โดยกำหนดให้การประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการใด ถ้าสัญญาซื้อขายหรือสัญญาให้บริการนั้นมีกฎหมายกำหนดให้ต้องทำเป็นหนังสือหรือตามที่ปกติประเพณีทำเป็นหนังสือ คณะกรรมการว่าด้วยสัญญาที่มีอำนาจในการประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือให้บริการนั้นเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา ผลของการเป็นธุรกิจควบคุมสัญญา การทำสัญญากับผู้บริโภคต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ คือ ใช้ข้อสัญญาที่จำเป็นซึ่งหากมิได้มีข้อสัญญาเช่นนั้น จะทำให้ผู้บริโภคเสียเปรียบผู้ประกอบการเกินสมควร ห้ามใช้ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขและรายละเอียดที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดและเพื่อประโยชน์ของผู้บริโภคเป็นส่วนรวมคณะกรรมการว่าด้วยสัญญาจะให้ผู้ประกอบการจัดทำสัญญาตามแบบที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนดก็ได้ เมื่อคณะกรรมการสัญญากำหนดให้สัญญาของการประกอบธุรกิจที่ควบคุมสัญญาต้องใช้ข้อสัญญาใด หรือต้องใช้ข้อสัญญาใดโดยมีเงื่อนไขในการใช้ข้อสัญญานั้นด้วย ถ้าสัญญานั้นไม่ใช้ข้อสัญญาดังกล่าวหรือใช้แต่ผิดเงื่อนไข ให้ถือว่าสัญญานั้นใช้ข้อสัญญาดังกล่าว หรือใช้ข้อสัญญาดังกล่าวตามเงื่อนไขนั้น ส่วนข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมกับผู้บริโภคนั้น คณะกรรมการว่าด้วยสัญญาห้ามมิให้ใช้ข้อสัญญาดังกล่าว หากมีการใช้ให้ถือว่าไม่มีข้อสัญญาเช่นนั้น นอกจากนั้นคณะกรรมการว่าด้วยสัญญายังมีอำนาจกำหนดให้การประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือบริการอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นธุรกิจที่ควบคุมรายการในหลักฐานการรับเงินได้ และในกรณีที่ผู้ประกอบการขายสินค้าหรือให้บริการโดยให้คำมั่นว่าจะทำสัญญารับประกันให้ไว้แก่ผู้บริโภค สัญญาดังกล่าวต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ประกอบการหรือผู้แทน และต้องส่งมอบสัญญานั้นแก่ผู้บริโภคพร้อมกับการส่งมอบ

¹⁰ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. หน้าเดิม.

สินค้าหรือบริการ ถ้าสัญญาทำเป็นภาษาต่างประเทศให้จัดทำคำแปลไว้ด้วย ผู้ประกอบธุรกิจมีหน้าที่ส่งมอบสัญญาที่มีข้อสัญญาหรือมีข้อสัญญาและแบบถูกต้อง หรือส่งมอบหลักฐานการรับเงินที่มีรายการและข้อความที่ถูกต้องให้แก่ผู้บริโภคภายในระยะเวลาที่เป็นทางปฏิบัติตามปกติสำหรับการประกอบธุรกิจประเภทนั้นๆ หรือภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการว่าด้วยสัญญากำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาสุดแต่ระยะเวลาใดจะมาถึงก่อน หากผู้ประกอบธุรกิจฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ กรณีที่ผู้ประกอบการสงสัยว่าแบบสัญญาหรือแบบหลักฐานการรับเงินของตนจะเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้ประกอบธุรกิจผู้นั้นอาจขอให้คณะกรรมการว่าด้วยสัญญาให้ความเห็นในแบบสัญญาหรือแบบหลักฐานก่อนได้ ในการกำหนดให้การประกอบธุรกิจที่ควบคุมสัญญา และการกำหนดลักษณะของสัญญาหรือในการกำหนดให้การประกอบธุรกิจขายสินค้าหรือบริการเป็นธุรกิจที่ควบคุมรายการในหลักฐานการรับเงินและการกำหนดลักษณะของหลักฐานการรับเงิน ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการกำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

โดยสรุปแล้ว พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับนี้บัญญัติขึ้นเพื่อป้องกันความหลอกล้อและความไม่เป็นธรรมในการทำสัญญาระหว่างผู้บริโภค และผู้ประกอบธุรกิจ อาจใช้ช่องทางที่ทำให้ผู้บริโภคเสียเปรียบเกินสมควร หรือใช้ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคเท่านั้น แต่การซื้อขายสินค้าประเภทรถยนต์ใหม่ตามหลักการค้าขายทั่วไปขณะนี้ก็เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อยู่แล้ว ซึ่งก็หมายความว่าในเรื่องการควบคุมสัญญาตามพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้งประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา

3.1.2 การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านโฆษณา

การดำเนินงานในการคุ้มครองผู้บริโภคด้านการโฆษณา เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522¹¹ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1) หน้าที่ทั่วไปในการควบคุมดูแลการโฆษณาสินค้าหรือบริการที่ยังมิได้ถูกควบคุมการโฆษณาตามกฎหมายอื่น ซึ่งกฎหมายได้กำหนดลักษณะของข้อความที่จะใช้ในการโฆษณาไว้ ดังนี้ การโฆษณาจะต้องไม่ใช่ข้อความที่เป็นการไม่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภค หรือข้อความที่อาจก่อให้เกิดผลเสียหายต่อสังคมเป็นส่วนรวม ทั้งนี้ไม่ว่าข้อความดังกล่าวนั้นจะเป็นข้อความที่เกี่ยวกับแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพ หรือลักษณะของสินค้าหรือบริการตลอดจนการส่งมอบ การจัดหาหรือการใช้สินค้าหรือบริการ ข้อความดังต่อไปนี้ถือว่าเป็นข้อความที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคหรือเป็นข้อความที่อาจก่อให้เกิดผลเสียหายต่อสังคมเป็นส่วนรวม คือ ข้อความที่เป็นเท็จหรือเกินความจริง ข้อความที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ ไม่ว่าจะกระทำโดย

¹¹ แหล่งเดิม.

ใช้หรืออ้างอิงรายงานทางวิชาการ สถิติ หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งอันไม่เป็นความจริงหรือเกินความจริง หรือไม่ก็ตาม ข้อความที่เป็นการสนับสนุนโดยตรงหรือโดยอ้อมให้มีการกระทำผิดกฎหมายหรือศีลธรรม หรือนำไปสู่ความเสื่อมเสียในวัฒนธรรมของชาติ ข้อความที่จะทำให้เกิดการแตกความสามัคคีในหมู่ประชาชน ข้อความอย่างอื่นกำหนดในกฎกระทรวง ข้อความที่ใช้ในการโฆษณาที่บุคคลทั่วไปสามารถรู้ได้ว่าเป็นข้อความที่ไม่อาจเป็นความจริงได้โดยแน่แท้ไม่เป็นข้อความที่ต้องห้ามโฆษณา และได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับวิธีการที่ใช้ในการโฆษณาไว้ว่า การโฆษณาจะต้องไม่กระทำด้วยวิธีใดอันเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ร่างกายหรือจิตใจ หรืออันอาจก่อให้เกิดความรำคาญแก่ผู้บริโภค

2) หน้าที่ในการป้องกันหรือระงับยับยั้งความเสียหายหรืออันตรายอันจะเกิดขึ้นแก่ผู้บริโภค เนื่องจากการโฆษณาสินค้าหรือบริการบางประการเป็นการลวงหน้า โดยกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการโฆษณาสินค้าหรือบริการนั้น

3) หน้าที่ในการตรวจข้อความโฆษณาที่ผู้ประกอบการธุรกิจขอให้พิจารณาให้ความเห็นก่อนโฆษณา

เมื่อคณะกรรมการเห็นว่า การโฆษณามีลักษณะที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายต้องให้โอกาสแก่ผู้ทำการโฆษณาชี้แจงแสดงข้อเท็จจริงหรือนำพิสูจน์ความจริงว่าข้อความโฆษณาของตนมิได้มีลักษณะอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย หากคณะกรรมการเห็นว่าฝ่าฝืนกฎหมายย่อมมีอำนาจอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่าง โดยให้แก้ไขข้อความหรือวิธีการโฆษณา ห้ามใช้ข้อความบางอย่างที่ปรากฏในการโฆษณา ให้โฆษณาเพื่อแก้ไขความเข้าใจผิดของผู้บริโภคที่อาจเกิดขึ้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

นอกจากนี้คณะกรรมการยังมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 22 ถึงมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เฉพาะเรื่องที่ยังมิได้บัญญัติไว้ในกฎหมายอื่น ดังนี้

1) กรณีที่ผู้ประกอบการโฆษณาใช้ข้อความที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค หรือใช้ข้อความที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคมเป็นส่วนรวม

(1) ถ้าข้อความดังกล่าวเป็นข้อความที่เป็นเท็จ หรือเกินความจริง หรือเป็นข้อความที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ คณะกรรมการมีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้ทำการโฆษณาแก้ไขข้อความหรือวิธีการโฆษณา ห้ามการใช้ข้อความบางอย่างที่ปรากฏในการโฆษณา ห้ามการโฆษณา หรือห้ามใช้วิธีการนั้นในการโฆษณา

(2) ถ้าข้อความดังกล่าวเป็นการสนับสนุนโดยตรงหรือโดยอ้อมให้มีการกระทำผิดกฎหมายหรือศีลธรรมหรือนำไปสู่ความเสื่อมเสียวัฒนธรรมของชาติ คณะกรรมการอำนาจให้

ข้อความหรือวิธีการโฆษณา ห้ามการใช้ข้อความบางอย่างที่ปรากฏในการโฆษณา ห้ามการโฆษณา หรือห้ามใช้วิธีการนั้นในการโฆษณา

2) เสนอให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคดำเนินคดีกับผู้ประกอบการโฆษณา โดยใช้วิธีการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ร่างกาย หรือจิตใจ หรืออันอาจก่อให้เกิดเหตุรำคาญแก่ผู้บริโภค

3) กำหนดให้การโฆษณาสินค้าหรือบริการต้องให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพ ฐานะ และรายละเอียดอย่างอื่นเกี่ยวกับผู้ประกอบการ

4) กำหนดให้การโฆษณาโดยทางสื่อการโฆษณาต้องมีถ้อยคำชี้แจงกำกับให้ประชาชนทราบข้อความดังกล่าวเป็นการโฆษณาได้ และมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขต้องปฏิบัติได้ด้วย

5) ผู้ประกอบการใดสงสัยว่าการโฆษณาของตนจะเป็นการฝ่าฝืนไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ อาจขอให้คณะกรรมการให้ความเห็นก่อนโฆษณาได้ การให้ความเห็นดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นการตัดอำนาจของคณะกรรมการที่จะพิจารณาวินิจฉัยใหม่เป็นอย่างอื่นเมื่อมีเหตุอันควร การใดที่ผู้ประกอบการได้กระทำไปตามความเห็นของคณะกรรมการมิให้ถือว่าเป็นการกระทำความผิดอาญา¹²

3.1.3 พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้กำหนด “หลักความคุ้มครอง” แก่ผู้ได้รับความเสียหายจาก “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” โดยกำหนดให้ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้า (ที่ไม่ปลอดภัย) และสินค้านั้น ได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าจะความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม¹³

โดยนัยดังกล่าว การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยตามพระราชบัญญัตินี้จะต้องประกอบด้วยเงื่อนไขเกี่ยวกับสินค้าใน 3 ประการด้วยกัน คือ

1) สินค้าที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหายนั้นเป็นสินค้าตามที่พระราชบัญญัติกำหนดอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้กำหนดนิยามคำว่า “สินค้า” ว่าหมายถึง “สังหาริมทรัพย์ทุกชนิดที่ผลิตหรือนำเข้าเพื่อขาย รวมทั้งผลิตภัณฑ์เกษตรกรรม และให้หมายรวมถึงกระแสไฟฟ้า ยกเว้นสินค้าตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

¹² สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค. (2553). ดำเนินงานของคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2553, จาก <http://www.thaicongsumer.net>

¹³ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551, มาตรา 5.

2) สินค้า (ที่ก่อให้เกิดความเสียหาย) นั้นเป็น “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ตามนัยที่กำหนดในพระราชบัญญัติ

มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้กำหนดนิยามคำว่า “สินค้าที่ไม่ปลอดภัย” ว่าหมายถึง “สินค้าที่ก่อหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้ ไม่ว่าจะเป็เพราะเหตุความบกพร่องในการผลิตหรือการออกแบบหรือไม่ได้กำหนดวิธีใช้ วิธีเก็บรักษา ค่าเตือนหรือข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือกำหนดไว้ แต่ไม่ถูกต้องหรือไม่ชัดเจนตามสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงสภาพของสินค้า รวมทั้งลักษณะการใช้งานและการเก็บรักษาตามปกติธรรมดาของสินค้าอันพึงคาดหมายได้”

3) สินค้า (ที่ก่อให้เกิดความเสียหาย) นั้น ได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว

มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ได้กำหนดนิยามคำว่า “ขาย” ว่าหมายถึง “จำหน่าย จ่าย แจก หรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ทางการค้า และให้หมายความรวมถึงให้เช่า ให้เช่าซื้อ จัดหาตลอดจนเสนอ ชักชวน หรือนำออกแสดงเพื่อการดังกล่าว”¹⁴

3.1.4 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

นอกจากพระราชบัญญัติพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 สิทธิของผู้บริโภคยังได้รับความคุ้มครองในส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดีอีกด้วย กล่าวคือ การดำเนินการคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ในลักษณะที่แตกต่างจากพระราชบัญญัติพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองในลักษณะของการกำหนดความผิดของผู้ประกอบการ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 คุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคในการดำเนินคดีหรือการฟ้องร้องผู้ประกอบการให้ต้องได้รับความผิดโดยพระราชบัญญัติได้กำหนดให้การดำเนินคดีผู้บริโภคเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว ประหยัดและง่ายต่อ

ผู้บริโภค อย่างไรก็ตาม การที่ผู้เสียหายจะสามารถฟ้องร้องผู้ประกอบการให้ผิด (เปลี่ยนสินค้าใหม่ หรือชดใช้ค่าเสียหาย) โดยอาศัยกระบวนการพิจารณาคดีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 จะต้องได้ความเสียก่อนว่า ข้อพิพาทระหว่างผู้เสียหายกับผู้ประกอบการเป็น “คดีผู้บริโภค” ตามนัยมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ซึ่งหมายความว่า

¹⁴ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์ ก (2551). “พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 หลักการและสาระสำคัญ.” วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 37, ฉบับที่ 1. หน้า 190.

- 1) คดีแพ่งระหว่างผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคตามมาตรา 19 หรือตามกฎหมายอื่น กับผู้ประกอบการซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการบริโภคสินค้าหรือบริการ
- 2) คดีแพ่งตามกฎหมายที่เกี่ยวกับความผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย
- 3) คดีแพ่งที่เกี่ยวกับคดีตาม (1) หรือ (2)
- 4) คดีแพ่งที่มีกฎหมายบัญญัติให้ใช้วิธีพิจารณาตามพระราชบัญญัตินี้¹⁵

3.2 มาตราการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ในประเทศไทย

เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ไว้เป็นการเฉพาะ เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้น ก็ต้องนำหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับเป็นพื้นฐาน นอกจากนี้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 เป็นกฎหมายที่อาศัยซึ่งกันและกัน หากพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายที่ปกป้องสิทธิของผู้บริโภคทั้งก่อนและหลังเกิดข้อพิพาท ในขณะที่พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 เป็นกฎหมายที่ควบคุมก่อนเกิดข้อพิพาท ดังจะได้กล่าวต่อไปนี้

3.2.1 ลักษณะที่สำคัญของสัญญาซื้อขาย

โดยหลักทั่วไปประชาชนมีเสรีภาพที่จะเข้าทำนิติกรรมหรือสัญญาใดๆ ก็ได้ภายใต้การคุ้มครองของกฎหมาย ตามหลักเกณฑ์ บรรพ 1-2 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นิติกรรมหรือสัญญานั้นย่อมสมบูรณ์มีผลบังคับใช้ได้หากไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายไม่ฝ่าฝืน ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน¹⁶

สัญญาซื้อขายเป็นเอกเทศสัญญาประเภทหนึ่งคำว่าเอกเทศสัญญา หมายถึง นิติกรรมสัญญาที่กฎหมายได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะกล่าวคือ กฎหมายได้กำหนดรูปแบบสาระสำคัญ กำหนดสิทธิหน้าที่ระหว่างคู่กรณีและการระงับแห่งสัญญาไว้ ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกในการทำสัญญาระหว่างกัน เนื่องจากสัญญาเหล่านี้มีความสำคัญและเป็นสัญญาซึ่งต้องใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชน และเพื่อความเป็นธรรมแก่คู่กรณี กฎหมายจึงกำหนดสิทธิหน้าที่ระหว่างคู่กรณีไว้ ฝ่ายใดจะกำหนดนอกเหนือไปจากที่กฎหมายกำหนดไว้ย่อมไม่ได้ เว้นแต่เป็นเรื่องที่กฎหมาย

¹⁵ นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธ์ ช (2553). “ความรับผิดชอบของผู้ผลิตหรือผู้จำหน่าย “รถยนต์ใหม่” กับการคุ้มครอง ผู้บริโภค : “Product Liability Law.” วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 39, ฉบับที่ 2. หน้า 276-278.

¹⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 150.

อนุญาตให้ตกลงเป็นอย่างอื่นได้ หรือเป็นเรื่องที่ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน คู่กรณีย่อมตกลงกันได้ให้ผิดแผกแตกต่างจากบทบัญญัติของกฎหมายได้

การที่กฎหมายกำหนดรูปแบบสาระสำคัญในซื้อขายไว้เพราะให้เสรีภาพแก่ประชาชน กำหนดข้อตกลง เงื่อนไข และสิทธิหน้าที่ระหว่างคู่สัญญาตนเอง สัญญาจะมีลักษณะแตกต่างกันอย่างมาก และอาจก่อให้เกิดข้อพิพาทได้เปรียบอีกฝ่ายมากหรือก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในสังคมได้

ดังนั้น กฎหมายจึงได้บัญญัติเรื่องสัญญาไว้โดยเฉพาะ เพื่อก่อให้เกิดความสะดวกและเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย เช่น สัญญาบางประเภทที่สำคัญกฎหมายกำหนดให้ต้องมีแบบ ต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อเป็นหลักฐาน

1) ความหมายของคำว่า “ซื้อขาย”

ความหมายของคำว่า “ซื้อขาย” ในทางกฎหมายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 453 “อันว่าซื้อขายนั้นคือ สัญญาซึ่งบุคคลฝ่ายหนึ่งเรียกว่าผู้ขาย โอนกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินให้แก่บุคคลอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ผู้ซื้อ และผู้ซื้อตกลงว่าจะใช้ราคาทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้ขาย”

มาตรา 453 เป็นบทอธิบายความทั่วไปของกฎหมายว่าด้วยการซื้อขาย คือ เป็นการอธิบายและแยกสัญญาซื้อขายออกจากสัญญาอื่นๆ ให้เห็นความแตกต่างเป็นเอกเทศจากกัน ไม่อาจถือว่าบทบัญญัติในมาตรา 453 เป็นการให้ความหมายของสัญญาซื้อขายประเภทใดประเภทหนึ่ง เพราะเป็นการอธิบายความหมายของสัญญาซื้อขายทุกประเภทรวมๆ กันไป แม้จะพบว่าสัญญาซื้อขายจะแบ่งออกได้เป็นหลายประเภท เช่น สัญญาซื้อขายเสร็จเด็ดขาด สัญญาจะซื้อจะขาย หรือสัญญาซื้อขายเฉพาะอย่าง เช่น สัญญาขายฝาก สัญญาขายตามตัวอย่าง ขายตามคำพรรณนาขายเพื่อชอบ และขายทอดตลาดก็ตาม

2) สภาพและหลักสำคัญของสัญญาซื้อขาย

สัญญาซื้อขายเป็นเอกเทศสัญญาอย่างหนึ่งและเป็นสัญญาต่างตอบแทน คือ มีสาระสำคัญที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ดังนั้นจึงต้องศึกษาถึงสภาพและหลักสำคัญของสัญญาซื้อขาย ดังนี้

3) ลักษณะสำคัญของสัญญาซื้อขาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 453 ซึ่งกล่าวถึงการซื้อขายโดยทั่วไป จากบทบัญญัตินี้ กล่าวได้ว่าสัญญาซื้อขายมีลักษณะดังนี้¹⁷

(1) สัญญาซื้อขายเป็นสัญญาต่างตอบแทน คือ มีคู่กรณีที่เกี่ยวข้องกับสัญญาอยู่สองฝ่าย กล่าวคือ ฝ่ายหนึ่งเรียกว่า “ผู้ขาย” และอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า “ผู้ซื้อ” มาตกลงทำสัญญากัน

¹⁷ ศรีราชา เจริญพาณิชย์. (2534). เอกสารประกอบการสอนวิชาชุด กฎหมายพาณิชย์ 1. หน้า 7 และ

(2) ผู้ขายโอนกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินที่ซื้อขายให้แก่ผู้ซื้อ ผู้ขายมีหน้าที่ผูกพันตนที่โอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ตกลงซื้อขายกันไปให้แก่ผู้ซื้อ

(3) ผู้ซื้อตกลงจะใช้ราคาทรัพย์สินให้แก่ผู้ขาย หน้าที่ของผู้ซื้อ คือ จ่ายค่าราคาของทรัพย์สินที่ซื้อนั้นตามที่ตกลงกัน อาจจะเป็นเงินไทยหรือเงินสกุลอื่นก็ตาม แล้วแต่ผู้ซื้อผู้ขายจะได้ตกลงกัน

ดังนั้น สัญญาซื้อขายประกอบด้วยลักษณะสำคัญทั้ง 3 ประการ อันเป็นลักษณะเฉพาะของเอกเทศสัญญา ซึ่งกฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้เป็นพิเศษ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อใดที่ได้กล่าวถึงคำว่า สัญญาก็เป็นสิ่งจำเป็นต้องระลึกถึงเสมอว่า สัญญาก็เป็นนิติกรรมอย่างหนึ่งด้วย ดังนั้น สิ่งที่จะต้องนำมาพิจารณาควบคู่กันไป ย่อมต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ของนิติกรรม เช่น ความสามารถของคู่สัญญา ได้แก่ ผู้ซื้อและผู้ขาย ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ทำสัญญาได้โดยไม่ขัดต่อกฎหมาย ต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ในการทำนิติกรรมและความสมบูรณ์ของนิติกรรมด้วยเพื่อจะได้ก่อให้เกิดผลทางกฎหมายหรือผลของสัญญาสามารถใช้บังคับให้เกิดความเป็นธรรมต่อคู่สัญญา เหตุที่ต้องนำหลักเกณฑ์ทั่วไปของนิติกรรมสัญญามาพิจารณาประกอบด้วย เพราะหากสัญญาใดก็ตามที่บกพร่องในเรื่องความสามารถของคู่กรณีแห่งสัญญาหรือสัญญาใดซึ่งขัดต่อหลักเกณฑ์ทั่วไปในการทำนิติกรรมสัญญาแล้ว มีผลให้สัญญานั้นไม่อาจใช้บังคับหรืออาจใช้บังคับไม่ได้เต็มที่¹⁸

รถยนต์เป็นสังหาริมทรัพย์ที่สามารถนำมาซื้อขายกันได้ เช่นเดียวกับสังหาริมทรัพย์อื่น สัญญาซื้อขายรถยนต์เป็นสัญญาต่างตอบแทน เมื่อผู้ซื้อและผู้ขายตกลงทำสัญญาซื้อขายกันแล้ว ผู้ซื้อและผู้ขายต่างมีหน้าที่ตามสัญญานั้น ผู้ซื้อมีหน้าที่ในการชำระราคารถยนต์และผู้ขายก็มีหน้าที่ต้องส่งมอบรถยนต์ให้แก่ผู้ซื้อ ผลของสัญญาทำให้กรรมสิทธิ์รถยนต์ย่อมตกไปเป็นของผู้ซื้อนับแต่ได้ทำสัญญากัน

อย่างไรก็ตาม แม้รถยนต์เป็นทรัพย์สินประเภทสังหาริมทรัพย์ที่สามารถนำมาซื้อขายกัน โดยไม่ต้องทำตามแบบที่กฎหมายกำหนด ก็ยังต้องคำนึงถึงบทบัญญัติของกฎหมายบางประการอีกด้วย เพราะตามบทบัญญัติมาตรา 456 วรรคสาม ที่ระบุให้การซื้อขายสังหาริมทรัพย์ที่ตกลงกันเป็นราคาสองหมื่นบาทหรือมากกว่านั้นขึ้นไป ถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใดลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบเป็นสำคัญ ย่อมจะฟ้องร้องบังคับคดีหาได้ไม่

การซื้อขายรถยนต์ ตามปกติย่อมมีราคาเกินกว่าสองหมื่นบาทขึ้นไปแน่นอน ต้องอยู่ในบังคับนี้ด้วยเช่นกัน ถ้าไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือจะมีผลทำให้ไม่อาจฟ้องร้องดำเนินคดีกัน

¹⁸ วิษณุ เครืองาม ข เล่มเดิม หน้า 217-272.

การมีหลักฐานเป็นหนังสือนั้น กฎหมายไม่ได้บังคับให้ต้องทำสัญญาเป็นหนังสือ เพียงแต่ระบุว่า ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ แต่ถ้าหากทำเป็นสัญญายอมถือว่า มีหลักฐานเป็นหนังสือไปในตัว หลักฐานเป็นหนังสือนั้น ต้องลงลายมือชื่อผู้ต้องรับผิดชอบไว้ หมายความว่า ลงชื่อฝ่ายเดียวก็ได้ แต่ถ้าลงชื่อด้วยกันทั้งสองฝ่ายก็ได้ ถ้าได้ลงไว้ทั้งสองฝ่าย ก็จะมีผลทำให้การฟ้องร้องบังคับคดีซึ่งกันและกันได้ แต่ถ้าหากได้ลงลายมือชื่อเพียงฝ่ายเดียว ฝ่ายที่ได้ลงชื่อเท่านั้นจะถูกฟ้องร้องได้¹⁹

เนื่องจากรถยนต์เป็นสังหาริมทรัพย์ธรรมดา ที่มีได้มีกฎหมายบัญญัติในเรื่องการซื้อขายไว้เป็นพิเศษมิต้องทำตามแบบแต่อย่างใด จึงไม่อยู่ในบังคับแห่งมาตรา 456 บรรคแรกแต่อย่างใด กรรมสิทธิ์ในรถยนต์ที่ได้ซื้อขาย ย่อมโอนไปยังผู้ซื้อนับแต่เวลาที่ได้ทำสัญญากัน ดังนั้น ในการซื้อขายรถยนต์ เมื่อผู้ซื้อได้รับมอบรถยนต์ไปจากผู้ขายแล้ว แม้หากจะมีการฟ้องร้องกันภายหลัง การฟ้องร้องก็ไม่จำเป็นต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ ก็ย่อมดำเนินการฟ้องร้องกันได้²⁰

3.2.2 ผลของสัญญาซื้อขายเกี่ยวกับการโอนกรรมสิทธิ์

คำว่า “กรรมสิทธิ์” หมายถึง สิทธิเหนือทรัพย์สิน ผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินใด ย่อมมีสิทธิจะบังคับเอาแก่ทรัพย์สินนั้นได้โดยตรงในฐานะเจ้าของ²¹ ดังที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 136 บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เจ้าของทรัพย์สินมีสิทธิใช้สอยและจำหน่ายทรัพย์สินของตน และได้ซึ่งดอกผลแห่งทรัพย์สินกับทั้งมีสิทธิติดตามและเอาคืนซึ่งทรัพย์สินของตนจากบุคคลอื่น ผู้ไม่มีสิทธิจะยึดไว้และมีสิทธิขัดขวางมิให้ผู้อื่นสอดเข้าเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้น โดยมีขอบด้วยกฎหมาย” จึงอาจกล่าวได้ว่า “กรรมสิทธิ์” เป็นทรัพย์สินที่สามารถใช้ยับยบุคคลได้โดยทั่วไป เพราะกรรมสิทธิ์ก่อตั้งขึ้นโดยอำนาจแห่งกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1298

การโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินตามสัญญาซื้อขายเสร็จเด็ดขาดเป็นสาระสำคัญของสัญญาซื้อขายเพราะตามมาตรา 453 เน้นเรื่องการโอนกรรมสิทธิ์เป็นสำคัญ ถ้าไม่มีการโอนกรรมสิทธิ์ก็คงไม่ใช่สัญญาซื้อขาย²²

การซื้อขายรถยนต์เป็นการซื้อขายสังหาริมทรัพย์ทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 453 บัญญัติว่า “กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ขายนั้น ย่อมโอนไปตั้งแต่วันที่ได้ทำสัญญากัน” เป็นการโอนกรรมสิทธิ์ตามสัญญาซื้อขายเสร็จเด็ดขาดและรถยนต์เป็นสังหาริมทรัพย์ที่มีราคาสองหมื่นบาทหรือมากกว่านั้นขึ้นไป ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 456

¹⁹ วิษณุ เครืองาม. ข หน้าเดิม

²⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2205/2516.

²¹ แหล่งเดิม.

²² แหล่งเดิม.

วรรคสาม บัญญัติให้ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ ก็เป็นเพียงหลักฐานเพื่อสิทธิในการฟ้องร้องบังคับคดีเท่านั้นเพราะกรรมสิทธิ์ได้โอนไปแล้วตั้งแต่ขณะเมื่อได้ทำสัญญานั้น

การโอนกรรมสิทธิ์ตามสัญญาซื้อขายมีเงื่อนไข หรือเงื่อนไข ตามที่ได้กล่าวแล้วว่า การซื้อขายสังหาริมทรัพย์ กรรมสิทธิ์ในทรัพย์ที่ขายย่อมโอนไปตั้งแต่ขณะเมื่อได้ทำสัญญากันแต่มีบางครั้งการทำสัญญาซื้อขายและผู้ขายทรัพย์สินมีการทำสัญญาซื้อขายแบบมีเงื่อนไขหรือเงื่อนไขด้วย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 459 บัญญัติว่า “ถ้าสัญญาซื้อขายมีเงื่อนไข หรือเงื่อนไขบังคับไว้ ท่านว่ากรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินยังไม่โอนไปจนกว่าจะได้เป็นไปตามเงื่อนไข หรือถึงกำหนดเวลานั้น” คำว่า “สัญญาซื้อขายมีเงื่อนไขหรือเวลา” ตามที่ได้ระบุไว้ในมาตรานี้ นั้น หมายถึง สัญญาซื้อขายเสร็จเด็ดขาดมีเงื่อนไขบังคับก่อนหรือมีเงื่อนไขเริ่มต้นนั่นเอง การที่ได้นำมาบัญญัติไว้ในมาตรานี้เป็นพิเศษแทนที่จะรวมอยู่ในมาตรา 458 เพิ่มเติมเป็นวรรคท้าย ก็เพราะมุ่งหมายจะแสดงว่า กรรมสิทธิ์ยังไม่อาจโอนไปทันทีขณะทำสัญญาซื้อขาย²³ คำว่า “เงื่อนไข” และ “เงื่อนไข” ย่อมแสดงอยู่ในตัวแล้วว่า มีเหตุมาประวิงการโอนกรรมสิทธิ์ไม่อาจโอนไปทันทีได้ จนกว่าเงื่อนไขและเวลานั้นจะได้บรรลุผล แต่อย่างไรก็ดี “สัญญา” การซื้อขายก็เกิดขึ้นอยู่แล้ว ตามมาตรา 453 อยู่นั่นเอง

การซื้อขายรถยนต์ในบางกรณี คู่สัญญาตกลงทำสัญญาซื้อขายแบบมีเงื่อนไข เช่น การซื้อขายรถยนต์โดยฝ่ายผู้ซื้อรับมอบรถยนต์ไปและตกลงกันว่าผู้ซื้อจะต้องชำระราคาให้หมดเสียก่อน ผู้ขายจึงจะโอนทะเบียนให้ นั่น เป็นการซื้อขายมีเงื่อนไขตามมาตรา 459 ซึ่งกรรมสิทธิ์ยังไม่โอนไปยังผู้ซื้อ

โดยสรุปแล้ว การซื้อขายรถยนต์เป็นการซื้อขายสังหาริมทรัพย์ทั่วไปที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ต้องทำตามแบบและสามารถทำการซื้อขายได้เช่นเดียวกับการซื้อขายสังหาริมทรัพย์อื่นทั่วไป อย่างไรก็ดี ตามพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 มาตรา 17 บัญญัติให้รถที่จะนำมาใช้ได้ ต้องเป็นรถที่ได้ทำการจดทะเบียน และเสียภาษีประจำปีครบถ้วนถูกต้องแล้ว และเมื่อมีการโอนทะเบียนเปลี่ยนเจ้าของ ผู้โอนและผู้รับโอนต้องแจ้งต่อนายทะเบียนภายใน 15 วัน นับแต่วันที่โอน²⁴ เพื่อทำการบันทึกการลงใบในใบคู่มือจดทะเบียนรถให้เป็นปัจจุบันและเพื่อความสะดวกในการจัดเก็บภาษีของกรมการขนส่งทางบก ทั้งนี้ ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องด้วย แม้จะไม่มีผลกระทบต่อกรรมสิทธิ์ก็ตาม²⁵

²³ แหล่งเดิม.

²⁴ พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522, มาตรา 17.

²⁵ แหล่งเดิม.

3.2.3 ความรับผิดชอบของผู้ขาย

เมื่อผู้ซื้อและผู้ขายทำสัญญากันย่อมเกิดสิทธิและหน้าที่ขึ้น โดยเฉพาะผู้ขายจะต้องปฏิบัติตามสัญญาซื้อขายที่ได้ทำต่อกันไว้ หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ขายกฎหมายระบุไว้ชัดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยซื้อขาย

3.2.3.1 ความรับผิดชอบตามสัญญา

สัญญาซื้อขายเป็นเอกเทศสัญญาชนิดหนึ่ง นอกจากมีหลักเกณฑ์พิเศษแล้วต้องดำเนินการตามหลักทั่วไป ฉะนั้น ในเบื้องต้นผู้ขายต้องเป็นผู้มีความสามารถตามกฎหมายในการที่จะเข้าไปทำสัญญา²⁶

เมื่อเกิดเป็นสัญญาซื้อขายแล้ว ต่างฝ่ายต่างก็มีสิทธิและหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามต่อกันตามกฎหมายหรือข้อกำหนดในสัญญา หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ขายมี 3 ประการ²⁷ ดังนี้

1) หน้าที่ในการส่งมอบทรัพย์สินที่ขาย

หน้าที่การส่งมอบทรัพย์สินที่ขายเป็นหน้าที่ที่ระบุไว้ชัดแจ้งในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยซื้อขาย หมวด 2 มาตรา 461 บัญญัติว่า “ผู้ขายจำต้องส่งมอบทรัพย์สิน ซึ่งขายให้แก่ผู้ซื้อ” การส่งมอบเป็นหน้าที่สำคัญที่กฎหมายบัญญัติไว้ เนื่องจากผู้ร่างกฎหมายเกรงว่าถ้าไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการส่งมอบไว้อาจยุ่งยากไม่เป็นธรรมแก่ผู้ซื้อ เพราะผู้ขายเห็นว่าตนไม่มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ขายแล้ว ก็จะเกี่ยงให้ผู้ซื้อไปรับทรัพย์สินที่ขายเองเป็นการลำบากแก่ผู้ซื้อ ไม่น้อย อาจทำให้ ผู้ซื้อต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น พึงสังเกตว่าการส่งมอบทรัพย์สินที่ซื้อขายกันนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่งต่างหากไม่เกี่ยวกับการโอนกรรมสิทธิ์²⁸ ส่วนการส่งมอบนั้นจะทำได้หรือไม่ก็ได้ สุดแต่จะให้ทรัพย์สินที่ขายนั้นไปถึงมือผู้ซื้อ²⁹

เรื่องโอนกรรมสิทธิ์นั้น อันที่จริงการที่ผู้ขายต้องโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่ผู้ซื้อ ก็จัดได้ว่าเป็นหน้าที่ประการหนึ่ง แต่เนื่องจากการโอนกรรมสิทธิ์เป็นเรื่องของกฎหมาย มิใช่อาศัยแต่เจตนาของคู่สัญญา เช่น ถ้าเป็นการซื้อขายเสร็จเด็ดขาดโดยทั่วไป หากไม่มีการตกลงกันเป็นอย่างอื่น

²⁶ ประพนธ์ ศาตะมาน. (2543). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะซื้อขาย หน้า 15.

²⁷ แหล่งเดิม.

²⁸ แหล่งเดิม.

²⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 463 บัญญัติว่า “ถ้าในสัญญากำหนดว่าให้ส่งทรัพย์สินซึ่งขายนั้นจากที่แห่งหนึ่งไשר ท่านว่าการส่งมอบย่อมสำเร็จเมื่อได้ส่งมอบทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้ขนส่ง.”

กรรมสิทธิ์ก็จะโอนไปในทันทีที่ทำสัญญาซื้อขายกัน หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นการโอนกันโดยผลของกฎหมาย³⁰

ตัวอย่างเช่น นาย ก. ซื้อรถยนต์จากนาย ข. โดยมีข้อตกลงกันว่ากรรมสิทธิ์จะโอนให้แก่ ก. เมื่อได้ชำระราคางวดสุดท้ายครบถ้วน ดังนั้น เมื่อ ก. ผู้ซื้อได้ชำระราคางวดสุดท้าย กรรมสิทธิ์ก็จะโอนไปยังผู้ซื้อทันที

อย่างไรก็ดี สัญญาซื้อขายรถยนต์ นอกจากจะต้องส่งมอบรถยนต์แล้ว ผู้ขายยังมีหน้าที่ต้องรับรองต่อกรมการขนส่งทางบกด้วยว่าได้โอนกรรมสิทธิ์รถยนต์ให้แก่ผู้ซื้อแล้ว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้รับจดทะเบียนรถยนต์ให้แก่ผู้ซื้อ³¹

การส่งมอบทรัพย์สินเกิดขึ้นหลังจากสัญญาซื้อขายเกิดขึ้นแล้ว จากที่ได้กล่าวแล้วว่าสัญญาซื้อขายเป็นสัญญาต่างตอบแทน ดังนั้น ต่างฝ่ายต่างมีสิทธิและหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อกันตามกฎหมายหรือข้อกำหนดในสัญญา การส่งมอบทรัพย์สินเป็นหน้าที่ของผู้ขาย ตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 461 บัญญัติว่า “ผู้ขายจำต้องส่งมอบทรัพย์สินที่ขายนั้นให้แก่ผู้ซื้อ” ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้น และได้มีบทบัญญัติให้ผู้ซื้อต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 486 บัญญัติว่า “ผู้ซื้อจำต้องรับมอบทรัพย์สินที่ตนได้รับซื้อและใช้ราคาตามข้อสัญญาซื้อขาย” จะเห็นได้ว่า กฎหมายบัญญัติให้ผู้ซื้อต้องรับเอาทรัพย์สินที่ตนได้ซื้อไว้ และใช้ราคาแล้วไปด้วย ผู้ซื้อจะซื้อแล้วไม่รับของไปคงไม่ได้

ส่วนการส่งมอบจะต้องทำอย่างไรนั้น บัญญัติไว้ในมาตรา 462 ว่า “การส่งมอบจะทำอย่างหนึ่งอย่างใดก็สุดแต่ว่าเป็นผลให้ทรัพย์สินนั้นไปอยู่ในเงื้อมมือของผู้ซื้อ” กล่าวคือ การส่งมอบเป็นการส่งมอบ หรือโอนการครอบครองทรัพย์สินที่ขายให้แก่ผู้ซื้อเป็นการโอนโดยสมัครใจ³²

ถ้าในสัญญากำหนดว่าให้ส่งทรัพย์สินที่ขายนั้น จากที่แห่งหนึ่งไปยังที่อีกแห่งหนึ่งการส่งมอบย่อมสำเร็จเมื่อได้ส่งมอบทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้ขนส่งตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 463 ซึ่งเป็นผู้ขนส่งที่คู่สัญญาตกลงกัน

อนึ่งการส่งมอบทรัพย์สินที่ขายต่อผู้ซื้อนั้นต้องเป็นทรัพย์สินที่สามารถใช้งานได้ตามปกติ

³⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 463.

³¹ ประพนธ์ ศาตะมาน. เล่มเดิม. หน้า 79.

³² แหล่งเดิม.

2) ความรับผิดและข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ขายกรณีชำระคบกพร่อง

“ความชำระคบกพร่อง” หมายถึง การที่ทรัพย์สินชำระคเสียหายจนเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้ตามปกติตามวิสัยของการใช้ทรัพย์สินหรือตามข้อกำหนดในสัญญา กล่าวคือ ต้องเป็นความเสียหายในเนื้อหาของวัตถุหรือทรัพย์สินนั้น³³

เหตุที่ผู้ขายต้องรับผิดในความชำระคบกพร่องของทรัพย์สินที่ขาย เนื่องมาจากหลักทั่วไปในสัญญาว่า ผู้เป็นฝ่ายเสนอในสัญญาต้องกระทำการโดยสุจริต

ผู้ขายต้องรับผิดในความชำระคบกพร่องเพียงใด ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ทรัพย์สินซึ่งขายนั้นชำระคบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใด อันเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญาก็ดี ท่านว่าผู้ขายต้องรับผิด ความที่กล่าวมาในมาตรานี้ย่อมใช้ได้ ทั้งที่ผู้ขายรู้อยู่แล้วหรือไม่รู้ว่าการชำระคบกพร่องมีอยู่”

กล่าวได้ว่าเพียงแต่ทรัพย์สินชำระคบกพร่องนั้น ไม่ทำให้ผู้ขายต้องรับผิดเสมอไป ผู้ขายต้องรับผิดในความชำระคบกพร่องต่อทรัพย์สินที่ขาย ต่อเมื่อความชำระคบกพร่องนั้นต้องถึงขนาดที่ทำให้ทรัพย์สินที่ซื้อขายนั้นเสื่อมราคา หรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์ตามปกติหรือประโยชน์ที่มุ่งหมายตามสัญญา หากว่าความชำระคบกพร่องนั้นไม่ถึงขนาดให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์ตามปกติ หรือประโยชน์ที่มุ่งหมายตามสัญญาแล้ว ผู้ขายไม่ต้องรับผิด เช่น ซื้อรถยนต์มาคันหนึ่งแต่สีถลอกไปนิดหนึ่ง ดังนี้ ไม่ถือว่าเป็นความชำระคบกพร่องตามมาตรา 472 ความชำระคบกพร่องนี้ ผู้ขายจะต้องรับผิดไม่ว่าจะรู้หรือไม่รู้ถึงความชำระคบกพร่องก็ตาม นอกจากนั้นความชำระคบกพร่องนี้จะต้องเกิดขึ้นก่อนหรืออย่างน้อยที่สุดมีอยู่ในขณะทำสัญญาซื้อขาย ผู้ซื้อไม่รู้ถึงความบกพร่องนั้น ถ้าความชำระคบกพร่องเกิดขึ้นหลังจากที่กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินตกเป็นของผู้ซื้อแล้ว ต้องพิจารณาเรื่องการรับบาปเคราะห์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 370 ต่อไป³⁴

ความรับผิดในความชำระคบกพร่องอันเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งหมายจะใช้เป็นปกติหรือประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญานี้ แม้ไม่มีข้อตกลงกันเป็นประการใด ผู้ขายก็ต้องรับผิดโดยผลของกฎหมาย เว้นแต่จะให้มีข้อตกลงยกเว้นความรับผิด³⁵

³³ วิษณุ เครืองาม. เล่มเดิม. หน้าเดิม

³⁴ แหล่งเดิม.

³⁵ ประพนธ์ ศาตะมาน. เล่มเดิม. หน้า 98.

ในเรื่องสัญญาซื้อขาย เป็นธรรมดาที่ผู้ซื้อประสงค์จะได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน อันอาจใช้ประโยชน์ได้สมความมุ่งหมาย ถ้าทรัพย์สินนั้นไม่อาจใช้ประโยชน์ได้ ผู้ขายควรรับผิดชอบไม่ให้บาปเคราะห์ตกอยู่กับผู้ซื้อ ความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องนี้ รวมถึงผู้ขายกระทำการโดยสุจริต และไม่รู้ถึงความชำรุดบกพร่องนั้นมีอยู่ ทั้งนี้ จากสุภาพิตจากกฎหมายที่ว่า “ผู้ขายต้องระวัง” ผู้ขายควรต้องตรวจตราดูทรัพย์สินของตนถูกต้อง มีคุณภาพเหมาะแก่การใช้สอยหรือไม่ ตัวอย่างความชำรุดบกพร่องของรถยนต์ใหม่ที่มีให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน เช่น คุณเดือนเพ็ญเจ้าของรถยนต์ฮอนด้า CRV ป้ายแดงเสียความรู้สึกและทนกับปัญหาการซ่อมไม่ไหวกับสภาพรถยนต์ของตัวเองที่มีปัญหาสตาร์ทไม่ติดและเครื่องยนต์เสียงดังหลังจากที่ซื้อมาได้เพียง 2 วัน นำรถยนต์ทุบทิ้ง ประจานหลังจากศูนย์ฮอนด้าไม่ยอมเปลี่ยนรถยนต์คันใหม่ให้เพราะบริษัทไม่ได้มีนโยบายเปลี่ยนรถยนต์คันใหม่ให้ลูกค้า³⁶ อีกตัวอย่างหนึ่ง คุณชนพลซื้อรถยนต์ MAZDA 3 ป้ายแดงออกจากศูนย์ได้ 8 เดือน เข้าศูนย์ซ่อม 5 ครั้ง โดยรถมีอาการขณะขับอยู่บนถนนเครื่องยนต์ก็ดับสตาร์ทใหม่ก็ไม่ติด ขณะเข้าเกียร์ถอยหลังพวงมาลัยเกิดอาการติดล็อก ศูนย์ก็ยังไม่ได้เปลี่ยนรถยนต์คันใหม่ให้เพราะไม่มีนโยบายเปลี่ยนรถยนต์คันใหม่ให้ลูกค้า³⁷

ซึ่งในเรื่องความชำรุดบกพร่องศาลฎีกาได้เคยมีคำพิพากษาเป็นบรรทัดฐานไว้หลายฉบับ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 508/2545 ความชำรุดบกพร่องของทรัพย์สินที่ขายอันผู้ขายจะต้องรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472 นั้น จะต้องเป็นความชำรุดที่มีอยู่ก่อนแล้วหรือมีอยู่ในขณะที่ทำสัญญาซื้อขายหรือส่งมอบทรัพย์สินที่ขาย ส่วนความชำรุดบกพร่องที่มีขึ้นภายหลังผู้ขายหาต้องรับผิดชอบ

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้บริโภคไม่ได้รับความเป็นธรรมเพราะผู้บริโภคไม่สามารถที่จะล่วงรู้ได้เลยว่ารถยนต์คันดังกล่าวมีความชำรุดบกพร่องอย่างไรบ้าง ซึ่งยากต่อการพิสูจน์เป็นอย่างมาก และถึงแม้ว่าผู้ขายจะไม่ต้องรับผิดชอบตามมาตรา 472 แต่ผู้ขาย

จะต้องรับผิดชอบการรับรองหรือการรับประกันสินค้าที่เรียกว่า “Warrant” หรือ “Guaranty” ซึ่งเป็นการรับผิดชอบ ในชั้นหลังจากซื้อขายหรือส่งมอบสินค้าแต่ก็ต้องเสียเวลาในการพิสูจน์และต้องใช้ความรู้ความชำนาญในเรื่องรถยนต์เป็นอย่างดีซึ่งเป็นภาระแก่ผู้บริโภค

³⁶ สาวตรี สุขศรี. (2548, 20 กันยายน). สิ่งที่คุณเดือนเพ็ญทุบไม่ใช่แค่รถ. สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2553, จาก <http://www.biola.com.de/articie/5/>

³⁷ ชนพล. (2552, 2 มิถุนายน). ผมจะทำไงดี ซื้อรถป้ายแดงรถมีปัญหา. สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2553, จาก <http://www.decha.com/>

3) หน้าที่ความรับผิดชอบในการรอนสิทธิ

ความรับผิดชอบในการรอนสิทธิเกิดขึ้นโดยผลของกฎหมาย แม้จะไม่มีข้อตกลงกันไว้เลย ผู้ขายก็ต้องรับผิดชอบแม้จะรู้หรือไม่รู้ก็ตาม³⁸

การรอนสิทธิเป็นความรับผิดชอบของผู้ขาย เพราะผู้ขายย่อมมีหน้าที่หรือมีหน้าที่ที่จะต้องส่งมอบทรัพย์สิน ซึ่งผู้ซื้อสามารถเข้าครอบครองทรัพย์สินนั้นได้โดยปกติสุขตามวิสัยของการซื้อทรัพย์สินโดยทั่วไป³⁹

ผู้ขายมีหน้าที่ต้องส่งมอบทรัพย์สินที่ขาย และจัดการให้ผู้ซื้อได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ขาย ทั้งต้องรับรองในความชำรุดบกพร่องของทรัพย์สินที่ขาย ผู้ขายยังต้องมีหน้าที่รับรองว่า ผู้ซื้อจะได้ครอบครองทรัพย์สินนั้นโดยปกติสุข ถ้าผู้อื่นซึ่งมีสิทธิมารบกวนขัดขวางสิทธิของผู้ซื้อแล้ว ผู้ขายต้องรับผิดชอบ เว้นแต่จะมีข้อตกลงกันในระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อเป็นอย่างอื่น⁴⁰

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติลักษณะแห่งการรอนสิทธิไว้ในมาตรา 475 บัญญัติว่า “หากว่ามีบุคคลใดมาก่อการรบกวนสิทธิของผู้ซื้อในอันที่จะครอบครองทรัพย์สิน โดยปกติสุข เพราะบุคคลผู้นั้นมีสิทธิเหนือทรัพย์สินที่ได้ซื้อขายกันนั้นอยู่ในเวลาซื้อขายก็ดี เพราะความผิดของผู้ขายก็ดี ท่านว่าผู้ขายต้องรับผิดชอบในผลอันนั้น”

จะเห็นได้ว่าความรับผิดชอบในการรอนสิทธิเกิดขึ้นโดยผลของกฎหมาย แม้ผู้ขายและผู้ซื้อไม่ได้มีข้อตกลงกันไว้เลย ผู้ขายก็ต้องรับผิดชอบและจะรู้หรือไม่รู้ก็ตามผู้ที่มีสิทธิมารบกวนสิทธิของผู้ซื้อนั้น จะต้องเป็นผู้มีสิทธิตามกฎหมายด้วย โดยเป็นผู้ที่มีสิทธิเหนือทรัพย์สินที่ซื้อขายกัน และต้องมีสิทธิดีกว่าผู้ขาย⁴¹

อย่างไรก็ตาม กฎหมายที่ดีจะต้องให้ความเป็นธรรมแก่บุคคลทุกฝ่ายถ้าหากว่าผู้ซื้อได้มีโอกาสตรวจตราทรัพย์สินจนมองเห็นความชำรุดบกพร่องหรืออย่างน้อยที่สุดก็ควรจะได้เห็นได้ผู้ซื้อเองก็ควรจะต้องรับผิดชอบหลักที่ว่า “ผู้ซื้อต้องระวัง” ดังได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่า ผู้ขายต้องรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องตามหลัก “ผู้ขายต้องระวัง” แต่ในขณะที่เดียวกันผู้ซื้อก็ต้องระวังด้วย

³⁸ ศรีราชา เจริญพาณิชย์. (2534). เล่มเดิม. หน้าเดิม

³⁹ วิษณุ เครื่องงาม ข หน้าเดิม.

⁴⁰ ประพนธ์ ศาตะมาน. เล่มเดิม.

⁴¹ แหล่งเดิม.

มีฉะนั้นผู้ขายอาจหลุดพ้นความรับผิดได้⁴² ทั้งนี้ กฎหมายจึงได้บัญญัติยกเว้นความรับผิดของผู้ขายไว้แบ่งออกได้เป็น 2 ประการ ดังนี้

1) ข้อยกเว้นความรับผิดตามกฎหมาย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 473 บัญญัติว่า “ผู้ขายย่อมไม่ต้องรับผิดในกรณีดังกล่าวต่อไปนี้ คือ

(1) ถ้าผู้ซื้อได้รู้อยู่แล้วแต่ในเวลาซื้อขายว่ามีความชำรุดบกพร่อง หรือควรจะได้รู้เช่นนั้น หากได้ใช้ความระมัดระวังอันจะพึงคาดหมายได้แต่วิญญูชน

(2) ถ้าความชำรุดบกพร่องนั้น เป็นอันเห็นประจักษ์แล้วในเวลาส่งมอบ และผู้ซื้อรับเอาทรัพย์สินนั้นไว้โดยมิได้อิดเอื้อน

(3) ถ้าทรัพย์สินนั้นได้ขายทอดตลาด”

จะเห็นว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 473 เป็นข้อยกเว้นความรับผิดทางกฎหมาย เจตนารมณ์ของข้อยกเว้นความรับผิดนี้ คือ ต้องการลงโทษผู้ซื้อตามหลัก “ผู้ซื้อต้องระวัง” และตามหลักกฎหมายปิดปากผู้หนึ่งเฉยไม่ทักท้วงความเสียหายที่ปรากฏชัดแจ้งอยู่แล้ว

สำหรับกรณีที่ได้รับทรัพย์สินนั้นมาโดยการขายทอดตลาดนั้นการขายทอดตลาดต้องกระทำโดยเปิดเผย ผู้ซื้อย่อมมีโอกาสตรวจพิจารณาทรัพย์สินที่ซื้อแล้วก่อนเข้าสู่ราคา จึงไม่สมควร ให้ผู้ขายรับผิดในความชำรุดบกพร่องนั้นอีก ดังนั้น หากมีความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ได้มาโดยได้ขายทอดตลาด ผู้ซื้อจะเรียกให้ผู้ขายรับผิดในความชำรุดบกพร่องนั้นมิได้ คำว่า “ได้ขายทอดตลาด” ในที่นี้หมายถึงว่า สัญญาซื้อขายนั้นเองเป็นสัญญาขายทอดตลาด แต่ไม่ได้หมายความว่า “ได้มาจากการขายทอดตลาด” ซึ่งหมายความว่า ผู้ขายได้ซื้อทรัพย์สินนั้นมาจากการขายทอดตลาดอีกต่อหนึ่ง⁴³ อย่างไรก็ตาม แม้จะไม่มีบทบัญญัติให้ผู้ขายต้องรับผิดในความชำรุดบกพร่องก็ตาม แต่ในการส่งมอบทรัพย์สินที่ทำการซื้อขายนั้น คู่สัญญาอาจจะทำการตกลงยกเว้นความรับผิดได้

ข้อจำกัดในการนำบทบัญญัติกฎหมายลักษณะซื้อขายมาใช้ในกรณีของผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่มีข้อจำกัด ดังนี้

(1) บทบัญญัติเกี่ยวกับความชำรุดบกพร่องในกฎหมายลักษณะซื้อขายใช้บังคับระหว่างคู่สัญญา คือ ผู้ซื้อและผู้ขายเท่านั้น ก็คงไม่เป็นปัญหา แต่หากผู้ได้รับความเสียหาย

⁴² แหล่งเดิม.

⁴³ วิษณุ เครืองาม. หน้าเดิม.

ไม่ได้เป็นผู้ซื้อรถยนต์ใหม่โดยเฉพาะบุคคลภายนอก ทำให้ไม่สามารถฟ้องร้องให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบได้ และจะนำเรื่องสัญญาเพื่อประโยชน์บุคคลภายนอกตามมาตรา 374 มาใช้บังคับก็ไม่ได้ เพราะมาตราดังกล่าวเป็นเรื่องที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งทำสัญญาว่าจะชำระหนี้ให้แก่บุคคลภายนอกและศาลฎีกาไม่เคยตีความขยายไปถึงความคุ้มครองบุคคลภายนอกแต่อย่างใด

(2) บทบัญญัติดังกล่าวของกฎหมายลักษณะซื้อขายไม่ได้แยกแยะระหว่างสัญญาซื้อขายที่ทำขึ้นระหว่างพ่อค้ากับพ่อค้า และสัญญาซื้อขายที่ทำขึ้นระหว่างพ่อค้ากับผู้บริโภค ทำให้ขาดแนวความคิดพื้นฐานในเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภค

(3) การเรียกร้องค่าเสียหายให้ผู้ขายรถยนต์ใหม่ให้กับผู้บริโภครับผิดชอบใช้ความเสียหายนั้นต้องฟ้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 222 ซึ่งบัญญัติว่า การเรียกเอาค่าเสียหายนั้น ได้แก่ การเรียกค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายเช่นที่ตามปกติย่อมเกิดขึ้นแต่การไม่ชำระหนี้

เจ้าหนี้จะเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ แม้กระทั่งเพื่อความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ หากว่าคู่กรณีที่เกี่ยวข้องได้คาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นพฤติการณ์เช่นนั้นล่วงหน้า ดังนั้น ผู้ขายจะรับผิดชอบต่อผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่เฉพาะค่าสินไหมทดแทนความเสียหายอันพึงเกิดขึ้นตามปกติธรรมดาอันเนื่องมาจากการส่งมอบสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง แต่ไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหาย อันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษก็ต่อเมื่อผู้ขายคาดเห็นได้หรือควรคาดเห็นได้ว่า จะเกิดความเสียหายนั้น

2) ความรับผิดชอบกรณีละเมิด

การฟ้องให้รับผิดชอบในลักษณะละเมิดในกรณีทั่วไปเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ผู้ที่ได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้น สามารถที่จะฟ้องผู้ผลิตหรือผู้ขายตามหลักสำหรับการทำละเมิด ในกรณีทั่วไปตามมาตรา 420 ในการฟ้องร้องตามมาตรา 420 โจทก์ต้องพิสูจน์ว่าจำเลยกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย ภาระการพิสูจน์เป็นเรื่องยากในการนำสืบโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อข้อเท็จจริงและหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวกับการผลิตและการจำหน่ายสินค้านั้นอยู่ในความรู้และความครอบครองของผู้ผลิตเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งโจทก์ไม่มีความรู้ในเรื่องรถยนต์ทำให้โจทก์มีภาระที่จะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่ารถยนต์ใหม่คันดังกล่าวมีความชำรุดบกพร่องอย่างไรทำให้เสียเวลาและเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก

3.2.3.2 ความรับผิดชอบตามกฎหมายในเรื่องสัญญาไม่เป็นธรรม

เนื่องจากสังคมมีปัญหาเรื่องของการเอาเปรียบของคู่สัญญา รัฐจึงพยายามแก้ปัญหาโดยให้ศาลเป็นผู้ตรวจสอบสัญญาที่อยู่ในขอบเขตของพระราชบัญญัตินี้

1) พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540

เนื่องจากหลักกฎหมายเกี่ยวกับนิติกรรมหรือสัญญาที่ใช้บังคับผู้มีพื้นฐานมาจากเสรีภาพของบุคคล ตามหลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนา รัฐจะไม่เข้าแทรกแซงแม้ว่าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งได้เปรียบคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเว้นแต่จะเป็นการต้องห้ามชัดเจนตามกฎหมาย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน แต่ในปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้ขายมีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจเหนือกว่าทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมและไม่สงบสุขในสังคม สมควรที่รัฐจะกำหนดกรอบของการใช้หลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนาและเสรีภาพของบุคคล เพื่อแก้ไขความไม่เป็นธรรมและความไม่สงบสุขในสังคมดังกล่าว โดยกำหนดแนวทางให้แก่ศาลเพื่อใช้ในการพิจารณาว่าข้อสัญญาหรือข้อตกลงใดที่ไม่เป็นธรรม และให้อำนาจแก่ศาลที่จะสั่งให้ข้อสัญญา หรือข้อตกลงที่ไม่เป็นธรรมนั้นมีผลใช้บังคับเท่าที่เป็นธรรม และพอสมควรแก่กรณี จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ฉะนั้นจากเหตุผลดังกล่าว พระราชบัญญัตินี้ประกอบด้วยมาตราทั้งสิ้น 15 มาตรา ได้ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2540 และให้ใช้บังคับเมื่อพ้น 180 วันคือ มีผลตั้งแต่วันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2541 พระราชบัญญัตินี้ไม่บังคับแก่นิติกรรมหรือสัญญาที่ทำขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (มาตรา 12)

พระราชบัญญัตินี้เป็นส่วนหนึ่งของความพยายามเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาคาเอาเปรียบของคู่สัญญาหรือสังคม ด้วยการให้ศาลเป็นผู้ตรวจสอบสัญญาที่อยู่ในขอบเขตของพระราชบัญญัตินี้ ดังนั้นความสำเร็จของพระราชบัญญัตินี้จึงขึ้นอยู่กับบทบาท และความสำนึกแห่งความยุติธรรมของศาลเป็นสำคัญ

(1) สาระสำคัญ

ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 ได้ให้ความหมายของคำในพระราชบัญญัตินี้ไว้ดังนี้

คำว่า “ข้อสัญญา” หมายความว่า ข้อตกลง ความตกลง และความยินยอมรวมทั้งประกาศ และคำแจ้งความเพื่อยกเว้น หรือจำกัดความรับผิดชอบ

คำว่า “ผู้บริโภค” หมายความว่า ผู้เข้าทำสัญญาในฐานะผู้ซื้อ ผู้เช่า ผู้เช่าซื้อ ผู้กู้ ผู้เอาประกัน หรือผู้เข้าทำสัญญาอื่นใด เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สิน บริการ หรือประโยชน์อื่นใดโดยมีค่าตอบแทน ทั้งนี้การเข้าทำสัญญานั้นต้องเป็นไปโดยมิใช่เพื่อการค้า ทรัพย์สิน บริการ หรือประโยชน์อื่นใดนั้น และให้หมายความรวมถึงผู้เข้าทำสัญญาในฐานะผู้ค้าประกันของบุคคลดังกล่าว ซึ่งมีได้กระทำเพื่อการค้าด้วย

คำว่า “ผู้ประกอบการการค้า หรือวิชาชีพ” หมายความว่า ผู้เข้าทำสัญญาในฐานะผู้ขาย ผู้ให้เช่า ผู้ให้เช่าซื้อ ผู้ให้กู้ ผู้รับประกันภัย หรือผู้เข้าทำสัญญาอื่นใดเพื่อจัดให้ซึ่ง

ทรัพย์สิน บริการ หรือประโยชน์อื่นใด ทั้งนี้ การเข้าทำสัญญานั้นต้องเป็นไปเพื่อการค้า ทรัพย์สิน บริการ หรือประโยชน์อื่นใดนั้นเป็นในทางการค้าปกติของตน

คำว่า “สัญญาสำเร็จรูป” หมายความว่า สัญญาที่เป็นลายลักษณ์อักษรโดย มีการกำหนดข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญไว้ล่วงหน้า ไม่ว่าจะทำในรูปแบบใด ซึ่งคู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายใดนำมาใช้ในการประกอบกิจการของตนเอง

เนื่องจากหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญาของ ไทยยึดหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนาและหลักเสรีภาพในการทำสัญญาอย่างเคร่งครัด แต่ โดยสภาพความเป็นจริงของสังคมในปัจจุบัน มีความเหลื่อมล้ำในสังคมระหว่างบุคคลอยู่สูง ไม่ว่าจะ เป็นทางด้านเศรษฐกิจ การศึกษา สติปัญญา ฐานข้อมูล และมีสัญญาสำเร็จรูป คือเป็นสัญญาที่ คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งได้จัดทำร่างรายละเอียดของสัญญาไว้เรียบร้อยแล้ว โดยไม่เปิดโอกาสให้คู่สัญญา ที่ประสงค์จะทำสัญญาด้วยแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อตกลงในสัญญาอะไรได้มากนัก ทั้งนี้คู่สัญญาฝ่ายที่ เป็นผู้จัดร่างสัญญานั้นก่อนข้างจะอยู่ในฐานะได้เปรียบผู้ที่ประสงค์จะทำสัญญาด้วยมีทางเลือกเพียง จะทำสัญญาดำเนินหรือไม่ทำสัญญาดำเนินเท่านั้น ฉะนั้น พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 จึงเป็นส่วนหนึ่งของความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้นให้บรรเทาลง โดยมุ่ง ที่จะให้ศาลเป็นผู้ตรวจสอบสัญญาที่อยู่ในขอบเขตของพระราชบัญญัตินี้ว่ามีลักษณะของการเอาเปรียบ เปรียบกันมากเกินไปหรือไม่ หากเป็นการเอาเปรียบเกินไป ก็ให้ศาลมีอำนาจที่จะพิพากษา ให้มี ผลบังคับกับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี

(2) ขอบเขตของกฎหมาย

พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 นี้ เป็นความ พยายามของฝ่ายนิติบัญญัติ ในการช่วยเหลือคุ้มครองผู้บริโภคในการลดระดับความไม่เป็นธรรมลง โดยมอบอำนาจให้ “ศาล” มีอำนาจในการใช้ดุลพินิจพิจารณาให้ความเป็นธรรมดังนี้

ก. ศาลมีอำนาจในการตรวจสอบความเป็นธรรมทางด้านสัญญาและ นิติกรรมอื่นที่ใกล้เคียงกับสัญญา

แม้ว่าตามพระราชบัญญัตินี้มีเป้าหมายอยู่ที่การแก้ปัญหาค่าความไม่เป็น ธรรมทางสัญญา แต่ก็ได้บัญญัติให้ศาลสามารถเข้าไปตรวจสอบความไม่เป็นธรรมในนิติกรรมอื่นที่ ใกล้เคียงกับสัญญาได้ด้วย เพราะตามบทบัญญัติมาตรา 3 นิยามคำว่า “ข้อสัญญา” หมายความว่า ข้อตกลง ความตกลง และความยินยอม รวมทั้งประกาศคำแจ้งความที่ทำไว้ล่วงหน้าเพื่อยกเว้น หรือ จำกัดความรับผิดตามมาตรา 8 และความตกลง หรือความยินยอมของผู้เสียหายในคดีละเมิดตาม มาตรา 9 ที่เป็นการกระทำที่ต้องห้ามชัดแจ้ง โดยกฎหมาย

ข. นิติกรรมสัญญา 8 ประเภทที่อยู่ในขอบอำนาจการตรวจสอบของศาลพระราชบัญญัตินี้มีได้ให้อำนาจศาลเข้าไปตรวจสอบหรือปรับแก้
นิติกรรมสัญญาได้ทั่วไป แต่เฉพาะนิติกรรมบางประเภทบางลักษณะเท่านั้นที่ศาลสามารถใช้อำนาจตรวจสอบได้ ซึ่งได้แก่นิติกรรมสัญญาที่ระบุไว้ในมาตรา 4 ถึง มาตรา 9 รวมทั้งหมด 8 ประเภทด้วยกันเท่านั้น ได้แก่

(ก) สัญญาระหว่างผู้บริโภครกับผู้ประกอบการค้า หรือวิชาชีพ
ตามมาตรา 4

(ข) สัญญาสำเร็จรูป ตามมาตรา 4

(ค) สัญญาขายฝาก ตามมาตรา 4

(ง) ข้อตกลงในการจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพการงานและ
ข้อตกลงจำกัดเสรีภาพในการทำนิติกรรมที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจการค้า หรือวิชาชีพ ตาม
มาตรา 5 ไม่ว่าจะตกลงกันในสัญญาประเภทใดก็ตาม

(จ) ข้อตกลงยกเว้น หรือจำกัดความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจการค้า
หรือวิชาชีพ เพื่อความชำรุดบกพร่อง หรือเพื่อการรอนสิทธิที่ส่งมอบให้แก่ผู้บริโภค ตามสัญญาที่
ทำระหว่างผู้บริโภครกับผู้ประกอบการค้า หรือวิชาชีพ ตามมาตรา 6

(ฉ) ข้อสัญญาที่ให้สิ่งใดไว้เป็นมัดจำ ตามมาตรา 7

(ช) ข้อตกลง ประกาศ หรือ คำแจ้งความที่ได้ทำไว้ล่วงหน้าเพื่อ
ยกเว้น หรือจำกัดความรับผิดเพื่อละเมิด หรือผิดสัญญาตามมาตรา 8

(ซ) ความตกลงหรือความยินยอมของผู้เสียหายในคดีละเมิดตาม
มาตรา 9

ถ้านอกเหนือจาก 8 ประเภทนี้แล้ว ก็จะไม่อยู่ในขอบเขตของพระราช
บัญญัตินี้ ดังนั้นคู่สัญญาจึงต้องผูกพันตามที่ได้ตกลงกันไว้ ศาลไม่มีอำนาจก้าวล่วงเข้าไปเปลี่ยนแปลงหรือปรับลดเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมตามพระราชบัญญัตินี้ได้

ค. สภาพบังคับ และหลักเกณฑ์การวินิจฉัยข้อสัญญาของศาล

สำหรับนิติกรรมสัญญาที่อยู่ในขอบเขตที่ศาลสามารถให้ความเป็น
ธรรมตามพระราชบัญญัตินี้ได้ นั้นยังคงสมบูรณ์ตามกฎหมาย เพียงแต่จะคงบังคับกันได้เพียงเท่าที่
เป็นธรรม และพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น ซึ่งการใช้ดุลพินิจของศาลนั้นจะต้องเป็นไปตามแนวทางที่
ระบุไว้ในมาตรา 10 ซึ่งศาลพิเคราะห์ถึงพฤติการณ์ทั้งปวงรวมทั้งกรณีต่างๆ ดังต่อไปนี้

(ก) สภาพของคู่สัญญาในด้านต่างๆ ได้แก่ ความสุจริต อำนาจต่อรองฐานะทางเศรษฐกิจ ความรู้ความเข้าใจ ความสันตติจิตเจตนา ความคาดหมาย แนวทางที่เคยปฏิบัติทางเลือกอย่างอื่น และทางได้ทางเสียทุกอย่างตามสภาพที่เป็นจริง

(ข) ปกติประเพณีของสัญญาชนิดนั้น

(ค) เวลาและสถานที่ในการทำสัญญา หรือการปฏิบัติตามสัญญา

(ง) การรับภาระที่หนักกว่ามากของคู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง

ง. ลักษณะของข้อสัญญาที่ตกเป็นโมฆะ

ข้อสัญญาที่ระบุไว้ว่ามีให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับ ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ย่อมตกเป็นโมฆะตามมาตรา 11 โดยผู้ร่างเกรงว่าหากยอมให้มีการทำสัญญายกเว้นหรือจำกัดสภาพบังคับของพระราชบัญญัตินี้ได้ ก็จะทำให้เกิดช่องว่างเปิดทางให้หลีกเลี่ยงอำนาจตรวจสอบและให้ความเป็นธรรมของศาลไม่ได้ อันเป็นผลให้การบังคับใช้กฎหมายนี้เป็นหมันไป จึงได้บัญญัติมาตรานี้ไว้เพื่อป้องกันมิให้มีหลีกเลี่ยงในการทำสัญญา

(3) แนวทางและเครื่องมือในการตรวจสอบข้อสัญญาไม่เป็นธรรม

ข้อสัญญาที่อยู่ในขอบเขตที่อาจถูกตรวจสอบได้ตามพระราชบัญญัตินี้ เฉพาะที่บัญญัติไว้ในมาตรา 4 ถึงมาตรา 9 รวม 8 ประเภทด้วยกัน ซึ่งบรรดาข้อสัญญาเหล่านี้มีข้อสัญญาที่ระบุไว้ในมาตรา 4 รวม 3 ประเภท น่าจะถูกตรวจสอบได้กว้างขวางที่สุด ส่วนข้อสัญญาอีก 5 ประเภทที่ระบุไว้ในมาตรา 5 ถึงมาตรา 9 นั้น อาจจะถูกตรวจสอบในลักษณะเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งตามที่ระบุไว้ในแต่ละมาตราเท่านั้น โดยมีข้อพิจารณาได้ดังนี้

ก. ประเภทของข้อตกลงในสัญญา

ข้อสัญญาที่จะถูกตรวจสอบให้อยู่ในกรอบแห่งความเป็นธรรมพอสมควรแก่กรณีได้ ตามมาตรา 4 วรรคแรก จะต้องมิลักษณะ 3 ประการดังนี้

(ก) เป็นข้อตกลงในสัญญาประเภทใดประเภทหนึ่งใน 3 ประเภท
ได้แก่

- เป็นสัญญาระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือ
วิชาชีพ

- เป็นสัญญาสำเร็จรูป ที่กำหนดสาระสำคัญไว้ล่วงหน้าหรือ

- เป็นสัญญาขายฝาก

(ข) เป็นข้อตกลงที่ทำให้ผู้ประกอบการค้าหรือวิชาชีพ หรือผู้กำหนดสัญญาสำเร็จรูป หรือผู้ซื้อฝากแล้วแต่กรณี ได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง และ

(ค) เป็นการได้เปรียบเกินสมควร

ข. ข้อตกลงที่อาจถือได้ว่าได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง

ข้อตกลงที่มีลักษณะหรือมีผลให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งปฏิบัติหรือรับภาระเกินกว่าวิญญูชนจะพึงคาดหมายได้ตามปกติ เป็นข้อตกลงที่อาจถือได้ว่าทำให้ได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง ได้แก่

(ก) ข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดที่เกิดจากการผิดสัญญา

(ข) ข้อตกลงให้ต้องรับผิด หรือรับภาระมากกว่าที่กฎหมายกำหนด

(ค) ข้อตกลงให้สัญญาสิ้นสุดลงโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือให้สิทธิบอกเลิกสัญญา โดยอีกฝ่ายหนึ่งมิได้ผิดสัญญาในข้อสาระสำคัญ

(ง) ข้อตกลงให้สิทธิที่จะไม่ปฏิบัติตามข้อสัญญาข้อหนึ่งข้อใดหรือปฏิบัติตามสัญญาในระยะเวลาที่ล่าช้าได้โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

(จ) ข้อตกลงให้สิทธิคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเรียกร้อง หรือกำหนดให้อีกฝ่ายหนึ่งต้องรับภาระเพิ่มขึ้นมากกว่าภาระที่เป็นอยู่ในเวลาทำสัญญา

(ฉ) ข้อตกลงในเวลาขายฝากที่ผู้ซื้อฝากกำหนดราคาสินได้สูงกว่าราคาขายบวกอัตราดอกเบี้ย เกินกว่าร้อยละสิบห้าต่อปี

(ช) ข้อตกลงในสัญญาเช่าซื้อที่กำหนดราคาค่าเช่าซื้อ หรือกำหนดให้ผู้เช่าซื้อต้องรับภาระสูงเกินกว่าที่ควร

(ซ) ข้อตกลงในสัญญาบัตรเครดิตที่กำหนดให้ผู้บริโภคต้องชำระดอกเบี้ย เบี้ยปรับ ค่าใช้จ่าย หรือประโยชน์อื่นใดสูงเกินกว่าที่ควรในกรณีผิดนัด หรือที่เกี่ยวข้องกับการผิดนัดชำระหนี้

(ฌ) ข้อตกลงที่กำหนดวิธีคิดดอกเบี้ยทบต้นที่ทำให้ผู้บริโภคต้องรับภาระสูงเกินกว่าที่ควร

ค. ขอบเขตของการคุ้มครองผู้บริโภคที่ซื้อรถยนต์ใหม่

กฎหมายว่าด้วยสัญญาไม่เป็นธรรมนี้ ได้บัญญัติขึ้นโดยมุ่งหมายจะใช้กับสัญญาที่มีลักษณะไม่เป็นธรรม ไม่ว่าคู่สัญญาจะเป็นระหว่างเอกชนด้วยกันเองหรือเป็น

ระหว่างหน่วยงานของรัฐกับเอกชน ทั้งยังเป็นสัญญาที่มีลักษณะบางประการตามที่ได้กำหนดไว้ใน มาตรา 4 ถึงมาตรา 9 รวมทั้งหมด 8 ประเภทตามที่กล่าวแล้วดังนี้

(ก) ข้อตกลงที่ได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเกินสมควร

ในมาตรา 4 บัญญัติว่า ข้อตกลงในระหว่างผู้บริโภคร่วมกับผู้ประกอบการ การค้า หรือวิชาชีพ หรือในสัญญาสำเร็จรูป หรือในสัญญาขายฝากที่ทำให้ผู้ประกอบการ การค้า หรือวิชาชีพ หรือผู้กำหนดสัญญาสำเร็จรูป หรือผู้ซื้อฝากได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเกิน สมควร เป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมและให้มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและสมควรแก่กรณี เท่านั้น

ในกรณีที่มีข้อสงสัย ให้ตีความสัญญาสำเร็จรูปไปในทางที่เป็น คุณแก่ฝ่ายซึ่งมิได้เป็นผู้กำหนดสัญญาสำเร็จรูปนั้น ถ้าเป็นข้อตกลงที่มีลักษณะหรือมีผลให้คู่สัญญา อีกฝ่ายปฏิบัติหรือรับภาระเกินกว่าที่วิญญูชนจะพึงคาดหมายได้ตามปกติ เป็นข้อตกลงที่อาจถือได้ ว่า ทำให้ได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง เช่น ข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบที่เกิดจากการผิด สัญญา

(ข) ข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบ

ในมาตรา 6 บัญญัติว่า สัญญาระหว่างผู้บริโภคร่วมกับผู้ประกอบการ การค้าหรือวิชาชีพ ที่มีการชำระหนี้ด้วยการส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้บริโภคร่วมจะมีข้อตกลงยกเว้น หรือจำกัดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการการค้าหรือวิชาชีพ เพื่อความชำรุดบกพร่องหรือเพื่อการ รอนสิทธิไม่ได้ เว้นแต่ผู้บริโภคร่วมได้รู้ถึงความชำรุดบกพร่องหรือเหตุแห่งการรอนสิทธิอยู่แล้ว ในขณะที่ทำสัญญา ในกรณีนี้ให้ข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบมีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็น ธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น

โดยสรุปในปัจจุบันนี้ ธุรกิจการซื้อขายรถยนต์ใหม่ จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 เป็นพระราชบัญญัติที่ให้ความสำคัญ และมี ส่วนในการคุ้มครองผู้บริโภคด้านรถยนต์เป็นอย่างมาก ผู้ที่บริโภคหรือใช้รถยนต์ใหม่ขาดอำนาจใน การต่อรอง ทำให้ผู้บริโภคเสียเปรียบ ต้องรับภาระสูงเกินกว่าที่ควร หรือแม้แต่ข้อตกลงให้สัญญา สิ้นสุดลงโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือให้สิทธิบอกเลิกสัญญาได้ โดยอีกฝ่ายหนึ่งมิได้ผิดสัญญา ในสาระสำคัญ จึงกล่าวได้ว่า พระราชบัญญัตินี้เป็นพระราชบัญญัติที่สามารถให้ความคุ้มครอง ผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องกับรถยนต์ใหม่ได้ แต่ผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ก็มิได้รับความเป็นธรรมเท่าที่ควร⁴⁴

⁴⁴ ธรรมรัตน์ ลิ้มกุลพงษ์. (2545). มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อขายและ เช่าซื้อรถยนต์ใหม่ พ.ศ. 2545. หน้า 139-146.

3.3 กระบวนการฟ้องคดีผู้บริโภคร

การฟ้องคดี พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 20 “การฟ้องคดีผู้บริโภค โจทก์จะฟ้องด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือก็ได้ ในกรณีที่โจทก์ประสงค์จะฟ้องด้วยวาจาให้เจ้าพนักงานคดีจัดให้มีการบันทึกรายละเอียดแห่งคำฟ้องแล้วให้โจทก์ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ

คำฟ้องต้องมีข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการฟ้องคดีรวมทั้งคำขอบังคับชัดเจนพอที่จะทำให้อ่านเข้าใจได้ หากศาลเห็นว่าคำฟ้องนั้นไม่ถูกต้องหรือขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ศาลอาจมีคำสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องในส่วนนั้นให้ถูกต้องหรือชัดเจนขึ้นก็ได้”

ในการฟ้องคดี เป็นทางเลือกของโจทก์ คือ จะจ้างทนายความเรียงคำฟ้องและดำเนินกระบวนการพิจารณาแทนได้ หรือไม่ก็มาด้วยตนเองแล้วไปพบเจ้าพนักงานคดีเพื่อฟ้องคดีด้วยวาจา ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้เจ้าพนักงานคดีจัดให้มีการบันทึกรายละเอียดแห่งคำฟ้องแล้วให้โจทก์ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ

การบันทึกรายละเอียดในข้อเท็จจริงมีความสำคัญต่อคดีมาก เพราะฟ้องจะได้อ่านเคลือบคลุม โดยปกติการดำเนินคดีในระบบกล่าวหา ดังการดำเนินคดีแพ่งต่างๆ ไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ยึดถือกันเป็นหลักว่า ในคดีแพ่งทั้งปวง คู่ความย่อมมีหน้าที่ปกป้องรักษาสิทธิและประโยชน์ของตนเอง ศาลถึงดำรงตนในท่ามกลาง หากควรที่จะพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของฝ่ายใดไม่ (ดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2001/2531 ตอน 6 หน้า 1585) แต่เนื่องจากการพิจารณาคดีผู้บริโภคเป็นระบบไต่สวน กฎหมายจึงให้อ่านศาลอย่างมาก ในกรณีที่ศาลเห็นว่าคำฟ้องนั้นไม่ถูกต้องหรือขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ศาลอาจมีคำสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องในส่วนนั้นให้ถูกต้องหรือชัดเจนขึ้นก็ได้ อันเป็นการตัดปัญหาเรื่องฟ้องเคลือบคลุม อันเป็นเทคนิคในวิธีพิจารณาความซึ่งไม่ค่อยเหมาะกับการพิจารณาคดีผู้บริโภคเท่าใดนัก

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 21 “ภายหลังที่ได้มีการฟ้องคดีผู้บริโภคแล้ว หากมีการเสนอคำฟ้องเข้ามาในคดีดังกล่าวไม่ว่าโดยวิธีฟ้องเพิ่มเติม ฟ้องแย้ง หรือโดยสอดเข้ามาในคดี หรือหากศาลมีคำสั่งให้รวมพิจารณาคดีแพ่งอื่นใดเข้ากับคดีผู้บริโภคให้ถือว่าคดีในส่วนที่เกี่ยวกับคำฟ้องซึ่งได้ยื่นภายหลังและคดีที่ศาลสั่งให้รวมพิจารณาเหล่านั้นเป็นคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย”

ลักษณะคดีบางเรื่องไม่น่าจะใช้คดีผู้บริโภค แต่มีความเกี่ยวพันกันกับคดีผู้บริโภค กฎหมายจึงให้ถือเป็นคดีผู้บริโภคด้วย เช่น คำหาญ ผู้ซื้อคอนโดมิเนียมหรือได้ฟ้องเจ้าของโครงการให้โอนกรรมสิทธิ์หลังจากได้ผ่อนชำระค่างวดครบถ้วนแล้ว แต่เจ้าของโครงการบิดพลิ้วไม่ยอมจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ให้ หากในระหว่างการพิจารณาถึงคดีร้องสอดเข้ามาในคดีอ้างว่าตนนั้น

เป็นผู้ซื้อตัวจริง แต่ให้ตำแหน่งแสดงตนออกหน้าเป็นตัวการ หรืออีกนัยหนึ่งตำแหน่งเป็นเพียง nominee ของตนเองเท่านั้น เช่นนี้ข้อพิพาทระหว่างตำแหน่งกับเลขาธิการคดีไม่ใช้คดีผู้บริโภคร แต่กลับกลายเป็นคดีผู้บริโภครโดยผลของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร พ.ศ. 2551 มาตรา 21⁴⁵

3.3.1 ความหมายคดีผู้บริโภคร

“คดีผู้บริโภคร” หมายความว่า

1) คดีแพ่งระหว่างผู้บริโภคร หรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภครตามมาตรา 19 หรือตามกฎหมายอื่น กับผู้ประกอบการซึ่งพิพาทกันเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายอันเนื่องมาจากบริโภครสินค้าหรือบริการ

2) คดีแพ่งตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

3) คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องพัวพันกับคดีตาม (1) หรือ (2)

4) คดีแพ่งที่มีกฎหมายบัญญัติให้วิธีพิจารณาตามพระราชบัญญัตินี้

“ผู้บริโภคร” หมายความว่า ผู้บริโภครตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคร และให้หมายความรวมถึงผู้เสียหายตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัยด้วย

“ผู้ประกอบการ” หมายความว่า ผู้ประกอบการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภครและให้หมายความรวมถึงผู้ประกอบการตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

“ก.ศ.” หมายความว่า คณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม

“เจ้าพนักงานคดี” หมายความว่า บุคคลที่เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

3.3.2 ภาระการพิสูจน์ในคดีผู้บริโภคร

สำหรับภาระการพิสูจน์ในคดีผู้บริโภครจะตกแก่คู่ความฝ่ายใดนอกจากต้องบังคับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 84/1 ซึ่งนำมาใช้บังคับโดยอนุโลมแล้ว แต่เพื่อความคุ้มครองผู้บริโภครในบางเรื่อง จึงได้กำหนดภาระการพิสูจน์ในเรื่องนั้นไว้เพิ่มเติมเป็นการเฉพาะตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร พ.ศ. 2551 มาตรา 29 ซึ่งบัญญัติว่า

⁴⁵ ประทีป อ่าวจิตรกุล. (2551). “การดำเนินคดี ตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคร ฉบับ Concise.” หน้า 20-21.

“ประเด็นข้อพิพาทข้อใดจำเป็นต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการผลิต การประกอบ การออกแบบ หรือส่วนผสมของสินค้า การให้บริการ หรือการดำเนินการใดๆ ซึ่งศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวอยู่ในความรู้เห็น โดยเฉพาะของคู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจ ให้ภาระการพิสูจน์ในประเด็นดังกล่าวตกอยู่กับคู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจนั้น”

ตามบทบัญญัติดังกล่าวให้ภาระการพิสูจน์ตกแก่คู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจ เฉพาะในประเด็นข้อพิพาทซึ่งพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้เห็น โดยเฉพาะผู้ประกอบธุรกิจอันเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

- 1) การผลิตสินค้า
- 2) การประกอบสินค้า
- 3) การออกแบบสินค้า
- 4) ส่วนผสมของสินค้า
- 5) การให้บริการ
- 6) การดำเนินการอย่างอื่น

ภาระการพิสูจน์ในประเด็นข้อพิพาทดังกล่าวตกแก่ผู้ประกอบธุรกิจไม่ว่าผู้ประกอบธุรกิจนั้นเป็นโจทก์หรือจำเลย

เมื่อการให้ภาระการพิสูจน์ตกแก่ผู้ประกอบธุรกิจเนื่องจากเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้เห็น โดยเฉพาะของผู้ประกอบธุรกิจว่ามีอยู่อย่างไร หากให้ผู้บริโภคเป็นผู้พิสูจน์ย่อมทำได้ยาก ทำให้ผู้บริโภคเสียเปรียบไม่อาจนำสืบพิสูจน์ได้ ดังนั้น ถ้าผู้ประกอบธุรกิจไม่นำสืบพยานหลักฐานว่ามีข้อเท็จจริงอยู่อย่างไร ศาลย่อมวินิจฉัยเป็นคุณแก่ผู้ประกอบธุรกิจหาได้ไม่⁴⁶

3.3.3 อำนาจหน้าที่ของศาล

ศาลที่จะพิจารณาพิพากษาคดีผู้บริโภคได้จะต้องเป็นศาลที่มีเขตอำนาจเหนือคดีนั้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 2 ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็น

- 1) ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีผู้บริโภค
  - 2) ศาลที่มีอำนาจรับคำฟ้องคดีผู้บริโภค
- 1) ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีผู้บริโภค

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มิได้จัดตั้งศาลชำนาญพิเศษเพื่อพิจารณาคดีผู้บริโภค โดยเฉพาะ คดีผู้บริโภคซึ่งเป็นคดีแพ่งจึงอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลจังหวัดหรือศาลแขวง โดยศาลแขวงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีผู้บริโภคที่มีทุนทรัพย์ไม่เกิน 300,000 บาท ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม

⁴⁶ ไพโรจน์ วายุภาพ. (2552). คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค. หน้า 134.

มาตรา 25 (4) ประกอบมาตรา 17 ส่วนศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรีและศาลจังหวัด มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีผู้บริโภครวมคดี ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 18 และมาตรา 19 ถ้าท้องที่ใดมีศาลแขวงตั้งอยู่ ปกติโจทก์ต้องยื่นคำฟ้องคดีผู้บริโภคที่มีทุนทรัพย์ไม่เกิน 300,000 บาท ต่อศาลแขวง แม้โจทก์อาจยื่นคำฟ้องต่อศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี หรือศาลจังหวัด ซึ่งคดีผู้บริโภคอยู่ในเขตอำนาจได้ก็ตาม หากนำไปยื่นต่อศาลดังกล่าวศาลนั้นต้องส่งโอนคดีไปศาลแขวงตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 16 วรรคสี่ หรือถ้ามีการนำคำฟ้องดังกล่าวไปยื่นต่อศาลแพ่ง ศาลแพ่งก็มีดุลพินิจที่จะรับไว้พิจารณาหรือมีคำสั่งโอนคดีไปยังศาลแขวงที่มีเขตอำนาจตามมาตรา 16 วรรคสามได้

ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศซึ่งเป็นศาลชำนาญพิเศษที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. 2539 มาตรา 9 มีวิธีพิจารณาของศาลเป็นพิเศษอยู่แล้วแม้คดีการค้าระหว่างประเทศบางคดีจะมีลักษณะเป็นคดีผู้บริโภคก็ตาม ก็ไม่อาจนำวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาใช้หรือใช้บังคับร่วมกันได้

ศาลแพ่ง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลแพ่งธนบุรี ศาลจังหวัดหรือศาลแขวงที่พิจารณาพิพากษาคดีผู้บริโภคมิได้มีการจัดตั้งเป็นแผนกคดีผู้บริโภคไว้โดยเฉพาะในศาลดังกล่าว ผู้พิพากษาในศาลดังกล่าวทุกคนจึงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีผู้บริโภค ในศาลชั้นต้นจึงไม่มีผู้พิพากษาซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในคดีผู้บริโภคที่จัดไว้เป็นพิเศษสำหรับพิจารณาพิพากษาคดีผู้บริโภค

ในชั้นอุทธรณ์พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 45 ให้จัดตั้งแผนกคดีผู้บริโภคขึ้นในศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาค ซึ่งมีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์หรือผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาคประจำแผนกอยู่จำนวนหนึ่ง มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นในคดีผู้บริโภค ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคที่มีใช้ผู้พิพากษาในศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือในศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภคจึงไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีดังกล่าว

ส่วนในชั้นฎีกาแม้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 จะมีได้บัญญัติให้จัดตั้งแผนกคดีผู้บริโภคขึ้นในศาลฎีกาก็ตาม แต่ศาลฎีกาก็ตั้งแผนกคดีผู้บริโภคขึ้นในศาลฎีกาโดยอาศัยอำนาจตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 4 ซึ่งมีผู้พิพากษาศาลฎีกาประจำแผนกดังกล่าวอยู่จำนวนหนึ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่ฎีกาคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีบริโภค ผู้พิพากษาศาลฎีกาที่มีใช้ผู้พิพากษาในแผนกคดีผู้บริโภคจึงไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีดังกล่าว

2) ศาลที่มีอำนาจรับคำฟ้องคดีผู้บริโภคร

ศาลที่มีอำนาจรับคำฟ้องคดีผู้บริโภครไว้พิจารณาพิพากษาได้อาจแบ่งตามลักษณะของผู้เป็นโจทก์ออกเป็น 3 กรณี

- (1) กรณีผู้บริโภครหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภครเป็นโจทก์
- (2) กรณีผู้ประกอบการธุรกิจเป็นโจทก์
- (3) กรณีบุคคลอื่นเป็นโจทก์

กรณีที่ผู้บริโภครหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภครเป็นโจทก์ตามข้อ 1) หรือกรณีผู้ประกอบการธุรกิจเป็นโจทก์ตามข้อ 2) เป็นการฟ้องคดีผู้บริโภครตามมาตรา 3 (1) หรือมาตรา 3 (2) ส่วนกรณีบุคคลอื่นเป็นโจทก์ตามข้อ 3) เป็นการฟ้องคดีผู้บริโภครตามมาตรา 3 (3)

(1) กรณีผู้บริโภครหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภครเป็นโจทก์ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคร พ.ศ. 2551 มิได้บัญญัติเรื่องศาลที่จะรับฟ้องกรณีผู้บริโภครซึ่งรวมถึงผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภครเป็นโจทก์ไว้ จึงต้องนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยต้องยื่นคำฟ้องต่อศาลตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 3 (1) มาตรา 4 (1) มาตรา 4 ทวิ มาตรา 4 ตรี มาตรา 5 และมาตรา 7 รวมถึงพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 16 จะแยกพิจารณาเพียงบางมาตราโดยสังเขปเป็นลำดับไปดังนี้

1) คำฟ้องคดีผู้บริโภครที่เป็นคำฟ้องทั่วไป

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 4 บัญญัติว่า

“เว้นแต่จะมีบทบัญญัติเป็นอย่างอื่น

(1) คำฟ้อง ให้เสนอต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือต่อศาลที่มุลคดีเกิดขึ้นในเขตศาล ไม่ว่าจำเลยจะมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรหรือไม่

(2) คำร้องขอ ให้เสนอต่อศาลที่มุลคดีเกิดขึ้นในเขตศาล หรือต่อศาลที่ผู้ร้องมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล”

บทบัญญัติดังกล่าวแบ่งเป็นคำฟ้องในคดีมีข้อพิพาทซึ่งบัญญัติอยู่ในอนุมาตรา (1) และคำร้องขอในคดีไม่มีข้อพิพาทซึ่งบัญญัติอยู่ในอนุมาตรา (2) ถือว่าเป็นบทบัญญัติทั่วไปของเรื่องเขตศาลที่จะรับคำฟ้องและคำร้องขอ ดังจะเห็นได้จากข้อความในวรรคหนึ่งที่บัญญัติว่า “เว้นแต่จะมีบทบัญญัติเป็นอย่างอื่น” ซึ่งบทบัญญัติเป็นอย่างอื่นหมายถึง บทบัญญัติมาตรา 3 และมาตรา 4 ทวิ ถึงมาตรา 4 ฉ ในที่นี้จะศึกษาเฉพาะคำฟ้องคดีผู้บริโภครซึ่งเป็นคดีมีข้อพิพาทที่ทำเป็นคำฟ้องตามมาตรา 4 (1)

ในการพิจารณาว่าศาลใดเป็นศาลที่จะรับคำฟ้องคดีผู้บริโภคว่าพิจารณาพิพากษาได้นั้น ในทางปฏิบัติจะต้องดูว่าเป็นคำฟ้องตามมาตรา 4 ทวิ อันเป็นคำฟ้องคดีผู้บริโภคที่เป็นคำฟ้องเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์หรือไม่ก่อน ถ้าไม่เป็นคำฟ้องตามมาตรา 4 ทวิ ย่อมเป็นคำฟ้องคดีผู้บริโภคที่เป็นคำฟ้องทั่วไปตามมาตรา 4 (1) ซึ่งเป็นคำฟ้องเกี่ยวกับหนี้เนื้อบุคคล (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3287/2537)

คำฟ้องคดีผู้บริโภคเรื่องใดเป็นคำฟ้องตามมาตรา 4 (1) หรือมาตรา 4 ทวิ ต้องพิจารณาจากคำฟ้องไม่ว่าเป็นคำฟ้องที่ทำเป็นหนังสือหรือคำฟ้องด้วยวาจาซึ่งประกอบด้วยสภาพแห่งข้อหา ข้ออ้างอันอาศัยและคำขอบังคับตามมาตรา 172 เปรียบเทียบกัน เช่น ผู้บริโภคเป็นโจทก์ฟ้องว่าจำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจผลิตสัญญาจะซื้อจะขายที่ดิน โจทก์บอกเลิกสัญญาแล้ว ขอบังคับให้จำเลยคืนเงินมัดจำและใช้ค่าเสียหายยอมเป็นคำฟ้องตามมาตรา 4 (1) ถ้าคดีดังกล่าวโจทก์ไม่ได้บอกเลิกสัญญา โดยมีคำขอบังคับให้จำเลยจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินให้โจทก์และชดใช้ค่าเสียหาย ต้องถือว่าเป็นคำฟ้องตามมาตรา 4 ทวิ

การที่จะฟ้องคดีดังกล่าวต่อศาลใดได้บ้างจะต้องพิจารณาถึงความสะดวกเป็นสำคัญไม่ว่าจะเป็นความสะดวกในการฟ้องคดี การต่อสู้คดี การพิจารณาคดีของศาลและการบังคับคดี มาตรา 4 (1) จึงให้โจทก์ซึ่งเป็นผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคมีสิทธิที่จะเลือกยื่นฟ้องต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาหรือศาลที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตอำนาจก็ได้

ก. ศาลที่จำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจมีภูมิลำเนา การที่กำหนดให้ศาลที่จำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเป็นศาลที่จะรับคำฟ้องคดีผู้บริโภคที่คำฟ้องทั่วไปได้ ย่อมเป็นความสะดวกแก่จำเลย เพื่อให้จำเลยได้ต่อสู้คดีได้เต็มที่ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 881/2511)

ภูมิลำเนาของจำเลยถ้าเป็นบุคคลธรรมดาต้องถือภูมิลำเนาตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 37 ถึงมาตรา 47 ซึ่งถือตามภูมิลำเนาในขณะที่ยื่นฟ้อง ดังนั้น หลังจากมูลคดีเกิดจำเลยอาจย้ายภูมิลำเนาไปอยู่ที่อื่นก็ได้ จึงต้องตรวจสอบให้แน่ชัดว่าขณะยื่นฟ้องจำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ที่ใด

ในกรณีที่จำเลยทำสัญญาโดยระบุภูมิลำเนาไว้ในสัญญาอย่างไร ย่อมถือว่าเป็นภูมิลำเนาเฉพาะการตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 42 เพื่อการตามสัญญานั้น โจทก์อาศัยภูมิลำเนาดังกล่าวเป็นภูมิลำเนาในการฟ้องคดีเพื่อบังคับตามสัญญานั้นได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 534/2540)

ผู้ที่ต้องโทษจำคุกอยู่ในเรือนจำหรือทัณฑสถานตามคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลหรือตามคำสั่งโดยชอบด้วยกฎหมายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 47 ให้ถือว่าผู้นั้นมีภูมิลำเนาอยู่ ณ เรือนจำ

หรือทัศนสถานนั้นตั้งอยู่ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8337/2538) กรณีจำคุกตามคำพิพากษาดังกล่าว ต้องเป็นคำพิพากษาที่ถึงที่สุดแล้ว (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4813/2548)

ในกรณีที่จำเลยย้ายภูมิลำเนาเพื่อที่จะไม่ชำระหนี้ แสดงว่าไม่มีเจตนาย้ายถิ่นที่อยู่และจงใจจะเปลี่ยนภูมิลำเนาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 41 ต้องถือว่ามีภูมิลำเนาอยู่ที่เดิม (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5684/2538) หรือจะถือว่ามีภูมิลำเนาอยู่ทั้งสองแห่งก็ได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1233/2506)

กรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจมีภูมิลำเนาอยู่หลายแห่งที่อยู่ในท้องที่ต่างศาลกัน โจทก์จะเลือกยื่นฟ้องต่อศาลที่ผู้ประกอบธุรกิจนั้นมีภูมิลำเนาในท้องที่ที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลใดศาลหนึ่งก็ได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 881/2511, 1681/2515, 1353/2518 และ 2185/2535)

การที่ทางราชการจำหน่ายชื่อจำเลยออกจากทะเบียนบ้านเดิมไปลงไว้ในทะเบียนบ้านกลาง ไม่ถือว่าจำเลยเปลี่ยนภูมิลำเนา (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2185/2535) ต้องถือว่าจำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในทะเบียนบ้านเดิม

ส่วนนิติบุคคลซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจย่อมมีภูมิลำเนาตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 68 คือถิ่นอันเป็นที่ตั้งสำนักงานใหญ่หรือถิ่นอันเป็นที่ตั้งทำการของนิติบุคคล (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1242/2526) หรือถิ่นที่ได้เลือกเป็นภูมิลำเนาเฉพาะการตามข้อบังคับหรือตราสารจัดตั้ง หรือตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 69 คือกรณีที่นิติบุคคลมีที่ตั้งทำการหลายแห่งหรือมีสำนักงานสาขา ย่อมถือว่าถิ่นอันเป็นที่ตั้งของทำการหรือของสำนักงานสาขาเป็นภูมิลำเนาของนิติบุคคลนั้นด้วยเฉพาะในส่วนกิจการที่ทำ ณ ที่ทำการหรือสำนักงานสาขานั้น (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1087/2509, 1369/2525, 2766/2528, 3709/2537, 3844/2538, 1747/2540 และ 2587/2540)

กรณีที่จำเลยไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังกล่าวข้างต้นในขณะที่ยื่นคำฟ้อง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 3 (2) ได้กำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมนอกเหนือจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อประโยชน์ในการเสนอคำฟ้องโดยให้ถือว่าเป็นภูมิลำเนาของจำเลยที่จะยื่นฟ้องต่อศาลตามที่กำหนดไว้ได้ด้วย

ข. ศาลที่มูลคดีเกิดขึ้น คำว่า มูลคดีเกิดขึ้น หมายถึง เหตุอันเป็นที่มาแห่งการโต้แย้งสิทธิอันจะทำให้โจทก์มีอำนาจฟ้อง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7212/2545) หรือต้นเหตุอันเป็นที่มาของคำฟ้อง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4443/2546) ซึ่งต้องพิจารณาสภาพแห่งข้อหา ข้ออ้างอันอาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาและคำขอบังคับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 172

และการโต้แย้งเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามที่กล่าวมาในฟ้องตามมาตรา 55 ซึ่งต้องอาศัยกฎหมายสารบัญญัติด้วย

คำฟ้องคดีผู้บริโภคที่เกิดจากมูลสัญญา ถือว่าเหตุอันเป็นที่มาแห่งการโต้แย้งสิทธิอันจะทำให้โจทก์มีอำนาจฟ้องเกิดขึ้น ณ สถานที่ที่เกิดสัญญา ซึ่งสัญญาย่อมเกิดขึ้นในเวลาและสถานที่ที่คำเสนอคำสนองต้องตรงกัน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 534/2540 และ 2586/2540)

กรณีที่เป็นสัญญาที่สร้างขึ้นระหว่างบุคคลซึ่งอยู่ห่างกันโดยระยะทาง สัญญานั้นย่อมเกิดขึ้นเมื่อคำบอกกล่าวสนองไปถึงผู้เสนอตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 361 วรรคสอง สัญญาย่อมเกิดขึ้น ณ ที่เกิดการกระทำแล้ว สถานที่ที่เกิดการกระทำดังกล่าวจึงเป็นสถานที่ที่มูลคดีเกิด (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 219/2523)

ถ้าการทำสัญญาโดยใช้วิธีติดต่อทางโทรศัพท์หรือโทรสารระหว่างกัน ถือได้ว่ามูลคดี ในการก่อให้เกิดสัญญาเกี่ยวเนื่องกัน สถานที่ที่มูลคดีเกิดขึ้นย่อมเกิดขึ้นทั้งท้องที่ต้นทางและปลายทางของการติดต่อนั้น (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 269/2543)

การรับสภาพหนี้ที่ทำเป็นสัญญารับสภาพหนี้ แม้ไม่ได้ทำให้หนี้เดิมระงับแต่ก็นามาเป็นมูลฟ้องคดีให้ชำระหนี้ตามสัญญารับสภาพหนี้ได้ สถานที่ที่ทำสัญญารับสภาพหนี้จึงเป็นสถานที่ที่มูลคดีเกิดขึ้นอีกแห่งหนึ่งด้วย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2508/2547)

มูลคดีสัญญาอาจเกิดขึ้นหลายแห่งก็ได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6508/2547) เมื่อคำฟ้องคดีผู้บริโภคที่เกิดจากมูลสัญญาเป็นคำฟ้องที่มีสัญญาเป็นสภาพแห่งข้อหาส่วนข้ออ้างอันอาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาคือการไม่ปฏิบัติหรือไม่ชำระหนี้ตามสัญญา ซึ่งอาจมีการยื่นฟ้องขอบังคับให้ปฏิบัติตามสัญญาหรือให้รับผิดชอบใช้ค่าเสียหายก็ได้ สถานที่ที่เกิดการไม่ชำระหนี้จึงเป็นสถานที่ที่มูลคดีเกิดด้วย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1087/2509 และ 2916/2548) เช่น โจทก์จำเลยต่างมีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดสิงห์บุรีว่าจ้างจำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจให้ไปทำการก่อสร้างอาคารที่จังหวัดสระบุรี จำเลยทำการก่อสร้างอาคารไม่ตรงตามแบบ โจทก์จึงฟ้องขอบังคับให้จำเลยทำการแก้ไขอาคารที่ก่อสร้างให้ตรงตามแบบ โจทก์ยื่นฟ้องต่อศาลจังหวัดสระบุรีได้ การตีความดังกล่าวเป็นการขยายหลักการที่ถือมูลคดีสัญญาเกิดขึ้น ณ สถานที่ที่เกิดสัญญาเท่านั้น ต่อมามีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5483/2540 และ 2916/2548 วินิจฉัยว่า สถานที่ที่ส่งและรับมอบสินค้าที่ซื้อขายเป็นสถานที่ที่มูลคดีซื้อขายเกิดขึ้นด้วย แม้จะไม่ได้มีข้อพิพาทเกี่ยวกับสินค้าที่ส่งมอบก็ตาม คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2155/2540 วินิจฉัยว่า สถานที่ที่ผู้ขายได้รับเงินมัดจำและเงินค่าสินค้าบางส่วนจากผู้ซื้อเป็นสถานที่ที่มูลคดีเกิดขึ้นด้วย

คำฟ้องคดีผู้บริโภคที่เกิดจากมูลละเมิด ถือว่าเหตุอันเป็นที่มาแห่งการโต้แย้งสิทธิอันจะทำให้โจทก์มีอำนาจฟ้องเกิดขึ้น ณ สถานที่ที่เกิดการกระทำละเมิด (เทียบคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4764/2529, 1646/2537, 5622/2537 และ 2786/2540)

(2) คำฟ้องคดีผู้บริโภคที่เป็นคำฟ้องเกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์

คำฟ้องคดีผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องด้วยอสังหาริมทรัพย์ตามมาตรา 4 ทวิ เป็นคดีพิพาทด้วยทรัพย์เป็นมูล แต่จำกัดเฉพาะอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งแตกต่างกับคำฟ้องเกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์ที่ถือว่าเป็นคำฟ้องทั่วไปตามมาตรา 4 (1) แม้จะเป็นคำฟ้องที่มีวัตถุประสงค์แห่งสิทธิเป็นทรัพย์สินเช่นกันก็ตาม เนื่องจากอสังหาริมทรัพย์เป็นทรัพย์เคลื่อนที่ไม่ได้ ส่วนอสังหาริมทรัพย์นั้นเคลื่อนที่ได้ที่ตั้งของทรัพย์ย่อมไม่แน่นอน ลักษณะของอสังหาริมทรัพย์เป็นเช่นนี้จึงมีหลักเกณฑ์ของศาลที่จะเสนอคำฟ้องต่างกับคำฟ้องทั่วไป

คำฟ้องเกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์ หมายถึง คำฟ้องคดีที่โจทก์มุ่งหมายจะบังคับเอาอสังหาริมทรัพย์ขึ้นใดโดยเจาะจง หรือคดีที่จะต้องพิเคราะห์ถึงความเป็นอยู่ของอสังหาริมทรัพย์ขึ้นใดโดยเฉพาะ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1783/2527 ประชุมใหญ่)

คำว่า “อสังหาริมทรัพย์” มีความหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 139 ซึ่งบัญญัติว่า “อสังหาริมทรัพย์” หมายความว่า ที่ดินและทรัพย์อันติดอยู่กับที่ดินมีลักษณะเป็นการถาวรหรือประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดินนั้น และหมายความรวมถึงทรัพย์สินอันเกี่ยวกับที่ดินหรือทรัพย์อันติดกับที่ดินหรือประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดินนั้นด้วย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 4 ทวิ บัญญัติว่า

“คำฟ้องเกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์ หรือสิทธิหรือประโยชน์อันเกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์ ให้เสนอต่อศาลที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่ในเขตศาล ไม่ว่าจำเลยจะมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรหรือไม่ หรือต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล”

ตามบทบัญญัติดังกล่าวครอบคลุมคำฟ้องคดีผู้บริโภคที่เป็นคำฟ้องเกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์ตามความหมายที่กล่าวข้างต้นไว้ทั้งหมด ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็น

- ก. คำฟ้องเกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์
- ข. คำฟ้องเกี่ยวข้องกับสิทธิอันเกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์
- ค. คำฟ้องเกี่ยวข้องกับประโยชน์อันเกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์
- ก. คำฟ้องเกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์ คำว่า “คำฟ้องเกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์” มี

ความหมายกว้างกว่าคำว่า “คดีพิพาทเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์” ตามที่บัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 198 ทวิ วรรคสอง ซึ่งจำกัดเฉพาะที่พิพาทเกี่ยวกับ

กรรมสิทธิ์เท่านั้น คำฟ้องที่มีได้มีข้อพิพาทเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ก็อาจเป็นคำฟ้องเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ตามมาตรา 4 ทวิ ได้

คำฟ้องเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์เป็นคดีพิพาทด้วยอสังหาริมทรัพย์ ที่มุ่งหมายจะบังคับเอาอสังหาริมทรัพย์ขึ้นไคโดยเจาะจง ในคำฟ้องจึงต้องมีคำขอท้ายฟ้องในลักษณะที่จะต้องมีการจัดการหรือบังคับคดีแก่อสังหาริมทรัพย์นั้น เช่น โจทก์ซึ่งเป็นผู้บริโภคฟ้องขอบังคับให้จำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบการกิจการจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินมีโฉนดให้โจทก์ตามสัญญาจะซื้อจะขาย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1115/2523 และ 4657/2532) หรือจดทะเบียนโอนสิทธิครอบครองตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ให้โจทก์หรือให้ส่งมอบสิทธิครอบครองตามสัญญาซื้อขายสิทธิครอบครองให้โจทก์ เป็นต้น รวมทั้งคำฟ้องที่มีได้มีคำขอที่จะบังคับแก่ที่ดิน แต่มีปัญหาที่ต้องพิจารณาด้วยว่าที่ดินเป็นของโจทก์หรือไม่ อันเป็นการพิจารณาถึงความเป็นอยู่แห่งอสังหาริมทรัพย์ (เทียบคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1783/2527 ประชุมใหญ่)

คดีที่ผู้บริโภคฟ้องผู้ประกอบการจัดสรรที่ดินขอให้เปิดทางภาระจำยอมในโครงการให้ผู้บริโภคใช้สัญจรเป็นคำฟ้องเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ ตามมาตรา 4 ทวิ

คำฟ้องคดีผู้บริโภคที่มีได้มีคำขอบังคับแก่อสังหาริมทรัพย์ แม้จะมีมูลมาจากอสังหาริมทรัพย์หรือมีอสังหาริมทรัพย์เกี่ยวข้องอยู่ด้วยก็ไม่ใช่คำฟ้องเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ เช่น ฟ้องเรียกเงินที่ชำระไปตามสัญญาซื้อขายที่ดินคืน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1233/2506) ฟ้องว่าจำเลยส่งมอบที่ดินมีเนื้อที่น้อยกว่าที่ตกลงซื้อขายกัน ขอเรียกเงินค่าซื้อที่ชำระคืนตามส่วน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2256/2521) ฟ้องเรียกเงินมัดจำตามสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินคืน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 683/2534) มิใช่คำฟ้องเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์

ข. คำฟ้องเกี่ยวกับสิทธิอันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ คำฟ้องเกี่ยวกับสิทธิอันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์นั้น สิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิที่เป็นส่วนหนึ่งของทรัพย์สิน แต่มิได้มีการบังคับหรือพิพาทในอสังหาริมทรัพย์นั้นโดยตรง

ดังนั้นสิทธิอันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์จึงเป็นเรื่องที่อสังหาริมทรัพย์นั้นก่อให้เกิดสิทธิต่างๆ แก่ผู้ที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์หรือทรัพย์สินอื่น ต่อมาเกิดข้อพิพาทเกี่ยวกับสิทธิดังกล่าว จึงมีการฟ้องบังคับตามสิทธินั้น โดยมีได้มีข้อพิพาทหรือบังคับแก่อสังหาริมทรัพย์

กรณีที่ทำสัญญาจะซื้อจะขายที่ดิน โดยผู้จะซื้อซึ่งเป็นผู้บริโภคได้วางเงินมัดจำหรือชำระราคาล่วงหน้า เงินที่ชำระไปนั้นเป็นอสังหาริมทรัพย์ หากผู้จะขายซึ่งเป็นผู้ประกอบการผิดสัญญา ผู้จะซื้อจึงฟ้องเรียกเงินนั้นคืน ไม่ถือว่าเป็นคำฟ้องเกี่ยวกับสิทธิอันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 683/2534) หรือฟ้องเรียกค่าเสียหายอันเกิดจากการผิดสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินอย่างเดียวกัน

ค. คำฟ้องเกี่ยวกับประโยชน์อันเกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์ คำฟ้องที่เกี่ยวกับประโยชน์อันเกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์นั้น ประโยชน์ดังกล่าวเป็นเรื่องที่ผู้มีสิทธิในอสังหาริมทรัพย์นำอสังหาริมทรัพย์นั้นออกหาประโยชน์

การทำสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินที่ผู้จะซื้อซึ่งเป็นผู้บริโภคได้วางเงินมัดจำหรือชำระราคาซึ่งเป็นอสังหาริมทรัพย์ไว้ล่วงหน้า หากผู้จะขายซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจผิดสัญญาและผู้จะซื้อฟ้องเรียกเงินมัดจำ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 683/2534) หรือเงินที่ชำระล่วงหน้าคืนหรือเรียกค่าเสียหายอย่างเด็ดขาด เงินดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นประโยชน์อันเกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์จึงไม่ต้องด้วยมาตรา 4 ทวิ ต้องบังคับตามมาตรา 4(1)

คำฟ้องเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ทั้ง 3 กรณีดังกล่าว โจทก์มีสิทธิที่จะเลือกยื่นฟ้องต่อศาลที่อสังหาริมทรัพย์ตั้งอยู่หรือศาลที่จำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจมีภูมิลำเนา

ศาลที่มูลคดีเกิดขึ้น ไม่มีเขตอำนาจที่จะรับคำฟ้องคดีเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ไว้พิจารณาพิพากษา เช่น ผู้บริโภคเป็นโจทก์ฟ้องบังคับให้จำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินแก่โจทก์ตามสัญญาจะซื้อจะขาย โจทก์จะยื่นฟ้อง ณ ศาลท้องที่ที่มีการทำสัญญาจะซื้อจะขายอันเกิดมูลคดีอยู่ในเขตศาลไม่ได้เพราะมาตรา 4 ทวิ ไม่ได้บัญญัติไว้ จะยื่นฟ้องโดยอาศัยมาตรา 4 (1) ก็ไม่ได้ เพราะมาตรา 4 (1) อยู่ภายใต้บังคับมาตรา 4 ทวิ จะต้องยื่นฟ้องต่อศาลที่อสังหาริมทรัพย์ตั้งอยู่ หรือที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลตามมาตรา 4 ทวิ เท่านั้น

การที่กำหนดให้โจทก์ยื่นฟ้องต่อศาลที่อสังหาริมทรัพย์ตั้งอยู่ในเขตศาลย่อมเป็นความสะดวกแก่การพิจารณาคดี เช่น ศาลอาจมีการเชิญสืบตรวจสอบอสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น และเป็นความสะดวกแก่การบังคับคดี เช่น อาจมีการบังคับคดีให้หรือถอนสิ่งทีกีดขวางออกจากทางภาระจำยอมในหมู่บ้านที่ผู้ประกอบธุรกิจจัดสรรที่ดินขายได้ตกลงไว้ให้เป็นทางภาระจำยอมตามสัญญาซื้อขายที่ดิน เป็นต้น

การที่กำหนดให้โจทก์ยื่นฟ้องคดีเกี่ยวกับต่อศาลที่อสังหาริมทรัพย์ตั้งอยู่ในท้องที่ที่อยู่ในเขตศาล แม้จะเป็นความสะดวกแก่การพิจารณาคดีของศาลและการบังคับคดี แต่ถ้าจำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจมิได้มีภูมิลำเนาอยู่ ณ ที่อสังหาริมทรัพย์ตั้งอยู่ในเขตศาล หากให้โจทก์ยื่นคำฟ้องต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลย่อมเป็นประโยชน์แก่จำเลย มาตรา 4 ทวิ จึงให้โจทก์มีสิทธิที่จะยื่นคำฟ้องต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาได้ด้วย

จำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจมีภูมิลำเนาอยู่ที่ใดได้กล่าวไปข้างต้นแล้ว และน่าจะนำกรณีนี้ถือว่าเป็นภูมิลำเนาของจำเลยตามมาตรา 3 (2) มาใช้บังคับได้ด้วย

(3) คำฟ้องคดีผู้บริโภครวมที่มูลคดีเกิดขึ้นในเรือไทยหรืออากาศยานไทย

คำฟ้องคดีผู้บริโภคที่ผู้บริโภคเป็น โจทก์ในกรณีที่มีมูลคดีเกิดขึ้นในเรือไทยหรืออากาศยานไทยที่อยู่นอกราชอาณาจักรไม่ว่ามูลคดีนั้นจะเป็นคำฟ้องทั่วไป ที่เนื่องมาจากมูลสัญญา เช่น ผู้บริโภคทำสัญญาซื้อขายสินค้าบนเครื่องบิน เป็นต้น หากเรือไทยหรืออากาศยานไทยนั้นอยู่นอกราชอาณาจักร ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 3 (1) ให้โจทก์มีสิทธิที่จะยื่นฟ้องต่อศาลแพ่ง

ถ้าเรือไทยหรืออากาศยานไทยอยู่ในราชอาณาจักรไม่ว่าจอดอยู่ที่ท่าเรือหรือทำอากาศยาน หรือลอยลำหรือบินอยู่เหนือน่านฟ้าในราชอาณาจักร โจทก์ย่อมจะยื่นฟ้องคดีผู้บริโภคต่อศาลแพ่งไม่ได้

เรือไทยหรืออากาศยานไทยมีลักษณะอย่างไรต้องพิจารณาตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศประกอบกับพระราชบัญญัติเรือไทย พ.ศ. 2481 หรือพระราชบัญญัติการเดินอากาศ พ.ศ. 2497

การบังคับให้ยื่นคำฟ้องดังกล่าวต่อศาลแพ่ง เป็นการกำหนดไว้โดยเฉพาะ ดังนั้น คดีผู้บริโภครวมที่มีทุนทรัพย์ไม่เกิน 300,000 บาท อันอยู่ในอำนาจศาลแขวงก็ต้องยื่นคำฟ้องต่อศาลแพ่ง จะยื่นต่อศาลแขวงพระนครเหนือ ศาลแขวงปทุมวัน หรือศาลแขวงดุสิตไม่ได้ ศาลแพ่งจะโอนคดีไปศาลแขวงดังกล่าวโดยใช้อำนาจตามมาตรา 16 ก็ไม่ได้ เพราะศาลแขวงไม่มีอำนาจที่จะรับคำฟ้องดังกล่าวไว้พิจารณา

(4) คำฟ้องคดีผู้บริโภคที่เป็นคดีที่เกิดขึ้นนอกราชอาณาจักรและจำเลยมิได้มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร

ในกรณีที่เป็นการฟ้องคดีผู้บริโภครวมซึ่งผู้บริโภคเป็น โจทก์ที่เกิดขึ้นนอกราชอาณาจักรและจำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจมิได้มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรย่อมตามมาตรา 4 (1) มาใช้บังคับไม่ได้โดยสภาพ จึงต้องกำหนดหลักเกณฑ์ของการฟ้องคดีผู้บริโภครวมนี้ไว้เป็นพิเศษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 4 ตรี ซึ่งบัญญัติว่า

“คำฟ้องอื่นนอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา 4 ตรี ซึ่งจำเลยมิได้มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร ถ้าโจทก์เป็นผู้มีสัญชาติไทยหรือมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรให้เสนอต่อศาลแพ่งหรือต่อศาลที่โจทก์มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล

คำฟ้องตามวรรคหนึ่ง ถ้าจำเลยมีทรัพย์สินที่อาจถูกบังคับคดีได้อยู่ในราชอาณาจักร ไม่ว่าจะเป็นการชั่วคราวหรือถาวร โจทก์จะเสนอคำฟ้องต่อศาลที่ทรัพย์สินนั้นอยู่ในเขตศาลก็ได้”

ตามบทบัญญัติดังกล่าวเป็นกรณีที่เป็นคำฟ้องคดีผู้บริโภคซึ่งคำฟ้องทั่วไปตามมาตรา 4 (1) มิใช่คำฟ้องเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ตามมาตรา 4 ทวิ ที่มีอสังหาริมทรัพย์ตั้งอยู่ในราชอาณาจักร และเนื่องจากจำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจมิได้มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรและมูลคดีมิได้เกิดขึ้นในราชอาณาจักรจึงไม่สามารถยื่นฟ้องต่อศาลโดยอาศัยมาตรา 4 (1) ได้ แต่ถ้าโจทก์ซึ่งเป็นผู้บริโภคเป็นผู้มีสัญชาติไทยหรือมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร มาตรา 4 ตริ ให้โจทก์มีสิทธิที่จะยื่นคำฟ้องต่อศาลต่อไปนี้ได้

ก. ศาลแพ่ง

ข. ศาลที่โจทก์ซึ่งเป็นผู้บริโภคมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล

ค. ศาลที่ทรัพย์สินของจำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจตั้งอยู่ในเขตศาล

กรณีตามมาตรา 4 ตริ ได้กำหนดลักษณะของผู้เป็นโจทก์ซึ่งเป็นผู้บริโภคที่จะได้อำนาจศาลไทย ไว้เป็นเบื้องต้นว่าโจทก์จะต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย หรือมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร เมื่อโจทก์มีลักษณะดังกล่าวแล้ว จึงจะพิจารณาว่าจะยื่นฟ้องที่ศาลใดในราชอาณาจักรซึ่งกฎหมายกำหนดไว้เพียง 3 ศาล คือ ศาลแพ่ง ศาลที่โจทก์มีภูมิลำเนาอยู่ในเขต หรือศาลที่ทรัพย์สินของจำเลยตั้งอยู่ในเขตศาล

การกำหนดลักษณะของโจทก์ไว้ดังกล่าวต่างกับการฟ้องคดีตามมาตรา 4 (1) และมาตรา 4 ทวิ ที่ไม่ได้กำหนดลักษณะของโจทก์ที่จะยื่นฟ้องไว้เลย

โจทก์มีภูมิลำเนาอยู่ที่ใดถ้าโจทก์เป็นบุคคลธรรมดาต้องพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 37 ถึงมาตรา 47 ถ้าโจทก์เป็นนิติบุคคลต้องพิจารณาตามมาตรา 64 และ มาตรา 69

ส่วนมาตรา 4 ตริ วรรคสอง ใช้กับคำฟ้องคดีผู้บริโภคที่มีลักษณะตามมาตรา 4 ตริ วรรคหนึ่ง ถ้าปรากฏว่าจำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจมีทรัพย์สินที่อาจถูกบังคับคดีได้อยู่ในราชอาณาจักรไม่ว่าจะเป็นการชั่วคราวหรือถาวร โจทก์มีสิทธิที่จะยื่นฟ้องต่อศาลที่ทรัพย์สินนั้นอยู่ในเขตศาลได้ด้วย

บทบัญญัติมาตรา 4 ตริ วรรคสอง เป็นบทเสริมเพิ่มเติมศาลที่โจทก์จะยื่นฟ้องขึ้นมาอีกศาลหนึ่งนอกเหนือจากศาลตามมาตรา 4 ตริ วรรคหนึ่ง ดังนั้น ถ้าโจทก์ไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร หรือไม่มีสัญชาติไทย แม้จะมีทรัพย์สินที่อาจถูกบังคับคดีได้อยู่ในราชอาณาจักร ก็ไม่มีสิทธิยื่นฟ้องต่อศาลที่ทรัพย์สินอยู่ในเขตศาลในขณะที่ยื่นฟ้อง

มาตรา 4 ตริ วรรคสอง ใช้คำว่า ทรัพย์สินนั้นอยู่ในเขตศาล แตกต่างกับมาตรา 4 ทวิ ที่ใช้คำว่าอสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่ในเขตศาล ทรัพย์สินที่อาจถูกบังคับคดีตามมาตรา 4 ตริ วรรคสอง จึงอาจ

เป็นสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ก็ได้ แต่จะต้องมีใจคิดเกี่ยวกับสังหาริมทรัพย์ตามมาตรา 4 ทวิ

ทรัพย์สินดังกล่าวต้องมีใจทรัพย์สินที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 285 เพราะตามมาตรา 4 ตรี วรรคสอง จำเลยต้องมีทรัพย์สินที่อาจบังคับคดีได้อยู่ในราชอาณาจักร การที่จำเลยมีทรัพย์สินดังกล่าวอยู่ในราชอาณาจักร แต่ไม่สามารถบังคับคดีได้ ย่อมฟ้องต่อศาลที่ทรัพย์สินนั้นอยู่ในเขตศาลไม่ได้

(5) คำฟ้องคดีผู้บริโภครณีมูลความแห่งคดีเกี่ยวข้องกัน

คำฟ้องคดีผู้บริโภคซึ่งผู้บริโภคเป็นโจทก์ที่ยื่นต่อศาลในคดีเรื่องหนึ่งตามปกติ จะมีโจทก์จำเลยเพียงคนเดียว หรือมีข้อหาเดียว หรือทรัพย์สินอันเดียว และอยู่ในเขตศาลเดียว ตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 4 (1) ถึงมาตรา 4 ตรี แต่ถ้าเป็นคำฟ้องที่มีเหตุดังกล่าวอยู่หลายเหตุที่ทำให้คำฟ้องเหล่านั้นเป็นคดีที่ตกอยู่ในเขตศาลต่างศาลกันหลายศาลและมูลความแห่งคดีเกี่ยวข้องกัน ก็อาจยื่นคำฟ้องเข้ามาในศาลเดียวกันได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 5 ซึ่งบัญญัติว่า

“คำฟ้องหรือคำร้องขอซึ่งอาจเสนอต่อศาลได้สองศาลหรือว่านั้น ไม่ว่าจะเป็เพราะภูมิลำเนาของบุคคลก็ดี เพราะที่ตั้งของทรัพย์สินก็ดี เพราะสถานที่ที่เกิดมูลคดีก็ดี หรือเพราะมีข้อหาหลายข้อก็ดี ถ้ามูลความแห่งคดีเกี่ยวข้องกัน โจทก์หรือผู้ร้องจะเสนอคำฟ้องหรือคำร้องขอต่อศาลใดศาลหนึ่งเช่นว่านั้นก็ได้อ”

บทบัญญัติดังกล่าวให้เสนอคำฟ้องคดีผู้บริโภคซึ่งอาจเสนอต่อศาลได้สองศาลหรือมากกว่าสองศาลต่อศาลใดศาลหนึ่งได้โดยรวมอยู่ในคำฟ้องฉบับเดียวกัน จึงเป็นความสะดวกแก่ทุกฝ่ายรวมทั้งศาลที่ไม่ต้องแยกกันพิจารณาคดีเป็นหลายศาล แต่ก็เป็สิทธิของโจทก์ซึ่งเป็นผู้บริโภคที่จะแยกฟ้องเป็นคนละคดีในแต่ละศาลก็ได้

การที่ผู้บริโภคจะเสนอคำฟ้องต่อศาลตามมาตรา 5 ได้ ต้องประกอบด้วย

- ก. อาจเสนอคำฟ้องได้หลายคดีต่อศาลหลายศาล
- ข. มีเหตุที่อาจเสนอคำฟ้องตามที่กฎหมายกำหนด
- ค. มูลความแห่งคดีเกี่ยวข้องกัน

ก. อาจเสนอคำฟ้องได้หลายคดีต่อศาลหลายศาล กรณีที่จะต้องด้วยมาตรา 5 ต้องเป็นเรื่องที่โจทก์ซึ่งเป็นผู้บริโภคมีสิทธิที่จะเสนอคำฟ้องได้หลายคดีต่อศาลหลายศาลตามมาตรา 4 (1) ถึงมาตรา 4 ตรี ถ้าสามารถเสนอคำฟ้องได้ศาลเดียวตามมาตรา 4 (1) ถึงมาตรา 4 ตรี ก็ไม่ต้องอาศัยมาตรา 5

ในกรณีที่บทบัญญัติมาตรา 4 (1) ให้โจทก์มีสิทธิเลือกที่จะยื่นคำฟ้องต่อศาลใดศาลหนึ่งก็ได้ นั้น โจทก์มีสิทธิยื่นคำฟ้องได้เพียงคดีเดียวต่อศาลเดียว จึงไม่ต้องด้วยมาตรา 5 เช่นกัน โจทก์มีสิทธิที่จะยื่นฟ้องต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาหรือที่มูลคดีเกิดขึ้นได้ตามมาตรา 4 (1) การที่โจทก์ยื่นฟ้องจำเลยต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่เขตศาลตามมาตรา 4 (1) จึงไม่ต้องอ้าง มาตรา 5 แม้จำเลยจะมีภูมิลำเนาอยู่หลายแห่งก็ตาม กรณีตามมาตรา 4 ทวิ และมาตรา 4 ตริ ก็เช่นกัน

คำฟ้องหลายคดีดังกล่าวอาจเป็นกรณีที่ผู้บริโภคเป็นโจทก์ร่วมกับบุคคลอื่น หรือ ผู้บริโภค หรือ ผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคเป็นโจทก์ฟ้องผู้ประกอบการธุรกิจกับบุคคลอื่นเป็นจำเลยร่วมได้

ข. มีเหตุที่อาจเสนอคำฟ้องได้หลายศาลตามที่กฎหมายกำหนด ตามมาตรา 5 ได้ กำหนดเหตุที่อาจเสนอคำฟ้องได้หลายศาลไว้เพียง 4 เหตุ คือ ภูมิลำเนาของบุคคล ที่ตั้งของทรัพย์สิน สถานที่ที่เกิดมูลคดี และข้อหา มีหลายข้อ

เหตุดังกล่าวเป็นเหตุที่ตามปกติทำให้โจทก์ซึ่งเป็นผู้บริโภคมีสิทธิที่จะเสนอคำฟ้องต่อศาลนั้นได้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 4 (1) ถึงมาตรา 4 ตริ ได้ด้วย จึงมีศาลที่อาจเสนอคำฟ้องได้หลายศาล ซึ่งถ้าไม่มีบทบัญญัติมาตรา 5 โจทก์ต้องยื่นคำฟ้องต่างศาลกัน แต่เมื่อมีบทบัญญัติมาตรา 5 จึงทำให้โจทก์มีสิทธิที่จะยื่นคำฟ้องเข้ามาในศาลเดียวกันเป็นคดีเดียวกันได้

การที่อาจเสนอคำฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจได้เพราะภูมิลำเนาของบุคคลหลายคนอยู่ในเขตศาลหลายศาลตามมาตรา 5 อาจเป็นกรณีที่เป็นภูมิลำเนาของจำเลยหลายคน เมื่อเป็นคำฟ้องทั่วไปตามมาตรา 4 (1) (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1887/2541) หรือภูมิลำเนาของจำเลยหลายคนเหมือนเป็นคำฟ้องเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ตามมาตรา 4 ทวิ ภูมิลำเนาของโจทก์หลายคนเมื่อเป็นคำฟ้องตามมาตรา 4 ตริ วรรคหนึ่ง

กรณีเช่นนี้อาจเป็นการฟ้องจำเลยหลายคน หรือ โจทก์มีหลายคนก็ได้ ก็ยื่นคำฟ้องรวมเป็นคดีเดียวกัน โดยโจทก์เลือกที่จะยื่นคำฟ้องต่อศาลที่จำเลยคนใดคนหนึ่ง หรือ โจทก์คนใดคนหนึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลก็ได้ ซึ่งถ้าไม่มีบทบัญญัติมาตรา 5 ให้ทำได้ โจทก์ย่อมจะยื่นคำฟ้องจำเลยที่ไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลนั้นไม่ได้ หรือ โจทก์คนที่ไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล จะยื่นคำฟ้องต่อศาลที่โจทก์ไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตไม่ได้

การที่อาจเสนอคำฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจได้หลายศาลเพราะที่ตั้งทรัพย์สินอยู่ในเขตศาลต่างกัน เป็นกรณีที่เป็นที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ที่อยู่ต่างเขตศาลเมื่อเป็นคำฟ้องเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ตามมาตรา 4 ทวิ

การที่อาจเสนอคำฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจได้หลายศาลเพราะสถานที่เกิดมูลคดีอยู่ในเขตศาลเป็นกรณีที่ เป็นสถานที่ที่เกิดมูลคดีที่อยู่ต่างเขตศาลเมื่อเป็นคำฟ้องทั่วไปตาม

มาตรา 4 (1) (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2486/2540) โดยเป็นคดีหลายเรื่องที่เกิดขึ้นต่างเขตศาลกัน ซึ่งสามารถยื่นคำฟ้องต่างศาลกัน แต่นำมารวมเป็นคดีเดียวกันตามมาตรา 5

เช่น โจทก์ซึ่งเป็นผู้บริโศกทำสัญญาซื้อสินค้าจากจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นผู้ประกอบการที่จังหวัดน่าน จำเลยที่ 2 ทำสัญญาค้าประกันหนีดังกล่าวกับโจทก์ที่จังหวัดแพร่ โจทก์ยื่นฟ้องที่ศาลจังหวัดแพร่ที่มูลคดีเกิดขึ้น ในเขตศาลให้จำเลยทั้งสองชำระหนี้แก่โจทก์ ได้ตามมาตรา 4 (1) ประกอบมาตรา 5

การที่อาจเสนอคำฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจได้หลายศาลเพราะมีหลายข้อหา เป็นกรณีที่แต่ละข้อหาเป็นคำฟ้องที่อาจจะเสนอต่อศาลที่มีเขตอำนาจตามมาตรา 4 (1) ถึงมาตรา 4 ตรี ได้หลายศาลต่างมาตรากัน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 680/2532, 1570/2540, 3994/2540 และ 792/2541) หรือมาตราเดียวกันก็ได้ กรณีนี้จึงเป็นการให้สิทธิแก่โจทก์เป็นอย่างมาก โดยหากโจทก์มีสิทธิเสนอคำฟ้องต่อศาลใดตามมาตรา 4 (1) ถึง มาตรา 4 ตรี แล้ว ถ้าคำฟ้องนั้นมีหลายข้อหาและมูลความแห่งคดีเกี่ยวข้องกัน ก็มีสิทธินำข้อหาเหล่านั้นมายื่นคำฟ้องรวมเป็นคดีเดียวกันได้ตามมาตรา 5 แม้จะมีโจทก์หรือจำเลยหลายคน ททรัพย์ที่พิพาทมีหลายชิ้น หรือมูลคดีเกิดขึ้นต่างท้องที่กันก็ตาม

ค. มูลความแห่งคดีเกี่ยวข้องกัน กรณีที่จะถือว่ามูลความแห่งคดีเกี่ยวข้องกันที่จะเสนอคำฟ้องรวมเป็นคดีเดียวกันได้นั้นมีเจตนารมณ์เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่การพิจารณาที่จะให้คดีที่มูลความแห่งคดีเกี่ยวข้องกันได้มีการพิจารณาเป็นคดีเดียวกัน ซึ่งย่อมอาศัยข้อเท็จจริงอันเป็นมูลเหตุรากฐานแห่งคดีที่ฟ้องเป็นสำคัญ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 695/2524 และ 6753/2540) เช่น คำฟ้องขอบังคับลูกหนี้ซึ่งเป็นผู้ประกอบการกับคู่ค้าประกันชำระหนี้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4760/2534 และ 2586/2540) คำฟ้องให้จำเลยทั้งสองรับผิดชอบในฐานะตัวการตัวแทน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4306/2540)

เมื่อเป็นกรณีตามมาตรา 5 ดังที่กล่าวไปแล้ว โจทก์ซึ่งเป็นผู้บริโศกย่อมมีสิทธิเลือกที่จะยื่นคำฟ้องต่อศาลใดที่มีเขตอำนาจก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องยื่นคำฟ้องต่อศาลที่เป็นข้อหาหลักหรือเป็นประธาน เช่น โจทก์ซึ่งเป็นผู้บริโศกจะยื่นฟ้องจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นลูกหนี้ชั้นต้นกับจำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นคู่ค้าประกันให้ชำระหนี้แก่โจทก์ โดยยื่นฟ้องต่อศาลที่จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นคู่ค้าประกันมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตตามมาตรา 4 (1) ประกอบมาตรา 5 (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4760/2534 และ 3994/2540) ก็ได้ ไม่จำเป็นต้องยื่นฟ้องศาลที่จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นลูกหนี้ชั้นต้นมีภูมิลำเนาอยู่ในเขต

(6) คำฟ้อง คำร้องขอหรือคำร้องที่เป็นสาขาของคดีผู้บริโศก

คดีผู้บริโศกก็เหมือนกับคดีแพ่งทั่วไปที่อาจมีสาขาคดีเกิดขึ้นได้อันต้องบังคับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 7 ซึ่งบัญญัติว่า

“บทบัญญัติในมาตรา 4 มาตรา 4 ทวิ มาตรา 4 ตริ มาตรา 4 จัตวา มาตรา 4 เบญจ มาตรา 4 ฉ มาตรา 5 และมาตรา 6 ต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติดังต่อไปนี้”

(1) คำฟ้องหรือคำร้องขอที่เสนอภายหลังเกี่ยวเนื่องกับคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลใดให้เสนอต่อศาลนั้น

(2) คำฟ้องหรือคำร้องขอที่เสนอเกี่ยวเนื่องกับการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลซึ่งคำฟ้องหรือคำร้องขอนั้นจำเป็นต้องมีคำวินิจฉัยของศาลก่อนที่การบังคับคดีจะได้ดำเนินไปได้โดยครบถ้วนและถูกต้องนั้น ให้เสนอต่อศาลที่มีอำนาจในการบังคับคดีตามมาตรา 302

(3) คำร้องตามมาตรา 101 ถ้าเสนอคำฟ้องหรือคำร้องขอต่อศาลใดแล้วให้เสนอต่อศาลนั้น ในกรณีที่ยังไม่ได้เสนอคำฟ้องหรือคำร้องขอต่อศาลใด ถ้าพยานหลักฐานซึ่งจะเรียกมาสืบ หรือบุคคล หรือทรัพย์หรือสถานที่ที่จะต้องตรวจอยู่ในเขตศาลใดให้เสนอต่อศาลนั้น

(4) คำร้องที่เสนอให้ศาลถอนคืนหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งหรือการอนุญาตที่ศาลได้ให้ไว้ก็ดี คำร้องที่เสนอให้ศาลถอดถอนบุคคลใดจากฐานะที่ศาลได้แต่งตั้งไว้ก็ดี คำร้องที่เสนอให้ศาลมีคำสั่งใดที่เกี่ยวกับการถอนคืนหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งหรือการอนุญาต หรือที่เกี่ยวกับการแต่งตั้งเช่นว่านั้นก็ดี คำร้องขอหรือคำร้องอื่นใดที่เสนอเกี่ยวเนื่องกับคดีที่ศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งไปแล้วก็ดี ให้เสนอต่อศาลในคดีที่ได้มีคำสั่ง การอนุญาต การแต่งตั้ง หรือคำพิพากษานั้น”

ตามบทบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้มาตรา 4 มาตรา 4 ทวิ มาตรา 4 ตริ มาตรา 4 จัตวา มาตรา 4 เบญจ มาตรา 4 ฉ มาตรา 5 และมาตรา 6 อยู่ภายใต้บังคับมาตรา 7 ซึ่งเท่ากับว่าเป็นกรณีตามมาตรา 7 (1) ถึง (4) จะนำคำฟ้องหรือคำร้องขอไปยื่นต่อศาล ตามมาตรา 4 ถึงมาตรา 5 ไม่ได้ และถือว่ามาตรา 7 เป็นบทบังคับ ดังนั้น ถ้าเป็นคำฟ้องหรือคำร้องขอตามกรณีที่บัญญัติไว้ในมาตรา 7 (1) ถึง (4) ศาลตามที่ระบุไว้ในมาตรา 7 วรรคหนึ่งย่อมไม่มีเขตอำนาจ จึงรับคำฟ้องหรือคำร้องขอที่นำมายื่นต่อศาลนั้นไม่ได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6123/2538, 6111/2540 และ 5394-4395/2545)

กรณีตามมาตรา 7 (1) เป็นเรื่องที่มีคดีผู้บริโภคร้างพิจารณาอยู่ในศาลชั้นต้นแล้ว และคดีนั้นศาลชั้นต้นยังมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดี ถ้าจะมีการยื่นคำฟ้องหรือคำร้องขอเกี่ยวกับคดีดังกล่าวในระหว่างนั้นอีก ก็ต้องเสนอต่อศาลนั้นตามมาตรา 7 (1)

คำฟ้องหรือคำร้องขอที่เสนอภายหลังต้องเกี่ยวกับคดีผู้บริโภคที่ศาลพิจารณาอยู่ ซึ่งจะเกี่ยวกันได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้เสนอต่อศาลที่พิจารณาคืออยู่นั่นเอง

คำฟ้องที่เสนอภายหลังต้องเป็นคำฟ้องเริ่มต้นคดี ส่วนคำฟ้องอย่างอื่นที่มาตรา 1 (3) ให้วิเคราะห์ศัพท์ไว้ เช่น คำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องตามมาตรา 179 เป็นต้น ส่วนคำร้องสอด

เข้ามาเป็นคู่ความฝ่ายที่สามตามมาตรา 57 (1) ถือว่าเป็นคำฟ้องตามมาตรา 1 (3) หรือเป็นคำร้องขอ ซึ่งต้องตามบทบัญญัติมาตรา 7 (1) เช่นกัน

ฟ้องแย้งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 177 วรรคสาม ก็เป็นคำฟ้องเริ่มต้นคดีที่ต้องยื่นมาในคำให้การในคดีเดิม

ฟ้องแย้งเป็นเรื่องที่จำเลยฟ้องมาในคำให้การ ถ้าฟ้องเป็นคดีต่างหากย่อมไม่ใช่ ฟ้องแย้ง ต้องยื่นฟ้องต่อศาลตามมาตรา 4 (1) หรือมาตรา 4 ทวิ ไม่ต้องด้วยมาตรา 7 (1)

กรณีตามมาตรา 7 (2) เป็นเรื่องชั้นบังคับคดีซึ่งเกิดขึ้นหลังจากที่ศาลมีคำ พิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีผู้บริโภครแล้วแต่ไม่รวมถึงชั้นวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษา

คำฟ้องหรือคำร้องขอดังกล่าวจะต้องเสนอต่อศาลเพราะว่าเกี่ยวเนื่องกับการ บังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีผู้บริโภคร โดยศาลจะต้องมีคำวินิจฉัยก่อนการบังคับคดีจึง จะดำเนินไปได้โดยครบถ้วนและถูกต้อง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6111/2540) จึงต้องดูว่าใน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งภาค 4 ว่าด้วยการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งว่ามีบท บัญญัติที่ให้มีการยื่นคำฟ้องหรือคำร้องขอได้ในกรณีใดบ้าง ปรากฏว่าในภาค 4 ไม่ได้บัญญัติถึงคำ ฟ้อง คงบัญญัติไว้เฉพาะคำร้องขออัน ได้แก่ มาตรา 287 มาตรา 288 และมาตรา 289

คำฟ้องที่เสนอเกี่ยวเนื่องกับการบังคับคดี จะต้องเป็นกรณีที่จะร้องมีคำวินิจฉัย ของศาลก่อนที่การบังคับคดีจะได้ดำเนินไปได้โดยครบถ้วนและถูกต้องหรือไม่ด้วย

คำฟ้องที่เสนอภายหลังเกี่ยวเนื่องกับการบังคับคดีตามมาตรา 7 (2) ต้องเป็นคำ ฟ้องเริ่มต้นคดี ส่วนคำร้องขอตามมาตรา 7 (2) มิใช่คำฟ้องเริ่มต้นคดี อันได้แก่ คำร้องขอตามมาตรา 287, 288 และ 289 (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7565/2548)

คำร้องสอดในชั้นบังคับคดีตามมาตรา 57 (1) เป็นคำร้องขอที่ยื่นต่อศาลที่ออก หมายบังคับคดีตามมาตรา 7 (2) ได้ (เทียบคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2591/2545)

คำฟ้องหรือคำร้องขอดังกล่าวต้องเสนอต่อศาลที่มีอำนาจบังคับคดีตามมาตรา 302

เมื่อเป็นคำฟ้องที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการบังคับคดีของคดีผู้บริโภครก็ต้องยื่นในคดีเดิม ตามที่มาตรา 7 (2) บังคับไว้ จะไปยื่นที่ศาลอื่นไม่ได้ เพราะศาลอื่นถูกห้ามมิให้รับฟ้องนั้นเนื่องจาก ไม่มีเขตอำนาจตามมาตรา 7 วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา 2 วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้บทบัญญัติมาตรา เหล่านั้นต้องอยู่ภายใต้บังคับมาตรา 7 (เทียบคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6123/2538 และ 772/2549)

กรณีตามมาตรา 7 (3) เป็นเรื่องการสืบพยานหลักฐานไว้ก่อนเป็นกรณีตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 101 ซึ่งให้คู่ความหรือผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิขอ สืบพยานไว้ก่อนที่จะถึงเวลาที่ตนมีสิทธินำพยานเข้าสืบได้ โดยอาจเป็นกรณีที่ได้มีการเสนอคำฟ้อง

หรือคำร้องขอต่อศาลแล้ว หรือก่อนมีการเสนอคำฟ้องหรือคำร้องขอต่อศาลก็ได้ ซึ่งน่าจะอนุโลมใช้กับการสืบพยานหลักฐานไว้ก่อนตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคน พ.ศ. 2551 มาตรา 22 ได้ โดยกรณีที่ยังไม่มีการเสนอคำฟ้องคดีผู้บริโภคต่อศาล ต้องยื่นคำร้องขอสืบพยานหลักฐานไว้ก่อนต่อศาลที่พยานหลักฐานซึ่งจะเรียกมาสืบคือบุคคลหรือทรัพย์ หรือสถานที่ที่จะตรวจอยู่ในเขตศาลตามมาตรา 7 (3) ตอนท้าย โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าหากมีการยื่นคำฟ้องหรือคำร้องขอในอนาคตศาลนั้นจะเป็นศาลที่มีเขตศาลเหนือคดีนั้นหรือไม่

กรณีตามมาตรา 7 (4) ที่เกี่ยวกับคดีผู้บริโภคเป็นเรื่องที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งไว้แล้ว ต่อมามีการยื่นคำร้องขอหรือคำร้องที่เกี่ยวข้องกับคดีดังกล่าว ก็ต้องยื่นคำร้องขอหรือคำร้องต่อศาลนั้น เช่น การขอแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 40

(2) กรณีผู้ประกอบการเป็นโจทก์ ในกรณีที่ผู้ประกอบการเป็นโจทก์ ก็ต้องยื่นฟ้องต่อศาลตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 3 (1) มาตรา 4 (1) มาตรา 4 ทวิ มาตรา 4 ตริ มาตรา 5 และมาตรา 7 รวมถึงพระราชธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 16 เช่นเดียวกับกรณีที่ผู้บริโภคเป็นโจทก์ ซึ่งบางกรณีผู้บริโภคที่เป็นผู้ถูกฟ้องอาจไม่ได้รับความสะดวก จึงจำเป็นต้องแก้ปัญหาดังกล่าวตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 17 ซึ่งบัญญัติว่า

“ในกรณีที่ผู้ประกอบการจะฟ้องผู้บริโภคเป็นคดีผู้บริโภคและผู้ประกอบการธุรกิจมีสิทธิเสนอคำฟ้องต่อศาลที่ผู้บริโภคมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลหรือต่อศาลอื่นได้ด้วย ให้ผู้ประกอบการธุรกิจเสนอคำฟ้องต่อศาลที่ผู้บริโภคมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลได้เพียงแห่งเดียว”

ตามบทบัญญัติดังกล่าวเป็นกรณีที่ผู้ประกอบการมีสิทธิเสนอคำฟ้องต่อศาลที่ผู้บริโภคมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลหรือต่อศาลอื่นได้ด้วยอันทำให้ผู้ประกอบการมีสิทธิฟ้องผู้บริโภคได้หลายศาลสุดแต่ผู้ประกอบการจะเลือก จึงต้องตัดสิทธิดังกล่าวโดยให้ผู้ประกอบการธุรกิจเสนอคำฟ้องต่อศาลที่ผู้บริโภคมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลได้เพียงแห่งเดียว เพื่อความสะดวกแก่ผู้บริโภคในการดำเนินคดีที่ศาลดังกล่าว คดีผู้บริโภคที่เป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องพันกันกับคดีผู้บริโภค ตามมาตรา 3 (3) ซึ่งผู้ถูกฟ้องมิใช่ผู้บริโภค เช่น ผู้ถูกฟ้องเป็นคู่ค้าประกันหรือผู้จ้างง เป็นต้น จึงไม่อยู่ในบังคับมาตรานี้

เมื่อตัดสิทธิของผู้ประกอบการให้ยื่นฟ้องผู้บริโภคต่อศาลที่ผู้บริโภคมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเพียงแห่งเดียว ผู้บริโภคจึงไม่มีสิทธิขอโอนคดีไปยังศาลอื่นซึ่งต้องเป็นศาลที่มีเขตอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 6 คงมีสิทธิขอโอนคดีได้ตามมาตรา 8 หรือมาตรา 28

กรณีและผู้ประกอบธุรกิจมีสิทธิเสนอคำฟ้องต่อศาลที่ผู้บริ โภคมีภูมิลำเนาอยู่ใน เขตศาลหรือต่อศาลอื่นได้ด้วย อาจเป็นคำฟ้องคดีผู้บริ โภคตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ แพ่ง มาตรา 4 (1) ที่โจทก์มีสิทธิเสนอคำฟ้องต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลหรือต่อศาลที่ มูลคดีเกิดในเขตศาล หรือเป็นคำฟ้องคดีผู้บริ โภคที่เป็นคดีเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ สิทธิหรือ ประโยชน์อันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ตามมาตรา 4 ทวิ ที่โจทก์มีสิทธิเสนอคำฟ้องต่อศาลที่ อสังหาริมทรัพย์ตั้งอยู่ในเขตศาลหรือต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล

ในกรณีที่ผู้บริ โภคไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรย่อมไม่มีศาลที่ผู้บริ โภคมี ภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลที่ผู้ประกอบธุรกิจจะยื่นฟ้องตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2550 มาตรา 17 ได้ ผู้ประกอบธุรกิจจึงเสนอคำฟ้องต่อศาลอื่นได้ตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความแพ่งบัญญัติไว้ดังที่กล่าวไปข้างต้น แต่กรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจฟ้องผู้บริ โภคหลายคน เป็นจำเลยร่วมกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 5 ประกอบมาตรา 59 และ จำเลยคนหนึ่งซึ่งเป็นผู้บริ โภคไม่มีภูมิลำเนาอยู่ราชอาณาจักร โดยอสังหาริมทรัพย์ที่พิพาทตั้งอยู่ใน ราชอาณาจักร ทำให้ผู้ประกอบธุรกิจมีสิทธิเสนอคำฟ้องต่อศาลที่ผู้บริ โภคคนนั้นมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือต่อศาลที่อสังหาริมทรัพย์ตั้งอยู่ในเขตศาลก็ได้ด้วย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 5 ย่อมถือได้ว่าเป็นกรณีตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 มาตรา 17 ที่ จะต้องเสนอคำฟ้องจำเลยทั้งสองต่อศาลที่ผู้บริ โภคมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตได้เพียงแห่งเดียว ไม่อาจ เสนอคำฟ้องต่อศาลที่อสังหาริมทรัพย์อยู่ในเขตตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 4 ทวิ ประกอบมาตรา 5 ได้

อย่างไรก็ตามย่อมไม่เป็นการตัดสิทธิผู้ประกอบธุรกิจที่จะยื่นคำฟ้องต่อศาลแพ่ง ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 16 วรรคสาม โดยไม่ยื่นคำฟ้องต่อศาลที่ผู้บริ โภคมีภูมิลำเนา อยู่ในเขตศาล แต่ศาลแพ่งควรใช้ดุลพินิจไม่รับคดีดังกล่าวไว้พิจารณาโดยสั่งโอนคดีไปยังศาลที่ ผู้บริ โภคมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 มาตรา 17 เพื่อประโยชน์แก่ผู้บริ โภค

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 มาตรา 17 ย่อมใช้กับสาขาของคดี ผู้บริ โภคตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 7 ไม่ได้ เช่น กรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจเป็นจำเลย ถ้าผู้ ประกอบธุรกิจฟ้องแย้งมาในคำให้การ ในส่วนของฟ้องแย้งซึ่งเป็นคำฟ้องที่เสนอภายหลังเกี่ยวเนื่องกับคดีที่ ค้างพิจารณาอยู่ในศาล ต้องเสนอต่อศาลนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 7 (1) จึงไม่อยู่ใน บังคับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริ โภค พ.ศ. 2551 มาตรา 17

เมื่อการจำกัดเขตอำนาจศาลในการยื่นฟ้องของผู้ประกอบธุรกิจโดยมีเจตนารมณ์ ที่จะคุ้มครองผู้บริ โภคดังกล่าวข้างต้น ดังนั้น ผู้สืบสิทธิของผู้ประกอบธุรกิจ เช่น ผู้รับโอนสิทธิ

เรียกร้อง หรือผู้รับช่วงสิทธิ หรือทายาทของผู้ประกอบธุรกิจก็ต้องอยู่ในบังคับมาตรา 17 ด้วยเช่นกัน

(3) **กรณีบุคคลอื่นเป็นโจทก์** กรณีที่บุคคลอื่นซึ่งมิใช่ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคหรือผู้ประกอบธุรกิจเป็นโจทก์ เป็นกรณีที่ไม่ต้องด้วยพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 17 จึงมีสิทธิยื่นคำฟ้องต่อศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 3 (1) ถึง มาตรา 4 ตริ มาตรา 5 และมาตรา 7 เช่นเดียวกับกรณีผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคเป็นโจทก์ตามข้อ 1)⁴⁷

3.4 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกา ถือเป็นประเทศมหาอำนาจ ไม่ว่าจะเป็นด้านการดำเนินธุรกิจ หรือการใช้กฎหมายด้านต่างๆ โดยเฉพาะกฎหมายด้านการคุ้มครองผู้บริโภค จะเน้นความสำคัญของผู้บริโภคเป็นหลัก โดยเฉพาะปัญหาของผู้ซื้อรถยนต์ จะให้ความสำคัญกับผู้บริโภค หากเกิดปัญหาขึ้นกับรถยนต์

3.4.1 หลักกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) ประเทศสหรัฐอเมริกาเกิดจากการรวมตัวของมลรัฐต่างๆ ซึ่งมีอิสระในการบัญญัติกฎหมายและพิจารณาพิพากษาคดี กฎหมายที่ใช้ในการดำเนินคดีเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดจากสินค้าและบริการของสหรัฐอเมริกา จึงมีความแตกต่างกันไปในแต่ละมลรัฐ แต่โดยสรุปแล้วจะตั้งอยู่บนทฤษฎีความรับผิดชอบที่สำคัญ 3 ทฤษฎี คือ

3.4.1.1 ทฤษฎีละเมิดโดยประมาทเลินเล่อ (Negligence)

ศาลได้วางหลักกฎหมายไว้ในคดี Wintebotton V. Wright ว่า ผู้ผลิตผู้จำหน่ายสินค้า ไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากสินค้า เว้นแต่มีความสัมพันธ์กันทางสัญญา จากคดีดังกล่าวทำให้ศาลในคดีหลังๆ ต้องยึดถืออยู่ตามเป็นเวลานานกว่าครึ่งศตวรรษว่าผู้ได้รับความเสียหายที่ไม่มีนิติสัมพันธ์ต่อไม่อาจฟ้องผู้ผลิตผู้จำหน่ายสินค้าได้

ในศตวรรษที่ 20 ได้เกิดความเปลี่ยนแปลงนโยบายและแนวความคิดทางเศรษฐกิจ สังคม และกฎหมาย โดยยอมรับว่าผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายสินค้าต้องรับผิดชอบในความเสียหายต่อผู้บริโภคคนสุดท้าย (Ultimate Consumer) ถ้าศาลได้ว่าสินค้านั้นจะไปสู่มือผู้อื่น และสินค้านั้นมี

⁴⁷ ไพโรจน์ วายุภาพ. (2552). คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค. หน้า 60-80.

ความชำรุดบกพร่องจนเกิดความเสียหายแนวคิดนี้ได้มีแนวคำวินิจฉัยคดีไว้และได้รับการยอมรับโดยทั่วไปถือเป็นหลักว่า ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้าต้องรับผิดชอบในความประมาทเลินเล่อในการผลิตหรือการจำหน่ายสินค้า ต้องรับผิดชอบในความประมาทเลินเล่อในการผลิตหรือการจำหน่ายสินค้าซึ่งอาจคาดได้ว่าสามารถก่อให้เกิดความเสียหายจากการบริโภคสินค้านั้น และได้ตีความขยายไปถึงบุคคลใดๆ ที่คาดว่าจะเข้ามาเกี่ยวข้องและได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง เช่น ลูกจ้างหรือญาติของผู้ซื้อ บุคคลภายนอกผู้ไม่ได้ใช้บริโภคสินค้าด้วย⁴⁸

3.4.1.2 ทฤษฎีความรับผิดตามหลักประกัน (Warranty) สัญญาว่าจะรับผิดหรือการรับประกันสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท

1) การประกันโดยชัดแจ้ง (Express Warranty)

เป็นการยืนยันข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคุณภาพของสินค้า แม้จะไม่ได้แสดงโดยชัดแจ้งว่า “จะรับผิด” หรือ “รับประกัน” แต่หากข้อความนั้นแสดงออกอยู่ในตัวโดยชัดแจ้ง ถ้าไม่ปฏิบัติตามนั้น จะยอมรับผิด ก็ถือเป็นการรับประกันโดยชัดแจ้งแล้ว ในปี ค.ศ. 1932 ศาลมลรัฐวอชิงตันได้วินิจฉัยตามหลักการรับประกันโดยชัดแจ้งไว้ในคดี Baxter V. Ford Motor CO., 2P. 2d 409 ว่า P ได้ซื้อรถยนต์ยี่ห้อฟอร์ด รุ่น A จากบริษัท St John Motor ซึ่งพ่อค้าปลีกของฟอร์ด (a Ford Dealer) โดยก่อนการขายบริษัทฟอร์ดได้โฆษณาทางแผ่นปลิว (brochures) ว่า ลักษณะของกระจกหน้ารถยนต์ฟอร์ดรุ่น A เป็นกระจกสามชั้นที่ไม่แตกละเอียด ทำขึ้นเพื่อไม่ให้กระจกปลิวหรือแตกภายใต้การอัดกระแทกที่แข็งแกร่งที่สุด แต่ปรากฏว่าขณะที่ผู้เสียหายขับรถยนต์คันนั้น ได้มีก้อนกรวดกระเด็นมาถูกกระจกหน้ารถยนต์คันนั้น ทำให้กระจกแตกละเอียด เป็นเหตุให้เศษกระจกถูกตาผู้เสียหายบอดทั้งสองข้าง ศาลวินิจฉัยโดยถือว่าบริษัทฟอร์ดได้รับประกันโดยชัดแจ้ง กระจกรถยนต์เป็นกระจกที่ไม่แตกละเอียด ผู้เสียหายจึงมีสิทธิที่จะกล่าวอ้างการประกันนั้นได้ เมื่อข้อผิดพลาดนั้นเป็นสิ่งที่ไม่สามารถเห็นประจักษ์และยิ่งกว่านั้น ผู้เสียหายยังสามารถเรียกค่าเสียหายจากบริษัทฟอร์ดได้ แม้ผู้เสียหายจะไม่ได้ซื้อจากบริษัทฟอร์ด แต่ซื้อรถยนต์จากพ่อค้าปลีกก็ตามการรับประกันโดยชัดแจ้งยังแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

(1) เต็มรูปแบบ (Full Warranty)

การประกันเต็มรูปแบบหมายถึง การรับประกันแบบเต็มรูปหรือการรับประกันทุกกรณีโดยไม่มีเงื่อนไขผู้ให้การรับประกันต้องรับผิดชอบ อาจเปลี่ยนสินค้าให้ใหม่หรือซ่อมให้อยู่ในสภาพเดิมแล้วแต่กรณีถ้าเป็นรถยนต์ใหม่ผู้รับประกันอาจเขียนระบุไว้ว่า “จะเปลี่ยนให้ใหม่” หรือซ่อมให้อยู่ในสภาพที่ดีก็ได้ผู้ซื้อไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ และผู้รับประกันควร

⁴⁸ กอบกุล จันทวโร. (2553). ระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกาและกฎหมายไทย. สืบค้นเมื่อ 27

จะระบุระยะเวลาที่กำหนดครอบคลุมไว้เท่าใดหรือระยะเวลานานเท่าใด เช่น กำหนดระยะเวลา 90 วัน หรือ 3,000 ไมล์ แล้วแต่อย่างไรครบกำหนดก่อนกัน

(2) การรับประกันแบบมีข้อจำกัด (Limited Warranty)

การรับประกันแบบมีข้อจำกัดจะมีการระบุขอบเขตของการรับประกันไว้ว่าเรื่องใดและกรณีใดบ้างเช่น รับประกันเรื่องเครื่องยนต์หรือระบบเกียร์หรืออาจจะระบุว่าหากการซ่อมทุกครั้งผู้รับประกันไม่คิดค่าแรง แต่ผู้ซื้อต้องจ่ายค่าชิ้นส่วนอะไหล่ดังนี้เป็นต้น แต่ในส่วนของเงื่อนไขใดๆ ที่ไม่ได้ระบุไว้ในประกันการรับประกันแบบมีเงื่อนไขนี้ทางผู้ซื้ออาจใช้สิทธิได้ภายในระยะเวลา 90 วันนับแต่วันซื้อสินค้าไปแล้ว

2) การรับประกันโดยปริยาย (Implied Warranty)

การรับประกันโดยปริยายหมายความว่ามีความหมายรับรองและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่ผู้ขายว่า ได้รับรองหรือรับประกันไว้เช่นนั้นแม้ว่าตามความเป็นจริงแล้วผู้ขายอาจไม่ได้สัญญาหรือให้คำรับรองไว้เลยก็ตาม คำรับรองเช่นนี้อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “การรับประกันโดยอำนาจแห่งกฎหมาย” ก็ได้ เช่น สัญญาการซื้อขायรถยนต์ใหม่เป็นต้น ถ้าเกิดปัญหาภายหลังจากการขายว่ารถยนต์คันนั้นไม่สามารถใช้งานได้ตามที่ผู้ขายก็ยังคงมีความรับผิดชอบอยู่โดยถือเสมือนว่าผู้ขายนั้นได้ขายรถยนต์ใหม่นั้นไปโดยที่ให้คำรับรองหรือการรับประกันโดยปริยายแก่ผู้ซื้อรถยนต์ใหม่นั้นได้ตามปกติวิสัย ทั้งนี้ ไม่ว่าผู้ขายจะรับรู้หรือไม่ก็ตาม⁴⁹

การรับประกันโดยปริยาย เป็นการรับประกันที่รับรองและกำหนดขึ้นโดยกฎหมาย และมีควบคู่ไปกับการ โอนกรรมสิทธิ์ในสินค้า เว้นแต่จะถูกยกเลิกหรือจำกัดไว้อย่างชัดเจน โดยข้อสัญญาอาจแบ่งได้เป็น

(1) การรับประกันโดยปริยายเกี่ยวกับการใช้สอยสินค้าสมประโยชน์ตามวิสัยของการใช้โดยทั่วไป (Implied Warranty of Merchantability) เป็นการรับประกันโดยปริยายว่าสินค้านั้นมีความเหมาะสมแก่การใช้หรือการบริโภคตามที่ควรเป็น เช่น รับประกันโดยปริยายว่าอาหารเหมาะสมแก่การบริโภค

(2) การรับประกันโดยปริยายเกี่ยวกับการใช้สอยสินค้าสมประโยชน์หรือความมุ่งหมายโดยเฉพาะ (Implied Warranty of fitness for a particular purpose) ใช้ในกรณีผู้ขายรู้หรือควรรู้ว่า ผู้ซื้อสินค้ามีความมุ่งหมายในการใช้สินค้าที่จะซื้อนั้นเป็นการเฉพาะ โดยเชื่อในความเชี่ยวชาญหรือความชำนาญของผู้ขายสินค้านั้น หลักการรับประกันโดยปริยายนี้ ก่อนหน้านี้ศาลยินยอมให้เฉพาะคู่สัญญากับผู้ขายโดยตรงเท่านั้นที่จะสามารถฟ้องคดีได้ ต่อมาในปี ค.ศ. 1960 ศาลได้ยกเลิกหลักความสัมพันธ์ทางสัญญา ซึ่งยึดถือกันมาโดยสิ้นเชิง โดยถือว่าการรับประกันโดย

⁴⁹ ฐนยศ ศิรินารถ. เล่มเดิม. หน้า 33-47

ปรีขายได้ขยายไปถึงผู้บริโภคคนสุดท้ายที่คาดว่าจะใช้หรือบริโภคสินค้านั้นด้วย โดยถือว่าการรับประกันโดยปรีขายได้ขยายไปถึงผู้บริโภคคนสุดท้ายที่คาดเห็นว่า จะใช้หรือบริโภคสินค้านั้นด้วย โดย ศาลของมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ (New Jersey) ได้วางหลักไว้ในคดี Henningsen V. Bloomfield Motor, Inc. 161 A 2 d 69 (N.J. 1960) ว่าจำเลยผลิตรถยนต์ซึ่งมีความชำรุดบกพร่องที่ระบบพวงมาลัย สามี่ของโจทก์ซื้อรถยนต์ของบริษัทจำเลยมาจากพ่อค้าขายปลีกของจำเลย แล้วมอบให้โจทก์เป็นของขวัญ ขณะที่โจทก์ขับรถคันดังกล่าว รถเกิดพลิกคว่ำเพราะความบกพร่องของระบบพวงมาลัย รถโจทก์ได้รับความเสียหายและโจทก์บาดเจ็บ ศาลวินิจฉัยให้โจทก์ฟ้องคดีสำหรับการผิดคำรับประกันโดยปรีขายว่าสินค้าเหมาะสมสำหรับการใช้โดยทั่วไป ต่อผู้ผลิตผู้ขายได้ แม้ไม่มีความสัมพันธ์ตามสัญญาเพราะถือว่าเป็นบุคคลที่คาดหมายได้ว่าจะเป็นผู้ใช้สินค้านั้น

คดีนี้ดังกล่าวมลรัฐต่างๆ ได้ยึดถือและรับรองใช้กับคดีที่เกิดภายในมลรัฐของตนและยังได้มีการบัญญัติรับรองไว้ใน Uniform Commercial Code มาตรา 2-318 ด้วยว่า ถ้าผู้ซื้อคนสุดท้ายได้รับประโยชน์หรือความคุ้มครองตามหลัก Warranty ก็ให้ความคุ้มครองมีผลไปถึงสมาชิกในครอบครัวและแขกผู้มาเยือนด้วยถ้าคาดหมายได้ตามสมควรว่าบุคคลเช่นนั้น อาจใช้หรือบริโภคสินค้า และได้รับความเสียหายจากการฝ่าฝืนการรับประกันนั้น⁵⁰

3.4.1.3 ทฤษฎีความรับผิดชอบเด็ดขาด (Strict Liability Theory)

เป็นทฤษฎีใหม่ที่เกิดจากการกระตุ้น โดยบทความและข้อเขียนทางกฎหมายที่สนับสนุนให้ศาลนำเอาหลักความรับผิดชอบเด็ดขาด (Strict Liability) ในทางละเมิดมาใช้กับคดีความเสียหายอันเกิดจากสินค้าชำรุดบกพร่องที่เกิดขึ้นอย่างมากมาย จนวงการกฎหมายในสหรัฐตื่นตัวและยอมรับหลักดังกล่าว โดยมีเหตุผลหลายประการ คือ

- 1) การพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ผลิต เป็นการยากที่จะพิสูจน์ได้
- 2) หลักการผลัการะการพิสูจน์ตามหลัก Res Ipsa Loquitur ไม่สามารถใช้ได้ในทุกกรณี
- 3) หลัก Strict Liability จะเป็นสิ่งจูงใจให้เกิดความปลอดภัยเกี่ยวกับสินค้าเพิ่มขึ้น
- 4) ผู้ผลิตอยู่ในฐานะที่ป้องกันอันตรายหรือรับประกันหรือกระจายความเสี่ยงภัยได้ดีที่สุด
- 5) การที่ผู้ผลิตนำสินค้าของตนออกขายในท้องตลาด ย่อมเป็นที่ไว้ใจแก่ผู้บริโภคถึงความปลอดภัยของสินค้านั้น เมื่อเกิดความเสียหายผู้ผลิตต้องรับผิดชอบ

⁵⁰ สมชาย อติกรจุฑาศิริ. (2542). เล่มเดิม หน้า 16.

ตามทฤษฎีนี้ โจทก์ไม่ต้องพิสูจน์เกี่ยวกับความประมาทเลินเล่อของจำเลยและไม่
ต้องคำนึงว่าโจทก์จำเลยมีความสัมพันธ์ตามสัญญากันหรือไม่ ดังคดีที่ศาลสูง แคลิฟอร์เนีย
(California) ได้วินิจฉัยไว้ในคดี Greenman V. Yuba Power Products Inc. (Cal. 1963) ที่ภริยาโจทก์
ได้ซื้อเครื่องมือช่างไม้ เป็นของขวัญให้โจทก์ไว้ทำงานบ้าน ต่อมา ขณะที่โจทก์กำลังใช้เครื่องมือนี้
ใส่ไม้ให้เป็นแผ่นปรากฏว่าไม้ได้ปลิวจากเครื่องมากระแทกหน้าผากโจทก์ได้รับบาดเจ็บ ศาลสูงได้
ตัดสินว่า เมื่อสินค้าที่ทำออกจำหน่ายโดยรู้ว่าจะนำไปใช้โดยไม่มีการตรวจสอบก่อนนั้น พิสูจน์ได้
ว่ามีความชำรุดบกพร่อง ก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลได้ ความรับผิดชอบดังกล่าว จึงไม่อยู่ในบังคับ
กฎเกณฑ์ กฎหมายทางสัญญา แต่เป็นความรับผิดชอบที่อยู่ภายใต้กฎหมายความรับผิดเด็ดขาดในทาง
ละเมิด

จากคดี Greenman ในปี ค.ศ. 1965 สถาบันกฎหมายของสหรัฐอเมริกา (American
Law Institute) ได้บัญญัติรับรองหลักความรับผิดเด็ดขาดไว้ใน The Restatement (Second) of Torts
ในมาตรา 420 A

The Restatement (Second) of Torts มาตรา 420 A บัญญัติให้ผู้จำหน่ายรับผิด
เด็ดขาดต่อผู้ใช้หรือผู้บริโภค ดังนี้

“(1) บุคคลผู้ซึ่งขายสินค้าใดๆ ที่มีสภาพชำรุดบกพร่องเป็นอันตรายที่ไม่สมควร
ต่อผู้บริโภคหรือต่อทรัพย์สินของเขา จะต้องรับผิดในความเสียหายนั้นที่เกิดต่อผู้ใช้หรือผู้บริโภค
คนสุดท้าย ซึ่งทรัพย์สินของเขาถ้า

(a) ผู้ขายเป็นผู้ประกอบธุรกิจขายสินค้าเช่นนั้น และ

(b) สินค้าได้ไปถึงผู้ใช้และผู้บริโภคตามที่ตั้งใจ โดยปราศจากการเปลี่ยนแปลง
ในสาระสำคัญในสภาพของสินค้าที่ขาย

(2) หลักดังกล่าวใน (1) ยังคงมีผลบังคับได้แม้ว่า

(a) ผู้ขายจะได้ใช้ความระมัดระวังเท่าที่เป็นไปได้ในการเตรียมและ
การขายสินค้าของตน และ

(b) ผู้ใช้หรือผู้บริโภคไม่ได้ซื้อสินค้าจากผู้ขายหรือมีความสัมพันธ์ตาม
สัญญาใดๆ กับผู้ขายก็ตาม”

หลักความรับผิดเด็ดขาด ได้ช่วยแก้ปัญหาการบังคับตามหลักกฎหมายสัญญา
และหลักกฎหมายละเมิด โดยประมาทเลินเล่อเพราะ

(1) หลักความรับผิดใดๆ ในทางสัญญา การให้คำบอกกล่าวเกี่ยวกับการผิดคำ
รับประกัน ย่อมไม่มีผลกระทบต่อความรับผิดเด็ดขาด

(2) โจทก์ไม่ต้องมีภาระการพิสูจน์ในความประมาทเล็กน้อย เกี่ยวกับขั้นตอนการผลิตและจำหน่ายของจำเลย

(3) การบังคับใช้ของศาลมีแนวโน้มปฏิเสธการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของผู้ผลิตและผู้จำหน่าย เพราะถือว่าข้อยกเว้นหรือข้อจำกัดความรับผิดนั้น เป็นรูปแบบในทางสัญญาที่สร้างขึ้น เพื่อให้ผู้ประกอบการหลุดพ้นความรับผิดในทางสัญญาเท่านั้น⁵¹

3.4.2 แนวคิดการคุ้มครองผู้บริโภคที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา

แนวความคิดในการคุ้มครองผู้บริโภคที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกามีจุดเริ่มต้นจากการปลดปล่อยตนเองจากการขึ้นตรงต่อประเทศอังกฤษ หรืออาณานิคมของประเทศอังกฤษ เมื่อได้ประกาศเอกราชและมีการรวมมลรัฐต่างๆ เป็นประเทศสหรัฐอเมริกาแล้ว แนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนจึงแตกต่างจากระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยในยุโรป ประชาชนในประเทศสหรัฐอเมริกา มีการตื่นตัวในเรื่องสิทธิของตนเองเป็นอย่างมากและมีมากกว่าประชาชนในประเทศอื่นและได้รับความสนใจจากประชาชนอเมริกาเป็นอย่างมาก เนื่องจากได้รับการพัฒนาจากความคิดและนิสัย อันเป็นเอกลักษณ์ของคนอเมริกันในเรื่องสิทธิ เสรีภาพที่เกิดขึ้นมาช้านาน การรักษาสิทธิของตนเอง ดังนั้น เมื่อประชาชนมีความตื่นตัวเพื่อรักษาผลประโยชน์ในเรื่องสิทธิเสรีภาพของตนเอง จึงเป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจเป็นพิเศษและนำไปสู่การรวมตัวเป็นกลุ่มพลังและพัฒนาจนเป็นองค์กรอิสระในการคุ้มครองผู้บริโภคที่มีบทบาทสำคัญและโดดเด่นเกิดขึ้นได้โดยไม่ยาก ทั้งยังเป็นที่ยินยอมแพร่หลายตามชนิดและประเภทของผู้บริโภคทำให้องค์กรของภาคีรัฐบาล ซึ่งเป็นผู้บริหารประเทศที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนต้องเคลื่อนไหวให้ความคุ้มครองผู้บริโภคไปด้วยเช่นกัน องค์กรของภาครัฐให้ความสนใจต่อความต้องการของประชาชนพยายามหาแนวทางพัฒนากฎหมาย ข้อบังคับต่างๆ ให้เป็นประโยชน์ในการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อให้ประชาชนได้รับความเป็นธรรมจากผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ในขณะที่เดียวกันองค์กรภาครัฐและตามความต้องการของผู้บริโภคในเรื่องการผลิตสินค้ามาตรฐาน มีคุณภาพเหมาะสมกับราคา ไม่เอาเปรียบผู้บริโภคมากเกินไป ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้บริโภคมากขึ้น เห็นได้ว่า บทบาทขององค์กรภาครัฐ บทบาทขององค์กรผู้ประกอบการ และบทบาทขององค์กรผู้บริโภค มีส่วนในการพัฒนาการคุ้มครองผู้บริโภคให้มีประสิทธิภาพและพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน⁵²

⁵¹ สมชาย อติกรจุฑาศิริ. เล่มเดิม. หน้า 26-28

⁵² ปณิธาน ช่อผูก. (2549). อำนาจของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ศึกษากรณีการดำเนินคดีแทนผู้บริโภค. หน้า 19.

3.4.3 องค์กรคุ้มครองผู้บริโภคในสหรัฐอเมริกา

สำหรับองค์กรที่ให้ความคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสหรัฐอเมริกาแบ่งเขตการปกครองเป็นมลรัฐต่างๆ จำนวน 50 มลรัฐ (States) แต่ละมลรัฐก็มีขนาดกว้างใหญ่เท่าๆ กับบางประเทศ ระบบการปกครองเป็นแบบสหพันธรัฐ (United States) รัฐบาลกลางที่เรียกว่า รัฐบาลสหพันธรัฐ (Federal) มีประธานาธิบดีเป็นประมุขของประเทศ มาจากการเลือกตั้งของประชาชนทั่วประเทศ บทบัญญัติกฎหมายที่รัฐบาลบัญญัติออกมาใช้บังคับจึงเป็นลักษณะที่ให้ความสนใจปกป้องสิทธิของประชาชน การคุ้มครองผู้บริโภคถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งจากการศึกษาพบว่าหน่วยงานของภาครัฐบาลมีองค์กรสำคัญๆ ทั้งในระดับมลรัฐ (States) มีหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลคุ้มครองผู้บริโภคกระจายอยู่ทั่วประเทศ ประชาชนสามารถติดต่อได้สะดวก กฎหมายที่บัญญัติออกมาโดยรัฐบาลกลางผ่านไปยังรัฐบาลมลรัฐ (States) แต่ละมลรัฐก็ออกกฎหมายสอดคล้องกัน มีรายละเอียดชัดเจนให้เหมาะสมกับมลรัฐของตน ทำให้การใช้กฎหมายบังเกิดผลดียิ่งขึ้น เป็นประโยชน์แก่ประชาชน โดยส่วนรวม องค์กรอิสระภาคเอกชนมีบทบาทสำคัญมากในการคุ้มครองผู้บริโภคเพราะองค์กรของรัฐบาลไม่อาจให้ความคุ้มครองได้อย่างเต็มที่ ทั้งมีผลงานโดดเด่นเป็นที่ยอมรับของภาครัฐบาลด้วยแต่อย่างไร เพราะเหตุที่ประเทศสหรัฐอเมริกามีจำนวนประชากรเป็นจำนวนมาก มีพื้นที่อาณาเขตกว้างขวางใหญ่โตโดยเทียบเท่ากับทวีป แม้ในแต่ละมลรัฐเองก็ยังมีพื้นที่อาณาเขตกว้างขวางเช่นกัน กลุ่มองค์กรอิสระของประชาชนจึงเป็นกลุ่มที่มีพลังกระจายอยู่ทั่วไปในมลรัฐและทุกมลรัฐจนเป็นรูปของสหพันธ์ (Union)

ประเทศสหรัฐอเมริกามีหน่วยงานดูแลรับผิดชอบการคุ้มครองผู้บริโภคเรียกว่า “Federal Office of Consumer Affairs” องค์กรกลางคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งทำการรวบรวมคำร้องเรียนจากผู้บริโภค (Complaints) ที่ได้รับความเดือดร้อนจากการบริโภคทั่วไปพบว่า จากสถิติของปัญหาผู้ร้องเรียนจากลำดับสูงสุดเป็นจำนวน 20 ประเภท (The Top 20 Consumer Complaints) มีดังนี้

- 1) รถยนต์
- 2) การส่งของทางไปรษณีย์
- 3) การประกอบธุรกิจ
- 4) เครื่องใช้ไฟฟ้า
- 5) สินเชื่อ
- 6) ที่อยู่อาศัย
- 7) อาหาร
- 8) ประกันภัย
- 9) โฆษณาชวนเชื่อ

- 10) การเดินทาง
- 11) นิตยสาร
- 12) โทรทัศน์วิทยุ
- 13) ราคาหรือฉลาก
- 14) ยางรถยนต์
- 15) เฟอร์นิเจอร์
- 16) อุปกรณ์เครื่องใช้
- 17) รถยนต์ที่ใช้เป็นที่พักอาศัย
- 18) เวชกรรม
- 19) เครื่องใช้ภายในบ้าน
- 20) การซ่อมแซมบ้าน

จะเห็นได้ว่าการร้องเรียนของผู้บริโภคเรื่องเรียกเรื่อง “รถยนต์” เป็นอันดับหนึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาในเรื่องรถยนต์ผู้บริโภคประสบปัญหามากกว่าปัญหาอื่นๆ⁵³

3.4.3.1 องค์กรของภาครัฐ

องค์กรของภาครัฐที่มีบทบาทในการคุ้มครองผู้บริโภคสามารถแยกอธิบายได้ 2 ระดับ ดังนี้

1) องค์กรของภาครัฐระดับสหพันธรัฐ

เป็นหน่วยงานกลางของรัฐบาลระดับสหพันธรัฐ (Federal) ที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายครอบคลุมได้ทั่วประเทศ เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบคลุมเกี่ยวข้องกับเรื่องรถยนต์ใช้แล้วด้วย

สำนักงานคณะกรรมการค้าของสหรัฐอเมริกา (The Federal Trade Commission) โดยมีชื่อย่อเป็นทางการว่า “FTC” หรือบางแห่งเรียกว่า “Commission” (คณะกรรมการ) ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งขององค์การคุ้มครองสวัสดิภาพผู้บริโภคของสหรัฐอเมริกา (The Federal Office of Consumer Affairs) เป็นองค์กรที่มีหน้าที่หลักในการคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศทางด้านนโยบายและประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย ตลอดจนให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับด้านสิทธิต่างๆ ของประชาชนที่เกี่ยวกับด้านบริโภค

“สำนักงานคณะกรรมการการค้าของสหรัฐอเมริกา” The Federal Trade Commission มีสถานะเป็นหน่วยบริหารงานหน่วยหนึ่ง ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติที่เรียกว่า

⁵³ วิชัช จิระแพทย์. (2552, 21 กันยายน). กระบวนการยุติธรรมกับการคุ้มครองผู้บริโภค. สืบค้นเมื่อ 27 พฤษภาคม 2554, จาก <http://www.Ubon-ju.ago.go.th>

พระราชบัญญัติควบคุมดูแลการค้า “The Federal Trade Commission Act of 1914” มีหน้าที่หลักสำคัญ คือ ค้ำครองผู้บริโภค ป้องกันปราบปรามมิให้เกิดการเอาเปรียบผู้บริโภค สมัยแรกที่ตั้งขึ้นมาไม่ได้ทำอะไรเลย ด้วยคำวิพากษ์วิจารณ์ที่รุนแรงดังกล่าว ทำให้เกิดมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยพิจารณากันในรัฐสภา (Congress) หลายครั้งเพื่อให้มีบทบาทในการออกข้อบังคับและปรับปรุงบทบาทหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพ ปัจจุบันหน่วยงาน FTC. มีผลงานโดดเด่นเป็นที่ยอมรับของรัฐต่างๆ หน่วยงาน FTC. มีหน่วยงานต่างๆ มีหน้าที่อย่างกว้างขวาง มีสำนักงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคกระจายอยู่ทั่วไป เป็นต้น

2) องค์กรของภาครัฐระดับมลรัฐ

ประเทศสหรัฐอเมริกาประกอบด้วยมลรัฐต่างๆ จำนวน 50 มลรัฐ (States) แต่ละมลรัฐมีรัฐบาลของตนเอง ตำแหน่งผู้ว่าการมลรัฐ (Governor) เป็นตำแหน่งสูงสุดมาจากการเลือกตั้งแต่ละมลรัฐมีอำนาจในการบริหารตนเอง มีอำนาจในการออกระเบียบกฎหมายประจำมลรัฐของตนเองได้เรียกว่ามีอำนาจในการปกครองตนเอง อาทิ The Local Consumer Protection หรือ สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภคส่วนท้องถิ่นนั่นเอง นอกจากนั้นแต่ละมลรัฐสามารถออกกฎหมายใช้บังคับภายในรัฐของตนได้ด้วย ตัวอย่างเช่น ในมลรัฐนิวยอร์ก (New York) ได้ออกกฎหมายที่ใช้บังคับเกี่ยวกับรถยนต์ภายในรัฐของตน เรียกว่า “New York Lemon Law” เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อใช้คุ้มครองผู้บริโภค กำหนดรายละเอียดมากกว่าตัวพระราชบัญญัติ (Acts) กฎหมายของสหพันธรัฐ (Federal)

Lemon Law⁵⁴ เป็นกฎหมายที่ออกขึ้นมาใช้ในมลรัฐ โดยยึดเนื้อหาของพระราชบัญญัติ (Acts) หรือกฎหมายของรัฐบาลกลาง (Federal) ตราขึ้นเกี่ยวกับรถยนต์โดยเฉพาะ กำหนดรายละเอียดเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค ให้ผู้ขาย ผู้ประกอบธุรกิจ (Dealers) ปฏิบัติตาม มีรายละเอียดมากกว่ากฎหมายของรัฐบาลกลาง เช่น มลรัฐนิวยอร์ก (New York) จะใช้ชื่อว่า “New York Lemon Law” เป็นต้น หน่วยงานของมลรัฐมีอยู่ทั่วไปทั่วทั้งมลรัฐจนถึงท้องถิ่นชุมชน เพื่อให้บริการคุ้มครองผู้บริโภคอย่างทั่วถึง และมีประสิทธิภาพ

3.4.3.2 องค์กรอิสระภาคเอกชน

การรวมกลุ่มกันของประชาชนผู้บริโภคในอเมริกา เป็นที่นิยมพอๆ กับความสนใจทางด้านการเมืองการปกครอง พื้นฐานความเข้าใจในเรื่องสิทธิ หน้าที่ ของตนเองนำไปสู่การคุ้มครองสิทธิของประชาชน การรวมตัวกันเพื่อปกป้องรักษาสิทธิของตนเองนำไปสู่การเรียกร้องให้

⁵⁴ Lemon Check. (2010) New York Lemon Law. (n.l). Retrieved September 27, 2010, from

รัฐให้ความสนใจในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนผู้บริโภค ไม่ให้เกิดปัญหาความเดือดร้อน ความไม่เป็นธรรม หรือถ้าจะมีเกิดขึ้นก็ให้น้อยลง

องค์กรอิสระคุ้มครองผู้บริโภคในสหรัฐอเมริกาเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก องค์กรเหล่านี้มีรายได้มาจากหลายทางด้วยกัน อาทิ จากค่าสมัครเป็นสมาชิก ค่าบำรุง เงินบริจาค เงินอุดหนุนรายได้ภาครัฐ ตลอดจนมูลนิธิเพื่อสาธารณประโยชน์และด้านอื่นๆ เป็นต้น

นอกจากนั้น องค์กรภาคเอกชนที่ผู้ประกอบการเองก็ยังให้ความสำคัญกับผู้บริโภค และให้ความสนใจกับความต้องการของผู้บริโภคอย่างมาก มีการจัดตั้งองค์กรภาคธุรกิจทั่วประเทศ ยังมีหน้าที่ศึกษาปัญหาความต้องการของผู้บริโภคไม่ได้รับความเดือดร้อน จนเป็นเหตุไปสู่ผลกระทบต่อด้านการประกอบธุรกิจอีกด้วย⁵⁵

โดยสรุปจะเห็นได้ว่า กลุ่มองค์กรอิสระเป็นที่นิยมแพร่หลายในสหรัฐอเมริกา ทั่วไปทุกรัฐทั่วประเทศ กลุ่มองค์กรอิสระเหล่านี้ล้วนมีบทบาทโดดเด่นเป็นองค์กรที่มีความสามารถเป็นที่พึ่งพาของผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี⁵⁶

3.4.4 ระบบการคุ้มครองผู้บริโภคประเทศสหรัฐอเมริกา ระบบการคุ้มครองของประเทศสหรัฐอเมริกา มีระบบ ดังนี้

3.4.4.1 รัฐทำหน้าที่เป็นหลักในการคุ้มครองผู้บริโภคในระดับประเทศหรือระดับรัฐบาลกลางโดยใช้กฎหมายมหาชนที่มีโทษทางอาญาเป็นบทบังคับแต่บทบาทของรัฐบาลกลางในประเทศสหรัฐอเมริกามีมากกว่ารัฐบาลกลางแห่งมลรัฐ เพราะปัญหาผู้บริโภคเกิดขึ้นทั่วประเทศแทบเท่าที่มีการทำธุรกิจสินค้าและบริการทั่วไป

3.4.4.2 องค์กรกำหนดนโยบายค่าการคุ้มครองผู้บริโภคระดับประเทศหรือระดับรัฐบาลกลางรวมอยู่ที่เดียว คือ คณะกรรมการการค้าตามกฎหมายที่กำกับดูแลการกระทำทางการค้าและการแข่งขันที่เป็นธรรมคณะกรรมการการค้า FTC อยู่ภายใต้ฝ่ายบริหารคือถูกแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีและรับรองโดยสภาสูง องค์กรประกอบของกรมการปกครองเมืองและระบบพรรคการเมืองของประเทศเข้มแข็ง จึงเท่ากับว่าตัวแทนภาคประชาชนเป็นผู้กำหนดนโยบาย โดยแท้จริง การคุ้มครองผู้บริโภคเป็นเรื่องเดียวกับการรักษาภาวะตลาดที่มีการแข่งขันที่เป็นธรรม

3.4.4.3 ภาคประชาชนมีความเข้มแข็งและรวมตัวกันได้เป็นอย่างดี มีบทบาทในการผลักดันกฎหมาย เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคภาคธุรกิจมีนโยบาย เพื่อผู้บริโภคเพราะต้องรักษาส่วนแบ่งในตลาด

⁵⁵ สุขุม สุภนิติช ก เล่มเดิม. หน้า 41.

⁵⁶ สุขุม สุภนิติช ก (2544). องค์กรเอกชนเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค. สืบค้นเมื่อ 28 พฤษภาคม 2554, จาก

3.4.5 เหตุผลที่ช่วยให้การคุ้มครองผู้บริโภคสัมฤทธิ์ผล

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970 เป็นต้นมา ถือได้ว่าเป็นยุคแห่งการคุ้มครองผู้บริโภค (The Age of Consumer Protection) ประเทศทั้งหลายโดยทั่วไปมีความตื่นตัวให้ความสนใจในเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นส่วนใหญ่ มีการออกระเบียบข้อกำหนดเพื่อการคุ้มครองสิทธิประชาชนมากยิ่งขึ้น สหรัฐอเมริกาถือเป็นประเทศที่ให้ความใส่ใจอย่างเด่นชัดในเรื่องนี้ รัฐบาลทุกระดับได้ให้ความสนใจดูแลการผลิตสินค้าจากโรงงาน และผู้ดำเนินการค้าทั้งหลายทั้งในเรื่องคุณภาพและราคาให้เป็นไปโดยยุติธรรม ให้คุ้มค่าเงินที่ผู้บริโภคได้จ่ายใช้สอยและเกิดประโยชน์สูงสุด ส่งเสริมให้เกิดการผลิต การแข่งขันโดยเสรี มีการเผยแพร่ความรู้ให้แก่ประชาชน ให้มีความฉลาดรอบรู้ในเรื่องการบริโภค สิทธิหน้าที่ ตลอดจนบทบัญญัติกฎหมายที่จะเป็นไปประโยชน์แก่ผู้บริโภค เช่น ในบางมลรัฐ ได้ออกระเบียบให้สิทธิแก่ผู้บริโภคที่ได้ซื้อสินค้าไปจากผู้ขายแล้ว หากผู้ซื้อไม่พอใจก็ให้สิทธิในการนำสินค้ามาคืนได้ภายในกำหนดเวลา เช่น 3 วัน เป็นต้น จะเห็นได้ว่ารัฐบาลในทุกระดับของประเทศสหรัฐอเมริกาทั้งในระดับสหพันธรัฐ มลรัฐ และท้องถิ่น มีความตื่นตัวเรื่องสิทธิของประชาชนผู้บริโภคเป็นอย่างยิ่งจวบจนปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การคุ้มครองผู้บริโภคในระดับสากล ต้องอาศัยปัจจัยหรือการมีส่วนร่วมของบุคคลสามฝ่าย ได้แก่ รัฐ ผู้ประกอบธุรกิจและผู้บริโภค⁵⁷

3.4.6 กฎหมายการคุ้มครองผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ประเทศสหรัฐอเมริกา

3.4.6.1 มลรัฐแคลิฟอร์เนีย (California)

กฎหมายเลมอน (Lemon Law) เป็นกฎหมายเพื่อคุ้มครองมิให้ผู้บริโภคต้องถูกผูกมัดอยู่กับรถยนต์ใหม่ที่มีข้อบกพร่อง โดยบังคับให้ผู้ผลิต ต้องดำเนินการซ่อมแซมรถยนต์ที่มีข้อบกพร่อง ให้เป็นไปตามพันธกรณีของการรับประกัน ที่ผู้ผลิตรถยนต์ได้เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร "written warranty" และนอกจากนี้ในกรณีที่รถยนต์มีข้อบกพร่อง และผู้ผลิตได้มีความพยายามในการซ่อมแซมตามความเหมาะสมแล้ว ยังไม่สามารถแก้ไขข้อบกพร่องได้ กฎหมายนี้กำหนดให้ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเปลี่ยนรถยนต์คันใหม่ให้กับผู้บริโภค โดยอาจซื้อรถยนต์คันดังกล่าว คืนจากผู้บริโภค โดยหักค่าเสื่อมราคาที่เหมาะสมกับระยะเวลาที่รถยนต์คันดังกล่าวได้มีการใช้งานไปแล้วก็ได้

กฎหมายฉบับนี้⁵⁸ ยังได้ระบุถึงคำว่า "ความพยายามในการซ่อมแซมตามความเหมาะสม" ซึ่งหมายถึงได้พยายามแก้ปัญหาใดปัญหาใดโดยรถยนต์คันดังกล่าวจะต้องส่งมอบไม่เกิน 18 เดือน และใช้งานไม่เกิน 18,000 ไมล์ และข้อบกพร่องดังกล่าว จะต้องครอบคลุมภายใต้ warranty และเป็นข้อบกพร่องที่ส่งผลกระทบต่ออย่างชัดเจน ในการใช้งานหรือมูลค่าของรถยนต์คันนั้นๆ ในกรณีที่

⁵⁷ สุขุม ศุภนิศย์ ก หน้าเดิม.

⁵⁸ California Civil Code, Section 1793. 22.

มีความพยายามในการซ่อมแซมตามความเหมาะสม ไม่สามารถแก้ไขข้อบกพร่องได้ ผู้บริโภคสามารถดำเนินการตามขั้นตอน ได้ ดังนี้

1) ศึกษาพันธกรณีด้านการรับประกันโดยละเอียด เพื่อให้ทราบถึงข้อตกลงระหว่างผู้ผลิตและผู้ซื้อ ขั้นตอนในการแจ้งบริษัท และขั้นตอนการตั้งคณะกรรมการไกล่เกลี่ย (Arbitration) เพื่อให้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามข้อตกลง

2) เจรจาเพื่อหาข้อยุติกับผู้จัดจำหน่าย หรือบริษัทผู้ผลิตโดยตรง

3) หากไม่สามารถเจรจาได้เป็นที่พึงพอใจ และผู้บริโภคพิจารณาเห็นว่าเข้าข่ายกรณีของกฎหมายเลมอน (Lemon Law) แล้วก็สามารถยื่นเรื่องเพื่อขอให้มีการไกล่เกลี่ยได้ (ผู้ผลิตจะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการไกล่เกลี่ย) การไกล่เกลี่ยนี้จะพิจารณาจากหลักฐานพันธกรณีของบริษัทในการรับประกัน หลักฐานการซ่อมแซม ความสูญเสียจากการไม่ได้ใช้รถยนต์ ฯลฯ ทั้งนี้ การไกล่เกลี่ยจะต้องเสร็จสิ้นภายใน 40 วัน ผลการตัดสินของกรรมการไกล่เกลี่ย หากตัดสินว่ารถยนต์คันดังกล่าวมีข้อบกพร่องจริง ผู้ผลิตจะต้องเปลี่ยนรถยนต์คันใหม่ให้กับผู้บริโภค หรือซื้อรถยนต์คันดังกล่าวคืนจากผู้บริโภค โดยหักค่าเสื่อมราคาที่เหมาะสมกับระยะเวลาที่รถยนต์คันดังกล่าวได้มีการใช้งานไปแล้ว

4) หากการตัดสินของกรรมการไกล่เกลี่ยเห็นว่าไม่มีมูล หากผู้บริโภคไม่ยอมรับก็ยังสามารถยื่นฟ้องในชั้นศาลต่อไปได้⁵⁹

3.4.6.2 มลรัฐฟลอริดา (Florida)

กฎหมายเลมอน (Lemon Law) ของมลรัฐฟลอริดา (Florida)⁶⁰ ได้กำหนดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่โดยมีการกำหนดไว้ในปี ค.ศ. 1988 สถานิติบัญญัติได้มีการแก้ไขกฎหมายเลมอน (Lemon Law) ให้ผู้ผลิตรถยนต์ต้องรับผิดชอบในเรื่องดังกล่าวหากรถยนต์ใหม่มีปัญหาต้องเปลี่ยนรถคันใหม่ให้กับผู้บริโภค ในกรณีที่รถยนต์คันดังกล่าวมีปัญหา หากผู้ผลิตหรือตัวแทนในการจำหน่ายไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขในการรับประกัน โดยการซ่อมหรือหลังจากมีการพยายามซ่อมแซมแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งเป็นจำนวน 40 วัน ผู้ผลิตหรือตัวแทนจำหน่าย ได้พยายามแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งเป็นจำนวน 3 ครั้ง และในครั้งที่ 4 ก่อนที่จะได้รับหนังสือแจ้งเตือนจากผู้บริโภค แต่ผู้ผลิตหรือตัวแทนจำหน่ายก็ยังไม่สามารถซ่อมรถยนต์คันดังกล่าวให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ดีได้ ผู้ผลิตหรือตัวแทนจำหน่ายจะต้องซื้อรถยนต์คันดังกล่าว

⁵⁹ สาวตรี สุขศรี. (2548). สิ่งที่คุณเดือนเพ็ญทูปไม่ใช่แค่รถ. สืบค้นเมื่อ 28 พฤษภาคม 2554, จาก

<http://www.lawamendment.go.th/topicpop.asp?cid=15&first=1&page=1&mailid=1>

⁶⁰ Florida Lemon Law Chapter 681 Motor Vehicle Sales Warranties Motor Vehicle Warranty Enforcement Act.

และชดใช้เงินให้กับผู้บริโภคตามจำนวนที่เหมาะสมและผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่มีสิทธิในการเลือกว่า ต้องการให้ชดใช้เป็นเงินหรือเปลี่ยนรถคันใหม่แต่ระยะเวลาในการซ่อมดังกล่าวไม่สามารถนำมาบังคับในกรณีที่เกิดสงคราม กระจาย ไฟไหม้ หรือภัยธรรมชาติ⁶¹

3.4.6.3 มลรัฐมอนทานา (Montana)

กฎหมายเลมอน (Lemon Law) มลรัฐมอนทานา (Montana) ได้กำหนดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่โดยมีการกำหนดครอบคลุมรถยนต์ที่จดทะเบียนในมลรัฐมอนทานา (Montana) แต่ไม่ครอบคลุมรถบ้านรถบรรทุกที่มีน้ำหนักกว่า 10,000 ปอนด์ ถ้าหากรถยนต์ใหม่คันดังกล่าวมีข้อบกพร่องผู้ผลิตหรือตัวแทนจำหน่ายต้องซ่อมแซมรถยนต์ให้กับผู้บริโภค แต่รถยนต์คันดังกล่าวจะต้องส่งมอบไม่เกิน 2 ปี และใช้งานไม่เกิน 18,000 ไมล์ แต่ถ้าผู้ผลิตหรือตัวแทนจำหน่ายได้พยายามแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งเป็นจำนวน 4 ครั้ง ภายใน 30 วันทำการ แต่ผู้ผลิตหรือตัวแทนจำหน่ายก็ยังไม่สามารถซ่อมรถยนต์คันดังกล่าวให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ดีได้ ผู้ผลิตหรือตัวแทนจำหน่าย จะต้องซื้อรถยนต์คันดังกล่าว และชดใช้เงินให้กับผู้บริโภคตามจำนวนที่เหมาะสม และผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่มีสิทธิในการเลือกว่าต้องการให้ชดใช้เป็นเงิน⁶²

3.5 ประเทศญี่ปุ่น

ปัจจุบันประเทศญี่ปุ่น ถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีการแข่งขันกันทั้งในเชิงธุรกิจรวมถึงการผลิตสินค้าที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เป็นเหตุให้ผู้บริโภคได้รับข้อมูลรายละเอียดจากสินค้าไม่ครบถ้วนหรือเพียงพอ ผู้บริโภคต้องรับความเสี่ยงภัยจากสินค้าหรือบริการเอง รัฐบาลญี่ปุ่นเห็นความสำคัญและปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภค จึงมีการตรากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคขึ้นมาเพื่อคุ้มครองให้ผู้บริโภคได้รับความคุ้มครองจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องหรืออาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้บริโภค

3.5.1 กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศญี่ปุ่น

การเป็นประเทศผู้แพ้ในสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นเหตุให้ญี่ปุ่นได้รับอิทธิพลและแนวคิดด้านต่างๆ มาจากประเทศสหรัฐอเมริกาเพื่อใช้ในการฟื้นฟูประเทศ ปรับปรุงแก้ไขและวางระบบเรื่องต่างๆ ของประเทศหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง รวมทั้งการรับเอาทฤษฎีด้านกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคมาใช้ในประเทศญี่ปุ่นด้วย

⁶¹ Florida lemon law. (n.l) Retrieved May 27, 2011, from www.bbb.org/us/florida-lemon-law/

⁶² Montana Lemon Law Title 61, Chapter 4, Part 5 New Motor Vehicle Warranties – Remedies. (n..l). Retrieved May 28,2011, from www.lemonlaw.com

3.5.2 แนวคิดและที่มาเกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทย

กฎหมายความรับผิดชอบในสินค้าของประเทศไทยถือกำเนิดขึ้นจากนโยบายต่างประเทศของประเทศที่มีนโยบายให้ความสำคัญคุ้มครองผู้บริโภคตามระดับการพัฒนาประเทศทางด้านเศรษฐกิจ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1950 อย่างไรก็ตามสินค้าที่ทำให้ผู้บริโภคไม่ได้รับความพึงพอใจจากข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นกับสินค้า การติดฉลากปลอม จึงทำให้ผู้บริโภคให้ความสนใจในความปลอดภัยในสินค้าเพิ่มมากขึ้น รัฐบาลประเทศไทยได้ตั้งสำนักงานนโยบายพัฒนาคุณภาพชีวิตภายใต้สำนักงานวางแผนเศรษฐกิจ เมื่อปี ค.ศ. 1965 มีหน่วยงานดูแลผู้บริโภคภายใต้การบริหารงานของกระทรวงการอุตสาหกรรม และการค้าระหว่างประเทศ และกระทรวงเกษตร ป่าไม้ และการประมง ต่อมาได้มีการออกพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคขึ้นพื้นฐานเมื่อปี ค.ศ. 1968 เพื่อกำหนดกฎเกณฑ์การให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภค และในปี ค.ศ. 1995 ประเทศไทยได้ออกกฎหมายความรับผิดชอบในสินค้าโดยกำหนดให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคด้านชีวิต ร่างกายและทรัพย์สิน ที่ได้รับความเสียหายจากข้อบกพร่องของสินค้า ผู้ผลิตจำเป็นต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้านั้นๆ และกฎหมายฉบับนี้ได้บัญญัติให้ความคุ้มครองเบื้องต้นแก่ผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนจากความเสียหายของสินค้า ทั้งยังมีการนำกระบวนการระงับข้อพิพาทมาใช้ในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้นนอกศาล หากไม่สามารถตกลงกันได้ จึงมีการนำข้อพิพาทดังกล่าวขึ้นเป็นคดีเพื่อเข้าสู่การพิจารณาคดีของศาล

3.5.3 ระบบการคุ้มครองผู้บริโภคและองค์กรที่ทำหน้าที่ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค

จากแนวคิดและนโยบายด้านการคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทย กำหนดให้รัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นเป็นผู้มีบทบาทในการคุ้มครองผู้บริโภค ตามที่กำหนดไว้ใน The Consumer Protection Fundamental Law อันเป็นกฎหมายพื้นฐานด้านการคุ้มครองผู้บริโภคของญี่ปุ่น ทำให้ระบบการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นระบบที่ต้องเดินตามกรอบของกฎหมายฉบับดังกล่าว ซึ่งในญี่ปุ่นนั้นถือว่าบทบาทภาครัฐมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งทำให้ประชาชนมีความคิดที่ว่าเป็นหน้าที่ของรัฐโดยตรงจะต้องดูแลและให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนของรัฐในฐานะที่เป็นผู้บริโภค ซึ่งถือเป็นผู้ที่อ่อนแอและไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ในระบบเศรษฐกิจ ในบางครั้งเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นจากการบริโภคก็มักจะโทษว่าเป็นความผิดของตนที่ไม่ระมัดระวัง ความคิดดังกล่าวนี้เราก็พบได้กับผู้บริโภคของไทยเช่นกัน

ในประเทศไทยได้มีการจัดตั้งองค์กรคุ้มครองผู้บริโภคในลักษณะเดียวกับ The Federal Trade Commission ของสหรัฐอเมริกาแต่เรียกว่า The Japan Fair Trade Commission (JFTC) ขึ้นในปี ค.ศ. 1970 โดยเป็นองค์กรของรัฐในฝ่ายบริหาร ที่มีการทำงานขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี ประกอบด้วยประธานกรรมการและกรรมการอื่นอีก 4 คน ซึ่งแต่งตั้งโดยนายกรัฐมนตรี และต้องได้รับความ

เห็นชอบจากรัฐสภาหรือสภาไดเอต (The Diet) มีหลักประกันการทำงานเป็นอิสระ มีบุคลากรของตนเองภายใต้การบริหารงานของเลขาธิการ โดยการทำงานจะได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ ทั้งนี้ ปรธานกรรมการ กรรมการและบุคลากรใน The Japan Fair Trade Commission จะต้องไม่ยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมืองหรือประกอบพาณิชย์กรรมหรือธุรกิจการค้าใดๆ

อำนาจหน้าที่ของ JFCT ที่สำคัญ

1) ออกกฎระเบียบหรือประกาศตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อต่อต้านการค้าที่มีลักษณะเป็นการผูกขาด

2) สืบสวนสอบสวนการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจว่าขัดต่อกฎหมายหรือไม่ ทั้งนี้ การสืบสวนสอบสวนเป็นไปเพื่อแสวงหาพยานหลักฐานต่างๆ สามารถเรียกผู้ต้องสงสัยหรือพยานบุคคล ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อแสดงความเห็นเกี่ยวกับข้อเท็จจริงนั้น รวมทั้งยึดหรือเรียกให้บุคคลใดๆ ส่งเอกสาร หรือเข้าไปในสถานที่ประกอบธุรกิจของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวน

3) นั่งพิจารณาคล้ายศาล เพื่อสอบสวนและหาหลักฐานว่าผู้ประกอบธุรกิจในการกระทำผิดตามกฎหมายจริง นอกจากนี้ The Japan Fair Trade Commission แล้วในญี่ปุ่นยังมีองค์กรภาครัฐที่ทำงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภคทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่นอีกในชื่อว่า National Center for Consumer Affairs (NCCA) ทำหน้าที่ในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ โดยผ่านเครือข่ายที่เรียกว่า Praciica Living Information Online Network (Pio-net) ซึ่งระบบเครือข่ายดังกล่าวทำให้การคุ้มครองผู้บริโภคประสบผลสำเร็จเป็นอย่างยิ่ง เพราะทำให้ประชาชนที่รวมตัวกันเป็นเครือข่ายด้านการคุ้มครองผู้บริโภคมีข้อมูลที่จะใช้ในการเผยแพร่ออกสู่ชุมชนหรือกลุ่มของตนในญี่ปุ่นนั้นนอกจากได้ว่าพระราชบัญญัติพื้นฐานในการคุ้มครองผู้บริโภค ค.ศ. 1968 The Consumer Protection Fundamental Law Act (Law No. 78) เป็นแกนหลักในการกำหนดแผนการคุ้มครองผู้บริโภคทั้งของรัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น และผู้ประกอบการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันก็ได้โดยที่พระราชบัญญัติฯ ได้บัญญัติให้หน่วยงานตั้งแต่ระดับรัฐบาล รัฐท้องถิ่น นคร เมือง เทศบาล โตเกียว และรวมถึงผู้ประกอบธุรกิจที่ต้องจัดให้มีระบบร้องเรียน ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคไว้ด้วย ซึ่งในกรณีของผู้ประกอบธุรกิจนั้นมีการรวมตัวกันของผู้ประกอบธุรกิจด้านโฆษณา ได้จัดตั้งองค์กรนิติบุคคลขึ้นองค์กรหนึ่งชื่อว่า องค์กรตรวจสอบการโฆษณาแห่งประเทศไทยญี่ปุ่น (Japan Advertising Review Organization) หรือชื่อย่อว่า JARO ภายใต้การอนุมัติจากคณะกรรมการการค้าที่ไม่เป็นธรรมและกระทรวงเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1974 ซึ่งองค์กรดังกล่าวจะทำหน้าที่ให้การปรึกษาผู้บริโภคเกี่ยวกับการโฆษณาและรับเรื่องร้องเรียนด้านการโฆษณา แต่ทั้งนี้อำนาจของ JARO เกี่ยวกับการรับเรื่องร้องเรียนด้านการโฆษณานั้น จะเน้นการใช้มาตรการด้านสังคมเป็นหลัก ถ้าผู้

ประกอบธุรกิจไม่ดำเนินการ ในเรื่องและผู้บริโภคโรงเรียน JARO จะใช้วิธีประชาสัมพันธ์ไปในทาง
 สื่อต่างๆ เพื่อให้สังคมรับรู้เรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้ถือเป็นการส่งเสริมให้
 ภาคเอกชนควบคุมตรวจสอบกันเอง ทำให้บทบาทของภาครัฐลดลงด้วย และตั้งแต่ปี ค.ศ. 1990
 รัฐบาลกลางรวมถึงรัฐบาลท้องถิ่น พยายามที่จะลดบทบาทภาครัฐลงและส่งเสริมให้ประชาชนมี
 การรวมตัวกันเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของตนในฐานะผู้บริโภค โดยใช้ช่องทางการประชาสัมพันธ์
 และให้ความรู้ประชาชนให้มากขึ้นจนทำให้ระบบการคุ้มครองผู้บริโภคของญี่ปุ่นมีความเข้มแข็ง
 ขึ้นมาก ประกอบกับการที่รัฐได้แก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับการที่ผู้บริโภคจะใช้สิทธิของตนได้
 ง่ายขึ้น เช่น บังคับให้ผู้ประกอบการต้องระบุข้อความเกี่ยวกับธุรกิจของตนให้มากขึ้น เพื่อช่วยต่อ
 การเก็บเป็นข้อมูลเพื่อที่ผู้บริโภคอาจจำเป็นต้องการฟ้องคดี รวมถึงการที่มีการประกาศใช้กฎหมาย
 ความรับผิดชอบในผลิตภัณฑ์ ในปี ค.ศ. 1994 ทำให้การดำเนินคดีในศาลของผู้บริโภคเป็นไปได้ง่ายมาก
 ขึ้น และทำให้รัฐสามารถลดบทบาทของตนลงได้ในที่สุด

3.5.4 หลักกฎหมายความรับผิดชอบในสินค้าของประเทศญี่ปุ่น

หลักกฎหมายความรับผิดชอบในสินค้าของประเทศญี่ปุ่นได้รับอิทธิพลมาจากระบบ
 กฎหมายของประเทศฝรั่งเศสและประเทศเยอรมันที่ให้ความสำคัญกับผู้ที่มีความเสียหายจาก
 สินค้า จากการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วทางด้านเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ และการประดิษฐ์
 สินค้าใหม่ๆ ทำให้ประเทศญี่ปุ่นถือได้ว่าเป็นประเทศที่ผลิตสินค้ามากและบริโภคสินค้ามากที่สุด
 นอกจากนี้ ผู้บริโภคได้ใช้และบริโภคสินค้าเทคโนโลยีขั้นสูงเป็นประจำทุกวัน ความปลอดภัยจึง
 เป็นปัจจัยหนึ่งของการควบคุมคุณภาพการผลิตสินค้าเพื่อการบริโภค ดังนั้น เพื่อที่จะเปลี่ยนหลักเกณฑ์
 ความรับผิดชอบในสินค้าที่เกี่ยวข้องกับการเกิดอุบัติเหตุจากการละเลยที่จะควบคุมคุณภาพของสินค้า
 จนเกิดความบกพร่องของสินค้าและบรรเทาเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นกับบุคคล ประเทศญี่ปุ่นเลย
 ตระหนักถึงความคุ้มครองผู้บริโภคให้ได้รับความปลอดภัยจากสินค้าสูงสุด จึงมีกฎหมายความรับ
 รับผิดชอบในสินค้าเกิดขึ้นเดิมประเทศญี่ปุ่นใช้ประมวลกฎหมายแพ่ง มาตรา 709 (The Commercial Code
 1890) มาปรับใช้กับเหตุที่เกิดการละเมิดจากสัญญา ซึ่งแตกต่างการปรับใช้กฎหมายที่เกิดจากความ
 บกพร่องของสินค้า โดยได้วางหลักการความรับผิดชอบเนื่องมาจากการละเลยที่จะปฏิบัติตามกฎหมาย
 ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์และทฤษฎีที่แตกต่างกับกฎหมายที่ใช้ในปัจจุบัน ในปัจจุบันหลังจากที่กฎหมาย
 ความรับผิดชอบในสินค้ามีผลบังคับใช้ก็ทำให้ประมวลกฎหมายแพ่งฉบับดังกล่าวหมดบทบาทหน้าที่ใน
 การกำหนดกฎหมายพิเศษในการให้ความคุ้มครองแก่การละเมิดต่อสินค้า (Negligence Liability)
 โดยทั่วไปหลักการดังกล่าวเป็นการกระทำโดยละเมิดต่อบุคคลที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายแพ่งที่วาง
 หลักไว้ว่า บุคคลที่ตั้งใจกระทำความผิด หรือละเว้นการกระทำโดยกระหนาบสิทธิของบุคคลภายนอก
 ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นเหล่านั้น ปรากฏตามมาตรา 24 ประมวล

กฎหมายแพ่ง ซึ่งหลักเกณฑ์ในการพิจารณากฎหมายของประเทศญี่ปุ่นใช้หลักการคล้ายกับหลักของประเทศสหรัฐอเมริกาที่ได้กำหนดรูปแบบของทฤษฎีที่เหมือนกันในการพิจารณาบทความรับผิดชอบของผู้ผลิตสินค้าในหน่วยที่เกิดกับกระบวนการผลิต การออกแบบสินค้า และได้รับแจ้งจากผู้ขายสินค้าถึงข้อจำกัดในการใช้สินค้านั้นด้วย ตัวอย่างคดี SMON 1970 ศาลอนุญาตให้โจทก์ทำการพิสูจน์หลักฐานหรือมีภาระพิสูจน์หลักฐานที่สนับสนุนคำกล่าวอ้างของบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการใช้สินค้าที่เกิดจากการแพ้ยาในผู้ป่วยที่มีสารบางชนิดที่บุคคลนั้นไม่ได้รับการแจ้งหรือบอกกล่าวบนฉลากหน้ากล่องยาชื่อว่า Subacute-Myelo-optico-neuropathy (SMON) ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ใช้ยาประเภทนี้เป็นเด็กที่ไม่สามารถเคลื่อนไหวได้ด้วยตนเอง เมื่อบริ โภคยาประเภทนี้เข้าไปแล้วก่อให้เกิดปัญหาทางสายตาสูญเสียการมองเห็น โดยที่บริษัทฯต้องชดใช้ค่าเสียหายแก่เหยื่อที่บริ โภคสินค้าโดยไม่ได้ทราบรายละเอียดบนฉลากสินค้าเมื่อกลับมาพิจารณาให้ใช้หลักความบกพร่องของสินค้าซึ่งเป็นความผิดของผู้ผลิตสินค้าเป็นหลักเกณฑ์ในการปรับฐานความผิด ตามหลักกฎหมายดังกล่าว ทำให้ผู้ผลิตอุตสาหกรรมยานยนต์ของประเทศญี่ปุ่นเองตื่นตัวและสร้างมาตรฐานสินค้า เพื่อการบริ โภคต้องเพิ่มความระมัดระวังในการผลิตให้ได้ตรงตามคุณภาพและมาตรฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สินค้าที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ต้องเป็นสินค้าที่เคลื่อนย้ายได้เท่านั้น ดังนั้น ถือได้ว่าต้องเป็นสังหาริมทรัพย์ที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายฉบับนี้ ผู้ที่ต้องตกอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ได้แก่ ผู้ผลิตสินค้า ผู้นำเข้าสินค้า รวมทั้งบุคคลที่ถูกระบุชื่อไว้ในสินค้าในฐานะผู้ผลิต หรือผู้นำเข้า เช่น บุคคลผู้นำเข้าสินค้าในชื่อผลิตภัณฑ์ต้องตกอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ รวมทั้งผลิตภัณฑ์ที่ถูกระบุชื่อผู้นำเข้าไว้ในสินค้านั้นๆ ด้วย

หลักกฎหมายเรื่องความรับผิดในสินค้ากับประเด็นอุตสาหกรรมยานยนต์ได้รับความสนใจในฐานะที่ประเทศญี่ปุ่นเป็นผู้ผลิตสินค้าเหล่านั้นด้วย ตัวบริษัทที่จัดตั้งในประเทศญี่ปุ่นเองถือได้ว่าอยู่ในฐานะผู้ผลิตสินค้าที่ต้องสร้างมาตรฐานในการให้ความคุ้มครองทางกฎหมายแก่ผู้ผลิตและผู้บริ โภคให้ตรงตามมาตรฐานทางอุตสาหกรรม

จุดประสงค์ของการรับผิดชอบตามกฎหมายความรับผิดในสินค้า (The Product Liability Law 1994) ตามมาตรา 1 นั้น ได้กำหนดไว้ว่ากฎหมายนี้บรรเทาบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากความรับผิดในสินค้าจากผู้ผลิต รวมทั้งความเสียหายเมื่อเกิดผลกระทบต่อบุคคลในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินที่มีสาเหตุอันเกิดมาจากข้อบกพร่องของสินค้า

ในกรณีที่เกิดข้อบกพร่องของสินค้าตามกฎหมายความรับผิดในสินค้าตามมาตรา 2 นั้น ไม่ได้หมายความว่าถึงสินค้านั้นบกพร่องในคุณภาพ แต่หมายความว่าขาดมาตรฐานในเรื่องความปลอดภัยของสินค้า อันเป็นเหตุให้ผู้บริ โภคที่ใช้สินค้านั้นได้รับความเสียหายด้านชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของผู้บริ โภค ในกรณีที่เกิดกับอุตสาหกรรมยานยนต์ ในฐานะที่ประเทศญี่ปุ่นเป็นผู้ผลิต

สินค้าเหล่านั้นด้วยตนเอง ต้องตระหนักถึงอันตรายที่อาจก่อให้เกิดแก่ผู้บริโภคที่ได้ใช้รถยนต์ในประเทศญี่ปุ่น เมื่อมีเหตุเกิดขึ้นทางบริษัทผู้ผลิตรถยนต์ ย่อมสามารถที่จะเรียกสินค้าหรือรถยนต์นั้นๆ กลับคืนได้ โดยยอมจ่ายค่าเสียหายแก่ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายอันเกิดจากรถยนต์ใหม่

ข้อจำกัดในเรื่องความรับผิดชอบในสินค้าตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 5 นั้น สิทธิที่นั่นเกิดจากความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับบาดเจ็บจากสินค้านั้นๆ ภายในระยะเวลาที่ได้ทำประกันสินค้าไว้ไม่เกินสามปีนับตั้งแต่บุคคลเหล่านั้น ได้ทราบถึงอันตรายจากสินค้า และไม่เกินสิบปีนับแต่สินค้านั้นได้ผลิตออกมาจากโรงงานอุตสาหกรรม

ตัวอย่างข้อบกพร่องในผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมยานยนต์ในประเทศญี่ปุ่น คือการที่ บริษัทโตโยต้าได้เรียกรถยนต์คืนจากประเทศสหรัฐอเมริกา ยุโรป และสาธารณรัฐประชาชนจีน บริษัท โตโยต้าได้ประกาศเรียกรถยนต์คืนเนื่องจากความบกพร่องของคันเร่งที่ติดอยู่กับพื้นรถยนต์ซึ่งก่อให้เกิดอุบัติเหตุแก่ผู้ขับขี่ในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเรียกรถยนต์ที่ขายไปยังทั้งสามประเทศนั้นคืนและห้ามการขายรถยนต์ โตโยต้าอีกแปดรุ่นในประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากเหตุคันเร่งที่ติดตั้งผิดคุณลักษณะของผู้ขับขี่จึงทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ที่ประเทศผู้ผลิตสินค้าตระหนักถึงความปลอดภัยของผู้บริโภคควรที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย โดยบริษัทรถยอมจ่ายค่าเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นการดำเนินการตามกฎหมายภายในของประเทศญี่ปุ่นและกฎหมายของต่างประเทศที่คำนึงถึงความปลอดภัยของสินค้า⁶³

จากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศทั้งของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น ในเบื้องต้น การที่ประเทศไทยไม่มีกฎหมายในเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ ทำให้เกิดปัญหาขึ้นกับผู้บริโภคหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการที่ผู้บริโภคไม่ได้รับความเป็นธรรมและไม่ได้รับการชดเชยค่าเสียหายที่เหมาะสม อีกทั้งยังต้องเสียเวลาและรับภาระเรื่องค่าใช้จ่ายในการฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายรถยนต์ใหม่ ผู้บริโภคถือเป็นฝ่ายที่เสียเปรียบเนื่องจากมีภาระหน้าที่นำสืบให้ศาลเห็นถึงความบกพร่องของรถยนต์ใหม่ อันเกิดจากความผิดพลาดในขั้นตอนการผลิต ซึ่งเรื่องที่ยากแก่การพิสูจน์ เพราะการผลิตรถยนต์ใหม่มีเทคโนโลยีที่เข้ามาเกี่ยวข้องมากมาย ผู้บริโภคย่อมไม่อาจจะล่วงรู้เพราะขาดความชำนาญและความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีนั้นๆ แต่หากประเทศไทยได้มีการกำหนดในเรื่องการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่เหมือนอย่างในต่างประเทศ ปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ในประเทศไทยก็จะลดน้อยลงหรือหมดไปทำให้ผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ไม่ต้องเสียเวลาและรับภาระค่าใช้จ่ายในการฟ้องร้องเป็นคดี

⁶³ โปสต์ทูเดย์. (2553). โตโยต้าเรียกคืนรถในสหรัฐฯ. สืบค้นเมื่อ 27 พฤษภาคม 2554, จาก

บทที่ 4

ปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครอง ผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภคที่ได้ซื้อรถยนต์ใหม่ เนื่องจากเมื่อซื้อรถยนต์ใหม่มาแล้ว กลับเกิดปัญหาหลายประการดังที่กล่าวมาแล้วในช่วงต้น โดยขอบริษัทให้เปลี่ยนรถยนต์คันใหม่ก็ ไม่ให้เปลี่ยนจากปัญหาดังกล่าว ผู้บริโภคต้องหันมาพึ่งพาสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค แต่ก็ไม่สามารถช่วยเหลือผู้บริโภคได้ตามที่ผู้บริโภคต้องการแต่อย่างใด เนื่องจากพระราชบัญญัติ คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มิได้บัญญัติครอบคลุมถึงเรื่องดังกล่าว จึงจะต้องวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ ต่อไป

4.1 ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับภาระการพิสูจน์ของผู้ซื้อสินค้ารถยนต์ใหม่ที่มีความชำรุด บกพร่อง

ปัญหาในเรื่องภาระการพิสูจน์เนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติในเรื่อง การคุ้มครองผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ไว้เป็นการเฉพาะเมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับรถยนต์ใหม่ก็ต้องนำ บทบัญญัติในเรื่องละเมิดทั่วไปที่มีอยู่ในมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย ความรับผิดชอบของบุคคลในการกระทำของตนเองอย่างกว้างขวางครอบคลุมการกระทำผิดเป็นการ ทั่วไป แต่ก็ไม่อาจเยียวยาให้แก่ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ได้ เนื่องจากมีขอบข่ายที่กว้างจึงทำให้ยากแก่การนำสืบเพื่อพิสูจน์ถึงความรับผิดชอบและการชดใช้ ค่าเสียหายให้แก่ผู้บริโภค อีกทั้งยังไม่มีบทบัญญัติความรับผิดชอบเด็ดขาด โจทก์หรือผู้เสียหายจึงมี หน้าที่นำสืบหรือมีภาระการพิสูจน์ที่จะต้องนำสืบให้ศาลเห็นหรือเชื่อว่าโจทก์ได้รับความเสียหาย ทั้งนี้เป็นไปตามหลักการพิสูจน์ทั่วไปตามมาตรา 84/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ที่เรียกว่า “ผู้ใดกล่าวอ้าง ผู้นั้นนำสืบ” จะเห็นได้ว่า ผู้เสียหายจะต้องเป็นผู้ที่มีภาระการพิสูจน์ ซึ่งการ พิสูจน์ความเสียหายที่เกิดขึ้นก่อนข้างเป็นปัญหาและเป็นภาระอย่างมากกับโจทก์ในการที่จะพิสูจน์ ให้ศาลเห็นว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นกับโจทก์อันเนื่องมาจากสินค้าซึ่งสินค้านั้นก็คือ รถยนต์ใหม่

ในการพิสูจน์นั้นจะต้องมีการพิสูจน์ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ ใหม่ได้รับความเสียหายอย่างไรที่เกิดขึ้นกับรถยนต์ใหม่ ที่ผู้บริโภคซื้อมาแล้วเกิดปัญหาความชำรุด บกพร่องอย่างไร โดยผู้บริโภคต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงความเสียหายที่ได้รับ ซึ่งผู้บริโภคที่ซื้อ

รถยนต์ใหม่ต้องชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงหลักฐานต่างๆ ประกอบการฟ้องคดีให้ศาลเห็นแต่เนื่องจากเทคโนโลยีในการผลิตรถยนต์นั้นมีความซับซ้อนยากต่อการที่ผู้บริโภคจะเข้าใจถึงกระบวนการผลิตอันนำมาสู่ความบกพร่องของรถยนต์ใหม่ รวมทั้งต้องพิสูจน์ว่าผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบต้องใช้ค่าเสียหายด้วย ไม่ว่าจะเป็นความรับผิดในทางสัญญา เช่น ความรับผิดในทางชำรุดบกพร่องของรถยนต์ใหม่ที่ซื้อหรือความรับผิดในทางละเมิด เช่น ความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ผลิต ซึ่งหลักกฎหมายดังกล่าวทำให้ภาระตกหนัก แก่ผู้บริโภค แต่เนื่องจากภาระการพิสูจน์ถึงความชำรุดบกพร่องในขั้นตอนการผลิต หรือความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ผลิตเป็นไปได้ยาก เพราะพยานหลักฐานส่วนใหญ่อยู่ในความครอบครองของผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตแต่ฝ่ายเดียวยากที่ผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่จะนำสืบได้เนื่องจากผู้บริโภคถือเป็นบุคคลที่มีความอ่อนแอหรือมีอำนาจต่อรองด้านเศรษฐกิจที่น้อยกว่าผู้ผลิตหรือ ผู้จำหน่าย การดำเนินคดีของผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ที่ได้รับการเสียหายจึงค่อนข้างเป็นไปได้ยาก หรือบางกรณีค่าเสียหายที่ได้รับก็ไม่คุ้มค่าใช้จ่ายและเวลาที่เสียไปและหลักกฎหมายเกี่ยวกับภาระการพิสูจน์ไม่ได้บัญญัติถึงหลักข้อสันนิษฐานตามความเป็นจริงโดยปล่อยให้เป็นที่ของศาลในการใช้ดุลพินิจเพื่อวินิจฉัยข้อเท็จจริงเป็นการเฉพาะเรื่อง ซึ่งศาลจะอนุมานเอาจากข้อเท็จจริงที่ได้ความมาแล้ว สันนิษฐานข้อเท็จจริงตามหลักธรรมดาหรือหลักตรรกวิทยาประกอบกับแนวความคิดตามตำรากฎหมายเรื่องพยานหลักฐานทำให้ขาดหลักเกณฑ์ที่แน่นอนว่าเรื่องใดบ้างที่ศาลต้องใช้หลักข้อสันนิษฐานตามความเป็นจริงในการวินิจฉัยหรือกำหนดภาระการพิสูจน์อันก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่คู่ความ หลักกฎหมายดังกล่าวจึงไม่เพียงพอที่จะคุ้มครองผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ได้ เนื่องจากการใช้หลักผู้ใดกล่าวอ้างผู้นั้นมี ภาระการพิสูจน์ไม่อาจทำให้ผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ถึงซึ่งความยุติธรรมได้ อีกทั้งข้อสันนิษฐานตามกฎหมายที่เป็นคุณแก่ผู้บริโภคมีไม่เพียงพอและข้อสันนิษฐานตามความเป็นจริงไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนให้ศาลต้องนำไปใช้ประกอบการวินิจฉัยคดีผู้บริโภค และถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 จะลดภาระการพิสูจน์ไปยังผู้ประกอบการ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้บริโภคต้องเสียเวลาในการดำเนินคดีซึ่งอาจกระทบต่อการปฏิบัติภารกิจและเสียเวลาและค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก จะเห็นได้ว่าหากประเทศไทยมีมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคเหมือนอย่างในต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น ได้มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่โดยมีมาตรการและเงื่อนไขต่างๆ เพื่อช่วยเหลือเยียวยาแก่ผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ โดยเปลี่ยนรถยนต์คันใหม่ให้แก่ผู้บริโภคหรือชดใช้ค่าเสียหายต่างๆ ตามความเหมาะสมดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

ในบทที่ 3

จากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่นจะเห็นได้ว่า การที่ประเทศไทยไม่มีกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ทำให้เกิดขึ้นกับผู้บริโภคมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการพิสูจน์เป็นปัญหาที่ยุ้งยากและเป็นภาระอย่างยิ่งต่อผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ทำให้ผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ไม่ได้รับความเป็นธรรมและไม่ได้รับการชดใช้ค่าเสียหายที่เหมาะสม อีกทั้งเสียเวลาและค่าใช้จ่ายหากต้องมีการฟ้องร้องเป็นคดีความซึ่งผู้บริโภคเป็นฝ่ายเสียเปรียบเพราะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงความบกพร่องซึ่งเป็นการพิสูจน์ที่ยากเพราะรถยนต์มีเทคนิคมากมายที่ผู้บริโภคไม่อาจจะล่วงรู้เพราะไม่มีความชำนาญในเรื่องดังกล่าว แต่หากประเทศไทยได้มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่เหมือนในต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกาที่กำหนดให้ผู้ผลิตหรือตัวแทนจำหน่ายต้องเปลี่ยนรถยนต์คันใหม่ให้กับผู้บริโภค เมื่อรถยนต์คันดังกล่าวเกิดความชำรุดบกพร่องแล้วไม่สามารถซ่อมแซมหรือแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ ผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ไม่ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมากในการฟ้องร้องเป็นคดีและผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ก็จะได้รับการเยียวยาที่เป็นธรรมและเหมาะสม ดังนั้น จึงจำเป็นต้องนำมาตราการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคตามกฎหมายเลมอน (Lemon Law) ของประเทศสหรัฐอเมริกามาเป็นแนวทางในการคุ้มครองผู้บริโภคในเรื่องรถยนต์ใหม่ที่มีความบกพร่องก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภคเพื่อลดปัญหาในเรื่องการพิสูจน์ของผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ อันทำให้สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

4.2 ปัญหาเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจของศาลกับความรับผิดชอบของผู้ขายในกรณีรถยนต์ใหม่ชำรุดบกพร่อง

จากกรณีปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่เกี่ยวกับผู้บริโภคในเรื่องสินค้าที่มีความชำรุดบกพร่องแล้วทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภคมากมาย โดยเฉพาะกรณีปัญหาในเรื่องรถยนต์ใหม่ที่ผู้บริโภคซื้อมาแล้วเกิดความชำรุดบกพร่องไม่สามารถใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ หรือสร้างความไม่พึงพอใจให้กับผู้บริโภคที่เสียเงินเป็นจำนวนมากในการซื้อรถยนต์ใหม่แต่ก็ได้รับรถยนต์ใหม่มาที่ไม่สมบูรณ์เต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ ไม่คุ้มค่ากับจำนวนเงินที่ต้องเสียไป และจากสถานการณ์ดังกล่าวในปัจจุบันมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทยในเรื่องดังกล่าวยังไม่มีมาตรการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นการเฉพาะ จึงทำให้เกิดปัญหาในการฟ้องร้องดำเนินคดีขึ้นสู่ศาลมากมาย และถึงแม้ว่าจะมีพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาใช้ในการดำเนินคดีก็ยังเป็นปัญหา เพราะเนื่องจากมาตรา 43 แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวกำหนดให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจรับคืนสินค้าหรือแยกสินค้าคืนซึ่งบัญญัติไว้ดังนี้

1) ศาลบังคับให้ผู้ประกอบการธุรกิจรับสินค้ากลับคืน เพื่อทำการแก้ไขให้ปลอดภัย หรือเปลี่ยนให้ใหม่ หากทำการแก้ไขไม่ได้ให้ใช้ราคาตามที่ศาลเห็นสมควร

2) ห้ามจำหน่ายสินค้าที่เหลือ

3) เรียกเก็บสินค้าที่ยังมิได้จำหน่ายกลับคืน

4) ทำลายสินค้าที่เหลือ

หากผู้ประกอบการธุรกิจขัดขืน ไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งศาล ศาลมีอำนาจสั่งจับกุมและกักขัง ได้ครั้งละไม่เกิน 6 เดือน และจะขอประกันตัวออกไปได้ ก็แต่โดยอ้างเหตุว่าตนยินยอมที่จะปฏิบัติตามคำสั่งทุกประการ หากอ้างว่าขอสู้คดีต่อ หรือตนเป็นอารยะขัดขืน ก็ต้องถูกขังต่อไปจนกว่าจะครบ 6 เดือน โดยให้อำนาจศาลที่จะออกคำสั่งกำหนดวิธีป้องกันอันตรายจากสินค้าที่อาจเป็นอันตรายได้ในกรณีที่มีข้อเท็จจริงปรากฏแก่ศาลในตอนศาลวินิจฉัยชี้ขาดตัดสินคดีที่พิพาทกัน เพื่อให้โจทก์ได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่โจทก์

การที่ศาลจะใช้อำนาจกำหนดวิธีการป้องกันอันตรายจากสินค้าจะต้องมีการฟ้องคดีต่อศาลเป็นคดีผู้บริโภคตามมาตรา 3 (1) หรือมาตรา 3 (2) และจะเป็นคดีที่ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคหรือผู้ประกอบการธุรกิจเป็นโจทก์ก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นการฟ้องคดีโดยมีคำขอให้ชดเชยค่าเสียหายแก่โจทก์หรือมีคำขออย่างอื่น เช่น ผู้ประกอบการธุรกิจฟ้องเรียกค่าสินค้าจากผู้บริโภค แต่ปรากฏว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่อาจเป็นอันตรายแก่ร่างกายของผู้บริโภคเป็นส่วนรวม เป็นต้น แต่ศาลจะออกคำสั่งกำหนดวิธีป้องกันอันตรายจากสินค้าได้ต่อเมื่อคดีเสร็จการพิจารณาและศาลจะมีคำพิพากษาวินิจฉัยชี้ขาดคดีโดยพิพากษาให้โจทก์ชนะคดีหรือพิพากษายกฟ้องหรือมีคำสั่งจำหน่ายคดีจากสารบบความก็ได้ จึงเป็นเรื่องที่ต้องมีคดีขึ้นสู่ศาลเท่านั้น ศาลจึงจะใช้อำนาจนั้นได้ ดังนั้น แม้โจทก์จะขอลถอนฟ้องและศาลอนุญาตให้ถอนฟ้อง จำหน่ายคดีจากสารบบความ ศาลก็ใช้อำนาจที่จะออกคำสั่งตามมาตรา 43 ได้

สำหรับอันตรายที่จะเกิดขึ้นที่ทำให้ต้องออกคำสั่งกำหนดวิธีป้องกันตามมาตรา 43 นั้น จะต้องเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคโดยส่วนรวม มิใช่เฉพาะแก่ผู้บริโภคที่เป็นโจทก์เท่านั้น หรือผู้บริโภคที่เป็นโจทก์อาจป้องกันอันตรายด้วยวิธีอื่นได้แล้วก็ได้

เมื่อปรากฏเหตุดังกล่าวศาลมีอำนาจออกคำสั่งกำหนดวิธีป้องกันมิให้ได้รับอันตรายจากสินค้าได้ โดยแบ่งออกเป็น 2 กรณี

1) การรับสินค้าคืนจากผู้บริโภค

2) การเรียกเก็บสินค้าจากท้องตลาด

วิธีป้องกันมิให้ได้รับอันตรายจากสินค้านี้เป็นวิธีป้องกันที่กระทำต่อตัวสินค้า มิใช่วิธีป้องกันอย่างอื่น ศาลต้องออกคำสั่งกำหนดวิธีป้องกันอันตรายจากสินค้าไว้ในคำพิพากษาที่

มีคำวินิจฉัยชี้ขาดคดี หรือในคำสั่งจำหน่ายคดีจากสารบบความ มิได้ออกคำสั่งเป็นต่างหาก คำสั่งของศาลบังคับแก่ผู้ประกอบการโดยไม่มีผู้ชนะคดีที่จะเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ศาลดำเนินการบังคับคดีตามมาตรา 43 วรรคสอง ได้ 2 วิธีเพียงวิธีใดวิธีหนึ่งหรือทั้ง 2 วิธี ก็ได้

1) การรับสินค้าคืนจากผู้บริโภค เป็นกรณีที่ผู้บริโภคได้รับมอบสินค้าไปแล้วและยังมีสินค้าอยู่ที่ผู้บริโภค ซึ่งจะต้องรับสินค้าคืนจากผู้บริโภคเพื่อทำการแก้ไขหรือเปลี่ยนให้ใหม่ เมื่อศาลได้คำนึงถึงลักษณะ และสภาพของสินค้าขณะรับคืน รวมทั้งความสุจริตของผู้ประกอบการประกอบด้วยแล้ว มีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้ประกอบการจัดการประกาศและรับสินค้าซึ่งอาจเป็นอันตรายคืนจากผู้บริโภคเพื่อทำการแก้ไขหรือเปลี่ยนให้ใหม่ภายในเวลาที่กำหนดโดยค่าใช้จ่ายของผู้ประกอบการเอง หรือถ้าไม่อาจแก้ไขหรือดำเนินการดังกล่าวได้ ก็มีคำสั่งให้ใช้ราคาแทนตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควรกำหนด

เมื่อมีการประกาศที่จะรับสินค้าคืนแล้ว ผู้บริโภคทุกรายรวมทั้งผู้รับโอนสินค้าจะได้มีโอกาสออกไปปฏิบัติตามคำสั่งศาลให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

2) เจ้าพนักงานคดีหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดที่ศาลตั้งเป็นผู้ดำเนินการบังคับคดี เป็นกรณีที่เจ้าพนักงานคดีหรือบุคคลที่ศาลตั้งเป็นผู้ดำเนินการตามคำสั่งศาล โดยให้ผู้ประกอบการเป็นผู้รับผิดชอบในค่าใช้จ่าย ถ้าผู้ประกอบการไม่ชำระค่าใช้จ่าย เจ้าพนักงานคดีหรือบุคคลที่ศาลตั้งมีอำนาจบังคับคดีกับผู้ประกอบการเสมือนหนึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ตามขั้นตอนในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานคดีในคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ข้อ 29 กล่าวคือ ศาลต้องให้ผู้ประกอบการได้มีโอกาสดำเนินการตามคำสั่งศาลก่อน โดยศาลจะกำหนดเวลาให้ผู้ประกอบการยื่นคำแถลงถึงผลการปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวให้ศาลทราบ เมื่อได้รับแจ้งผลแล้วศาลอาจมอบหมายให้เจ้าพนักงานคดีประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือมีหนังสือเรียกบุคคลใดบุคคลหนึ่งมาให้ข้อมูลหรือส่งเอกสาร เพื่อตรวจสอบการปฏิบัติตามคำสั่งศาล แล้วรายงานให้ศาลทราบโดยเร็วตามข้อกำหนดข้อ 29 วรรคหนึ่ง

ถ้าผู้ประกอบการไม่แจ้งผลหรือไม่ได้ปฏิบัติตามคำสั่งศาลโดยถูกต้องครบถ้วน ศาลจะไม่สั่งให้เจ้าพนักงานคดีเป็นผู้ดำเนินการเพราะเป็นเรื่องที่ปฏิบัติตามคำสั่งได้ยาก ศาลจะมีคำสั่งให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดนอกจากเจ้าพนักงานคดีดำเนินการแทน โดยเจ้าพนักงานคดีเป็นผู้ประสานงานเพื่อให้บุคคลนั้นดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งศาล ในกรณีที่มีค่าใช้จ่ายอันเกิดจากการดำเนินการ บุคคลดังกล่าวมีสิทธิแถลงต่อศาลพร้อมด้วยพยานหลักฐานขอให้ศาลกำหนดจำนวนค่าใช้จ่ายที่ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบ ศาลจะมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานคดีตรวจสอบเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายดังกล่าวแล้วมีคำสั่งกำหนดจำนวนเงินค่าใช้จ่ายตามที่เห็นสมควร ซึ่งศาลต้องให้โอกาส

ผู้ประกอบการธุรกิจได้โต้แย้งคัดค้านก่อน ถ้าผู้ประกอบการไม่จ่ายค่าใช้จ่ายตามที่ศาลสั่งก็ดำเนินการบังคับคดีต่อไปโดยเจ้าพนักงานคดีเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้นั้นในการบังคับคดีแก่ผู้ประกอบการธุรกิจเพื่อให้รับผิดชอบในค่าใช้จ่ายตามคำสั่งศาลดังกล่าวตามข้อกำหนดข้อ 29 วรรคสองและวรรคสาม

ผู้บริโภคที่จะได้รับประโยชน์จากมาตรการตามมาตรา 43 ไม่จำเป็นจะต้องเป็นคู่ความในคดีนั้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 145 แต่ผู้ประกอบการธุรกิจที่จะต้องปฏิบัติตามมาตรา 43 ต้องเป็นคู่ความในคดีนั้น จะบังคับผู้ประกอบการรายอื่นไม่ได้ ผลแห่งการนี้จึงต้องเป็นการปฏิบัติต่อสินค้าของผู้ประกอบการธุรกิจที่ได้จำหน่ายออกไปแล้วเท่านั้น ดังนั้น กรณีที่ผู้ประกอบการที่เป็นคู่ความเป็นผู้ผลิตรายเดียวสินค้าทุกชิ้นย่อมเป็นผู้ผลิตที่จะถูกบังคับได้ แต่สินค้าที่มีผู้นำเข้าหลายราย จะบังคับแก่สินค้าของผู้นำเข้าซึ่งเป็นผู้ประกอบการธุรกิจที่มีได้เป็นคู่ความในคดีหาได้ไม่ ในกรณีที่ผู้ประกอบการเป็นพ่อค้าคนกลางก็เช่นกัน

มาตรการตามมาตรา 43 ไม่เป็นการตัดสิทธิผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้านั้นที่จะฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ประกอบการธุรกิจ แม้ตนจะมีได้เอาสินค้าไปส่งคืนก็ตาม ทั้งคดีอาจเสร็จไปได้ง่ายถ้าศาลมีคำสั่งให้ถือข้อเท็จจริงตามคดีก่อนตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 30

มาตรา 43 เป็นมาตรการที่ใช้เมื่อมีคดีขึ้นสู่ศาล ถ้าไม่มีขึ้นสู่ศาลไม่อาจใช้มาตรการดังกล่าวได้ ต้องใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 36 ถ้าเป็นสินค้าที่อาจเป็นอันตราย โดยคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นผู้จัดให้มีการทดสอบและพิสูจน์สินค้า หากผลการทดสอบหรือพิสูจน์ปรากฏว่าสินค้านั้นเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจสั่งห้ามขายสินค้านั้น หรือสั่งให้ผู้ประกอบการเปลี่ยนแปลงสินค้า ถ้าไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้หรือผู้ประกอบการจะเก็บสินค้าไว้เพื่อขายต่อไป ก็สั่งให้ผู้ประกอบการทำลายหรือจะจัดให้มีการทำลายโดยผู้ประกอบการเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายก็ได้ ถ้าผู้ประกอบการขายสินค้าที่ถูกสั่งห้ามขายผู้ประกอบการมีความผิดอาญาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มาตรา 56 แต่ก็ไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคสั่งเปลี่ยนสินค้าใหม่แทนสินค้าที่ชำรุดบกพร่องได้

จะเห็นได้ว่าถึงแม้ว่าจะมีพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ในการดำเนินคดีผู้บริโภคก็ตาม แต่ก็ยังคงเป็นปัญหาดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้นและคงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าการฟ้องร้องหรือการดำเนินคดี นอกจากจะทำให้ผู้บริโภคอาศัยเวลาในการดำเนินคดีซึ่งอาจกระทบต่อการปฏิบัติการงานหน้าที่การงานและการใช้ชีวิตประจำวันตามปกติของตนแล้ว ผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่จำนวนไม่น้อยยังไม่คุ้นเคยกับการดำเนินการเช่นนี้ ด้วยเหตุที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในสิทธิของตนตามกฎหมาย และผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่จำนวนไม่น้อยที่ไม่กล้าที่จะ

ดำเนินการดังกล่าวเพื่อปกป้องสิทธิของตน ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ที่เป็นรูปธรรมและชัดเจนเพื่อแก้ไขปัญหาหรือระงับข้อพิพาทระหว่างผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ กับ ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายอันเกี่ยวกับปัญหาความบกพร่องของรถยนต์ใหม่เป็นการเฉพาะเหมือนในต่างประเทศ อย่างเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา หรือประเทศญี่ปุ่น โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีความถูกต้องและเป็นธรรมต่อผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น อันเป็นมาตรการคุ้มครองสิทธิของผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ ก่อนที่จะต้องมีการดำเนินคดีหรือฟ้องร้องต่อศาลในการกำหนดมาตรการที่เหมาะสมในประเทศไทยเพื่อแก้ปัญหาค่าความขัดแย้งระหว่างผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่และผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายรถยนต์ต่อไปในอนาคต ซึ่งนอกจากทำให้ความขัดแย้งดังกล่าวลดลงหรือไม่เกิดขึ้นอีกต่อไป และยังจะเป็นการส่งเสริมการประกอบธุรกิจยานยนต์ของประเทศไทยให้มีความเข้มแข็งและสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศอีกด้วย

4.3 ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ขายในกรณีสินค้ารถยนต์ใหม่ที่มีความชำรุดบกพร่อง

ในเรื่องปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ขายในกรณีสินค้ารถยนต์ใหม่ที่มีความชำรุดนั้น เนื่องมาจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ทรัพย์สินค้าซึ่งขายนั้นชำรุดบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใด อันเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญาที่ดี ท่านว่าผู้ขายต้องรับผิดชอบความที่กล่าวมาในมาตรานี้ย่อมใช้ได้ ทั้งที่ผู้ขายรู้อยู่แล้วหรือไม่รู้ว่าความชำรุดบกพร่องมีอยู่”

กล่าวได้ว่าเพียงแต่ทรัพย์ชำรุดบกพร่องนั้น ไม่ทำให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบไป ผู้ขายต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องต่อทรัพย์สินค้าที่ขาย ต่อเมื่อความชำรุดบกพร่องนั้นต้องถึงขนาดที่ทำให้ทรัพย์สินค้าที่ซื้อขายนั้นเสื่อมราคา หรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์ตามปกติหรือประโยชน์ที่มุ่งหมายตามสัญญา หากว่าความชำรุดบกพร่องนั้นไม่ถึงขนาดให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์ตามปกติ หรือประโยชน์ที่มุ่งหมายตามสัญญาแล้ว ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบ และความชำรุดบกพร่องนี้จะต้องเกิดขึ้นก่อนหรืออย่างน้อยที่สุดมีอยู่ในขณะทำสัญญาซื้อขาย แต่หากผู้ซื้อไม่รู้ถึงความบกพร่องนั้น ถ้าความชำรุดบกพร่องเกิดขึ้นหลังจากที่กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินค้าตกเป็นของผู้ซื้อแล้ว ต้องพิจารณาเรื่องการรับบาปเคราะห์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 370 ต่อไปซึ่งทำให้ไม่เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ซื้อ โดยเฉพาะผู้บริโภคที่ซื้อรถยนต์ใหม่ไม่สามารถล่วงรู้ถึงความชำรุดบกพร่องของรถยนต์ใหม่คันดังกล่าวได้เลยจะรู้ก็ต่อเมื่อผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่คันดังกล่าวได้นำมาใช้ซึ่งก็ไม่ใช่เป็นธรรมแก่ผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่

ความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องอันเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งหมายจะใช้เป็นปกติหรือประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญา แม้ไม่มีข้อตกลงกันเป็นประการใด ผู้ขายก็ต้องรับผิดชอบโดยผลของกฎหมาย เว้นแต่จะได้มีข้อตกลงยกเว้นความรับผิดชอบ

ในเรื่องสัญญาซื้อขาย เป็นธรรมดาที่ผู้ซื้อประสงค์จะได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน อันอาจใช้ประโยชน์ได้สมความมุ่งหมาย ถ้าทรัพย์สินนั้นไม่อาจใช้ประโยชน์ได้ ผู้ขายควรรับผิดชอบไม่ควรให้บาปเคราะห์ตกอยู่กับผู้ซื้อ ความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องนี้ รวมถึงผู้ขายกระทำการโดยสุจริตและไม่ว่าความชำรุดบกพร่องนั้นมีอยู่ ทั้งนี้ จากสุภาษิตกฎหมายที่ว่า “ผู้ขายต้องระวัง” ผู้ขายควรต้องตรวจตราดูทรัพย์สินของตนถูกต้อง มีคุณภาพเหมาะแก่การใช้สอยหรือไม่ ซึ่งในเรื่องความชำรุดบกพร่อง ศาลฎีกาได้เคยมีคำพิพากษาเป็นบรรทัดฐานไว้หลายฉบับ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 508/2545 ความชำรุดบกพร่องของทรัพย์สินที่ขายอันผู้ขายจะต้องรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472 นั้น จะต้องเป็นความชำรุดที่มีอยู่ก่อนแล้วหรือมีอยู่ในขณะที่ทำสัญญาซื้อขายหรือส่งมอบทรัพย์สินที่ขาย ส่วนความชำรุดบกพร่องที่มีขึ้นภายหลังผู้ขายหาต้องรับผิดชอบไม่

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ผู้บริโภคไม่ได้รับความเป็นธรรม เพราะผู้บริโภคไม่สามารถที่จะล่วงรู้ได้เลยว่ารถยนต์คันดังกล่าวมีความชำรุดบกพร่องอย่างไรบ้าง ซึ่งยากต่อการพิสูจน์เป็นอย่างมาก และถึงแม้ว่าผู้ขายจะไม่ต้องรับผิดชอบตามมาตรา 472 แต่ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบตามการรับรองหรือการรับประกันสินค้าที่เรียกว่า “Warrant” หรือ “Guaranty” ซึ่งเป็นการรับผิดชอบ ในชั้นหลังจากซื้อขายหรือส่งมอบสินค้าแต่ก็ต้องเสียเวลาในการพิสูจน์และต้องใช้ความรู้ความชำนาญในเรื่องรถยนต์เป็นอย่างดีซึ่งเป็นภาระแก่ผู้บริโภคเป็นอย่างมาก กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทยที่บัญญัติคุ้มครองสิทธิของผู้ซื้อรถยนต์ใหม่เป็นการเฉพาะ คือกฎหมายที่มีชื่อว่า “กฎหมายเลมอน (Lemon Law)” โดยใช้บังคับในมลรัฐต่างๆ เช่น มลรัฐแคลิฟอร์เนีย (California) กฎหมายเลมอน (Lemon Law) ของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย (California) ได้บัญญัติไว้เป็นกฎหมายเพื่อคุ้มครองมิให้ผู้บริโภคต้องถูกผูกมัดอยู่กับรถยนต์ใหม่ที่มีข้อบกพร่อง โดยบังคับให้ผู้ผลิตต้องดำเนินการซ่อมแซมรถยนต์ที่มีข้อบกพร่องให้เป็นไปตามพันธกรณีของการรับประกัน ที่ผู้ผลิตรถยนต์ได้เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร “Written warranty” และนอกจากนี้ในกรณีที่รถยนต์มีข้อบกพร่อง และผู้ผลิตได้มีความพยายามในการซ่อมแซมตามความเหมาะสมแล้ว ยังไม่สามารถแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นกับรถยนต์คันดังกล่าวได้ กฎหมายนี้กำหนดให้ผู้ผลิตต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเปลี่ยนรถยนต์คันใหม่ให้กับผู้บริโภค โดยอาจซื้อรถยนต์คันดังกล่าวคืนจากผู้บริโภค โดยหักค่าเสื่อมราคาที่เหมาะสมกับระยะเวลาที่รถยนต์คันดังกล่าวได้มีการใช้งานไปแล้วกฎหมายฉบับนี้ยังได้ระบุถึงคำว่า “ความพยายามในการซ่อมแซมตามความเหมาะสม” ซึ่งหมายถึงได้พยายามแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่ง เป็นจำนวน 4 ครั้งขึ้นไป มีเวลารวมที่อยู่ในศูนย์บริการ

30 วันขึ้นไป ทั้งนี้ รถยนต์คันดังกล่าวจะต้องส่งมอบไม่เกิน 12 เดือน และใช้งานไม่เกิน 12,000 ไมล์ และข้อบกพร่องดังกล่าว จะต้องครอบคลุมภายใต้ warranty และเป็นข้อบกพร่องที่ส่งผลกระทบต่ออย่างชัดเจน ในการใช้งานหรือมูลค่าของรถยนต์คันนั้นๆ

มลรัฐฟลอริดา (Florida) กฎหมายเลมอน (Lemon Law) ของมลรัฐฟลอริดา (Florida) ได้กำหนดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่โดยมีการกำหนดไว้ในปี 1988 สภานิติบัญญัติ ได้มีการแก้ไขกฎหมายเลมอน (Lemon Law) ให้ผู้ผลิตรถยนต์ต้องรับผิดชอบในเรื่องดังกล่าวหากรถยนต์ใหม่มีปัญหาต้องเปลี่ยนรถยนต์คันใหม่ให้กับผู้บริโภคหากรถยนต์คันดังกล่าวมีปัญหา หากผู้ผลิตหรือตัวแทนในการจำหน่ายไม่สามารถดำเนินการตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในเงื่อนไขการรับประกัน โดยการซ่อมหรือหลังจากมีการพยายามซ่อมแซมแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่ง เป็นจำนวน 40 วัน ผู้ผลิตหรือตัวแทนจำหน่ายได้พยายามแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งเป็นจำนวน 3 ครั้ง และในครั้งที่ 4 ก่อนที่จะได้รับหนังสือแจ้งเตือนจากผู้บริโภคแต่ผู้ผลิตหรือตัวแทนจำหน่ายก็ยังไม่สามารถซ่อมรถยนต์คันดังกล่าวให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมแก่การใช้งานได้อย่างปราศจากข้อบกพร่อง ผู้ผลิตหรือตัวแทนจำหน่ายจะต้องซื้อรถยนต์คันดังกล่าวและชดใช้เงินให้กับผู้บริโภคตามจำนวนที่เหมาะสมและผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่มีสิทธิที่จะเลือกว่า ต้องการได้รับการชดใช้เป็นเงินหรือต้องการเปลี่ยนรถยนต์เป็นคันใหม่ ทั้งนี้ ระยะเวลาการซ่อมแซมรถยนต์ในศูนย์บริการนั้น ไม่สามารถนำมาบังคับในกรณีที่เกิดสงคราม ฟ้าผ่าไหม้ ภัยธรรมชาติได้

มลรัฐมอนทานา (Montana) กฎหมายเลมอน (Lemon Law) ของมลรัฐมอนทานา (Montana) ได้กำหนดเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ โดยกำหนดครอบคลุมรถยนต์ที่จดทะเบียนในมลรัฐมอนทานา (Montana) แต่ไม่ครอบคลุมรถบ้านรถบรรทุกที่มีน้ำหนักกว่า 10,000 ปอนด์ ถ้าหากรถยนต์ใหม่คันดังกล่าวมีข้อบกพร่องผู้ผลิตหรือตัวแทนจำหน่ายต้องซ่อมแซมรถยนต์ให้กับผู้บริโภค แต่รถยนต์คันดังกล่าวจะต้องส่งมอบให้แก่ผู้บริโภคไม่เกิน 2 ปี และใช้งานไม่เกิน 18,000 ไมล์ แต่ถ้าผู้ผลิตหรือตัวแทนจำหน่ายได้พยายามแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งเป็นจำนวน 4 ครั้ง ภายใน 30 วันทำการ แต่ผู้ผลิตหรือตัวแทนจำหน่ายก็ยังไม่สามารถซ่อมรถยนต์คันดังกล่าวให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ ผู้ผลิตหรือตัวแทนจำหน่ายจะต้องซื้อรถยนต์คันดังกล่าวและชดใช้เงินให้กับผู้บริโภคตามจำนวนที่เหมาะสม

กฎหมายเลมอน (Lemon Law) ของมลรัฐต่างๆ ของประเทศสหรัฐอเมริกา มีหลักการและหลักกฎหมายโดยรวมคล้ายคลึงกัน หากมีข้อแตกต่างกันในรายละเอียดบางเรื่องเท่านั้น กฎหมายเลมอน (Lemon Law) เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับการซื้อขายรถยนต์ใหม่โดยตรงและมีบทบาทที่เป็นการคุ้มครองสิทธิและประโยชน์ของผู้ซื้อซึ่งเป็นผู้บริโภคโดยทั่วไปอย่างชัดเจน หลักการสำคัญของกฎหมาย คือ ผู้ซื้อรถยนต์นั้นจะต้องได้รับความคุ้มครองสิทธิของตน” อย่างเป็น

ธรรม” มิใช่ว่าจะต้องนำรถยนต์ใหม่นั้นไปให้ผู้ผลิตรถยนต์ทำการซ่อมแซมหรือแก้ไขปัญหาไม่รู้จักจบสิ้น และหากผู้ผลิตรถยนต์นั้นไม่สามารถแก้ไขปัญหาคความบกพร่องของรถยนต์นั้นในระยะเวลาที่เหมาะสม ผู้ผลิตนั้นก็จะมีหน้าที่ที่จะต้องเปลี่ยนรถยนต์คันใหม่ให้แทนรถยนต์คันเดิม หรือชดใช้ราคาให้แก่ผู้ซื้อ มาตรการดังกล่าวมีเงื่อนไขและวิธีการที่เป็นรูปธรรม ทำให้เกิดความชัดเจนทั้งต่อผู้ผลิตและผู้จำหน่ายรถยนต์และผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ทั่วไป ในอันที่จะทราบว่า คู่สัญญา มีสิทธิและหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อกันอย่างไร อันจะทำให้ปัญหาความขัดแย้งของผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ และผู้ผลิตรถยนต์ใหม่ลดลง อีกทั้งมาตรการดังกล่าวยังเอื้อให้เกิดการประนีประนอมหรือการเจรจาตกลงกันระหว่างผู้ซื้อรถยนต์ใหม่และผู้ประกอบการรถยนต์โดยไม่ต้องดำเนินคดีหรือฟ้องร้องคดีต่อศาล อันจะส่งผลให้การประกอบธุรกิจยานยนต์ของประเทศไทยมีความน่าเชื่อถือในสายตาของผู้บริโภค และเป็นการพัฒนาศักยภาพของธุรกิจยานยนต์ในประเทศไทยให้มีมาตรฐานทัดเทียมกับนานาประเทศและผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่จะได้รับการเยียวยาที่เป็นธรรมและเหมาะสม ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ไว้เป็นการเฉพาะในประเทศไทยเพื่อให้การคุ้มครองผู้บริโภคมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการที่ได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ในเรื่องมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคนำเข้าผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ ตั้งแต่บทที่ 1-4 มีบทสรุปและข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคนำเข้าผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ในประเทศไทย ดังนี้

5.1 บทสรุป

ปัจจุบันปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภคที่นำเข้ซื้อรถยนต์ใหม่เกิดปัญหาหลายประการ หากรถยนต์ใหม่ที่ซื้อเกิดความชำรุดบกพร่อง ผู้บริโภคหรือผู้ซื้อไม่สามารถขอบริษัทเปลี่ยนรถยนต์คันใหม่ได้ จะเห็นได้ว่าจากปัญหาดังกล่าว ผู้บริโภคต้องหันมาพึ่งสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค แต่ก็ไม่สามารถช่วยเหลือเยียวยาผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

เนื่องจากพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ไม่ได้บัญญัติครอบคลุมถึงเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคนำเข้าผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ ทำให้ผู้บริโภคต้องนำไปฟ้องเป็นคดีแพ่ง ทำให้เสียเวลาและเสียค่าใช้จ่ายในการฟ้องร้องและภาระการพิสูจน์ก็ตกอยู่กับผู้บริโภค แม้ว่าในปัจจุบันจะมีพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 แต่ผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ก็ต้องดำเนินการฟ้องร้องดำเนินคดีต่อผู้ประกอบการธุรกิจรถยนต์ใหม่นั้นเสียก่อนทำให้เสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

มาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภคนำเข้าผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ ในประเทศไทยยังไม่มีการบัญญัติในเรื่องดังกล่าวไว้เป็นการเฉพาะ เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นกับผู้บริโภคนำเข้าผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ก็นำบทบัญญัติในเรื่องละเมิดทั่วไปที่มีอยู่ในมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยความรับผิดของบุคคลในการกระทำของตนเองอย่างกว้างขวางครอบคลุมการกระทำผิดเป็นการทั่วไป ซึ่งไม่อาจเยียวยาให้แก่ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายให้เป็นที่ไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้ เนื่องจากมีขอบข่ายที่กว้างจึงทำให้ยากแก่การนำสืบเพื่อพิสูจน์ถึงความรับผิดและการชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้บริโภค อีกทั้งยังไม่มีบทบัญญัติความรับผิดเด็ดขาด ผู้บริโภคซึ่งเป็นผู้เสียหายที่เป็นผู้ดำเนินการฟ้องร้องเพื่อขอให้บริษัทผู้จำหน่ายหรือตัวแทนผู้จำหน่ายรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องที่เกิดขึ้นจึงมีหน้าที่ต้องนำสืบหรือภาระการพิสูจน์ที่จะต้องนำสืบ เพื่อให้ศาลเห็นหรือเชื่อว่าผู้บริโภคเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายจากความชำรุดบกพร่องนั้นจริง ทั้งนี้ เป็นไปตามหลักการพิสูจน์ทั่วไปตาม

มาตรา 84/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่เรียกว่า “ผู้ใดกล่าวอ้าง ผู้นั้นมีหน้าที่นำสืบ” จะเห็นได้ว่า ผู้บริโภคจะต้องเป็นผู้ที่มีภาระการพิสูจน์ ซึ่งการพิสูจน์ความเสียหายที่เกิดขึ้นก่อนข้างมีปัญหา ผู้บริโภคต้องมีการอย่างมากในการที่จะพิสูจน์ให้เห็นว่ามีความเสียหายที่เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากสินค้า ซึ่งสินค้าในที่นี้ก็คือ รถยนต์ใหม่ที่ผู้บริโภคซื้อมานั่นเอง

ในการพิสูจน์นั้นจะต้องมีการพิสูจน์ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นรวมทั้งต้องพิสูจน์ว่า ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบค่าใช้จ่ายค่าเสียหายด้วย ไม่ว่าจะเป็นความรับผิดชอบในทางสัญญา เช่น ความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของรถยนต์ใหม่ที่ซื้อ หรือ ความรับผิดชอบในทางละเมิด เช่น ความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ผลิต ซึ่งหลักกฎหมายดังกล่าวทำให้ภาระตกหนักแก่ผู้บริโภค เนื่องจากภาระการพิสูจน์ถึงความชำรุดบกพร่องในขั้นตอนการผลิต หรือความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ผลิตเป็นไปได้ยาก เพราะพยานหลักฐานส่วนใหญ่อยู่ในความครอบครองของผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตแต่ฝ่ายเดียวว่าที่ผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่จะนำสืบได้ เนื่องจากผู้บริโภคมีความอ่อนแอด้านเศรษฐกิจหรืออำนาจต่อรอง การดำเนินคดีของผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ที่ได้รับการเสียหายจึงค่อนข้างเป็นไปได้ยาก หรือบางกรณีค่าเสียหายที่ได้รับก็ไม่คุ้มค่าใช้จ่ายและเวลาที่เสียไป ถึงแม้ว่าจะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัตินี้มีข้อจำกัด เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ไม่ได้บัญญัติครอบคลุมถึงเรื่องดังกล่าว ทำให้ผู้บริโภคต้องนำไปฟ้องเป็นคดีแพ่ง แม้กฎหมายจะเปิดโอกาสให้ผู้บริโภคฟ้องร้องบริษัทเพื่อขอเปลี่ยนรถหรือขอคืนเงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472 แต่ก็ทำให้เสียเวลาและเสียค่าใช้จ่ายในการฟ้องร้องและสำหรับผู้บริโภค โดยทั่วไปในการเรียกร้องให้บริษัทต้องรับผิดชอบจนถึงฟ้องร้องเป็นคดีความนั้นก็เป็นการที่ไม่ง่ายเพราะต้องเสียค่าใช้จ่ายและเวลาพอสมควร

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 เจาะจงเกี่ยวกับสินค้าที่กำหนดไว้ตามนัยแห่งพระราชบัญญัตินี้ขัดแย้งระหว่างผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่กับผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายรถยนต์ เกี่ยวกับความบกพร่องที่เกิดขึ้นกับรถยนต์ใหม่จะเห็นได้ว่า ความคุ้มครองตามที่กำหนดให้พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ยังไม่ตรงหรือไม่สอดคล้องกับปัญหาความบกพร่องที่เกิดขึ้นกับรถยนต์ใหม่เสียทีเดียว พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 ดังกล่าวมุ่งคุ้มครองความปลอดภัยของสินค้าที่ผู้ประกอบการผลิต นำเข้าและวางจำหน่ายในท้องตลาดเป็นการทั่วไปเป็นสำคัญ ความบกพร่องตามนัยสินค้าแห่งพระราชบัญญัติจึง

เป็นความบกพร่องที่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้ใช้รถยนต์ใหม่ อันเนื่องมาจากการขาดความปลอดภัยของรถยนต์ใหม่เท่านั้น หากความบกพร่องของรถยนต์ใหม่เป็นเพียงความบกพร่องเล็กน้อยอันเกี่ยวกับคุณภาพของรถยนต์ และมีใช้ความบกพร่องที่มีลักษณะเป็นการขาดความปลอดภัยของรถยนต์นั้นแล้ว ไม่อาจถือว่ารถยนต์ใหม่นั้นเป็นสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตามนัยแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ด้วยเหตุนี้การนำบทบัญญัติพระราชบัญญัติความรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาใช้กับปัญหาที่เกิดขึ้นกับรถยนต์ใหม่จึงยังคงมีข้อจำกัดอยู่บางประการ

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่นั้นย่อมสามารถฟ้องร้องผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายรถยนต์นั้น โดยอาศัยบทบัญญัติของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ได้ หากผู้ผลิตหรือผู้ขายรถยนต์นั้นไม่สามารถแก้ไขปัญหาคความบกพร่องของรถยนต์ใหม่ให้แก่ผู้ซื้อได้ อย่างไรก็ตามแม้ว่าการดำเนินคดีผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 จะมีความสะดวกรวดเร็ว ประหยัดและง่ายต่อผู้บริโภค แต่ก็คงไม่อาจปฏิเสธว่าการฟ้องร้องหรือการดำเนินคดี นอกจากจะทำให้ผู้บริโภคเสียเวลาในการดำเนินคดีซึ่งอาจจะกระทบต่อการปฏิบัติการกิจ หน้าที่การงานและการใช้ชีวิตประจำวันตามปกติของตนแล้ว ผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่จำนวนไม่น้อยยังไม่คุ้นเคยกับการดำเนินการเช่นนั้นด้วยเหตุที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในสิทธิของตนตามกฎหมายและผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่จำนวนไม่น้อยที่ไม่กล้าที่จะดำเนินการดังกล่าวเพื่อปกป้องสิทธิของตนจึงเป็นเรื่องที่ผู้บริโภคอยากที่จะหลีกเลี่ยงหากเป็นไปได้

จากการศึกษาในบทก่อนๆ จะเห็นได้ว่ากฎหมายที่มีอยู่ในประเทศไทยไม่สามารถให้ความคุ้มครองหรือเยียวยาเรื่องความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและเป็นธรรม จึงเห็นควรมีการนำบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ในต่างประเทศมาใช้เป็นแนวทางในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ในประเทศไทย โดยนำกฎหมายที่บังคับใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น มาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหารื่องดังกล่าว โดยเฉพาะกฎหมายเลมอน “Lemon Law” ที่มีอยู่ในมลรัฐต่างๆ ของประเทศสหรัฐอเมริกาที่กำหนดให้ผู้ผลิตหรือตัวแทนจำหน่ายต้องเปลี่ยนรถยนต์คันใหม่ให้กับผู้บริโภค เมื่อรถยนต์คันดังกล่าวเกิดความชำรุดบกพร่องแล้วผู้ผลิต หรือผู้จำหน่ายไม่สามารถซ่อมหรือแก้ไขปัญหารื่องดังกล่าวได้ภายในเวลาที่กฎหมายแต่ละมลรัฐได้กำหนดไว้ หากมีการนำแนวทางและเงื่อนไขที่ใช้บังคับอยู่ในต่างประเทศมาใช้ในประเทศไทย ผู้บริโภคก็จะได้รับการแก้ไข เยียวยาจากผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายรถยนต์ใหม่ในประเทศไทย ซึ่งจะทำให้ปัญหารื่องการที่ผู้บริโภคไม่ได้รับความคุ้มครองอันเนื่องมาจากความชำรุดบกพร่อง หรือความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการซื้อรถยนต์ใหม่ในประเทศไทยลดน้อยลงไปได้ ผู้บริโภคไม่ต้องเสียเวลา

และค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีในชั้นศาล เป็นการลดปริมาณคดีที่จะเข้าสู่ศาล ทั้งยังส่งผลให้การประกอบธุรกิจยานยนต์ของประเทศมีความน่าเชื่อถือในสายตาของผู้บริโภค และเป็นการพัฒนาศักยภาพของธุรกิจยานยนต์ในประเทศไทยให้มีมาตรฐานทัดเทียมกับนานาประเทศและผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่จะได้รับการเยียวยาที่ถูกต้อง เหมาะสมและเป็นธรรม

ดังนั้น กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทยจึงควรกำหนดมาตรการ การคุ้มครองผู้บริโภค ในเรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่อย่างชัดเจนไว้เป็นการเฉพาะ โดยผู้บริโภคไม่ต้องรับภาระในเรื่องการพิสูจน์ความชำรุดบกพร่อง และไม่ต้องไปฟ้องร้องหรือดำเนินคดีทางศาลแต่เพียงอย่างเดียว อีกทั้งกำหนดให้มีความรับผิดชอบเด็ดขาดของผู้ขาย ตัวแทนจำหน่าย และผู้ประกอบการ เพื่อผู้บริโภคจะได้รับความคุ้มครองไม่ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการฟ้องร้องคดีทางแพ่งกับกับบริษัทรถยนต์อื่นจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่เป็นอย่างยิ่ง

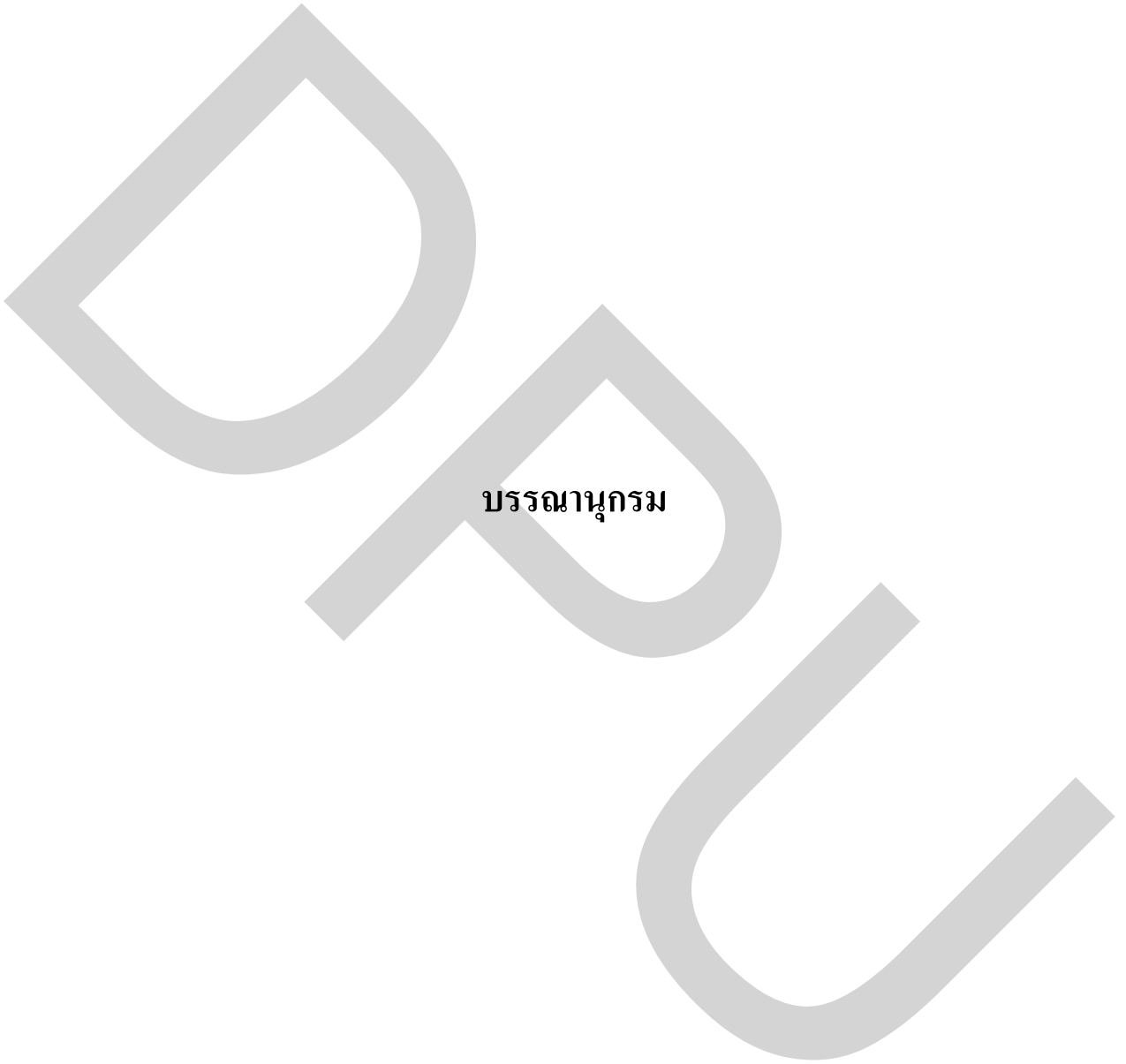
5.2 ข้อเสนอแนะ

เมื่อได้ศึกษาวิเคราะห์ปัญหากฎหมายที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ โดยเปรียบเทียบกฎหมายของประเทศไทยกับต่างประเทศแล้ว จะเห็นว่ากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ของต่างประเทศให้ความคุ้มครองผู้บริโภคที่มีความสอดคล้องและใช้บังคับได้จริงกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยยุคปัจจุบัน อันเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ และสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศได้อีกทางหนึ่งด้วย ดังนั้นผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะแนวทางที่ได้จากการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

5.2.1 เห็นสมควรกำหนดให้มีมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ในประเทศไทย โดยออกกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคในเรื่องนี้ไว้เป็นการเฉพาะ โดยนำมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคตามกฎหมายเลมอน (Lemon Law) ของประเทศสหรัฐอเมริกา มาเป็นแนวทาง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการลดปัญหาในเรื่องการระการพิสูจน์ของผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 อันทำให้สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

5.2.2 เห็นสมควรกำหนดให้มีมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ในประเทศไทย โดยออกเป็นกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคในเรื่องนี้ไว้เป็นการเฉพาะโดยนำมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคตามกฎหมายเลมอน (Lemon Law) ของประเทศสหรัฐอเมริกา มาเป็นแนวทาง ทั้งนี้เพื่อลดปัญหาเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจของศาลตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณา คดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

5.2.3 เห็นสมควรกำหนดให้มีมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคผู้ซื้อรถยนต์ใหม่ในประเทศไทย โดยออกเป็นกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคในเรื่องนี้เป็นการเฉพาะ โดยนำมาตรการทางกฎหมายเลมอน (Lemon Law) ของประเทศสหรัฐอเมริกามาเป็นแนวทางทั้งนี้เพื่อลดปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดของผู้ขายในกรณีรถยนต์ใหม่ที่มีความชำรุดบกพร่อง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- เข็มชัย ชูติวงศ์. (2547). **คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน**. กรุงเทพฯ:
- คณะนิติศาสตร์. (2523). **กฎหมายลักษณะพยาน**. กรุงเทพฯ: แก้วการพิมพ์.
- จิต เศรษฐบุตร. (2528). **หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด**. กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ.
- ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนาสานต์. (2543). **กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2543). **สารานุกรมเกี่ยวกับการจัดทำประมวลกฎหมายของต่างประเทศและของไทย**. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- ประทีป อ่าววิจิตรกุล. (2551). “การดำเนินคดี ตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค.” กรุงเทพฯ: พิมพ์เอเชียคิด แพ็คพรีนซ์.
- ประพนธ์ ศาตะมาน. (2543). **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะซื้อขาย (พิมพ์ครั้งที่ 12)**. กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ.
- ประมวล สุวรรณสร. (2519). **กฎหมายลักษณะพยาน**. กรุงเทพฯ: กรุงธน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2523). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2493 (พิมพ์ครั้งที่ 18)**. กรุงเทพฯ: นนทชัยพลโยธิน.
- พิเชษฐ เมฆานนท์. (2537). **ความคิดทางสังคม กฎหมายเกี่ยวกับองค์การธุรกิจในเอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายพาณิชย์ 4**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ไพโรจน์ วายุภาพ. (2552). **คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค**. ม.ป.ท
- วิสูตร, ורתัย และธนชัยวิวัฒน์. (2551). **พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2551**. กรุงเทพฯ: ไพบูล.
- วาสนา หงษ์เจริญ. (2551). “ผู้บริหารกระบวนการยุติธรรมระดับสูง.” **การดำเนินคดีผู้บริโภคในศาลยุติธรรม**. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการยุติธรรม.
- วิญญู เครื่องงาม. (2540). **คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้ (พิมพ์ครั้งที่ 7)**. กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ.
- _____. (2542). **คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้ (พิมพ์ครั้งที่ 8)**. กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ.

- ศรีราชา เจริญพาณิชย์. (2534). เอกสารประกอบการสอนวิชาชุด กฎหมายพาณิชย์ 1 (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. (2543). สคบ.กับการคุ้มครองผู้บริโภค (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ออฟเซ็ท ครีเอชั่น.
- สุขุม ศุภนิตย์. (2522). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด. กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ.
- _____. (2540). คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โสภณ รัตนากร. (2545). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานบทที่ 3. กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ.
- โอสถ โกศิน. (2517). คำอธิบายกฎหมายไทยและต่างประเทศในเรื่องกฎหมายลักษณะพยาน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ไทยเกษม.

บทความ

- คัมภีร์ แก้วเจริญ. (2522, ตุลาคม). “ละเมิดเนื่องจากทรัพย์สินอันตราย.” วารสารนิติศาสตร์, หน้า 153.
- _____. (2527). “ละเมิดกับสังคม.” วารสารอัยการนิเทศ, ปีที่ 46, ฉบับที่ 1. หน้า 100-101.
- _____. (2530). “ละเมิดในแวดวงคอมพิวเตอร์.” วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 17, ฉบับที่ 2. หน้า 42.
- ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์. (2523). “การควบคุมโฆษณาเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค.” วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 10, ฉบับที่ 2. หน้า 245-246.
- ณัฐจักร ปัทมสิงห์ ณ อุษยา. (2524). “ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการผลิต.” วารสารอัยการ, ปีที่ 39, ฉบับที่ 4. หน้า 50.
- นนทวัชร นวตระกูลพิสุทธิ์. (2551). “ความรับผิดชอบของผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายรถยนต์ใหม่กับการคุ้มครองผู้บริโภค.” วารสารนิติศาสตร์ธรรมศาสตร์, ปีที่ 39, ฉบับที่ 2. หน้า 276-278 และหน้า 280, 282, 283 และ 285.
- _____. (2551). “พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 หลักการและสาระสำคัญ.” วารสารนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ปีที่ 37, ฉบับที่ 1. หน้า 190.
- ปิติชัย พงษวานิชย์อนันต์. (2549, 27 มกราคม). “แนวทางต่อสู้ทวงสิทธิ์เมื่อรถป้ายแดงมีปัญหา.” กรุงเทพฯ: กรุงเทพธุรกิจ. หน้า 19.

ภัทรศักดิ์ วรรณแสง. (2527, ธันวาคม). “ความรับผิดชอบเพื่อละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.” วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 14, ฉบับที่ 4. หน้า 35.

สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค. (2539). “ประวัติของการคุ้มครองผู้บริโภค จลาตบริโภค.” วารสารสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค, ปีที่ 2539, ฉบับที่ 21. หน้า 3

วิทยานิพนธ์

ธรรมรัตน์ ลิ้มกุลพงษ์. (2545). **มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคจากการซื้อขายและเช่าซื้อรถยนต์ใหม่ พ.ศ.2545.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ฐนยศ ศิริบรรณ. (2548). **ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีแพ่งในศาลยุติธรรมตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ปณิธาน ช่อผูก. (2549). **อำนาจของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ศึกษากรณีการดำเนินคดีแทนผู้บริโภค.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปิยะกุล บุญเพิ่ม. (2524). **ความรับผิดชอบในการผลิตและการจำหน่าย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วีรียา งามนิล. (2544). **มาตรการทางกฎหมายในการประกอบธุรกิจและการคุ้มครองผู้บริโภครถยนต์ใช้แล้ว.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สมชาย อติกรจุฑาศิริ. (2542). **ปัญหาในการดำเนินคดีที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เอกสารอื่น ๆ

สุนีย์ มัลลิกะมาตย์. (2531). **การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งกองทุนทดแทนความเสียหายต่อสุขภาพจากมลพิษ (รายงานการวิจัย).** กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อมและมูลนิธิญี่ปุ่น. หน้า 98.

สารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

กอบกุล จันทวโร. (2553). ระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกาและกฎหมายไทย. สืบค้นเมื่อ 27

พฤษภาคม 2554, จาก <http://www.oncb.go.th>

ชนพล. (2552). ผมจะทำอะไรดีที่อัตรายนต์ป้ายแดงแล้วมีปัญหา. สืบค้นเมื่อ 26 เมษายน 2554,

จาก www.dec.ha.com

วิรัช จิระแพทย์. (2552, 21 กันยายน). กระบวนการยุติธรรมกับการคุ้มครองผู้บริโภค. สืบค้นเมื่อ

27 พฤษภาคม 2554, จาก <http://www.Ubon-ju.ago.go.th>

สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค. (2553). ดำเนินงานของคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา. สืบค้นเมื่อ

ธันวาคม 2553, จาก <http://www.thaicustomer.net>

สาวตรี สุขศรี. (2548, 20 กันยายน). สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2553, จาก

<http://www.biola.com.de/articlit/5/>

สุชาย จอกแก้ว. (2551, 23 สิงหาคม). วารสารร่วมพฤษ. สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2554, จาก

<http://www.research.krirk.ac.th>

สุขุม ศุภนิษฐ์. (2540). องค์การเอกชนเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค. สืบค้นเมื่อ 28 พฤษภาคม 2554,

จาก <http://www.pub-law.net>

ศรีสุวรรณ จรรยา. (2551). ผู้บริโภคควรรู้อะไรที่เกี่ยวกับกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค

สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2554, จาก <http://www.decha.com/main/show>

[Topic.php?id=2530](http://www.decha.com/main/show?Topic.php?id=2530)

ศูนย์พิทักษ์สิทธิผู้บริโภค. (2550, 16 พฤษภาคม). ทุกข์ผู้บริโภค กรณีมาตรฐานสินค้ารถยนต์.

สืบค้นเมื่อ 22 เมษายน 2554, จาก www.fordfocusclub.com

พรเพชร. (2553, 30 มกราคม). อิทธิพลของระบบไต่สวนและระบบกล่าวหาในศาลไทย. สืบค้น

เมื่อ 12 ตุลาคม 2554, จาก <http://masteroPlaw34.blogspot.com>

สหรัฐอเมริกา. (2553, 22 มกราคม). โตโยต้าเรียกคืนรถยนต์ 2.3 ล้านบาท. สืบค้นเมื่อ 25

สิงหาคม 2554, จาก <http://www.thaito>

กรมการขนส่งทางบก. (2552, 3 พฤษภาคม). ดำเนินงานบริษัทขนส่งจำกัด. สืบค้นเมื่อ 29 พฤษภาคม

2554, จาก <http://www.geocities.com>

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2553, 6 ตุลาคม). พระราชบัญญัติ การขนส่งทางบก พ.ศ. 2522.

สืบค้นเมื่อ 29 พฤษภาคม 2554, จาก <http://www.krisdka.go.th>

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2553, 8 ตุลาคม). พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522.

สืบค้นเมื่อ 29 พฤษภาคม 2554, จาก <http://www.krisdka.go.th>

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2553, 13 ตุลาคม). พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522. สืบค้น

เมื่อ 29 พฤษภาคม 2554, จาก <http://www.krisdka.go.th>

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. (ม.ป.ป). ดำเนินงานของคณะกรรมการว่าด้วยโฆษณา.

สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2553, จาก <http://www.thaicustomer.net>

โพสต์ทูเดย์. (2553). โตโยต้าเรียกคืนรถในสหรัฐฯคันเร่ง-แผ่นรองพื้นแข็ง. สืบค้นเมื่อ 27

พฤษภาคม 2554, จาก <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=553468>

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง.

พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522.

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522.

พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522.

พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540.

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541.

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2551.

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความผู้บริโภค พ.ศ. 2551.

พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551.

ภาษาต่างประเทศ

LAWS

California Civil Code Section 1793.22.

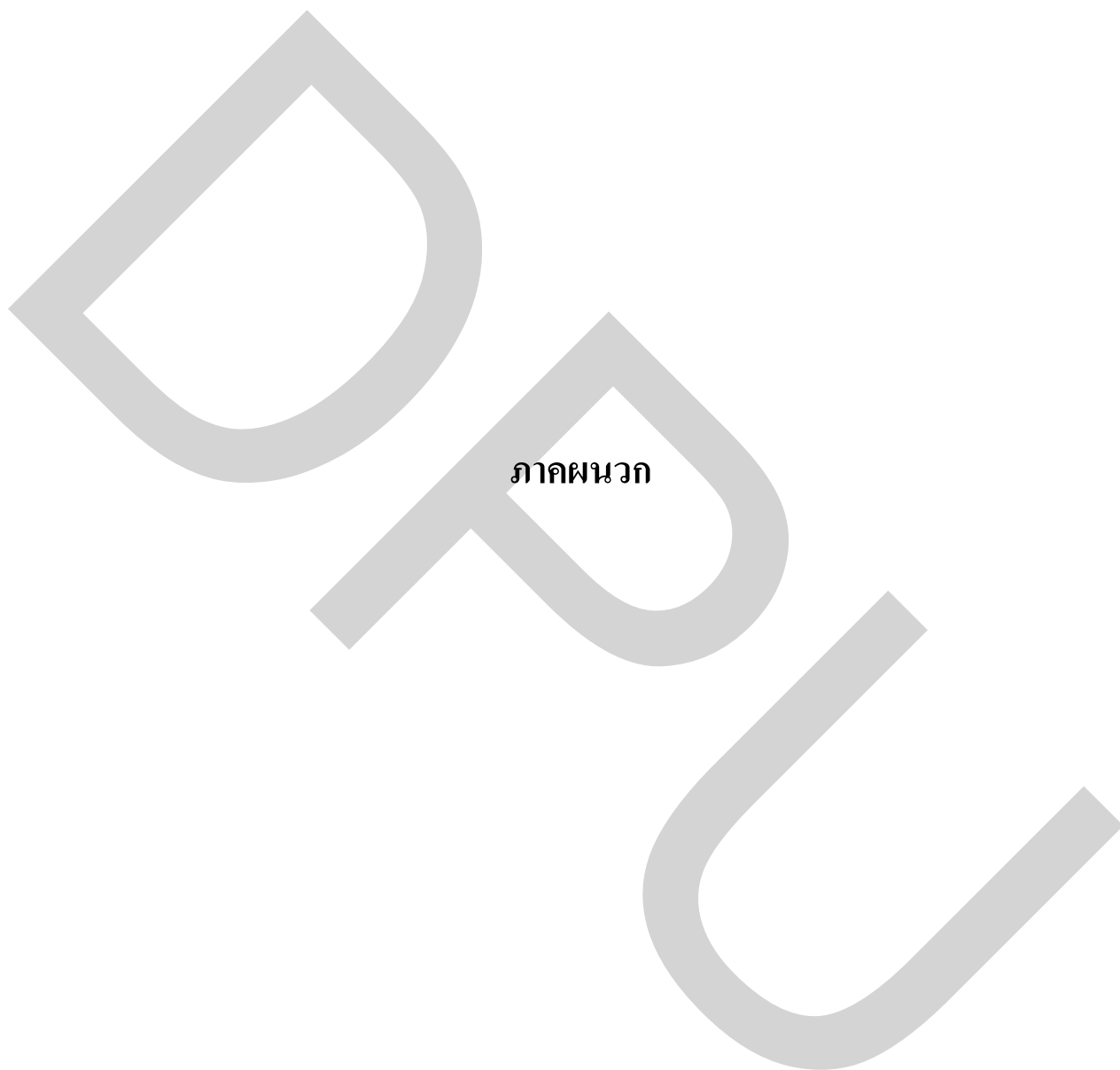
Florida Lemon Law Chapter 681 Motor Vehicle Sales Warranties Motor Vehicle Warranty
Enforcement Act.

ELECTRONIC SOURCE

Florida lemon law. (n.l). Retrieved may 27, 2011, from www.bbb.org/us/florida-lemon-law

Montana Lemon Law Title 61, Chapter 4, Part 5 New Motor Vehicle Warranties – Remedies
(n.l). Retrieved may 28, 2011, from www.lemonlaw.com

Lemon Check. (2010) New York Lemon Law. (n.l). Retrieved november 27, 2011 from
<http://www.newyork.gackpage.com>

ภาคผนวก

ภาคผนวก

Florida Lemon Law Statutes

Florida Lemon Law Chapter 681

Florida Lemon Law 681.10 Short title.--

This chapter shall be known and may be cited as the "Motor Vehicle Warranty Enforcement Act."

History.--s.1,ch.83-69;s.1,ch.85-240;s.19,ch.88-95;s.4,ch.91-429.

Florida Lemon Law 681.101 Legislative intent.--

The Legislature recognizes that a motor vehicle is a major consumer purchase and that a defective motor vehicle undoubtedly creates a hardship for the consumer. The Legislature further recognizes that a duly franchised motor vehicle dealer is an authorized service agent of the manufacturer. It is the intent of the Legislature that a good faith motor vehicle warranty complaint by a consumer be resolved by the manufacturer within a specified period of time; however, it is not the intent of the Legislature that a consumer establish the presumption of a reasonable number of attempts as to each manufacturer that provides a warranty directly to the consumer. It is further the intent of the Legislature to provide the statutory procedures whereby a consumer may receive a replacement motor vehicle, or a full refund, for a motor vehicle which cannot be brought into conformity with the warranty provided for in this chapter. However, nothing in this chapter shall in any way limit or expand the rights or remedies which are otherwise available to a consumer under any other law.

History.--s. 2, ch. 83-69; s. 1, ch. 84-55; ss. 1, 19, ch. 88-95; s. 4, ch. 91-429; s. 1, ch. 97-245.

Florida Lemon Law 681.102 Definitions.-- As used in this chapter, the term:

1. **"Authorized service agent"** means any person, including a franchised motor vehicle dealer, who is authorized by the manufacturer to service motor vehicles. In the case of a recreational vehicle when there are two or more manufacturers, an authorized service agent for any individual manufacturer is any person, including a franchised motor vehicle dealer, who is authorized to service the items warranted by that manufacturer. The term does not include a rental car company authorized to repair rental vehicles.

2. **"Board"** means the Florida New Motor Vehicle Arbitration Board.
3. **"Collateral charges"** means those additional charges to a consumer wholly incurred as a result of the acquisition of the motor vehicle. For the purposes of this chapter, collateral charges include, but are not limited to, manufacturer-installed or agent-installed items or service charges, earned finance charges, sales taxes, and title charges.
4. **"Consumer"** means the purchaser, other than for purposes of resale, or the lessee, of a motor vehicle primarily used for personal, family, or household purposes; any person to whom such motor vehicle is transferred for the same purposes during the duration of the Lemon Law rights period; and any other person entitled by the terms of the warranty to enforce the obligations of the warranty.
5. **"Days"** means calendar days.
6. **"Department"** means the Department of Legal Affairs.
7. **"Division"** means the Division of Consumer Services of the Department of Agriculture and Consumer Services.
8. **"Incidental charges"** means those reasonable costs to the consumer which are directly caused by the nonconformity of the motor vehicle.
9. **"Lease price"** means the aggregate of the capitalized cost, as defined in s. 521.003(2), and each of the following items to the extent not included in the capitalized cost:
  1. Lessor's earned rent charges through the date of repurchase.
  2. Collateral charges, if applicable.
  3. Any fee paid to another to obtain the lease.
  4. Any insurance or other costs expended by the lessor for the benefit of the lessee.
  5. An amount equal to state and local sales taxes, not otherwise included as collateral charges, paid by the lessor when the vehicle was initially purchased.
10. **"Lemon Law rights period"** means the period ending 24 months after the date of the original delivery of a motor vehicle to a consumer.
11. **"Lessee"** means any consumer who leases a motor vehicle for 1 year or more pursuant to a written lease agreement which provides that the lessee is responsible for repairs to such motor vehicle or any consumer who leases a motor vehicle pursuant to a lease-purchase agreement.

12. "**Lessee cost**" means the aggregate deposit and rental payments previously paid to the lessor for the leased vehicle but excludes debt from any other transaction.
13. "**Lessor**" means a person who holds title to a motor vehicle that is leased to a lessee under a written lease agreement or who holds the lessor's rights under such agreement.
14. "**Manufacturer**" means any person, whether a resident or nonresident of this state, who manufactures or assembles motor vehicles, or who manufactures or assembles chassis for recreational vehicles, or who manufactures or installs on previously assembled truck or recreational vehicle chassis special bodies or equipment which, when installed, forms an integral part of the motor vehicle, a distributor as defined in s. 320.60(5), or an importer as defined in s. 320.60(7). A dealer as defined in s. 320.60(11)(a) shall not be deemed to be a manufacturer, distributor, or importer as provided in this section.
15. "**Motor vehicle**" means a new vehicle, propelled by power other than muscular power, which is sold in this state to transport persons or property, and includes a recreational vehicle or a vehicle used as a demonstrator or leased vehicle if a manufacturer's warranty was issued as a condition of sale, or the lessee is responsible for repairs, but does not include vehicles run only upon tracks, off-road vehicles, trucks over 10,000 pounds gross vehicle weight, motorcycles, mopeds, or the living facilities of recreational vehicles. "Living facilities of recreational vehicles" are those portions designed, used, or maintained primarily as living quarters and include, but are not limited to, the flooring, plumbing system and fixtures, roof air conditioner, furnace, generator, electrical systems other than automotive circuits, the side entrance door, exterior compartments, and windows other than the windshield and driver and front passenger windows.
16. "**Nonconformity**" means a defect or condition that substantially impairs the use, value, or safety of a motor vehicle, but does not include a defect or condition that results from an accident, abuse, neglect, modification, or alteration of the motor vehicle by persons other than the manufacturer or its authorized service agent.
17. "**Procedure**" means an informal dispute-settlement procedure established by a manufacturer to mediate and arbitrate motor vehicle warranty disputes.
18. "**Program**" means the mediation and arbitration pilot program for recreational vehicles established in this chapter.

19. **"Purchase price"** means the cash price as defined in s. 520.31(2), inclusive of any allowance for a trade-in vehicle, but excludes debt from any other transaction. "Any allowance for a trade-in vehicle" means the net trade-in allowance as reflected in the purchase contract or lease agreement if acceptable to the consumer and manufacturer. If such amount is not acceptable to the consumer and manufacturer, then the trade-in allowance shall be an amount equal to 100 percent of the retail price of the trade-in vehicle as reflected in the NADA Official Used Car Guide (Southeastern Edition) or NADA Recreation Vehicle Appraisal Guide, whichever is applicable, in effect at the time of the trade-in. The manufacturer shall be responsible for providing the applicable NADA book.
20. **"Reasonable offset for use"** means the number of miles attributable to a consumer up to the date of a settlement agreement or arbitration hearing, whichever occurs first, multiplied by the purchase price of the vehicle and divided by 120,000, except in the case of a recreational vehicle, in which event it shall be divided by 60,000.
21. **"Recreational vehicle"** means a motor vehicle primarily designed to provide temporary living quarters for recreational, camping, or travel use, but does not include a van conversion.
22. **"Replacement motor vehicle"** means a motor vehicle which is identical or reasonably equivalent to the motor vehicle to be replaced, as the motor vehicle to be replaced existed at the time of acquisition. "Reasonably equivalent to the motor vehicle to be replaced" means the manufacturer's suggested retail price of the replacement vehicle shall not exceed 105 percent of the manufacturer's suggested retail price of the motor vehicle to be replaced. In the case of a recreational vehicle, "reasonably equivalent to the motor vehicle to be replaced" means the retail price of the replacement vehicle shall not exceed 105 percent of the purchase price of the recreational vehicle to be replaced.
23. **"Warranty"** means any written warranty issued by the manufacturer, or any affirmation of fact or promise made by the manufacturer, excluding statements made by the dealer, in connection with the sale of a motor vehicle to a consumer which relates to the nature of the material or workmanship and affirms or promises that such material or workmanship is free of defects or will meet a specified level of performance.

History.--s. 3,ch. 83-69;s.2,ch.84-55;s.2,ch. 85-240; s.1,ch.86-229;ss.2,19,ch.88-95;s. 4,ch. 91-429;s.2,ch.92-88;s.2,ch.97-245;s.2,ch.98-128;s.21,ch.99-164.

Florida Lemon Law 681.103 Duty of manufacturer to conform a motor vehicle to the warranty.-

1. 1.If a motor vehicle does not conform to the warranty and the consumer first reports the problem to the manufacturer or its authorized service agent during the Lemon Law rights period, the manufacturer or its authorized service agent shall make such repairs as are necessary to conform the vehicle to the warranty, irrespective of whether such repairs are made after the expiration of the Lemon Law rights period. Such repairs shall be at no cost to the consumer if made during the term of the manufacturer's written express warranty. Nothing in this paragraph shall be construed to grant an extension of the Lemon Law rights period or to expand the time within which a consumer must file a claim under this chapter.
2. Each manufacturer shall provide to its consumers conspicuous notice of the address and phone number for its zone, district, or regional office for this state in the written warranty or owner's manual. By January 1 of each year, each manufacturer shall forward to the Department of Legal Affairs a copy of the owner's manual and any written warranty for each make and model of motor vehicle that it sells in this state.
3. At the time of acquisition, the manufacturer shall inform the consumer clearly and conspicuously in writing how and where to file a claim with a certified procedure if such procedure has been established by the manufacturer pursuant to s. 681.108. The nameplate manufacturer of a recreational vehicle shall, at the time of vehicle acquisition, inform the consumer clearly and conspicuously in writing how and where to file a claim with a program pursuant to s. 681.1096. The manufacturer shall provide to the dealer and, at the time of acquisition, the dealer shall provide to the consumer a written statement that explains the consumer's rights under this chapter. The written statement shall be prepared by the Department of Legal Affairs and shall contain a toll-free number for the division that the consumer can contact to obtain information regarding the consumer's rights and obligations under this chapter or to commence arbitration. If the manufacturer obtains a signed receipt for timely delivery of sufficient quantities of this written statement to meet the dealer's vehicle sales requirements, it shall constitute prima facie evidence of compliance with this subsection

by the manufacturer. The consumer's signed acknowledgment of receipt of materials required under this subsection shall constitute prima facie evidence of compliance by the manufacturer and dealer. The form of the acknowledgments shall be approved by the Department of Legal Affairs, and the dealer shall maintain the consumer's signed acknowledgment for 3 years.

4. A manufacturer, through its authorized service agent, shall provide to the consumer, each time the consumer's motor vehicle is returned after being examined or repaired under the warranty, a fully itemized, legible statement or repair order indicating any test drive performed and the approximate length of the test drive, any diagnosis made, and all work performed on the motor vehicle including, but not limited to, a general description of the problem reported by the consumer or an identification of the defect or condition, parts and labor, the date and the odometer reading when the motor vehicle was submitted for examination or repair, and the date when the repair or examination was completed.

History.--s. 4,ch. 83-69; s. 40,ch. 85-62; s. 3,ch. 85-240; ss. 3, 19,ch. 88-95; s. 4,ch. 91-429; s. 3,ch.92-88;s.3,ch.97-245;s.1,ch.2002-71;s.20,ch.2002-235.

Florida Lemon Law 681.104 Nonconformity of motor vehicles.--

- 1.
1. After three attempts have been made to repair the same nonconformity, the consumer shall give written notification, by registered or express mail to the manufacturer, of the need to repair the nonconformity to allow the manufacturer a final attempt to cure the nonconformity. The manufacturer shall have 10 days, commencing upon receipt of such notification, to respond and give the consumer the opportunity to have the motor vehicle repaired at a reasonably accessible repair facility within a reasonable time after the consumer's receipt of the response. The manufacturer shall have 10 days, except in the case of a recreational vehicle, in which event the manufacturer shall have 45 days, commencing upon the delivery of the motor vehicle to the designated repair facility by the consumer, to conform the motor vehicle to the warranty. If the manufacturer fails to respond to the consumer and give the consumer the opportunity to have the motor vehicle repaired at a reasonably accessible repair facility or perform the repairs within the time periods prescribed in this subsection, the

requirement that the manufacturer be given a final attempt to cure the nonconformity does not apply.

2. If the motor vehicle is out of service by reason of repair of one or more nonconformities by the manufacturer or its authorized service agent for a cumulative total of 15 or more days, exclusive of downtime for routine maintenance prescribed by the owner's manual, the consumer shall so notify the manufacturer in writing by registered or express mail to give the manufacturer or its authorized service agent an opportunity to inspect or repair the vehicle.
  2.
    1. If the manufacturer, or its authorized service agent, cannot conform the motor vehicle to the warranty by repairing or correcting any nonconformity after a reasonable number of attempts, the manufacturer, within 40 days, shall repurchase the motor vehicle and refund the full purchase price to the consumer, less a reasonable offset for use, or, in consideration of its receipt of payment from the consumer of a reasonable offset for use, replace the motor vehicle with a replacement motor vehicle acceptable to the consumer. The refund or replacement must include all reasonably incurred collateral and incidental charges. However, the consumer has an unconditional right to choose a refund rather than a replacement motor vehicle. Upon receipt of such refund or replacement, the consumer, lienholder, or lessor shall furnish to the manufacturer clear title to and possession of the motor vehicle.
    2. Refunds shall be made to the consumer and lienholder of record, if any, as their interests may appear. If applicable, refunds shall be made to the lessor and lessee as follows: The lessee shall receive the lessee cost and the lessor shall receive the lease price less the lessee cost. A penalty for early lease termination may not be assessed against a lessee who receives a replacement motor vehicle or refund under this chapter. The Department of Revenue shall refund to the manufacturer any sales tax which the manufacturer refunded to the consumer, lienholder, or lessor under this section, if the manufacturer provides to the department a written request for a refund and evidence that the sales tax was paid when the vehicle was purchased and that the manufacturer refunded the sales tax to the consumer, lienholder, or lessor.
    3. It is presumed that a reasonable number of attempts have been undertaken to conform a motor vehicle to the warranty if, during the Lemon Law rights period, either:

1. The same nonconformity has been subject to repair at least three times by the manufacturer or its authorized service agent, plus a final attempt by the manufacturer to repair the motor vehicle if undertaken as provided for in paragraph (1)(a), and such nonconformity continues to exist; or
2. The motor vehicle has been out of service by reason of repair of one or more nonconformities by the manufacturer, or its authorized service agent, for a cumulative total of 30 or more days, 60 or more days in the case of a recreational vehicle, exclusive of downtime for routine maintenance prescribed by the owner's manual. The manufacturer or its authorized service agent must have had at least one opportunity to inspect or repair the vehicle following receipt of the notification as provided in paragraph (1)(b). The 30-day period, or 60-day period in the case of a recreational vehicle, may be extended by any period of time during which repair services are not available to the consumer because of war, invasion, strike, fire, flood, or natural disaster.
4. It is an affirmative defense to any claim under this chapter that:
  1. The alleged nonconformity does not substantially impair the use, value, or safety of the motor vehicle;
  2. The nonconformity is the result of an accident, abuse, neglect, or unauthorized modifications or alterations of the motor vehicle by persons other than the manufacturer or its authorized service agent; or
  3. The claim by the consumer was not filed in good faith.

Any other affirmative defense allowed by law may be raised against the claim.

History.--s. 5,ch. 83-69; s. 3,ch. 84-55; s. 41,ch. 85-62; s. 4,ch. 85-240; s. 2,ch. 86-229; ss.4,19,ch.88-95;s.4,ch.91-429;s.4,ch.92-88;s.4,ch.97-245.

Florida Lemon Law 681.106 Bad faith claims.--

Any claim by a consumer which is found by the court to have been filed in bad faith or solely for the purpose of harassment, or in complete absence of a justiciable issue of either law or fact raised by the consumer, shall result in the consumer being liable for all costs and reasonable attorney's fees incurred by the manufacturer, or its agent, as a direct result of the bad faith claim.

History.--s.6,ch.83-69;s.19,ch.88-95;s.4,ch.91-429.

Florida Lemon Law 681.108 Dispute-settlement procedures.--

1. If a manufacturer has established a procedure, which the division has certified as substantially complying with the provisions of 16 C.F.R. part 703, in effect October 1, 1983, and with the provisions of this chapter and the rules adopted under this chapter, and has informed the consumer how and where to file a claim with such procedure pursuant to s. 681.103(3), the provisions of s. 681.104(2) apply to the consumer only if the consumer has first resorted to such procedure. The decisionmakers for a certified procedure shall, in rendering decisions, take into account all legal and equitable factors germane to a fair and just decision, including, but not limited to, the warranty; the rights and remedies conferred under 16 C.F.R. part 703, in effect October 1, 1983; the provisions of this chapter; and any other equitable considerations appropriate under the circumstances. Decisionmakers and staff of a procedure shall be trained in the provisions of this chapter and in 16 C.F.R. part 703, in effect October 1, 1983. In an action brought by a consumer concerning an alleged nonconformity, the decision that results from a certified procedure is admissible in evidence.
2. A manufacturer may apply to the division for certification of its procedure. After receipt and evaluation of the application, the division shall certify the procedure or notify the manufacturer of any deficiencies in the application or the procedure.
3. A certified procedure or a procedure of an applicant seeking certification shall submit to the division a copy of each settlement approved by the procedure or decision made by a decisionmaker within 30 days after the settlement is reached or the decision is rendered. The decision or settlement must contain at a minimum the:
  1. Name and address of the consumer;
  2. Name of the manufacturer and address of the dealership from which the motor vehicle was purchased;
  3. Date the claim was received and the location of the procedure office that handled the claim;
  4. Relief requested by the consumer;
  5. Name of each decisionmaker rendering the decision or person approving the settlement;

6. Statement of the terms of the settlement or decision;
  7. Date of the settlement or decision; and
  8. Statement of whether the decision was accepted or rejected by the consumer.
4. Any manufacturer establishing or applying to establish a certified procedure must file with the division a copy of the annual audit required under the provisions of 16 C.F.R. part 703, in effect October 1, 1983, together with any additional information required for purposes of certification, including the number of refunds and replacements made in this state pursuant to the provisions of this chapter by the manufacturer during the period audited.
  5. The division shall review each certified procedure at least annually, prepare an annual report evaluating the operation of certified procedures established by motor vehicle manufacturers and procedures of applicants seeking certification, and, for a period not to exceed 1 year, shall grant certification to, or renew certification for, those manufacturers whose procedures substantially comply with the provisions of 16 C.F.R. part 703, in effect October 1, 1983, and with the provisions of this chapter and rules adopted under this chapter. If certification is revoked or denied, the division shall state the reasons for such action. The reports and records of actions taken with respect to certification shall be public records.
  6. A manufacturer whose certification is denied or revoked is entitled to a hearing pursuant to chapter 120.
  7. If federal preemption of state authority to regulate procedures occurs, the provisions of subsection (1) concerning prior resort do not apply.
  8. The division shall adopt rules to implement this section.

History.--s. 7,ch. 83-69; s. 4,ch. 84-55; s. 5,ch. 85-240; ss. 5, 19,ch. 88-95; s. 17,ch. 91-110; s. 4,ch.91-429;s.5,ch.92-88.

Florida Lemon Law 681.109 Florida New Motor Vehicle Arbitration Board; dispute eligibility.--

1. If a manufacturer has a certified procedure, a consumer claim arising during the Lemon Law rights period must be filed with the certified procedure no later than 60 days after the expiration of the Lemon Law rights period. If a decision is not rendered by the certified

procedure within 40 days of filing, the consumer may apply to the division to have the dispute removed to the board for arbitration.

2. If a manufacturer has a certified procedure, a consumer claim arising during the Lemon Law rights period must be filed with the certified procedure no later than 60 days after the expiration of the Lemon Law rights period. If a consumer is not satisfied with the decision or the manufacturer's compliance therewith, the consumer may apply to the division to have the dispute submitted to the board for arbitration. A manufacturer may not seek review of a decision made under its procedure.
3. If a manufacturer has no certified procedure or if a certified procedure does not have jurisdiction to resolve the dispute, a consumer may apply directly to the division to have the dispute submitted to the board for arbitration.
4. A consumer must request arbitration before the board with respect to a claim arising during the Lemon Law rights period no later than 60 days after the expiration of the Lemon Law rights period, or within 30 days after the final action of a certified procedure, whichever date occurs later.
5. The division shall screen all requests for arbitration before the board to determine eligibility. The consumer's request for arbitration before the board shall be made on a form prescribed by the department. The division shall forward to the board all disputes that the division determines are potentially entitled to relief under this chapter.
6. The division may reject a dispute that it determines to be fraudulent or outside the scope of the board's authority. Any dispute deemed by the division to be ineligible for arbitration by the board due to insufficient evidence may be reconsidered upon the submission of new information regarding the dispute. Following a second review, the division may reject a dispute if the evidence is clearly insufficient to qualify for relief. Any dispute rejected by the division shall be forwarded to the department and a copy shall be sent by registered mail to the consumer and the manufacturer, containing a brief explanation as to the reason for rejection.
  1. If the division rejects a dispute, the consumer may file a lawsuit to enforce the remedies provided under this chapter. In any civil action arising under this chapter and relating to a

matter considered by the division, any determination made to reject a dispute is admissible in evidence.

2. The department shall have the authority to adopt reasonable rules to carry out the provisions of this section.

History.--ss.6,19,ch.88-95;s.4,ch.91-429;s.6,ch.92-88;s.5,ch.97-245.

Florida Lemon Law 681.1095 Florida New Motor Vehicle Arbitration Board; creation and function.--

1. There is established within the Department of Legal Affairs, the Florida New Motor Vehicle Arbitration Board, consisting of members appointed by the Attorney General for an initial term of 1 year. Board members may be reappointed for additional terms of 2 years. Each board member is accountable to the Attorney General for the performance of the member's duties and is exempt from civil liability for any act or omission which occurs while acting in the member's official capacity. The Department of Legal Affairs shall defend a member in any action against the member or the board which arises from any such act or omission. The Attorney General may establish as many regions of the board as necessary to carry out the provisions of this chapter.
2. The boards shall hear cases in various locations throughout the state so any consumer whose dispute is approved for arbitration by the division may attend an arbitration hearing at a reasonably convenient location and present a dispute orally. Hearings shall be conducted by panels of three board members assigned by the department. A majority vote of the three-member board panel shall be required to render a decision. Arbitration proceedings under this section shall be open to the public on reasonable and nondiscriminatory terms.
3. Each region of the board shall consist of up to eight members. The members of the board shall construe and apply the provisions of this chapter, and rules adopted thereunder, in making their decisions. An administrator and a secretary shall be assigned to each board by the Department of Legal Affairs. At least one member of each board must be a person with expertise in motor vehicle mechanics. A member must not be employed by a manufacturer or a franchised motor vehicle dealer or be a staff member, a decisionmaker, or a consultant for a procedure. Board members shall be trained in the application of this chapter and any rules

adopted under this chapter, shall be reimbursed for travel expenses pursuant to s. 112.061, and shall be compensated at a rate or wage prescribed by the Attorney General.

4. Before filing a civil action on a matter subject to s. 681.104, the consumer must first submit the dispute to the division, and to the board if such dispute is deemed eligible for arbitration.
5. Manufacturers shall submit to arbitration conducted by the board if such arbitration is requested by a consumer and the dispute is deemed eligible for arbitration by the division pursuant to s. 681.109.
6. The board shall hear the dispute within 40 days and render a decision within 60 days after the date the request for arbitration is approved. The board may continue the hearing on its own motion or upon the request of a party for good cause shown. A request for continuance by the consumer constitutes waiver of the time periods set forth in this subsection. The Department of Legal Affairs, at the board's request, may investigate disputes, and may issue subpoenas for the attendance of witnesses and for the production of records, documents, and other evidence before the board. The failure of the board to hear a dispute or render a decision within the prescribed periods does not invalidate the decision.
7. At all arbitration proceedings, the parties may present oral and written testimony, present witnesses and evidence relevant to the dispute, cross-examine witnesses, and be represented by counsel. The board may administer oaths or affirmations to witnesses and inspect the vehicle if requested by a party or if the board deems such inspection appropriate.
8. The board shall grant relief, if a reasonable number of attempts have been undertaken to correct a nonconformity or nonconformities.
9. The decision of the board shall be sent by registered mail to the consumer and the manufacturer, and shall contain written findings of fact and rationale for the decision. If the decision is in favor of the consumer, the manufacturer must, within 40 days after receipt of the decision, comply with the terms of the decision. Compliance occurs on the date the consumer receives delivery of an acceptable replacement motor vehicle or the refund specified in the arbitration award. In any civil action arising under this chapter and relating to a dispute arbitrated before the board, any decision by the board is admissible in evidence.
10. A decision is final unless appealed by either party. A petition to the circuit court to appeal a decision must be made within 30 days after receipt of the decision. The petition shall be filed

in the county where the consumer resides, or where the motor vehicle was acquired, or where the arbitration hearing was conducted. Within 7 days after the petition has been filed, the appealing party must send a copy of the petition to the department. If the department does not receive notice of such petition within 40 days after the manufacturer's receipt of a decision in favor of the consumer, and the manufacturer has neither complied with, nor has petitioned to appeal such decision, the department may apply to the circuit court to seek imposition of a fine up to \$1,000 per day against the manufacturer until the amount stands at twice the purchase price of the motor vehicle, unless the manufacturer provides clear and convincing evidence that the delay or failure was beyond its control or was acceptable to the consumer as evidenced by a written statement signed by the consumer. If the manufacturer fails to provide such evidence or fails to pay the fine, the department shall initiate proceedings against the manufacturer for failure to pay such fine. The proceeds from the fine herein imposed shall be placed in the Motor Vehicle Warranty Trust Fund in the department for implementation and enforcement of this chapter. If the manufacturer fails to comply with the provisions of this subsection, the court shall affirm the award upon application by the consumer.

11. All provisions in this section and s. 681.109 pertaining to compulsory arbitration before the board, the dispute eligibility screening by the division, the proceedings and decisions of the board, and any appeals thereof, are exempt from the provisions of chapter 120.
12. An appeal of a decision by the board to the circuit court by a consumer or a manufacturer shall be by trial de novo. In a written petition to appeal a decision by the board, the appealing party must state the action requested and the grounds relied upon for appeal. Within 30 days of final disposition of the appeal, the appealing party shall furnish the department with notice of such disposition and, upon request, shall furnish the department with a copy of the order or judgment of the court.
13. If a decision of the board in favor of the consumer is upheld by the court, recovery by the consumer shall include the pecuniary value of the award, attorney's fees incurred in obtaining confirmation of the award, and all costs and continuing damages in the amount of \$25 per day for each day beyond the 40-day period following the manufacturer's receipt of the board's decision. If a court determines that the manufacturer acted in bad faith in bringing the appeal or brought the appeal solely for the purpose of harassment or in complete absence of a

justiciable issue of law or fact, the court shall double, and may triple, the amount of the total award.

14. When a judgment affirms a decision by the board in favor of a consumer, appellate review may be conditioned upon payment by the manufacturer of the consumer's attorney's fees and giving security for costs and expenses resulting from the review period.
15. The department shall maintain records of each dispute submitted to the board, and the program, including an index of motor vehicles by year, make, and model, and shall compile aggregate annual statistics for all disputes submitted to, and decided by, the board, as well as annual statistics for each manufacturer that include, but are not limited to, the value, if applicable, and the number and percent of:
  1. Replacement motor vehicle requests;
  2. Purchase price refund requests;
  3. Replacement motor vehicles obtained in prehearing settlements;
  4. Purchase price refunds obtained in prehearing settlements;
  5. Replacement motor vehicles awarded in arbitration;
  6. Purchase price refunds awarded in arbitration;
  7. Board decisions neither complied with in 40 days nor petitioned for appeal within 30 days;
  8. Board decisions appealed;
  9. Appeals affirmed by the court; and
  10. Appeals found by the court to be brought in bad faith or solely for the purpose of harassment.

The statistics compiled under this subsection are public information.

16. When requested by the department, a manufacturer must verify the settlement terms for disputes that are approved for arbitration but are not decided by the board.

History.--ss. 7, 19,ch. 88-95; s. 18,ch. 91-110; s. 4,ch. 91-429; s. 7,ch. 92-88; s. 55,ch. 95-211; s.6,ch.97-245.

Florida Lemon Law 681.1096 RV Mediation and Arbitration Program; creation and qualifications.--

1. This section and s. 681.1097 shall apply to disputes determined eligible under this chapter involving recreational vehicles acquired on or after October 1, 1997.
2. Each manufacturer of a recreational vehicle involved in a dispute that is determined eligible under this chapter, including chassis and component manufacturers which separately warrant the chassis and components and which otherwise meet the definition of manufacturer set forth in s. 681.102(14), shall participate in a mediation and arbitration program that is deemed qualified by the department.
3. In order to be deemed qualified by the department, the mediation and arbitration program must, at a minimum, meet the following requirements:
  1. The program must be administered by an administrator and staff that are sufficiently insulated from the manufacturer to ensure impartial mediation and arbitration services and to ensure that a manufacturer does not make decisions as to whether a consumer's dispute proceeds to mediation or arbitration.
  2. Program administration fees must be paid by the manufacturer and no such fees shall be charged to a consumer.
  3. The program must be competently and adequately funded and staffed at a level sufficient to ensure the provision of fair and expeditious dispute resolution services
  4. Program mediators and arbitrators must be sufficiently insulated from a manufacturer to ensure the provision of impartial mediation and arbitration of disputes.
  5. Program mediators and arbitrators shall not be employed by a manufacturer or a motor vehicle dealer.
  6. Program mediators must complete a Florida Supreme Court certified circuit or county mediation training program or other mediation training program approved by the department.

7. Program mediators must comply with the Model Standards of Conduct for Mediators issued by the American Arbitration Association, the Dispute Resolution Section of the American Bar Association, and the Society of Professionals in Dispute Resolution.

8. Program arbitrators must complete a Florida Supreme Court certified circuit or county arbitration program or other arbitration training program approved by the department.

9. Program arbitrators must comply with the Code of Ethics for Arbitrators in Commercial Disputes published by the American Arbitration Association and the American Bar Association in 1977 and as amended.

10. The program must ensure that the mediators and arbitrators are sufficiently trained in the program rules and procedures and in the provisions of this chapter at least every other year and as a precondition to serving in the program. The program shall monitor the performance of the mediators and arbitrators to ensure that they are performing competently and impartially and are complying with all program rules and procedures and the provisions of this chapter.

11. The program must complete all mediation and arbitration of an eligible consumer claim within 70 days of the program administrator's receipt of the claim from a consumer. Failure of the program to complete all proceedings within the prescribed period will not invalidate any settlement agreement or arbitration decision. The program shall gather all documents from the parties to a dispute that are necessary to a full consideration of the dispute, including, but not limited to, a statement of the respective complaints, positions, and desired resolution by the consumer and each manufacturer. Copies of documents submitted to the program shall be provided to all parties involved in the dispute, the assigned mediator, and the assigned arbitrator.

12. Mediation conferences and arbitration proceedings must be held at reasonably convenient locations within the state so as to enable a consumer to attend and present a dispute orally.

4. The department shall monitor the program for compliance with this chapter. If the program is determined not qualified or if qualification is revoked, then disputes shall be subject to the provisions of ss. 681.109 and 681.1095. If the program is determined not qualified or if qualification is revoked as to a manufacturer, all those manufacturers potentially involved in

the eligible consumer dispute shall be required to submit to arbitration conducted by the board if such arbitration is requested by a consumer and the dispute is deemed eligible for arbitration by the division pursuant to s. 681.109. A consumer having a dispute involving one or more manufacturers for which the program has been determined not qualified, or for which qualification has been revoked, is not required to submit the dispute to the program irrespective of whether the program may be qualified as to some of the manufacturers potentially involved in the dispute.

5. A program failing to meet the requirements of this section, s. 681.1097, and the rules adopted thereunder by the department may not be qualified by the department. The department may revoke the qualification of a program for failure to maintain compliance with the requirements of this section, s. 681.1097, and the rules adopted thereunder by the department. The department may revoke the qualification of a program as to one or more participating manufacturers for conduct to be specified by the department by rule pursuant to ss. 120.536(1) and 120.54.
6. If a program is determined not qualified or if qualification is revoked, or if program qualification is revoked as to a particular manufacturer, the program administrator and the involved manufacturer, if any, shall be notified by the department of any deficiencies in the program or, in the case of a manufacturer, notified of the manufacturer's conduct in violation of this chapter or the rules adopted thereunder by the department, shall be given an opportunity to correct such deficiencies, except as set forth by the department by rule, and shall be informed that it is entitled to a hearing pursuant to chapter 120.
7. The program administrator, mediators, and arbitrators are exempt from civil liability arising from any act or omission in connection with any mediation or arbitration conducted under this chapter.
8. The program administrator shall maintain records of each dispute submitted to the program, including the recordings of arbitration hearings. Such records shall be maintained in a manner separate from other unrelated records of the program. All records maintained by the program under this chapter shall be public records and shall be available for inspection by the department upon reasonable notice. The program shall retain all records for each dispute for at least 5 years after the final disposition of the dispute. The program shall furnish the

department with copies of all settlement agreements and decisions within 30 days after the date of such settlements and decisions.

9. The program shall provide the department with quarterly and annual reports containing such information as the department shall by rule prescribe.
10. The department shall adopt rules pursuant to ss. 120.536(1) and 120.54 to implement the provisions of this section.

History.--s.7,ch.97-245;s.33,ch.2001-196;s.2,ch.2002-71;s.21,ch.2002-235;s.2,ch.2005-141.

Florida Lemon Law 681.1097 Pilot RV Mediation and Arbitration Program; dispute eligibility and program function.--

1. Before filing a civil action on a matter subject to s. 681.104, a consumer who acquires a recreational vehicle must first submit the dispute to the program if the dispute is deemed eligible. Such consumer is not required to resort to a procedure certified pursuant to s. 681.108, notwithstanding that one of the manufacturers of the recreational vehicle has such a procedure. Such consumer is not required to resort to arbitration conducted by the board, except as provided in s. 681.1096(4) and in this section.
2. A consumer acquiring a recreational vehicle must apply to participate in this program with respect to a claim arising during the Lemon Law rights period by filing the application in subsection (3) with the program no later than 60 days after the expiration of the Lemon Law rights period. The claim is considered filed when the application is date-stamped as received by the program.
3. The consumer's application for participation in the program must be on a form prescribed by the program. The program administrator shall screen all applications to participate in the program to determine eligibility.
  - a. The consumer and the manufacturer shall be notified in writing by the program administrator if an application is rejected. Such notification of rejection shall include a brief explanation as to the reason for the rejection.
  - b. If the program administrator rejects a dispute, the consumer may file a lawsuit to enforce the remedies provided under this chapter. In any civil action arising under this

chapter and relating to the matter considered by the program, any determination made to reject a dispute is admissible in evidence.

4. Mediation shall be mandatory for both the consumer and manufacturer, unless the dispute is settled prior to the scheduled mediation conference. The mediation conference shall be confidential and inadmissible in any subsequent adversarial proceedings. Participation shall be limited to the parties directly involved in the dispute and their attorneys, if any. All manufacturers shall be represented by persons with settlement authority. The parties may, by agreement, consent to expand the scope of a mediation conference to attempt to resolve warranty claims by the consumer which may not be covered under this chapter, if such claims were reported by the consumer to the manufacturer or its authorized service agent during the term of the manufacturer's express warranty.

- a. Upon determination that an application is eligible, the program administrator shall notify the consumer and all involved manufacturers in writing that an eligible application has been received. Such notification shall include a statement that a mediation conference will be scheduled, shall identify the assigned mediator, and provide information regarding the program's procedures. The program administrator shall provide all involved manufacturers with a copy of the completed application and obtain from each manufacturer a written response to the allegations contained in the application along with copies of any documents in support of such response. The written response shall be on a form and submitted in the manner prescribed by the program.

- b. The mediator shall be selected and assigned by the program administrator. The parties may factually object to a mediator based upon the mediator's past or present relationship with a party or a party's attorney, direct or indirect, whether financial, professional, social, or of any other kind. The program administrator shall consider any such objection, determine its validity, and notify the parties of any determination. If the objection is determined valid, the program administrator shall assign another mediator to the case.

- c. At the mediation conference, the mediator shall assist the parties' efforts to reach a mutually acceptable settlement of their dispute; however, the mediator shall not impose any settlement upon the parties.

d. Upon conclusion of the mediation conference, the mediator shall notify the program administrator that the case has settled or remains at an impasse.

e. If the mediation conference ends in an impasse, it shall proceed to arbitration pursuant to subsection (5). The program administrator shall immediately notify the parties in writing that the dispute will proceed to arbitration and shall identify the assigned arbitrator.

f. If the parties enter into a settlement at any time after the dispute has been submitted to the program, such settlement must be reduced to legible writing, signed by the consumer and all involved manufacturers, and filed with the program administrator. All settlements must contain, at a minimum, the following information:

1. Name and address of the consumer.
2. Name and address of each involved manufacturer.
3. Year, make, model, and vehicle identification number of the subject recreational vehicle.
4. Name and address of the dealership from which the recreational vehicle was acquired.
5. Date the claim was received by the program administrator.
6. Name of the mediator and/or arbitrator, if any.
7. A complete statement of the terms of the agreement, including, but not limited to: whether the vehicle is to be reacquired by a manufacturer and the identity of the manufacturer that will reacquire the vehicle; the amount of any moneys to be paid by the consumer or a manufacturer; the year, make, and model of any replacement motor vehicle or motor vehicle accepted by the consumer as a trade-assist; the date, time, location, and nature of any agreed-upon repair or replacement of a component part or accessory and an estimate as to the anticipated length of time for such repair or replacement; and a time certain for performance not to exceed 40 days from the date the settlement agreement is signed by the parties.

g. If a manufacturer fails to perform within the time required in any settlement agreement, the consumer must notify the program administrator of such failure in writing within 30 days of the required performance date. Within 10 days of receipt of such notice, the

program administrator shall determine whether the dispute is eligible to proceed to arbitration and shall schedule the matter for an arbitration hearing pursuant to subsection (5). If the program administrator determines the dispute is not eligible for arbitration, the dispute shall be rejected pursuant to subsection (3).

5. Arbitration proceedings shall be open to the public on reasonable and nondiscriminatory terms.

a. The arbitration hearing shall be conducted by a single arbitrator assigned by the program administrator. The arbitrator shall not be the same person as the mediator who conducted the prior mediation conference in the dispute. The parties may factually object to an arbitrator based on the arbitrator's past or present relationship with a party or a party's attorney, direct or indirect, whether financial, professional, social, or of any other kind. The program administrator shall consider any such objection, determine its validity, and notify the parties of any determination. If the objection is determined valid, the program administrator shall assign another arbitrator to the case.

b. The arbitrator may issue subpoenas for the attendance of witnesses and for the production of records, documents, and other evidence. Subpoenas so issued shall be served and, upon application to the court by a party to the arbitration, enforced in the manner provided by law for the service and enforcement of subpoenas in civil actions. Fees for attendance as a witness shall be the same as for a witness in the circuit court.

c. At all program arbitration proceedings, the parties may present oral and written testimony, present witnesses and evidence relevant to the dispute, cross-examine witnesses, and be represented by counsel. The technical rules of evidence as are applicable to civil court proceedings do not apply to arbitrations conducted by the program. The arbitrator shall record the arbitration hearing and shall have the power to administer oaths. The arbitrator may inspect the vehicle if requested by a party or if the arbitrator considers such inspection appropriate. The parties may, by mutual written agreement, consent to expand the scope of the arbitration hearing to permit consideration by the arbitrator of warranty claims by the consumer that may not be covered under this chapter, provided such claims were first reported by the consumer to the manufacturer or its authorized service agent during the term of the manufacturer's express warranty.

d. The program arbitrator may continue a hearing on his or her own motion or upon the request of a party for good cause shown. A request for continuance by the consumer constitutes a waiver of the time period set forth in s. 681.1096(3)(k) for completion of all proceedings under the program.

e. The arbitrator shall, in rendering decisions, take into account all legal and equitable factors germane to a fair and just decision, including, but not limited to, the warranty and the provisions of this chapter.

f. The program arbitrator shall render a decision within 10 days of the closing of the hearing. The decision shall be in legible writing on a form prescribed by the program. The program administrator shall send a copy of the decision to the consumer and each involved manufacturer by registered mail.

g. A manufacturer shall comply with an arbitration decision within 40 days of the date the manufacturer receives the written decision. Compliance occurs on the date the consumer receives the relief specified in the arbitration award.

h. If a manufacturer fails to comply within the time required, and no appeal has been filed, the consumer shall notify the program administrator of such failure in writing within 30 days. The program administrator shall notify the department of a manufacturer's failure to comply. A consumer may apply to a court of competent jurisdiction in this state for entry of an order confirming the award. Such application shall be by motion filed within 40 days after the manufacturer's failure to comply and shall be heard in the manner and upon notice provided by law or rule of court for the making and hearing of motions. Such application shall be served in the manner provided by law for the service of a civil summons. The consumer shall send a copy of the application for confirmation of the award and any order entered by the court confirming the award to the program administrator.

i. Either party may request that the program arbitrator make a technical correction to the decision by filing a written request with the program administrator within 10 days after receipt of the written decision. Technical corrections shall be limited to computational errors, correction of a party's name or information regarding the recreational vehicle, and typographical or spelling errors. Technical correction of a decision shall not toll the time for filing an appeal or for manufacturer compliance.

6. Except as otherwise provided, all provisions in this section pertaining to mandatory mediation and arbitration, eligibility screening, mediation proceedings, arbitration hearings and decisions, and any appeals thereof are exempt from the provisions of chapter 120.
7. A decision of the arbitrator is binding unless appealed by either party by filing a petition with the circuit court within the time and in the manner prescribed by s. 681.1095(10) and (12). Section 681.1095(13) and (14) apply to appeals filed under this section. If a decision of a program arbitrator in favor of a consumer is confirmed by the court, recovery by the consumer shall include the pecuniary value of the award, attorney's fees incurred in obtaining confirmation of the award, and all costs and continuing damages in the amount of \$25 per day for each day beyond the 40-day period following a manufacturer's receipt of the arbitrator's decision. If a court determines the manufacturer acted in bad faith in bringing the appeal or brought the appeal solely for the purpose of harassment, or in complete absence of a justiciable issue of law or fact, the court shall double, and may triple, the amount of the total award.
8. In any civil action arising under this chapter relating to a dispute arbitrated pursuant to this section, the decision of the arbitrator is admissible in evidence.
9. The department shall adopt rules pursuant to ss. 120.536(1) and 120.54 to implement the provisions of this section.

History.--s.8,ch.97-245;s.34,ch.2001-196;s.3,ch.2002-71;s.22,ch.2002-235;s.3,ch.2005-141.

Florida Lemon Law 681.110 Compliance and disciplinary actions.--

The Department of Legal Affairs may enforce and ensure compliance with the provisions of this chapter and rules adopted thereunder, may issue subpoenas requiring the attendance of witnesses and production of evidence, and may seek relief in the circuit court to compel compliance with such subpoenas. The Department of Legal Affairs may impose a civil penalty against a manufacturer not to exceed \$1,000 for each count or separate offense. The proceeds from the fine imposed herein shall be placed in the Motor Vehicle Warranty Trust Fund in the Department of Legal Affairs for implementation and enforcement of this chapter.

History.--s.6,ch.85-240;ss.8,19,ch.88-95;s.4,ch.91-429.

Florida Lemon Law 681.111 Unfair or deceptive trade practice.--

A violation by a manufacturer of this chapter is an unfair or deceptive trade practice as defined in part II of chapter 501.

History.--s.7,ch.85-240;ss.9,19,ch.88-95;s.4,ch.91-429.

Florida Lemon Law 681.112 Consumer remedies.--

1. A consumer may file an action to recover damages caused by a violation of this chapter. The court shall award a consumer who prevails in such action the amount of any pecuniary loss, litigation costs, reasonable attorney's fees, and appropriate equitable relief.
2. An action brought under this chapter must be commenced within 1 year after the expiration of the Lemon Law rights period, or, if a consumer resorts to an informal dispute-settlement procedure or submits a dispute to the division or board, within 1 year after the final action of the procedure, division, or board.
3. This chapter does not prohibit a consumer from pursuing other rights or remedies under any other law.

History.--ss.10,19,ch.88-95;s.4,ch.91-429.

Florida Lemon Law 681.113 Dealer liability.--

Except as provided in ss. 681.103(3) and 681.114(2), nothing in this chapter imposes any liability on a dealer as defined in s. 320.60(11)(a) or creates a cause of action by a consumer against a dealer, except for written express warranties made by the dealer apart from the manufacturer's warranties. A dealer may not be made a party defendant in any action involving or relating to this chapter, except as provided in this section. The manufacturer shall not charge back or require reimbursement by the dealer for any costs, including, but not limited to, any refunds or vehicle replacements, incurred by the manufacturer arising out of this chapter, in the absence of evidence that the related repairs had been carried out by the dealer in a manner substantially inconsistent with the manufacturer's published instructions.

History.--ss.11,19,ch.88-95;s.4,ch.91-429;s.9,ch.97-245.

Florida Lemon Law 681.114 Resale of returned vehicles.--

1. A manufacturer who accepts the return of a motor vehicle by reason of a settlement, determination, or decision pursuant to this chapter shall notify the department and report the vehicle identification number of that motor vehicle within 10 days after such acceptance, transfer, or disposal of the vehicle, whichever occurs later.
2. A person shall not knowingly lease, sell at wholesale or retail, or transfer a title to a motor vehicle returned by reason of a settlement, determination, or decision pursuant to this chapter or similar statute of another state unless the nature of the nonconformity is clearly and conspicuously disclosed to the prospective transferee, lessee, or buyer, and the manufacturer warrants to correct such nonconformity for a term of 1 year or 12,000 miles, whichever occurs first. The Department of Legal Affairs shall prescribe by rule the form, content, and procedure pertaining to such disclosure statement.
3. As used in this section, the term "settlement" means an agreement entered into between a manufacturer and consumer that occurs after a dispute is submitted to a procedure or program or is approved for arbitration before the board.

History.--ss.12,19,ch.88-95;s.4,c.91-429;s.8,ch.92-88;s.10,ch.97-245.

Florida Lemon Law 681.115 Certain agreements void.--

Any agreement entered into by a consumer that waives, limits, or disclaims the rights set forth in this chapter, or that requires a consumer not to disclose the terms of such agreement as a condition thereof, is void as contrary to public policy. The rights set forth in this chapter shall extend to a subsequent transferee of such motor vehicle.

History.--ss.13,19,ch.88-95;s.4,ch.91-429;s.9,ch.92-88;s.35,ch.2001-196.

Florida Lemon Law 681.116 Preemption.--

This chapter preempts any similar county or municipal ordinance regarding consumer warranty rights resulting from the acquisition of a motor vehicle in this state.

History.--ss.14,19,ch.88-95;s.4,ch.91-429.

Florida Lemon Law 681.117 Fee.--

1. A \$2 fee shall be collected by a motor vehicle dealer, or by a person engaged in the business of leasing motor vehicles, from the consumer at the consummation of the sale of a motor vehicle or at the time of entry into a lease agreement for a motor vehicle. Such fees shall be remitted to the county tax collector or private tag agency acting as agent for the Department of Revenue. If the purchaser or lessee removes the motor vehicle from the state for titling and registration outside this state, the fee shall be remitted to the Department of Revenue. All fees, less the cost of administration, shall be transferred monthly to the Department of Legal Affairs for deposit into the Motor Vehicle Warranty Trust Fund. The Department of Legal Affairs shall distribute monthly an amount not exceeding one-fourth of the fees received to the Division of Consumer Services of the Department of Agriculture and Consumer Services to carry out the provisions of ss. 681.108 and 681.109. The Department of Legal Affairs shall contract with the Division of Consumer Services for payment of services performed by the division pursuant to ss. 681.108 and 681.109.
2. The Department of Revenue shall administer, collect, and enforce the fee authorized under this section pursuant to the provisions of chapter 212. The fee shall not be included in the computation of estimated taxes pursuant to s. 212.11(1)(a), nor shall the dealer's credit provided under s. 212.12 apply to the fee. The provisions of chapter 212 regarding the authority to audit and make assessments, the keeping of books and records, and interest and penalties on delinquent fees apply to the fee imposed by this section.

History.--s. 16,ch. 88-95; s 22,ch. 90-203;s. 14,ch. 97-99; s. 54,ch. 2002-218.

Florida Lemon Law 681.118 Rulemaking authority.—

The Department of Legal Affairs shall adopt rules pursuant to ss. 120.536(1) and 120.54 to implement the provisions of this chapter.

History.--s. 15,ch. 88-95; s.219,ch. 98-200.

Montana Lemon Law Statutes

Montana Lemon Law – Title 61, Chapter 4, Part 5

Montana Lemon Law 61-4-501. Definitions. For purposes of this part, the following definitions apply:

1. **"Collateral charge"** means all governmental charges, including but not limited to sales tax, property tax, license and registration fees, and fees in lieu of tax.
2. **"Consumer"** means the purchaser, other than for purposes of resale, of a motor vehicle that has not been brought into nonconformity as the result of abuse, neglect, or unauthorized modifications or alterations by the purchaser, any person to whom the motor vehicle is transferred during the duration of an express warranty applicable to the motor vehicle, or any other person entitled by the terms of the warranty to the benefits of its provisions.
3. **"Incidental damage"** means incidental and consequential damage as defined in 30-2-715.
4. **"Manufacturer"** has the meaning applied to that word in 61-4-201.
5. **"Motor vehicle"** means a vehicle, including the nonresidential portion of a motor home as defined in 61-1-130, propelled by its own power, designed primarily to transport persons or property upon the public highways, and sold in this state. The term does not include a truck with 10,000 pounds or more gross vehicle weight rating or a motorcycle as defined in 61-1-105. Motor vehicle does not include components, systems, fixtures, appliances, furnishings, accessories, and features that are designed, used, and maintained primarily for residential purposes.
6. **"Reasonable allowance for use"** is an amount directly attributable to use of the motor vehicle by the consumer and any previous consumers prior to the first written notice of the nonconformity to the manufacturer or its agent and during any subsequent period when the vehicle is not out of service because of nonconformity. The reasonable allowance for use shall be computed by multiplying the total contract price of the vehicle by a fraction having as its denominator 100,000 and having as its numerator the number of miles that the vehicle traveled prior to the manufacturer's acceptance of its return.
7. **"Warranty period"** means the period ending 2 years after the date of the original delivery to the consumer of a new motor vehicle or during the first 18,000 miles of operation, whichever is earlier.

History:En.Sec.1,Ch.144,L.1983;amd.Sec.1,Ch.744,L.1985;amd.Sec.2,Ch.300,L.1991.

Montana Lemon Law 61-4-502. Notice -- warranty enforceable after warranty period -- when.

1. If a consumer notifies in writing the manufacturer or its agent during the warranty period that a new motor vehicle does not conform to all applicable express warranties, the repairs necessary to conform the new motor vehicle to the express warranties shall be made by or at the expense of the warrantor, regardless of the expiration of the warranty period after notification of nonconformity is given by the consumer.
2. The warranty period of an express warranty is extended to equal the time that repair services are not available because of war or invasion or because of strike or fire, flood, or other natural disaster. The presumption provided herein may not apply against a manufacturer who has not received prior written notification from or on behalf of the consumer and has not had an opportunity to cure the alleged defect
3. The manufacturer must clearly and conspicuously disclose to the consumer in the warranty or owner's manual that written notification of a nonconformity is required before a consumer may be eligible for a refund or replacement of the vehicle. The manufacturer must include with the warranty or owner's manual the name and address where the written notification must be sent.

History:(1)En.Sec.2,Ch.144,L.1983;(2)En.Sec.5,Ch.144,L.1983;amd.Sec.2,Ch.744,L.1985.

Montana Lemon Law 61-4-503. Replacement for nonconformity to warranty.

1. If after a reasonable number of attempts the manufacturer or its agent or authorized dealer is unable, during the warranty period, to conform the new motor vehicle to any applicable express warranty by repairing or correcting any defect or condition that substantially impairs the use and market value or safety of the motor vehicle to the consumer, the manufacturer shall replace it with a new motor vehicle of the same model and style and of equal value, unless for reasons of lack of availability such replacement is impossible, in which case the manufacturer shall replace it with a vehicle of comparable market value.
2. As an alternative to replacement, the manufacturer may accept return of the new motor vehicle from the consumer upon refund to him of the full purchase price, plus reasonable

collateral charges and incidental damages, less a reasonable allowance for the consumer's use of the motor vehicle. The refund shall be paid to the consumer and to a lienholder, if any, in proportion to their interests.

History:En.Sec.3,Ch.144,L.1983;amd.Sec.3,Ch.744,L.1985.

Montana Lemon Law 61-4-504. Reasonable number of attempts -- presumption.

A reasonable number of attempts to conform a new motor vehicle to the applicable express warranties is presumed to have been made for purposes of 61-4-503(1) if:

1. the same nonconformity has been subject to repair four or more times by the manufacturer or its agent or authorized dealer during the warranty period but the nonconformity continues to exist; or
2. the vehicle is out of service because of nonconformity for a cumulative total of 30 or more business days during the warranty period after notification of the manufacturer, agent, or dealer.

History: En. Sec. 4, Ch. 144, L. 1983.

Montana Lemon Law 61-4-505. Dealer exemption -- liability to manufacturer.

1. Nothing in this part imposes any liability on a dealer or creates a cause of action by a consumer against a dealer under 61-4-503.
2. A dealer is not liable to a manufacturer for any refunds or vehicle replacements in the absence of evidence indicating that repairs made by the dealer were carried out in a manner inconsistent with the manufacturer's instructions.

History:En.Sec.8,Ch.144,L.1983;amd.Sec.4,Ch.744,L.1985.

Montana Lemon Law 61-4-506. Provisions nonexclusive --applicability of U.C.C. -- defenses.

1. The provisions of this part do not limit the rights or remedies available to a consumer under any other law.
2. All express warranties arising from the sale of a new motor vehicle are subject to the provisions of Title 30, chapter 2, part 3.

3. It is an affirmative defense to a claim brought under this part that an alleged nonconformity does not substantially impair the use, market value, or safety of the vehicle or that the nonconformity is the result of abuse, neglect, or unauthorized modification or alteration of a motor vehicle by the consumer.

History:En.Sec.6,Ch.144,L.1983;amd.Sec.5,Ch.744,L.1985.

Montana Lemon Law 61-4-507. Exhaustion of remedies under federal law.

The provisions of 61-4-503 are not applicable against a manufacturer who has established an informal dispute settlement procedure certified by the department of commerce to be in substantial compliance with the provisions of Title 16, Code of Federal Regulations, part 703, as those provisions read on October 1, 1983, unless the Consumer has first resorted to that procedure without satisfaction.

History: En. Sec. 7, Ch. 144, L. 1983; amd. Sec. 6, Ch. 744, L. 1985.

Montana Lemon Law 61-4-508 through 61-4-510 reserved.

Montana Lemon Law 61-4-511. Manufacturer's dispute settlement procedure --certification -- prohibited contents.

1. A manufacturer who has established an informal dispute settlement procedure under the provisions of Title 16, Code of Federal Regulations, part 703 (16 CFR, part 703), as those provisions read on October 1, 1983, shall submit a copy of the procedure to the department of commerce. The department of commerce shall issue a certificate of approval to a manufacturer whose procedure complies in all respects with such federal regulations and subsection (2). The department of commerce shall report to the department of justice all manufacturer's procedures certified. The department of commerce may issue subpoenas requiring the attendance of witnesses and the production of records, documents, or other evidence necessary to it in an investigation related to the certification of a manufacturer's informal dispute settlement procedure.
2. A manufacturer's informal dispute settlement procedure must afford the consumer or his representative an opportunity to appear and present evidence in Montana at a location reasonably convenient to the consumer and, further, may not include any practices that:

1. delay a decision in any dispute beyond 60 days after the date on which the consumer initially resorts to the dispute settlement procedure;
2. delay performance of remedies awarded in a settlement beyond 10 days after a decision, except that a manufacturer may have 30 days following the date of decision to replace a motor vehicle or make refund to the consumer as provided in 61-4-503;
3. require the consumer to make the vehicle available for inspection by a manufacturer's representative more than once;
4. fail to consider in decisions any remedies provided by this part; or
5. require the consumer to take any action or assume any obligation not specifically authorized under the federal regulations referred to in subsection (1).

History:En.Sec.7,Ch.744,L.1985;amd.Sec.13,Ch.503,L.1985.

Montana Lemon Law 61-4-512. Annual audit -- revocation or suspension of certification.

1. A manufacturer establishing an informal dispute resolution procedure shall file with the department of commerce a copy of the annual audit required under Title 16, Code of Federal Regulations, part 703 (16 CFR, part 703), as those provisions read on October 1, 1983, along with any additional information the department of commerce may require, including the number of refunds and replacements made by the manufacturer during the period audited.
2. The department of commerce may, after notice and hearing as provided in Title 2, chapter 4, suspend or revoke the certification of a manufacturer's informal dispute resolution procedure upon a finding that the procedure is being used to create hardship to consumers. The department of commerce shall notify the department of justice of any revocation or suspension of a certification. The department of justice may consider the revocation or suspension in licensing manufacturers under Title 61, chapter 4, part 2.

History:En.Sec.8,Ch.744,L.1985;amd.Sec.13,Ch.503,L.1985.

Montana Lemon Law 61-4-513. And 61-4-514 reserved.

Montana Lemon Law 61-4-515. Arbitration procedure.

1. The department of commerce shall provide an independent forum and arbitration procedure for the settlement of disputes between consumers and manufacturers of motor vehicles that

do not conform to all applicable warranties under the provisions of this part. The procedure must conform to Title 27, chapter 5. All arbitration shall take place in Montana at a place reasonably convenient to the consumer.

2. Except as provided in 61-4-520, a consumer owning a motor vehicle that fails to conform to all applicable warranties may bring a grievance before an arbitration panel only if the manufacturer of the motor vehicle has not established an informal dispute settlement procedure which has been certified by the department of commerce under 61-4-511.

History:En.Sec.10,Ch.744,L.1985;amd.Sec.23,Ch.744,L.1985.

Montana Lemon Law 61-4-516. Composition of arbitration panel.

An arbitration panel hearing a grievance under this part must consist of three members. One member must be chosen by the consumer, one member must be chosen by the manufacturer, and one member must be chosen by mutual agreement of the parties. The department of commerce may maintain a list of persons willing to serve on

Panels from which the third member may be chosen.

History: En. Sec. 11, Ch. 744, L. 1985.

Montana Lemon Law 61-4-517. Implementation of arbitration.

1. A consumer may initiate a request for arbitration by filing a notice with the department of commerce. The consumer shall file, on a form prescribed by the department of commerce, any information considered relevant to the resolution of the dispute and shall return the form, along with a \$50 filing fee, within 5 days after receiving it. The complaint form must offer the consumer the choice of presenting any subsequent testimony orally or in writing, but not both.
2. The department of commerce shall determine whether the complaint alleges the violation of any applicable warranty under this part. If the department of commerce determines that a complaint does not allege a warranty violation, it must refund the filing fee.
3. Upon acceptance of a complaint, the department of commerce shall notify the manufacturer of the filing of a request for arbitration and shall obtain from the manufacturer, on a form prescribed by the department of commerce, any information considered relevant to the

resolution of the dispute. The manufacturer must return the form within 15 days of receipt, with a filing fee of \$250.

4. Fees collected under this section shall be deposited in a special revenue fund for the use of the department of commerce in administering this part.
5. The manufacturer's fee provided in subsection (3) is due only if the department of commerce arbitration procedures are utilized.

History:En.Sec.12,Ch.744,L.1985.

Montana Lemon Law 61-4-518. Arbitration -- role of department of commerce -- expert.

1. The department of commerce shall investigate, gather, and organize all information necessary for a fair and timely decision in each dispute. The department of commerce may, on behalf of the arbitration panel, issue subpoenas to compel the attendance of witnesses and the production of documents, papers, and records relevant to the dispute.
2. If requested by the panel, the department of commerce may forward a copy of all written testimony and documentary evidence to an independent technical expert certified by the national institute of automotive excellence. The expert may review the material and be available to advise and consult with the panel. The expert may sit as a nonvoting member of the panel whenever oral testimony is presented. The department of justice may suggest an expert at the request of the department of commerce.

History:En.Sec.13,Ch.744,L.1985;amd.Sec.13,Ch.503,L.1985.

Montana Lemon Law 61-4-519. Action by arbitration panel -- decision.

1. The arbitration panel shall, as expeditiously as possible, but not later than 60 days after the department of commerce has accepted a complaint, render a fair decision based on the information gathered and disclose its findings and its reasoning to the parties.
2. The decision shall provide appropriate remedies, including but not limited to:
  1. repair of the vehicle;
  2. replacement of the vehicle with an identical vehicle or a comparable vehicle acceptable to the consumer;
  3. refund as provided in 61-4-503 (2);

4. any other remedies available under the applicable warranties or 15 U.S.C. 2301 through 2312, as in effect on October 1, 1983; or
  5. reimbursement of expenses and costs to the prevailing party.
3. The decision shall specify a date for performance and completion of all awarded remedies. The department of commerce shall contact the prevailing party within 10 working days after the date for performance to determine whether performance has occurred. The parties shall act in good faith in abiding by any decision. In addition, if the decision is not accepted, the parties shall follow the provisions of Title 27, chapter 5. If it is determined by the court that the appellant has acted without good cause in bringing an appeal of an award, the court, in its discretion, may grant to the respondent his costs and reasonable attorney fees.

Montana Lemon Law 61-4-520. Nonconforming procedure -- arbitration de novo.

A consumer injured by the operation of any procedure that does not conform with procedures established by a manufacturer pursuant to 61-4-511 and the provisions of Title 16, Code of Federal Regulations, part 703, as in effect on October 1, 1983, may appeal any decision rendered as the result of such a procedure by requesting arbitration de novo of the dispute by a department of commerce panel. Filing procedures and fees for appeals must be the same as those required in 61-4-515 through 61-4-517. The findings of the manufacturer's informal dispute settlement procedure are admissible in evidence at the department of commerce arbitration panel hearing and in any civil action arising out of any warranty obligation or matter related to the dispute.

History: En. Sec. 16, Ch. 744, L. 1985.

Montana Lemon Law 61-4-521 through 61-4-524 reserved.

Montana Lemon Law 61-4-525. Notice on resale of replaced vehicle.

A motor vehicle which is returned to the manufacturer and which requires replacement or refund may not be sold in the state without a clear and conspicuous written disclosure of the fact that the vehicle was returned. The department of justice may prescribe by rule the form and content of the disclosure statement and a procedure by which the disclosure may be removed upon a determination that the vehicle is no longer defective.

History: En. Sec. 9, Ch. 744, L. 1985; amd. Sec. 13, Ch. 503, L. 1985.

Montana Lemon Law 61-4-526. Records of disputes.

The department of commerce shall maintain records of each dispute as it determines, including an index of disputes by brand name and model. The department of commerce shall, at intervals of no more than 6 months, compile and maintain statistics indicating the record of compliance with arbitration decisions and the number of refunds or replacements awarded. A copy of the statistical summary must be filed with the department of justice and must be considered by it in determining the issuance of any manufacturer license required under Title 61, chapter 4, part 2.

History: En. Sec. 15, Ch. 744, L. 1985; amd. Sec. 13, Ch. 503, L. 1985.

Montana Lemon Law 61-4-527 through 61-4-530 reserved.

Montana Lemon Law 61-4-531. Nondelegable.

The liabilities and obligations contained in this part may not be delegated or assigned to or assumed by any other person or entity.

Montana Lemon Law 61-4-532. Rulemaking.

The department of commerce may adopt rules to implement the provisions of this part.

History: En. Sec. 18, Ch. 744, L. 1985.

Montana Lemon Law 61-4-533. Penalty.

A violation of any provision of this part is an unfair or deceptive trade practice under Title 30, chapter 14, part 2, and the penalties provided in 30-14-224(1) apply.

The Magnuson-Moss Warranty Act

The Magnuson-Moss Warranty Act is a Federal Law that protects the buyer of any product which costs more than \$25 and comes with an express written warranty. This law applies to any product that you buy that does not perform as it should.

Your car is a major investment, rationalized by the peace of mind that flows from its expected dependability and safety. Accordingly, you are entitled to expect an automobile properly constructed and regulated to provide reasonably safe, trouble-free, and dependable transportation – regardless of the exact make and model you bought. Unfortunately, sometimes these principles do not hold true and defects arise in automobiles. Although one defect is not actionable, repeated defects are as there exists a generally accepted rule that unsuccessful repair efforts render the warrantor liable. Simply put, there comes a time when “enough is enough” – when after having to

take your car into the shop for repairs an inordinate number of times and experiencing all of the attendant inconvenience, you are entitled to say, 'That's all,' and revoke, notwithstanding the seller's repeated good faith efforts to fix the car. The rationale behind these basic principles is clear: once your faith in the vehicle is shaken, the vehicle loses its real value to you and becomes an instrument whose integrity is impaired and whose operation is fraught with apprehension. The question thus becomes when is "enough"?

As you know, enough is never enough from your warrantor's point of view and you should simply continue to have your defective vehicle repaired – time and time again. However, you are not required to allow a warrantor to tinker with your vehicle indefinitely in the hope that it may eventually be fixed. Rather, you are entitled to expect your vehicle to be repaired within a reasonable opportunity. To this end, both the federal Moss Warranty Act, and the various state "lemon laws," require repairs to your vehicle be performed within a reasonable opportunity.

Under the Magnuson-Moss Warranty Act, a warrantor should perform adequate repairs in at least two, and possibly three, attempts to correct a particular defect. Further, the Magnuson-Moss Warranty Act's reasonableness requirement applies to your vehicle as a whole rather than to each individual defect that arises. Although most of the Lemon Laws vary from state to state, each individual law usually require a warrantor to cure a specific defect within four to five attempts or the automobile as a whole within thirty days. If the warrantor fails to meet this obligation, most of the lemon laws provide for a full refund or new replacement vehicle. Further, this reasonable number of attempts/reasonable opportunity standard, whether it be that of the Magnuson-Moss Warranty Act or that of the Lemon Laws, is akin to strict liability – once this threshold has been met, the continued existence of a defect is irrelevant and you are still entitled to relief.

One of the most important parts of the Magnuson-Moss Warranty Act is its fee shifting provision. This provision provides that you may recover the attorney fees incurred in the prosecution of your case if you are successful – independent of how much you actually win. That rationale behind this fee shifting provision is twofold: (1) to ensure you will be able to vindicate your rights without having to expend large sums on attorney's fees and (2) because automobile manufacturers are able to write off all expenses of defense as a legitimate business expense, whereas you, the average consumer, obviously does not have that kind of economic staying power. Most of the Lemon Laws contain similar fee shifting provisions.

You may also derive additional warranty rights from the Uniform Commercial Code; however, the Code does not allow you in most states to recover your attorney fees and is also not as consumer friendly as the Magnuson-Moss Warranty Act or the various state lemon laws.

The narrative information on Magnuson-Moss, UCC and Montana lemon laws on these pages is provided by Marshall Meyers, attorney.

Uniform Commercial Code Summary

The Uniform Commercial Code or UCC has been enacted in all 50 states and some of the territories of the United States. It is the primary source of law in all contracts dealing with the sale of products. The TARR refers to Tender, Acceptance, Rejection, Revocation and applies to different aspects of the consumer's "relationship" with the purchased goods.

TENDER

The tender provisions of the Uniform Commercial Code contained in Section 2-601 provide that the buyer is entitled to reject any goods that fail in any respect to conform to the contract. Unfortunately, new cars are often technically complex and their innermost workings are beyond the understanding of the average new car buyer. The buyer, therefore, does not know whether the goods are then conforming.

ACCEPTANCE

The new car buyer accepts the goods believing and expecting that the manufacturer will repair any problem he has with the goods under the warranty.

REJECTION

The new car buyer may discover a problem with the vehicle within the first few miles of his purchase. This would allow the new car buyer to reject the goods. If the new car buyer discovers a defect in the car within a reasonable time to inspect the vehicle, he may reject the vehicle. This period is not defined. On the one hand, the buyer must be given a reasonable time to inspect and that reasonable time to inspect will be held as an acceptance of the vehicle. The Courts will decide this reasonable time to inspect based on the knowledge and experience of the buyer, the difficulty in discovering the defect. And the opportunity to discover the defect.

The following is an example of a case of rejection: Mr. Zabriskie purchase a new 1966 Chevrolet Biscayne. After picking up the car on Friday evening, while en route to his home 2.5 miles away,

and within 7/10ths of a mile from the dealership, the car stalled and stalled again within 15 feet. Thereafter, the car would only drive in low gear. The buyer rejected the vehicle and stopped payment on his check. The dealer contended that the buyer could not reject the car because he had driven it around the block and that was his reasonable opportunity to inspect. The New Jersey Court said;

To the layman, the complicated mechanisms of today's automobile are a complete mystery. To have the automobile inspected by someone with sufficient expertise to disassemble the vehicle in order to discover latent defects before the contract is signed, is assuredly impossible and highly impractical. Consequently, the first few miles of driving become even more significant to the excited new car buyer. This is the buyer's first reasonable opportunity to enjoy his new vehicle to see if it conforms to what it was represented to be and whether he is getting what he bargained for. How long the buyer may drive the new car under the guise of inspection of new goods is not an issue in the present case because 7/10th of a mile is clearly within the ambit of a reasonable opportunity to inspect. *Zabriskie Chevrolet, Inc. v. Smith*, 240 A. 2d 195(1968)

It is suggested that Courts will tend to excuse use by consumers if possible.

REVOCACTION

What happens when the consumer has used the new car for a lengthy period of time? This is the typical lemon car case. The UCC provides that a buyer may revoke his acceptance of goods whose non-conformity substantially impairs the value of the goods to him when he has accepted the goods without discovery of a non-conformity because it was difficult to discover or if he was assured that non-conformities would be repaired. Of course, the average new car buyer does not learn of the nonconformity until hundreds of thousands of miles later. And because quality is job one, and manufacturers are competing on the basis of their warranties, the consumer always is assured that any nonconformities he does discover will be remedied

What is a nonconformity substantially impairing the value of the vehicle?

1. A nonconformity may include a number of relatively minor defects whose cumulative total adds up to a substantial impairment. This is the "Shake Faith" Doctrine first stated in the *Zabriskie* case. "For a majority of people the purchase of a new car is a major investment, rationalized by the peace of mind that flows from its dependability and safety. Once their faith is shaken, the vehicle loses not only its real value in their eyes, but becomes an

instrument whose integrity is substantially impaired and whose operation is fraught with apprehension".

2. A substantial nonconformity may include a failure or refusal to repair the goods under the warranty. In *Durfee V. Rod Baxter Imports*, the Minnesota Court held that the Saab owner that was plagued by a series of of annoying minor defects and stalling, which were never repaired after a number of attempts, could revoke, "if repairs are not successfully undertaken within a reasonable time", the consumer may elect to revoke.
3. Substantial Non Conformity and Lemon Laws often define what may be considered a substantial impairment. These definitions have been successfully used to flesh out the substantial impairment in the UCC.

Additional narrative information on Magnusson-Moss, UCC and Montana lemon laws on these pages is provided by T. Michael Flinn, attorney

California Lemon Law Statutes

California Lemon Law 1793.22.

- a. This section shall be known and may be cited as the Tanner Consumer Protection Act.
- b. It shall be presumed that a reasonable number of attempts have been made to conform a new motor vehicle to the applicable express warranties if, within 18 months from delivery to the buyer or 18,000 miles on the odometer of the vehicle, whichever occurs first, one or more of the following occurs:
  1. The same nonconformity results in a condition that is likely to cause death or serious bodily injury if the vehicle is driven and the nonconformity has been subject to repair two or more times by the manufacturer or its agents, and the buyer or lessee has at least once directly notified the manufacturer of the need for the repair of the nonconformity.
  2. The same nonconformity has been subject to repair four or more times by the manufacturer or its agents and the buyer has at least once directly notified the manufacturer of the need for the repair of the nonconformity.
  3. The vehicle is out of service by reason of repair of nonconformities by the manufacturer or its agents for a cumulative total of more than 30 calendar days since delivery of the vehicle to the buyer. The 30-day limit shall be extended only if repairs cannot be performed due

to conditions beyond the control of the manufacturer or its agents. The buyer shall be required to directly notify the manufacturer pursuant to paragraphs (1) and (2) only if the manufacturer has clearly and conspicuously disclosed to the buyer, with the warranty or the owner's manual, the provisions of this section and that of subdivision (d) of Section 1793.2, including the requirement that the buyer must notify the manufacturer directly pursuant to paragraphs (1) and (2). The notification, if required, shall be sent to the address, if any, specified clearly and conspicuously by the manufacturer in the warranty or owner's manual. This presumption shall be a rebuttable presumption affecting the burden of proof, and it may be asserted by the buyer in any civil action, including an action in small claims court, or other formal or informal proceeding.

c. If a qualified third-party dispute resolution process exists, and the buyer receives timely notification in writing of the availability of that qualified third-party dispute resolution process with a description of its operation and effect, the presumption in subdivision (b) may not be asserted by the buyer until after the buyer has initially resorted to the qualified third-party dispute resolution process as required in subdivision (d). Notification of the availability of the qualified third-party dispute resolution process is not timely if the buyer suffers any prejudice resulting from any delay in giving the notification. If a qualified third-party dispute resolution process does not exist, or if the buyer is dissatisfied with that third-party decision, or if the manufacturer or its agent neglects to promptly fulfill the terms of the qualified third-party dispute resolution process decision after the decision is accepted by the buyer, the buyer may assert the presumption provided in subdivision (b) in an action to enforce the buyer's rights under subdivision (d) of Section 1793.2. The findings and decision of a qualified third-party dispute resolution process shall be admissible in evidence in the action without further foundation. Any period of limitation of actions under any federal or California laws with respect to any person shall be extended for a period equal to the number of days between the date a complaint is filed with a third-party dispute resolution process and the date of its decision or the date before which the manufacturer or its agent is required by the decision to fulfill its terms if the decision is accepted by the buyer, whichever occurs later.

d. A qualified third-party dispute resolution process shall be one that does all of the following:

1. Complies with the minimum requirements of the Federal Trade Commission for informal dispute settlement procedures as set forth in Part 703 of Title 16 of the Code of Federal Regulations, as those regulations read on January 1, 1987.

2. Renders decisions which are binding on the manufacturer if the buyer elects to accept the decision.

3. Prescribes a reasonable time, not to exceed 30 days after the decision is accepted by the buyer, within which the manufacturer or its agent must fulfill the terms of its decisions.

4. Provides arbitrators who are assigned to decide disputes with copies of, and instruction in, the provisions of the Federal Trade Commission's regulations in Part 703 of Title 16 of the Code of Federal Regulations as those regulations read on January 1, 1987, Division 2 (commencing with Section 2101) of the Commercial Code, and this chapter.

5. Requires the manufacturer, when the process orders, under the terms of this chapter, either that the nonconforming motor vehicle be replaced if the buyer consents to this remedy or that restitution be made to the buyer, to replace the motor vehicle or make restitution in accordance with paragraph (2) of subdivision (d) of Section 1793.2.

6. Provides, at the request of the arbitrator or a majority of the arbitration panel, for an inspection and written report on the condition of a nonconforming motor vehicle, at no cost to the buyer, by an automobile expert who is independent of the manufacturer.

7. Takes into account, in rendering decisions, all legal and equitable factors, including, but not limited to, the written warranty, the rights and remedies conferred in regulations of the Federal Trade Commission contained in Part 703 of Title 16 of the Code of Federal Regulations as those regulations read on January 1, 1987, Division 2 (commencing with Section 2101) of the Commercial Code, this chapter, and any other equitable considerations appropriate in the circumstances. Nothing in this chapter requires that, to be certified as a qualified third-party dispute resolution process pursuant to this section, decisions of the process must consider or provide remedies in the form of awards of punitive damages or multiple damages, under subdivision (c) of Section 1794, or of attorneys' fees under subdivision (d) of Section 1794, or of consequential damages other than as provided in subdivisions (a) and (b) of Section 1794, including, but not limited to, reasonable repair, towing, and rental car costs actually incurred by the buyer.

8. Requires that no arbitrator deciding a dispute may be a party to the dispute and that no other person, including an employee, agent, or dealer for the manufacturer, may be allowed to participate substantively in the merits of any dispute with the arbitrator unless the buyer is allowed to participate also. Nothing in this subdivision prohibits any member of an arbitration board from deciding a dispute.

9. Obtains and maintains certification by the Department of Consumer Affairs pursuant to Chapter 9 (commencing with Section 472) of Division 1 of the Business and Professions Code.

e. For the purposes of subdivision (d) of Section 1793.2 and this section, the following terms have the following meanings:

1. "Nonconformity" means a nonconformity which substantially impairs the use, value, or safety of the new motor vehicle to the buyer or lessee.

2. "New motor vehicle" means a new motor vehicle that is bought or used primarily for personal, family, or household purposes. "New motor vehicle" also means a new motor vehicle with a gross vehicle weight under 10,000 pounds that is bought or used primarily for business purposes by a person, including a partnership, limited liability company, corporation, association, or any other legal entity, to which not more than five motor vehicles are registered in this state. "New motor vehicle" includes the chassis, chassis cab, and that portion of a motor home devoted to its propulsion, but does not include any portion designed, used, or maintained primarily for human habitation, a dealer-owned vehicle and a "demonstrator" or other motor vehicle sold with a manufacturer's new car warranty but does not include a motorcycle or a motor vehicle which is not registered under the Vehicle Code because it is to be operated or used exclusively off the highways. A demonstrator is a vehicle assigned by a dealer for the purpose of demonstrating qualities and characteristics common to vehicles of the same or similar model and type.

3. "Motor home" means a vehicular unit built on, or permanently attached to, a self-propelled motor vehicle chassis, chassis cab, or van, which becomes an integral part of the completed vehicle, designed for human habitation for recreational or emergency occupancy.

f.

1. Except as provided in paragraph (2), no person shall sell, either at wholesale or retail, lease, or transfer a motor vehicle transferred by a buyer or lessee to a manufacturer pursuant to paragraph (2) of subdivision (d) of Section 1793.2 or a similar statute of any other state, unless

the nature of the nonconformity experienced by the original buyer or lessee is clearly and conspicuously disclosed to the prospective buyer, lessee, or transferee, the nonconformity is corrected, and the manufacturer warrants to the new buyer, lessee, or transferee in writing for a period of one year that the motor vehicle is free of that nonconformity. Except for the requirement that the nature of the nonconformity be disclosed to the transferee, paragraph (1) does not apply to the transfer of a motor vehicle to an educational institution if the purpose of the transfer is to make the motor vehicle available for use in automotive repair courses.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล

ประวัติการศึกษา

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

ชัญญา ชมภูแสง

ปริญญาตรีนิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกริก

ปีการศึกษา 2545

นิติกร สำนักงานบังคับคดีกรุงเทพมหานคร เขตพื้นที่ 3

สังกัด กรมบังคับคดี